

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**TAŞINIR REHNİNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ VE
BU TAKİPTE SIRA CETVELİ İLE
REHİN ALACAKLISININ KORUNMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Burçin NARMIŞ

İstanbul, 2022

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**TAŞINIR REHNİNİN PARAYA ÇEVRİLMESİ VE
BU TAKİPTE SIRA CETVELİ İLE
REHİN ALACAKLISININ KORUNMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Burçin NARMIŞ

Danışman: Prof. Dr. İbrahim AŞIK

İstanbul, 2022

ÖZET

TAŞINIR REHNİNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ VE

BU TAKİPTE SIRA CETVELİ İLE

REHİN ALACAKLISININ KORUNMASI

Uygulamada alacak borç ilişkisi tesis edilirken teminat verilmesi çok sık rastlanılan bir durumdur. Bu kapsamda, finansman sağlama ihtiyacında olan tüketici, tacir, çiftçi ya da esnaf, taşınır ya da taşınmaz mallarını teminat göstermek suretiyle kredi kullanabilmektedir. Bu çalışma kapsamında, taşınır malların rehin verilmesi suretiyle tesis edilen sözleşmeden kaynaklı borcun ödenmemesi üzerine taşınır rehninin paraya çevrilmesi ve bu takipte rehin alacaklısının korunması incelenmiştir. Çalışma, giriş ve sonuç kısımları hariç üç bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde, rehin ve taşınır kavramları ile taşınır rehni çeşitleri 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve farklı yasal düzenlemeler açısından incelenmiştir. Ayrıca, taşınır rehninin genel ilkeleri açıklanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde, “önce rehne müracaat kuralı ve istisnaları” açıklandıktan sonra, taşınır rehninin paraya çevrilmesi yoluyla takibin tarafları ile taşınır rehninin paraya çevrilmesi yöntemleri incelenmiştir. Ayrıca, rehinli taşınırın haciz alacaklıları tarafından haczedilmesi halinde çıkabilecek sorunlar ve rehin alacaklısının hukuki durumu farklı yönleriyle ele alınmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde, satış bedelinin paylaşılması ile sıra cetveli hükümlerine değinilmiş ve rehinli alacağın varlığı halinde İİK md. 140’da hüküm altına alınan sıra cetvelinin düzenlenmesinin zorunlu olup olmadığı hususu değişik açılardan tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Taşınır Rehni, Sıra Cetveli, Rehin Alacaklısı, Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi

ABSTRACT

LIQUIDATION OF PLEDGED MOVABLE AND THE ORDER LIST AND PROTECTION OF PLEDGE CREDITOR IN THIS ENFORCEMENT PROCEEDING

In practice, it is very common providing collateral while establishing a credit-debt relationship. In this context, consumers, merchants, farmers or tradesmen who need financing, can obtain loans by providing their movable or immovable property as collateral. Within the scope of this study, liquidation of pledged movable in the case of non-payment of the debt arising from the contract established by the pledge of movable properties and the protection of the pledge creditor in this legal procedure, has been analysed. The study consists of 3 parts, excluding the introduction and conclusion parts.

In the first part of the study, concepts of pledge and movable and types of movable pledge have been analysed with regard to the Turkish Civil Code numbered 4721 and different regulations. Also, general principles of movable pledge have been explained. In the second part of the study, after explaining “Obligation of Primary Application To The Pledge and the exceptions thereof”, the parties of liquidation of pledged movable and enforcement proceedings of liquidation of pledged movable have been analysed. And also, the problems that may arise in the event that the attachment implemented on pledged moveable by other creditors and in this case the legal status of the Pledgee creditor have been discussed in different aspects. In the third part of the study, distribution of the sales price and provisions of the order list have been discussed and if there is pledged monetary claims, is it an obligation to make the order list which stated under Article 140 of the Law of Enforcement and Bankruptcy, have been discussed in different aspects.

Keywords: Movable pledge, the order list, pledge creditor, liquidation of pledged movable

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TAŞINIR REHNİ

I. REHİN KAVRAMI, REHİN HAKKININ KONUSU VE REHİN HAKKININ ÖZELLİKLERİ.....	4
A. Rehin Kavramı	4
B. Rehin Hakkının Konusu	6
C. Rehin Hakkının Özellikleri	7
1. Rehin Hakkının Bir Aynı Hak Teşkil Etmesi	7
2. Rehin Hakkının Fer'i Bir Hak Olması	8
3. Rehin Hakkının Sınırlı Sayı İlkesine Tabi Olması	8
4. Rehin Üçüncü Bir Kişi Tarafından da Verilebilmesi.....	9
II. TAŞINIR KAVRAMI, TAŞINIR REHNİNİN KONUSU VE KURULMASI İLE TAŞINIR REHNİNİN GENEL İLKELERİ	8
A. Taşınır Kavramı	8
B. Taşınır Rehninin Konusu ve Kurulması.....	10
1. Taşınır Rehninin Konusu	10
2. Taşınır Rehninin Kurulması.....	11
C. Taşınır Rehninin Genel İlkeleri.....	12
1. Alacağa Bağlılık (Fer'ilik) İlkesi	12
2. Kamuya Açıklık (Aleniyet) İlkesi.....	14
3. Güvenin Korunması İlkesi	15
4. Öncelik (Eskinin Önceliği) İlkesi	15
5. Rehin Yükünün (Güvencenin) Bölünmezliği İlkesi	16
6. Belirlilik İlkesi	18
7. Lex Comissoria	20
8. Talilik İlkesi	23
9. Paraya Çevrilebilir Olma	23
III. TAŞINIR REHNİ ÇEŞİTLERİ.....	25
A. Genel Olarak	25
B. Türk Medeni Kanunu'nda Yer Alan Taşınır Rehni Türleri	26
1. Teslime Bağlı Rehin	26
a- Kavram.....	26
b- Teslime Bağlı Rehin Hakkının Kazanılması	27

c- Teslime Bağlı Rehnin Kapsamı	28
d- Rehinli Alacaklının Hakları ve Borçları	28
1) Rehinli Alacaklının Hakları.....	28
2) Rehinli Alacaklının Borçları.....	29
e- Teslime Bağlı Rehin Hakkının Sona Ermesi	30
2. Hayvan Rehni.....	30
3. Bir Sicile Kaydı Zorunlu Olan Taşınırın Rehni.....	33
4. Hapis hakkı	35
a- Kavram ve Hapis Hakkının Konusu	35
b- Hapis Hakkının Şartları	36
1) Alacaklının Borçlunun Rızası Dahilinde Borçluya Ait Olan Taşınır ya da Kıymetli Evrak Üzerinde Zilyet Olması	36
2) Geçerli ve Muaccel Hale Gelmiş Bir Alacak Olmalı	37
3) Alacak ile Alacaklının Hapis Hakkına Konu Ettiği Taşınır Mal ya da Kıymetli Evrak Arasında Bağlantı Olmalı.....	38
4) Hapis Hakkı Alacaklı ya da Borçlu Tarafından Bertaraf Edilmemiş Olmalı	39
5) Hapis Hakkının Kullanılması Kamu Düzenine Aykırı Olmamalı.....	40
c- Hapis Hakkının Alacaklıya Sağladığı Haklar	40
1) Malı Geri Vermekten Kaçınma Hakkı.....	40
2) Malı Paraya Çevirme Hakkı	40
d- Hapis Hakkına Konu Edilen Alacağın Temliki	41
e- Hapis Hakkının Sona Ermesi.....	42
5. Alacaklar ve Diğer Haklar Üzerinde Rehin	42
6. Rehin Karşılığında Ödünç Verme İşİ ile Uğraşanlar ile Yapılan Rehin	45
7. Rehinli Tahvil	47
C. Diğer Kanunlarda Yer Alan Taşınır Rehni Türleri	47
1. Gemi İpoteği	47
2. Hava Aracı İpoteği.....	48
3. Maden Cevheri Rehni	48
4. Kamuya Açık Yerlerin İşletilmesinden Doğan Kamu Borçları İçin Bu Yerlerdeki Eşya Üzerinde Rehin.....	49
5. Tarım Kredi Kooperatifleri Lehine Rehin	49
6. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni	49

İKİNCİ BÖLÜM

TAŞINIR REHNİNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ

I. ÖNCE REHNE MÜRACAAT KURALI VE İSTİSNALARI	53
A. Önce Rehne Müracaat Kuralı.....	53
B. Önce Rehne Müracaat Kuralının Hukuki Niteliği.....	54
1. Hükmün Maddi Hukuka mı Takip Hukukuna mı Ait Olduğu Meselesi.....	54

2. Hükümün Emredici Niteliği.....	55
a. Hükümün Emredici Nitelikte Olduğunu Kabul Eden Görüş	55
b. Hükümün Tamamlayıcı Nitelikte Olduğunu Kabul Eden Görüş.....	56
c. Yargıtay Uygulaması	57
d. Görüşümüz.....	58
C. Önce Rehne Müracaat Kuralının İstisnaları	58
1. Kanununun Kabul Ettiği İstisnalar.....	58
2. Doktrinde Kabul Edilen İstisnalar	61
II. TAŞINIR REHNİNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLU İLE	
TAKİBİN TÜRLERİ	62
A. Genel Olarak	62
B. İİK md. 23 anlamında Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu ile	
Takibin Konusu.....	64
C. Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takibin Tarafları	65
1. Genel Olarak	65
2. Taraf Ehliyeti	65
3. İcra Takibi Sırasında Alacaklı veya Borçlunun Ölmesinin Takibe Etkisi	66
a- Alacaklının Ölümü.....	67
b- Borçlunun Ölümü	67
4. Takip Ehliyeti.....	68
5. Sıfat (Husumet).....	68
6. Borçlu ile Rehin Maliki Arasında Zorunlu Takip Arkadaşlığı	69
D. Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takibin Türleri.....	70
1. Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu ile İlamsız Takip	70
a- Genel Olarak	70
b- Yetkili İcra Dairesi	70
c- Takip Talebi.....	72
1) Genel Olarak Takip Talebi ve Takip Talebinde Yer Alması	
Gereken Kayıtlar	72
2) Rehin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takibe Özgü Kayıtlar	73
a) Rehinli Taşınıra Ait Bilgiler	73
b) Sonraki Rehin Alacaklısına Ait Bilgiler	74
c) Rehnedenin Üçüncü Kişi Olması ya da Rehinli Malın Mülkiyetinin	
Sonradan Üçüncü Kişiye Devredilmesi Halinde Rehinli Malın Maliki	
Üçüncü Kişiye Ait Bilgiler	75
d- Ödeme Emri.....	75
e- Ödeme Emrine İtiraz Prosedürü	78
1) Genel Olarak.....	78
2) Ödeme Emrine İtirazın İçeriği	80
a) Sadece Rehin Hakkına İtiraz.....	80
b) Sadece Borca İtiraz	81
c) Hem Rehin Hakkına Hem Borca İtiraz.....	82
f- Ödeme Emrinin Kesinleşmesi –İtirazın Hükümden Düşürülmesi	82
1) Genel Olarak.....	82
2) İtirazın Kaldırılması.....	83

a) Genel Olarak	83
b) İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması	84
c) İtirazın Geçici Olarak Kaldırılması.....	86
3) İtirazın İptali	87
2. Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu ile İlamlı Takip	89
a- Genel Olarak	89
b- Takibin Tarafları.....	90
c- Yetkili İcra Dairesi.....	91
d- Takip Talebi.....	91
e- İcra Emri ve İhbarname Gönderilmesi.....	91
f- İcranın Geri Bırakılması ve Takibin Kesinleşmesi	93
III. HER İKİ TAKİP TÜRÜ İÇİN ORTAK HÜKÜMLER.....	94
A. Rehinli Taşınıra İlişkin Kıymetin Takdir Edilmesi.....	94
B. Rehinli Taşınırın Paraya Çevrilmesi	89
1. Genel Olarak	89
2. Rehinli Taşınırın Satışını Talep Süresi	100
3. Satış Talebinin Nasıl ve Nereye Yapılacağı	103
4. Paraya Çevirme Usulü	104
a- Genel Olarak	104
b- Açık Artırma Yolu ile Satış.....	104
c- Pazarlık Sureti ile Satış.....	106
5. Satışı Talep Edebilecek Olanlar.....	108
6. Satışın Yapılacağı Zaman	109
7. Satışın Yapılması	110
a- Genel Olarak	110
b- 7343 Sayılı Kanun Değişikliği Öncesi Satış Usulü.....	110
1) Artırma Hazırlıkları	110
a) Artırma Şartnamesi Hazırlanması.....	111
b) Açık Artırmanın İlan Edilmesi	111
2) Artırmanın Yapılması ve İhale	114
3) Satış Bedelinin Ödenmesi.....	115
c- 7343 Sayılı Kanun Değişikliği Sonrası Satış Usulü	116
1) Borçluya Rızaen Satış Yetkisi Verilmesi.....	116
2) Elektronik Ortamda Açık Artırma Yolu ile Satış	120
a) Genel Olarak	120
b) Elektronik Ortamda Satışa Hazırlık (Artırma Hazırlıkları).....	122
c) Elektronik Ortamda Açık Artırmanın Yapılması ve İhale.....	125
3) Satış Bedelinin Ödenmesi.....	128
8. İhalenin Hukuki Niteliği ve Neticeleri.....	129
9. İhalenin Feshi.....	130
IV. REHİNLİ TAŞINIRIN DİĞER ALACAKLILAR TARAFINDAN HACZEDİLMESİ	133
A. Genel Olarak	133
B. Rehinli Motorlu Kara Taşıtının Haczedilmesi	134
C. Karşılama Prensibi	136

1. Birden Fazla Rehin Olması Halinde Karşılama Prensibi.....	138
2. Hem Haciz Hem Rehin Olması Halinde Karşılama Prensibi	138

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SATIŞ BEDELİNİN PAYLAŞTIRILMASI VE SIRA CETVELİ

I. İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER VE MEVCUT UYGULAMA.....	140
A. Satış Bedelinin Paylaştırılması.....	140
1. Genel Olarak	140
2. Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takipte Satış Bedelinin Paylaştırılmasına İlişkin Düzenleme	142
a. Rehinli Alacaklılar Arasındaki İlişki	143
b. Rehinli Alacaklı ve Hacizli Alacaklılar Arasındaki İlişki	144
c. Hacizli Alacaklılar Arasındaki İlişki.....	144
B. Sıra Cetveli ve Sıra Cetveline Karşı Başvuru Yolları	145
1. Sıra Cetveli.....	145
2. Sıra Cetveline Karşı Başvuru Yolları	148
a. Genel Olarak	148
b. Sıra Cetveline Karşı Şikayet	149
c. Sıra Cetveline İtiraz Davası	150
C. Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu İle Takipte Sıra Cetveline İlişkin Düzenleme	151
1. Mevcut Yasal Düzenleme	151
2. Yargıtay Uygulaması	153
3. Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takipte Sıra Cetveli Konusunda İcra Dairelerinin Mevcut Uygulaması	157
II. İLGİLİ YASAL DÜZENLEME VE MEVCUT UYGULAMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	160
A. Genel Olarak	160
B. Rehin Hakkının Hukuki Niteliği Açısından	161
C. Mülkiyet Hakkı Açısından	165
D. Motorlu Kara Taşıtı Rehninin Kuruluşu Açısından	168
E. İcra ve İflas Hukukuna Hakim Olan Bazı İlkeler Açısından Değerlendirme.....	170
1. Takip Ekonomisi İlkesi Açısından.....	170
2. Alacak ve Alacaklılar Arasında Öncelik İlkesi Açısından	172
3. Menfaat Dengesinin Sağlanması Açısından	174
4. Eşitlik İlkesi ve Silahların Eşitliği İlkeleri Açısından.....	176
5. Önce Rehne Müracaat İlkesi Açısından.....	179
SONUÇ.....	181
KAYNAKÇA.....	186

KISALTMALAR

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AY	: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Dr.	: Doktor
dn	: Dipnot
E.	: Esas
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
EÜHFD	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
f.	: Fıkra
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
H.D.	: Hukuk Dairesi
hk.	: Hakkında
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İİD	: İcra ve İflas Dairesi (Yargıtay)
İİK	: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
İnÜHFD	: İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası

K.	: Karar
KHK	: Kanun Hükümünde Kararname
KTK	: 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu
md.	: madde
MİHDER	: Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuk Dergisi
N.	: Paragraf numarası
Prof. Dr.	: Profesör
RG	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
TARES	: Taşınır Rehin Sicil Sistemi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TRK	: 6750 sayılı Ticari işlemlerde Taşınır Rehni Kanunu
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
vd.	: Ve devamı
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBK	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı

GİRİŞ

Kredi ihtiyacı ve buna bağılı olarak kredi ilişkileri günümüzde oldukça önemli bir yere sahiptir. Kredi kullananlar bir mal edinmek ya da ticari faaliyetlerde bulunmak sureti ile kredi veren kuruluşlar ise kredi vermek ve bunun neticesinde bir kar elde ederek, kredi tesisinin devamlılığını sağlamak sureti ile bir anlamda ekonomiyi ayakta tutmaktadırlar. Uygulamada alacak borç ilişkisi tesis edilirken, teminat verilmesi çok sık rastlanılan ve özellikle tercih edilen bir durumdur. Alacaklının, borçlunun ödememe riskine karşı alacağını teminat altına almak istemesi, kabul edilebilir ve makul bir istektir. Bu kapsamda alacağın, şahsi veya aynı teminat ile güvence altına alınması mümkündür. Finansman sağlama ihtiyacında olan tüketici, tacir, çiftçi ya da esnaf, genellikle taşınır ya da taşınmaz mallarını teminat göstermek ya da borca karşılık kefalet verilmesi sureti ile kredi kullanabilmektedir. Borca karşılık kefalet verilmesi şahsi teminat teşkil ettiği halde, taşınır veya taşınmaz rehni verilmesi aynı teminat teşkil etmektedir.

Uygulamada bir borçlunun ya da kredi kullananın sadece bir alacaklısı olmadığını farklı alacak borç ilişkileri çerçevesinde birden çok kişiye ya da kuruma borçlandığını görmekteyiz. Anılan alacak borç ilişkileri bir kısım alacaklılara aynı hak sağlarken, bir kısım alacaklılara sadece alacak borç ilişkisinin taraflarına karşı ileri sürülebilecek nispi bir hak sağlamaktadır. Aynı haklar ile nispi haklar birbirinden tümüyle farklı özellikler göstermektedir. Bu kapsamda, rehinli mal üzerinde başka hakların varlığı halinde rehinli malın satışı ve satış bedelinin anılan alacaklılar arasında paylaşılması meselesi incelemeye değerdir.

Borçluya ait olan rehinli ve başka alacaklıların talebi üzerine haciz tatbik edilmiş¹ olan malların satılarak paraya çevrilmesi ve alacaklıların tatmin edilmesi aşamasında bir takım hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Rehlinli malın satışı aşamasında rehinli alacaklıyı korumaya yönelik düzenlemeler olduğu gibi, rehin alacaklısının paylaşırma

¹ Borçlunun mallarına haciz işleyen alacaklı için “hâciz alacaklı” yada “hacizli alacaklı” terimi kullanılmaktadır. Biz bu çalışma içerisinde “hacizli alacaklı” terimini kullanmayı tercih ettik.

aşamasında da rüçhanı vardır. Rehinli malın satış bedelinin alacaklılar arasında ne şekilde paylaşılacağı, satış bedelinin tüm alacaklıların alacağını karşılamaya yetmemesi ihtimalinde sorunun ne şekilde çözüleceği, paylaşımın hangi esaslar uyarınca yapılacağı meselesi uygulamadaki önemine istinaden inceleme konusu olarak seçilmiştir.

Anılan sorunlar temelinde çalışmamızın esasını rehinin paraya çevrilmesi ve elde edilen satış bedelinden rehin alacaklısının tatmin edilmesi oluşturmaktadır. Yalnız bu çalışma kapsamında, sadece taşınır malların rehin verilmesi sureti ile tesis edilen sözleşmeden kaynaklı borcun ödenmemesi üzerine taşınır rehininin paraya çevrilmesi ve bu takipte sıra cetveli ile rehin alacaklısının korunması hususları incelenecektir. Dolayısıyla, taşınmaz malların teminat verilmesi ve taşınmaz mallara ilişkin paraya çevirme prosedürü kapsam dışıdır.

Çalışma, giriş ve konuya ilişkin değerlendirmelerimizi içeren sonuç kısmı hariç olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde öncelikle rehin kavramı, rehin hakkının konusu ve özellikleri açıklandıktan sonra taşınır rehni kavramı ve taşınır rehininin hangi ilkeler çerçevesinde geçerli bir şekilde kurulabileceğinden bahsedilmiştir. Ardından, Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenen taşınır rehni türleri ile fazla ayrıntısına girilmemek kaydı ile diğer kanunlarda yer alan taşınır rehni düzenlemelerine değinilmiştir.

Rehne ve taşınır rehnine ilişkin genel düzenlemelerden bahsedildikten sonra, devam eden bölümlerde uygulamadaki önemine istinaden esasen “motorlu kara taşıtı rehininin paraya çevrilmesi” özelinde inceleme ve değerlendirmeler yapılmıştır.

İkinci bölümde, 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun² ile kabul edilen ve yürürlüğe giren değişiklikler ile yürürlüğe girse de henüz uygulamasına geçilmemiş olan cebri icra satışlarının tümüyle elektronik ortamda yapılmasını öngören düzenlemelerin analiz ve değerlendirmesinin de yapılması gerekmiştir. 7343 sayılı Kanun ile getirilen

² RG. 30.11.2021, Sayı: 31675.

değişikliklerin uygulanmasına henüz ülke genelinde geçilmemiş olduğu için satış usulüne dair düzenlemeler hem değişiklik öncesi hem değişiklik sonrası hali ile incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, rehinli taşınırın satış bedelinin paylaşılması aşamasında, paylaşırma ve sıra cetveli ile ilgili mevcut düzenlemeler ve Yargıtay uygulamasından bahsedilerek, uygulamadaki sorunlara değinilmiştir. Rehinli alacağın varlığı halinde özellikle rehin ve haciz alacaklıları arasında sıra cetvelinin düzenlenmesinin zorunlu olup olmadığı, rehinli ve hacizli alacaklılar arasında satış bedelinin paylaşılması hususunun ne şekilde gerçekleştirileceği, ödemenin yapılması için sıra cetvelinin beklenmesinin rehinli alacaklı yönünden zorunlu olup olmadığı hususlarının değerlendirmesi farklı açılardan yapılmaya çalışılmıştır.

Hukukumuzdaki mevcut düzenlemeler, Yargıtay kararları ile mevcut uygulamanın hem rehin alacaklısı hem rehin borçlusunu yönünden detaylı inceleme ve değerlendirmesinin yapılması sureti ile çalışmanın mevcut uygulamaya yol gösterici ve faydalı olması hedeflenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TAŞINIR REHNİ

I. REHİN KAVRAMI, REHİN HAKKININ KONUSU VE REHİN

HAKKININ ÖZELLİKLERİ

A. Rehin Kavramı

“Rehin hakkı, borçluya ya da üçüncü kişiye ait bir malvarlığı değeri üzerinde borca karşılık olarak tesis edilen, anılan borcun ödenmemesi üzerine hak sahibine, rehne konu edilen malvarlığı değerini paraya çevirterek, elde edilen tutardan alacağını öncelikle alabilmesini sağlayan sınırlı ayni bir haktır.”³ Rehin hakkının tesisi, rehne konu edilecek malın malikinin rızası ile gerçekleşmektedir. Malın maliki, borçlunun kendisi ya da borçlunun borcu için güvence vermek isteyen üçüncü bir kişi olabilir⁴.

Rehin hakkı her ne kadar mülkiyet hakkı kadar geniş yetkiler tanımasa da, sınırlı ayni haklardandır ve bu itibarla hak sahibine sağladığı teminat ayni niteliktedir⁵. Belirli bir

³Benzer tanımlar için bkz.; **Acar, Faruk**, Rehin Hukuku Dersleri, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Bası, İstanbul, 2017, N.1; **Akipek, Jale/Akintürk, Turgut/Ateş, Derya**, Eşya Hukuku, 2. Bası, İstanbul, 2018, s.731 ve 732; **Aşık, İbrahim**, İcra Sözleşmeleri, Ankara, 2006, s.133; **Ayan, Mehmet**, Eşya Hukuku 3 (Sınırlı Ayni Haklar), Gözden Geçirilmiş 9. Bası, Ankara, 2020, s.179; **Budak, Ali Cem**, İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip, 3. Bası, İstanbul, 2010, s.1; **Erman, Hasan**, Eşya Hukuku Dersleri, 9. Bası, İstanbul, 2020, s.183; **Ertaş, Şeref**, Eşya Hukuku, 16. Bası, İzmir, 2021, N.63; **Erturgut, Mine**, İcra ve İflas Hukukunda Menkullerin Paraya Çevrilmesi, Ankara, 2000, s.48; **Esener, Turhan/Güven, Kudret**, Eşya Hukuku (Genişletilmiş ve 6750 Sayılı Kanun Eklenmiş, 8. Bası, Ankara, 2019, s. 521; **Gürsoy, Kemal T. / Eren, Fikret / Cansel, Erol**, Türk Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Ankara, 1984, s.747; **Hatemi, Hüseyin/Serozan, Rona/Arpacı, Abdülkadir**, Eşya Hukuku, İstanbul, 1991, s.28; **Kaynar, Reşat**, Türk Medeni Kanununa Göre Rehin Hukuku Dersleri, İstanbul, 1967, s.2; **Köprülü, Bülent/Kaneti, Selim**, Sınırlı Ayni Haklar, Genişletilmiş ve Yenilenmiş 2. Bası, İstanbul, 1982, s.251; **Oğuzman, M.Kemal/Seliçi, Özer/Oktay Özdemir, Saibe**, Eşya Hukuku, 23.Bası, İstanbul, 2021, N.2681; **Onar, Sıddık Sami**, İcra Hukukunda Temel Bilgiler, İstanbul, 1968,s. 191,N.327; **Öğütçü, A.Tahir /Doğrusöz, M.Edip**, Rehin Hukuku, Ankara, 1982, s.63; **Postacıoğlu, İlhan E. / Altay, Sümer**, İcra Hukuku Esasları, Güncelleştirilmiş Genişletilmiş 5. Bası, İstanbul 2010, s.641; **Seviğ, Vasfi Raşit**, İcra ve İflas, Ankara, 1966, s.139; **Sirmen, Lale**, Eşya Hukuku, 9.Bası, Ankara, 2021, s.630; **Davran, Bülent**, Rehin Hukuku, Dersleri, İstanbul, 1972, s.78; **Benli, Erman**, Ayni Hakların Teminat İşlevi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S.1, 2019, s.119, (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbuhfd/issue/47438/593936>) (Erişim Tarihi: 06.05.2022); **Görgün, L. Şanal / Börü, Levent / Kodakoğlu, Mehmet**, İcra ve İflas Hukuku, Ankara, 2022, s.315 ve 316; **Eskiocak, Ali**, Teslime Bağlı Taşınır Rehininde Alacaklının Hukuki Durumu, İstanbul, 2009, s.3; **Karahacıoğlu, Haydar/ Doğrusöz, M.Edip/Altın, Mehmet**, Türk Hukukunda Rehin, Ankara, 1996, s.1; **Makaracı Başak, Aslı**, Taşınır Rehin Sözleşmesi, İstanbul, 2014, s.203; **Uyar, Talih**, Gerekçeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (Cilt 8: İİK.143-167), 3. Bası, Tıpkı Basım, 2008, s.11894.

⁴ **Postacıoğlu/Altay**, s.641-642; **Akipek/Akintürk/Ateş**, s.731; **Ayan**, s.180.

⁵ **Bedir, Cemre**, “Teminat Kavramı ve İpotek”, İBD, Cilt 95, Sayı 2, 2021, s.217, (<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/ibd20212>). Erişim Tarihi: 06.05.2022; **Akipek/Akintürk/Ateş**, s.732; **Ayan**, s.179; **Nomer, Haluk Nami / Ergüne, Mehmet Serkan**, Eşya Hukuku, 8. Bası, İstanbul, 2020, s.316.

alacağı garanti eden rehin hakkı, alacağa bağlı yani fer'i bir haktır. Rehin hakkı, alacaklıya, başka bir ifade ile rehin hakkı sahibine rehne konu borcun zamanında ödenmemesi halinde, rehin konusu malın cebri icra sureti ile paraya çevrilmesini talep etme yetkisi vermektedir. Bahse konu paraya çevirme talep yetkisinin yanında, elde edilen satış bedelinden rehinli alacaklının öncelikli olarak tatmin edilme hakkı bulunmaktadır. Bu iki yetki de birbirine sıkı sıkıya bağlıdır⁶.

B. Rehin Hakkının Konusu

Rehin konusunu taşınır, taşınmaz varlıklar veya hak ve alacaklar oluşturabilir⁷. Türk Medeni Kanunu'nda (TMK) esas itibari ile rehin hakkı, taşınır ve taşınmaz rehni şeklinde ikiye ayrılarak düzenlenmiş, hak ve alacak rehni de taşınır rehнинin bir çeşidi olarak belirtilmiştir. Çalışmamızın konusunun taşınır rehni olması nedeni ile, taşınmaz rehni ile ilgili düzenlemelere konumuz ile bağlantılı olduğu ölçüde değinilecektir. Taşınır rehni kapsamına alacak ve haklar üzerindeki rehin de girdiğinden alacak ve hak rehninden de bahsedilecektir.

Taşınır rehni, TMK'nın 939 ila 972. maddeleri arasında düzenleme alanı bulmuştur. Kanunun sistematığı incelendiğinde görüldüğü üzere, taşınır rehnine özgü genel hüküm mahiyetinde düzenleme bulunmamakla birlikte, teslim bağı taşınır rehni hükümlerinin uygun düştüğü ölçüde tüm taşınır rehinlerine uygulanacağı genel olarak kabul edilmektedir⁸. Ayrıca, uygun olduğu ölçüde ve hüküm bulunmayan hallerde, taşınmaz rehnine ilişkin kurallar da kıyasen taşınır rehnine uygulanmaktadır⁹.

⁶ Acar, s.1, N.1-3; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.732; Sirmen, Eşya Hukuku, s.630; Nomer/Ergüne, s.316; Ayan, s.179.

⁷ Sirmen, Eşya Hukuku, s.632; Nomer/Ergüne, N.964; Ayan, s.182 ve 301; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.734.

⁸ Davran, s.77 ve 78; Ayan, s.301; Sirmen, Eşya Hukuku, s.720; Nomer/Ergüne, N.1175.

⁹ Nomer/Ergüne, N.1175; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.734; Acar, N.162; Davran, s.77 ve 78; Ayan, s.301.

C. Rehin Hakkının Özellikleri

1. Rehin Hakkının Bir Aynı Hak Teşkil Etmesi

Eşyaya bağlı bir hak olan rehin, TMK’da sınırlı aynı hakların bir çeşidi olarak düzenlenmiştir. Bilindiği üzere, sahibine en geniş yetkileri tanıyan aynı hak, mülkiyet hakkıdır. Rehin hakkı da sahibine bir takım aynı güvenceler sağlar. Ancak, rehin hakkı sahibine mülkiyet hakkının sağladığı tüm yetkilerin verilmesi söz konusu değildir. Yine de aynı hakların mutlak haklardan olması nedeni ile herkese karşı ileri sürülebilmesi ilkesi bu haklar yönünden elbette geçerlidir. Bunun anlamı rehin hakkının da bir aynı hak teşkil etmesi nedeni ile herkese karşı ileri sürülebilir olmasıdır¹⁰.

Rehin hakkı, hak sahibine rehne konu alacağın ödenmemesi halinde, rehinli malı devletin resmi icra daireleri kanalı ile sattırarak, satış bedelinden alacağını öncelikle alma hakkı vermektedir. Bunun anlamı, rehin hakkının değerlendirme yetkisi vermesidir. Başka bir ifade ile rehin hakkı, hak sahibine rehinli eşyayı kullanma yetkisi vermez¹¹.

Rehin hakkı, hak sahibine paraya çevirme talep yetkisinin yanında ayrıca saldırı¹² ve halefiyet koruması da sağlamaktadır. Bunlar, aynı hakkın tipik korumalarıdır. Rehin hakkı da aynı hak teşkil ettiğinden, anılan korumalardan yararlanması son derece olağandır¹³.

Genel olarak rehin hakkı eşyalar üzerinde kurulsa da, alacaklar ve diğer haklar üzerinde rehin kurulması da TMK’nın düzenlemesi gereği mümkündür. Eşyalar üzerinde kurulan rehin hakkının niteliği konusunda herhangi bir tartışma olmamakla birlikte, alacaklar ve diğer haklar üzerindeki rehinin niteliği yani aynı hak teşkil edip etmediği doktrinde tartışmalıdır¹⁴.

¹⁰ Ayan, s.183; Benli, s.127-128; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.315; Nomer/Ergüne, s.380; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.2683-2684a.

¹¹ Nomer/Ergüne, s.380; Onar, N.327-328; Serozan, Rona, Eşya Hukuku 1, Genişletilmiş 3.Bası, İstanbul, 2014, N.1515-516; Ayan, s.179; Köprülü/Kaneti, s.253.

¹² Rehin hakkı, rehinli alacaklıya alacak muaccel olmadan da tecavüz himayesi sağlamaktadır. Rehinli alacaklı, rehinli malı istihkak ya da el atmanın önlenmesi davaları ile koruyabilir (Serozan, N.1433).

¹³ Serozan, N.1429-1431; Benli, s.128; Nomer/Ergüne, N.1168.

¹⁴ Öğretide hak ve alacak rehni için “aynı hak benzeri mutlak hak” ifadesi kullanılmıştır (Ayan, s.182; Köprülü/Kaneti, s.253 ve 254). Detaylı bilgi için bkz. Sirmen, Eşya Hukuku, s.632.

2. Rehin Hakkının Fer'i Bir Hak Olması

Geçerli bir alacak ilişkisi yok ise rehin hakkının kurulması mümkün değildir. Geçersiz bir alacak ilişkisi ya da geçersiz bir sözleşmeye dayanılarak rehin hakkı tesis edilemez. Ayrıca, alacak borç ilişkisine konu borç sonlanmış ise başka bir ifade ile borçlu, rehin alacaklısına olan borcunu ifa etmiş ise ya da borç ifa dışında borcun sona ermesini gerektiren bir sebebin varlığına bağlı olarak sona ermiş ise rehin hakkı da sona ermiş olur¹⁵. Rehin hakkının fer'ilik özelliğini aşağıda taşınır rehninin ilkelerinden fer'ilik ilkesi başlığı altında detaylı bir şekilde inceleyeceğiz¹⁶.

3. Rehin Hakkının Sınırlı Sayı İlkesine Tabi Olması

Aynı haklar yönünden sınırlı sayı ilkesi (*numerus clausus*) geçerlidir. Anılan ilke gereği, sınırlı aynı haklar tahdidi bir şekilde kanunda belirtilmiştir. Bunlar dışında aynı hak tesisi mümkün değildir. Buradan aynı haklara ilişkin olarak iki temel esas çıkarılabilir. İlki, sadece kanunun izin vermiş olduğu aynı hakların tesis edilebileceği, ikincisi ise bu hakların yine kanunun öngördüğü yapıya uygun olarak yani yasal yapısı bozulmadan tesis edilebileceğidir¹⁷.

Rehin hakkının esas dayanak noktası, hakkın sahibine değerlendirme yetkisi vermesidir. Başka bir ifade ile, rehin hakkı, rehne konu eşyanın paraya çevrilmesi noktasında bir yetki tanır. Rehin hakkının özü budur. Anılan kapsamda, rehinle teminat altına alınan borç ödenmediği takdirde alacaklı bahse konu malın satışından elde edilen tutarla tatmin edilecektir. Satış bedelinden de alacağını öncelikli olarak alacaktır. Rehin hakkının özü, yasal yapısı böyle iken alacaklıya rehin konusu eşyayı kullanma ya da eşyadan yararlanma yetkisinin tanınması şeklinde bir rehin ilişkisinin tesisi, rehnin yapısına aykırı düşecektir¹⁸.

¹⁵ Acar, N.12-13-14; Erman, s.184; Sirmen, Eşya Hukuku, s.632-633; Ayan, s.183. Ayrıca detaylı bilgi için bkz. Ögütçü/Doğrusöz, s.70-71; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.732; Köprülü/Kaneti, s.442; Karahacıoğlu/Doğrusöz/Altın, s.11.

¹⁶ Fer'ilik ilkesi hakkında detaylı bilgi için bkz. Birinci Bölüm, II, C, 1.

¹⁷ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Acar, s.12 vd., N.17-18; Esener/Güven, s.66 ve 523; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.127-129, N.2676; Ertaş, Eşya Hukuku, N.74 ve 75.

¹⁸ Acar, N.24.

4. Rehinin Üçüncü Bir Kişi Tarafından da Verilebilmesi

Esas itibari ile, rehin veren borçlu sıfatına da sahip olur. Başka bir ifade ile, borçlu alacaklıya borçlanmış olduğu tutar için malvarlığına ait bir değeri rehin verebilir. Uygulamada genellikle rehin veren ve borçlu sıfatları örtüşse de, böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır. Diğer deyişle, üçüncü bir kişi de borçlunun borcu için maliki olduğu bir malı teminat gösterip, üzerinde rehin tesis ettirebilir¹⁹.

İfade etmek gerekir ki, rehin verenin borçlu ya da üçüncü kişi olması ihtimalinde farklı sonuçlar ortaya çıkacaktır²⁰. Rehinli mal, borçlu sıfatına sahip olmayan üçüncü kişiye ait ise rehinli mal satıldığında satış bedeli ile borç miktarı karşılanmaz ise üçüncü kişi şahsi malvarlığı ile sorumlu olmayacaktır. Bu ihtimalde, borçlunun sorumluluğu ise devam edecektir. Alacaklı, borçlunun diğer malvarlığı değerlerine başvurarak takip işlemlerine genel haciz usulü ile devam edebilecektir. Üçüncü kişinin sorumluluğu, sadece rehinli mal ile sınırlı bir sorumluluk olacaktır²¹.

II. TAŞINIR KAVRAMI, TAŞINIR REHNİNİN KONUSU VE KURULMASI İLE TAŞINIR REHNİNİN GENEL İLKELERİ

A. Taşınır Kavramı

TMK’da taşınırın tanımı yapılmamıştır ancak anılan kanunun 762. maddesinde taşınır mülkiyetinin konusunu oluşturan şeyler düzenlenmiştir. İlgili madde hükmünde, *“nitelikleri itibarıyla taşınabilen maddî şeyler ve edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçlerin”* taşınır mülkiyetinin konusu olacağı belirtilmiştir.

¹⁹ **Muşul, Timuçin**, İcra ve İflas Hukukunda İhale ve İhalenin Feshi, 1. Bası, Ankara, 2016, s.8; **Öğütçü/Doğrusöz**, s.69; **Köprülü/Kaneti**, s.255; **Esener/Güven**, s.521; **Ayan**, s.180 ve 319; **Eskiocak**, s.3; **Karahacıoğlu/Doğrusöz/Altın**, s.1 ve 9; **Yücesoy Yılmaz**, Yasemin, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerine Göre Kefil ile Rehin Veren Üçüncü Kişi Arasındaki İlişki, İnÜHFD, C.11, S.1, 2020, s.101, (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/inuhfd/issue/51603/645203>), (Erişim Tarihi: 29.04.2022). Bu nevi rehinlerin ariyet akdi ile rehin akdinden meydana gelen karma bir hak sayıldığı ve ariyetin rehni sayıldığı hk.bkz. **Onar**, N.331. Ayrıca bu konuda detaylı bilgi için bkz. **Makaracı Başak**, Taşınır Rehni, s.21 vd.

²⁰ Bkz. İkinci Bölüm, II, C, 6 nolu başlık altındaki açıklamalar.

²¹ **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.633; **Köprülü/Kaneti**, s.255.

“Bir yerden başka bir yere özüne zarar gelmemek kaydı ile taşınabilen eşyalar, başka bir ifade ile mobil olan eşyalar” taşınır eşya olarak kabul edilir²². Taşınır eşyanın en belirgin özelliği taşınır olması yani yer değiştirebilir olmasıdır. Bu yer değiştirme olgusu taşınırın kendi gücü özelliği nedeni ile gerçekleşebileceği gibi dışarıdan bir güç tarafından da gerçekleştirilebilir²³. Taşınmazlarda bu özellik bulunmamaktadır. Taşınmazların özüne zarar gelmeden, niteliği bozulmadan bir yerden başka bir yere taşınması mümkün değildir²⁴. Bir eşyanın taşınır eşya olabilmesi için, bir taşınmaz eşyanın bütünleyici parçası kapsamına da girmemesi gerekmekte olup, bu da taşınır eşyanın olumsuz koşuludur²⁵.

Yasanın sistematüğinde, doğal güçler²⁶ de belirli şartların gerçekleşmesi halinde taşınır eşya olarak kabul edilmiştir. Doğal güçlerin taşınır eşya sayılabilmesi için edinmeye elverişli olması, egemenlik ve kontrol altına alınabilmesi ayrıca taşınmaz mülkiyeti kapsamında olmaması gereklidir. Aksi halde, doğal güçlerin taşınır eşya kavramına dahil edilmesi mümkün değildir²⁷. Doğal güçlerin zilyedliğinin devri söz konusu olamayacağı için rehne konu olamayacakları kabul edilmektedir²⁸.

Son olarak; taşınır eşyanın göreceli bir kavram olduğunu, ekonomik, sosyal ve hukuki değerler dikkate alınarak, taşınır olarak kabul edilen bir eşyanın taşınmaz hükümlerine, yine taşınmaz olarak kabul edilen bir eşyanın da taşınır hükümlerine tabi kılınmasının mümkün olduğunu ifade etmekte fayda vardır. Örnek vermek gerekir ise, uçaklar, gemiler ve motorlu taşıtlar ekonomik değerlerinin yüksek olması nedeni ile, taşınır eşya oldukları halde taşınmaz eşyaların hukuki rejimine yakın özel bir rejime tabi tutulmuşlardır²⁹.

²² **Ergüne, M. Serkan**, Hukukumuzda Taşınır Rehninin, Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehninin Kuruluşu, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2.Bası, İstanbul, 2020, N.393; **Esener/Güven**, s.355; **Serozan**, N.1041; **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.13; **Makaracı Başak**, Taşınır Rehni, s.31; **Nomer/Ergüne**, N.828; **Ertaş**, Eşya Hukuku, N.2221; **Akipek/Akıntürk/Ateş**, s.579.

²³ **Nomer/Ergüne**, N.828; **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.13; **Esener/Güven**, s.355; **Serozan**, N.1041.

²⁴ **Serozan**, N.1041.

²⁵ **Esener/Güven**, s.358; **Ertaş**, Eşya Hukuku, N.2222; **Serozan**, N.1043.

²⁶ Doğal güçler, elektrik enerjisi, atom enerjisi, su enerjisi, ses ve renk dalgaları gibi maddi olmayan şeylerdir. TMK düzenlemesi gereği belirli koşulların gerçekleşmesi halinde taşınır eşya hükümlerine tabi olurlar. Bu konuda detaylı bilgi için bkz. **Akipek/Akıntürk/Ateş**, s.580 ve 581.

²⁷ **Serozan**, N.1052; **Ertaş**, Eşya Hukuku, N.2227; **Akipek/Akıntürk/Ateş**, s.581.

²⁸ **Makaracı Başak**, Taşınır Rehni, s.33.

²⁹ **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.13; **Serozan**, N.1058; **Nomer/Ergüne**, N.45; **Ertaş**, Eşya Hukuku, N.2223 ve 2224.

B. Taşınır Rehninin Konusu ve Kurulması

1. Taşınır Rehninin Konusu

Taşınır rehnine konu eşyanın öncelikle parasal değerinin olması ve ayrıca devredilebilir olması gereklidir³⁰. Zira, rehin hakkının en önemli özelliği borç ödenmediğinde, rehin alacaklısı tarafından paraya çevirme sureti ile sattırılacak olması ve satış bedelinden rehin alacaklısının tatmin edilecek olmasıdır. Anılan nedenle, parasal değeri olmayan eşyanın rehne konu olması söz konusu değildir³¹.

Taşınır rehninin, taşınır eşya, hayvan veya hak ya da alacak üzerinde kurulması mümkündür. Haklar teknik olarak eşya sayılmasa da TMK düzenlemesi gereği taşınır rehnine konu olabilmektedirler³². Alacak ve haklar üzerinde rehin kurulabilmesi mümkün ise de bu rehnin aynı hak sağlamayacağı yönünde görüşler mevcuttur³³. Öte yandan hak rehniindeki aynılık, kendisini halefiyet himayesi ve cebri icra ayrıcalığında göstermektedir. Yani, üçüncü kişilere etkiler yönünden aynılık söz konusudur³⁴.

Kişilik haklarına aykırılık teşkil edecek şekilde rehin tesisi mümkün değildir. Zaten taşınır eşya da sayılmayan insan bedeni, ceset, organ ve uzuvlar üzerinde rehin kurulamaz³⁵. Haczedilmesi mümkün olmayan taşınır malların ise rehni mümkündür. Bu mallar üzerinde rehin tesis eden borçlu, daha sonra malın haczedilemez olmasını ileri sürerek paraya çevirme hususuna itiraz edemez³⁶.

Yargıtay, tapuya kayıtlı olmayan taşınmazlar açısından gerçekleştirilecek rehin işlemlerinin taşınır rehni hükümlerine göre yapılmasını içtihat etmiştir³⁷. Yargıtay'ın bu

³⁰ Ergüne, N.396. Üzerinde rehin tesis edilebilecek taşınırlar hakkında detaylı bilgi için bkz. **Makaracı Başak**, Taşınır Rehni, s.31 vd.

³¹ Ergüne, N.396.

³² Ayan, s.303. Rehne konu olabilecek hak ve alacaklar hakkında detaylı bilgi için bkz. **Makaracı Başak**, Taşınır Rehni, s. 44 vd.

³³ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3586. Bir görüşe göre, alacaklar ve diğer haklar üzerindeki rehin, aynı hak benzeri mutlak hak olarak nitelendirilmektedir (**Köprülü/Kaneti**, s.253).

³⁴ Serozan, N.1429. Haklar üzerinde tesis edilen rehin hakkının dış aynılık olduğu, eşya üzerinde doğrudan hakimiyeti tesis eden iç aynılık olmadığı hk. bkz. **Hatemi/Serozan/Arpacı**, s.362. Ayrıca bu konuda detaylı bilgi için bkz. Birinci Bölüm, III, B, 5 nolu başlık altındaki açıklamalar.

³⁵ Serozan, N.1056. Detaylı bilgi için bkz. **Makaracı Başak**, Taşınır Rehni, s.32-33.

³⁶ Ergüne, N.398.

³⁷ Erman, s.184; Ayan, s.303. "...Tapusuz taşınmazlar, satış ve devir bakımından TMK'nun 762 ve devamı maddelerinde düzenlenen taşınır mal hükmündedir. TMK'nun 939/1 maddesi hükmüne göre, taşınır mallar ancak zilyetliğin alacaklıya

görüşü anılan taşınmazlara taşınır hükümlerinin uygulanmasının doğru olmadığı ve taşınmazların öncelikle tapuya tescilinin gerektiği, tescilden sonra da ancak resmi rehin sözleşmesi ile rehnedilebileceği gerekçeleri ile kanaatimizce de haklı olarak eleştirilmektedir³⁸.

2. Taşınır Rehninin Kurulması

Taşınır rehni kural olarak teslim şartlı kurulur³⁹. Kamuya açıklık ilkesi, zilyetlik ile gerçekleşmektedir⁴⁰.

İstisnai olarak, teslim bağı olmadan sicile kayıt sureti ile de taşınır rehni kurulabilmektedir. Buna “*sicilli taşınır rehni*” denilmektedir. Örnek vermek gerekir ise, hayvan rehni ile bir sicile tescili zorunlu olan taşınırlar bu kategoriye girmektedir. Anılan taşınırlar yönünden rehin tesisi için zilyetliğin rehin alacaklısına devri mecburi değildir.

Günümüz dünyasında, bireylerin kredi ihtiyacının artması ve bu kredileri yine rehnemiş oldukları malvarlığı değerlerini kullanmak sureti ile elde ettikleri gelirler ile ödeyebilecek olmaları hususu dikkate alındığında sicilli taşınır rehni uygulamalarının daha da artması oldukça beklenen bir gelişme olacaktır. Bu nedenle de, sicilli taşınır rehni ile ilgili yasal düzenlemelerin ihtiyaçları karşılayacak düzeyde olması, kredi ilişkisinin tarafları arasındaki hukuki ilişkinin çıkmaza girmemesi açısından büyük önem taşımaktadır.

devri suretiyle rehnedilebilir, teslim koşulu yerine getirilmedikçe rehin kurulmuş sayılmaz...” Yargıtay 8. HD., T.13.02.2007, E.2006/7967, K.2007/692 (Karmış, Enver, İcrada İflasta Tüketici Hukukunda İpotek Rehin ve Paraya Çevrilmesi, 2. Bası, Ankara, 2019, s.96; Ergüne, s.228, dn.291). Yine benzer yönde; Yargıtay 7. HD., T. 18.01.1966, E. 1966/7921, K. 1966/2279 (Uyar, Cilt 8, s.11929). Tapuda kayıtlı olmayan taşınmazlar, TMK’nun taşınmaz rehni hükümlerine göre rehnedilemeyecektir. Bu kapsamda olan taşınmazların tedavül kapsamına girmesi, üzerlerinde rehin tesis edilebilmesi ancak bu şekilde mümkündür. Ancak, tapuda kayıtlı olmayan taşınmaz üzerinde zilyedin ya da bir üçüncü kişinin mülkiyet hakkı var ise, bu şekilde rehnedilmesi mümkün olmamalıdır (Köprülü/Kaneti, s.456).

³⁸ Tapuya kayıtlı olmayan taşınmazlar üzerinde taşınır rehni tesisi kabulünün açıkça Kanun’un kabul etmiş olduğu taşınır ve taşınmaz ayırımına ters düştüğü hakkında bkz. Ergüne, N.394. Taşınmazların ancak resmi rehin sözleşmesi ve tapuya tescil ile rehnedilebileceği hk. bkz. Makaracı Başak, Taşınır Rehni, s.37; Nomer/Ergüne, N.1224.

³⁹ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.843; Nomer/Ergüne, N.1218; Ayan, s.319; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3660.

⁴⁰ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3669; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.857 ve 858; Nomer/Ergüne, N.1220.

C. Taşınır Rehninin Genel İlkeleri

1. Alacağa Bağlılık (Fer'ilik) İlkesi

Rehin hakkı, fer'i yani alacağa bağlı bir haktır. Rehin hakkı, garanti altına aldığı alacağın varlığına bağlıdır, alacak yok ise rehin hakkı da kurulamaz⁴¹. Fer'ilik ilkesi, kanunda özel olarak düzenlenmemiş olsa da bazı maddelerde bu ilkeye dolaylı olarak yer verildiğini görmekteyiz⁴².

TMK md. 944/1. fıkrasında; alacağın ödenmesi üzerine rehin hakkının da sona ereceğinden ve bu nedenle de borcun ödenmesinden sonra rehinli taşınırın hak sahibine verilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir. İlgili madde hükmünden rehin hakkının sona ermesinin alacağın ödenmesine bağlı olduğu anlaşılmaktadır.

TMK md. 946/2. fıkrasında da, rehin hakkının alacaklıya asıl alacak ile birlikte teminat sağladığı hüküm altına alınmıştır. Buna göre; rehin hakkı “*asıl alacak, sözleşme faizleri, gecikme faizi ve takip giderlerini*” garanti altına alır.

Türk Borçlar Kanunu (TBK)⁴³ md. 131/1. fıkrasında ise, asıl borcun sona ermesi halinde, rehnin de sona ereceği hüküm altına alınmıştır. Asıl borcun ifa veya ifa dışı diğer nedenlerle sona ermesi halinde rehin hakkı da sona ermektedir.

Aslında bu ilke tüm teminat haklarına ilişkin olup, bu haklar garanti altına aldıkları alacaklara sıkı sıkıya bağlıdır. Bu bağlılık, alacak ile rehin ilişkisinin kuruluşundan sona ermesine kadar olan tüm süreç için söz konusudur⁴⁴.

⁴¹ Davran, s.79; Nomer/Ergüne, s.387; Ögütçü/Doğrusöz, s.70 ve 71; Esener/Güven, s.589; Cansel, Erol, Türk Menkul Rehni Hukuku, Cilt I, Teslim Şartlı Menkul Rehni, Ankara 1967, s.26; Sirmen, Eşya Hukuku, s.727; Ayan, s. 301; Köprülü/Kaneti, s.464.

⁴² Ögütçü/Doğrusöz, s.70 ve 71; Cansel, Menkul Rehni, s.26; Sirmen, Eşya Hukuku, s.727; Esener/Güven, s.589; Nomer/Ergüne, s.387.

⁴³ RG. 04.02.2011, Sayı: 27836 (Kanun no: 6098).

⁴⁴ Serozan, s.343-344, N.1443-1444; Ögütçü/Doğrusöz, s.71; Saymen, Ferit H., / Elbir, Halid K., Türk Eşya Hukuku, Aynı Haklar, İstanbul, 1954, s.693.

Alacağa bağıllık ilkesi rehin hakkının tesis edileceği daha ilk anda kendisini gösterir. Rehlin ilişkisi ya da rehin hakkı ancak geçerli bir alacak söz konusu ise kurulur, aksi halde rehin hakkı da geçerli bir şekilde kurulmaz⁴⁵.

Rehin hakkının fer'i bir hak olduğunun diğer göstergelerinden bir tanesi de, alacağın devrinde, rehin hakkının da alacağın devri ile birlikte yeni devralana yani yeni alacaklıya geçmesidir. Rehlin hakkı ile alacak birbirine sıkı sıkıya bağılı olduğu için alacaktan bağımsız olarak rehin hakkının devri mümkün değildir⁴⁶. TBK'nın ilgili düzenlemesi "*Alacağın devri ile devredenin kişiliğine özgü olanlar dışındaki öncelik hakları ve bağılı haklar da devralana geçer*" şeklindedir (TBK md.189/1).

Rehlin paraya çevrilmesi için de, rehinle garanti edilmiş olan alacağın muaccel olması gerekir, aksi halde paraya çevirme talebinde bulunulması mümkün değildir. Alacak herhangi bir nedenle sona ererse, rehin hakkı da sona erer⁴⁷.

Taşınır rehni olsa dahi, zamanaşımı işlemeye devam edecektir. Ancak, zamanaşımı, taşınır rehnini sona erdirmez, alacağa ilişkin zamanaşımı geçmiş olsa bile, bu durum taşınır rehninin paraya çevrilmesine engel değildir⁴⁸.

Borçlunun borcu için üçüncü bir kişinin rehin vermesi de mümkün olup, bu ihtimalde eğer üçüncü kişi borcu ödeyerek TBK uyarınca halef olmuş ise, alacağa bağılı olan taşınır rehni hakkını da kazanacaktır⁴⁹.

Borcun nakli halinde taşınır rehni devam etse de, rehin verenin üçüncü kişi olması ihtimalinde, taşınır rehninin devam edebilmesi için üçüncü kişinin yazılı muvafakati aranır (TBK md.198/2)⁵⁰.

⁴⁵ **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.728. Eksik borçlar hakkında rehin kurulamayacağı hk. bkz. **Öğütçü/Doğrusöz**, s.71; **Serozan**, N.1445; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3608.

⁴⁶ **Öğütçü/Doğrusöz**, s.70; **Serozan**, N.1448; **Esener/Güven**, s.589; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3611; **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.728.

⁴⁷ **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3609; **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.728.

⁴⁸ **Ertas**, Eşya Hukuku, N 2725; **Öğütçü/Doğrusöz**, s.71; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, s.1155.

⁴⁹ **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3612.

⁵⁰ **Cansel**, Menkul Rehni, s.45; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3613.

Sıkı fer’ilik ilkesinin borçluyu koruma amacı güttüğünü söylemek hiç de yanlış olmaz. Zira, alacak var ise, rehin de olabilecektir. Borçlu geçersiz bir borç için rehin yükümü altına giremeyeceği gibi, olmayan alacak için de rehin sorumluluğu altına girmeyecektir. Bir nevi borçlunun sömürülmesinin de önüne geçilmektedir⁵¹.

2. Kamuya Açıklık (Aleniyet) İlkesi

Rehin hakkı, sınırlı aynı hak olması nedeni ile mutlak haklardandır. Mutlak haklar da hak sahibinin herkese karşı ileri sürebileceği haklardan olup, bu itibarla rehin hakkının da herkesçe bilinebilir olması kamuya açıklık ilkesinin bir gereğidir. Kamuya açıklık ilkesi yerine getirilmeli ki, üçüncü kişiler kredi verecekleri taşınır mal üzerinde rehin olup olmadığını bilme imkanına kavuşsunlar⁵².

Taşınırlar ve taşınmazlar açısından kamuya açıklığı sağlayan araçlar farklıdır. Taşınırlarda zilyetlik ile kamuya açıklık sağlanırken⁵³, taşınmazlarda ise açıklığı sağlayan şey tapu sicilidir⁵⁴.

Kural olarak taşınır rehni, zilyetliğin alacaklıya devri ile kurulmaktadır⁵⁵. TMK md. 939/1 hükmü; “*Kanunda öngörülen ayrık durumlar dışında taşınırlar, ancak zilyetliğin alacaklıya devri suretiyle rehnedilebilir*” şeklindedir. Bu rehin türü, “*teslime bağlı rehin*”, “*teslim şartlı rehin*” olarak adlandırılmaktadır.

Kısa elden teslim, havale yolu ile teslim, eşyayı temsil eden senetlerin teslimi seçenekleri de taşınır rehniinde teslim şartını sağlarken, hükmen teslim anılan şartı sağlamamaktadır. Ayrıca, taşınır rehniinde kural teslim şartlı rehin olmasına rağmen, ticaret hayatının gerekleri dikkate alınarak kanun koyucu tarafından bir takım sicilli taşınır rehni türleri de öngörülmüştür. Bu ihtimalde, zilyetlik alacaklıya devredilmemekte, aleniyet öngörülen sicillere tescil sureti ile sağlanmaktadır. Taşınır rehniinde aleniyetin sicille sağlandığı durumlar istisnai olup, örnek olarak motorlu taşıt rehni, ticari işlemlerde taşınır

⁵¹ Serozan, N.1454.

⁵² Acar, s.42; Esener/Güven, s.590; Ögütçü/Doğrusöz, s.72; Davran, s.79; Nomer/Ergüne, s.393.

⁵³ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3615; Davran, s.79; Saymen/Elbir, s.698; Esener/Güven, s.590; Cansel, Menkul Rehni, s.20.

⁵⁴ Esener/Güven, s.590.

⁵⁵ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3615 ve 3618; Esener/Güven, s.590; Cansel, Menkul Rehni, s.19-20.

rehni, gemi rehni verilebilir⁵⁶. Sicile tescil ile kurulan taşınır rehni “*menkul ipoteği*” olarak da adlandırılmaktadır⁵⁷.

3. Güvenin Korunması İlkesi

Bu ilke hem TMK md. 988 hem de TMK md. 939/2’ de düzenlenmiştir. TMK md. 988 hükmü, “*Bir taşınırın emin sıfatıyla zilyedinden o şey üzerinde iyiniyetle mülkiyet veya sınırlı aynî hak edinen kimsenin edinimi, zilyedin bu tür tasarruflarda bulunma yetkisi olmasa bile korunur.*” şeklindedir. TMK md. 939/2 hükmünde de rehin verenin tasarrufta bulunma yetkisi olmaması ihtimalinde iyiniyetin korunacağı düzenlenmiştir⁵⁸.

Kanun koyucu, anılan hükümler ile iyiniyetli üçüncü kişilerin edinimini korumaktadır. Zira, bu kişiler zilyetliğe güvenerek işlem tesis etmektedirler. Burada önemli olan husus, üçüncü kişinin iyiniyetli olması yani, taşınıra zilyet olan kişinin tasarruf yetkisinin olmadığını bilmemesi gerektiğidir. Bu iyiniyetin rehin ilişkisinin tesisi anında olması gerekli ve yeterlidir, sonradan öğrenilmesi rehlin kurulmasına engel teşkil etmez⁵⁹.

TMK md. 989 hükmü ile irade dışında elden çıkan taşınırlar yönünden iyiniyetle rehin hakkının kazanılamayacağı açıkça düzenlenmiştir. İlgili madde hükmünde belirtildiği üzere, taşınırın kaybolması, çalınması ya da irade dışı başka herhangi bir sebeple elden çıkması halinde artık iyiniyete dayanılarak rehin hakkının kazanıldığından bahsedilmesi mümkün değildir.

4. Öncelik (Eskinin Önceliği) İlkesi

Bir taşınır, hak ya da alacak üzerinde birden çok rehin hakkı tesis edilmesi mümkündür. Bu durumda, anılan rehinler arasındaki öncelik ilişkisinin neye göre belirleneceği hususu özellikle teminatın paraya çevrilmesi durumunda önemlidir. Bundan kasıt, öncelikle hangi rehinli alacaklısının taşınır malın satış bedelinden tatmin

⁵⁶ Acar, s.43; Esener/Güven, s.590 ve 591; Nomer/Ergüne, s.393-394; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3619-3625.

⁵⁷ Serozan, s.347.

⁵⁸ Taşınmazlar yönünden de tapu siciline itimat ilkesi geçerlidir.

⁵⁹ Ögütçü/Doğrusöz, s.73; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3626 ve 3628; Nomer/Ergüne, s.396.

edileceğidir⁶⁰. Art rehin tesisinde rehin sahibi alacaklının rızası aranmaz. Zira mal sahibi olan malik, kendisine ait olan mal üzerinde art rehinler kurabilir⁶¹.

TMK'nın art rehni düzenleyen md. 941 hükmü “*Rehnedilen taşınırın maliki, onun üzerinde bir art rehin kurabilir. Bunun için, alacağı ödenince rehnedilen taşınırın sonraki alacaklıya teslim edilmesinin rehinli alacaklıya yazılı olarak bildirilmesi gerekir.*” şeklindedir.

Birden fazla rehin tesisi halinde TMK md. 948/2 hükmü ile “*eskinin önceliği (kıdeme itibar)*”⁶² ilkesi benimsenmiştir. Önce kurulan rehin, önceliklidir⁶³. Rehni haklarına ait sıra, rehinlerin kuruluş tarihleri esas alınmak sureti belirlenecektir⁶⁴.

Kanuni düzenleme bu şekilde olmakla birlikte anılan TMK md. 948/2 hükmü emredici olmayıp, alacaklıların yapacakları anlaşma ile sırada değişiklik yapılabilir⁶⁵.

Rehni kurulma tarihi, değişik rehin tiplerine göre farklılık göstermekle birlikte, yasadaki şartların gerçekleştiği anın tesis tarihi olarak alınması gerekir. İleride doğacak alacakları garanti altına alan rehinlerde, sıra alacağın doğduğu tarihe göre değil, rehni kurulduğu tarihe göre belirlenir⁶⁶.

5. Rehni Yükünün (Güvencenin) Bölünmezliği İlkesi

Taşınır rehniinde geçerli olan ilkelerden birisi de “*rehni yükünün bölünmezliği ilkesi*”dir. “*Teminatın bölünmezliği*” veya “*güvence ilkesi*” şeklinde de ifade edilen bu ilkenin TMK md. 944/2 ile TMK md. 947 hükümleri ile düzenlendiğini görmekteyiz. Güvencenin bölünmezliği ilkesini rehne konu taşınır ve rehne konu alacak yönünden olmak

⁶⁰ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3656; Cansel, Menkul Rehni, s.28 ve 29; Sirmen, Eşya hukuku, s.733.

⁶¹ Serozan, N.1493.

⁶² Anılan ilke takaddüm prensibi olarak da ifade edilmiştir (Saymen/Elbir, s.715; Davran, s.92).

⁶³ Acar, N.115; Erman, s.187; Hatemi, Hüseyin, Eşya Hukuku, 1. Bası, İstanbul, 2020, s.155; Nomer/Ergüne, s.397; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3653.

⁶⁴ Ögütçü/Doğrusöz, s.78. Taşınır rehniinde, taşınmaz rehniinde geçerli olan sabit derece sistemi geçerli değildir. Önceki rehin hakkının sona ermesi halinde sonraki rehin öncekinin yerine otomatik olarak ilerlemiş olur (Ertas, Şeref, “Tescilli Taşınır Rehniileri”, Aydın Zevkliler Armağanı, Cilt 2, s.1161).

⁶⁵ Esener/Güven, s.596; Nomer/Ergüne, s.398; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3655; Sirmen, Eşya Hukuku, s.733.

⁶⁶ Ayan, s.313; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3654; Ögütçü/Doğrusöz, s.78; Esener/Güven, s.596; Karahacıoğlu/Doğrusöz/Altın, s.18.

üzere iki farklı açıdan incelemek gerekecektir⁶⁷. Anılan ilke; bir yandan, rehin ile alacağın tümünün güvence altına alındığını ifade ederken, diğer yandan rehin konusu taşınırın tümüyle alacağı garanti ettiğini ifade etmektedir⁶⁸.

Taşınır rehninin konusunu taşınır mal, hayvan, alacak ya da hak oluşturur. Güvencenin kapsamına öncelikle rehne konu olan bu mallar yani rehnedilmiş olan eşyalar girmektedir. Aksine bir anlaşma yok ise, bütünleyici parçalar ve eklentiler de güvence kapsamına dahildir⁶⁹. TMK md. 947 hükmünde bu husus açıkça belirtilmiştir.

TMK md. 947/3 fıkrası ile, rehnin paraya çevrilmesi anında bütünleyici parça niteliğindeki doğal ürünlerin de rehin kapsamına dahil olduğu açıkça hüküm altına alınmıştır. Hukuki ürünler hakkında ise yasada bir hüküm bulunmamakla birlikte, genel olarak güvence kapsamında olmadıkları kabul edilmektedir. Çünkü rehin alanın rehin konusu eşyayı gelir elde etmek için kullanması mümkün değildir⁷⁰. Taşınır rehninde, rehinli malın yerine geçebilecek değerlerin örneğin sigorta tazminatının kapsama dahil olup olmadığı hususunda da yasada bir düzenleme bulunmamaktadır. Anılan hususta doktrinde farklı görüşler mevcuttur⁷¹.

Rehnin alacağın tamamı için teminat teşkil etme durumu söz konusudur. TMK md. 944/2. fıkrasında alacaklının, alacağın tümünü tahsil etmediği takdirde, rehinli malın tamamı veya bir kısmını iade etmekle yükümlü olmadığı belirtilmiştir. İlgili madde hükmünden de anlaşılacağı üzere, taşınır alacağın tümü için teminat teşkil etmektedir⁷². Bu da demek oluyor ki, borçlu borcun tamamını ödemediği takdirde alacaklıdan rehnin kaldırılması

⁶⁷ Ögütçü/Doğrusöz, s.76 ve 77; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3640; Ayan, s.307; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.840.

⁶⁸ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.840; Ayan, s.307.

⁶⁹ Köprülü/Kaneti, s.456; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.840; Esener/Güven, s.593; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3641-3643; Ayan, s.307.

⁷⁰ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3644; Ögütçü/Doğrusöz, s.77, Cansel, Menkul Rehni, s.163; Köprülü/Kaneti, s.457; Eskiocak, s.82; Uyar, Rehni, s.21; Uyar, Cilt 8, s.11896. Yasal bir düzenleme olmadığından ve rehin hakkının niteliği gereği hukuki semerelerin rehin verene ait olması gerektiği, ancak bunun aksinin kararlaştırılabileceği hakkında bkz. Makaracı Başak, Taşınır Rehni, s.205.

⁷¹ Taşınır rehninin sigortayı kapsamadığı yönündeki görüş için bkz. Cansel, Menkul Rehni, s.164; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3644 ve Uyar, Rehni, s.21 ve 22. Köprülü/Kaneti ise rehinli mal yerine geçecek kaim değerlerin kanun hükmüne gerek olmaksızın teminat kapsamına girdiği görüşündedir (Köprülü/Kaneti, s.457). Yine benzer yönde; Ertaş, Eşya Hukuku, N.2734; Eskiocak, s.82; Makaracı Başak, Taşınır Rehni, s.210.

⁷² Akipek/Akıntürk/Ateş, s.841; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3649; Sirmen, Eşya Hukuku, s.733; Acar, s.50; Ögütçü/Doğrusöz, s.78.

ve malın kendisine teslim edilmesi şeklinde bir talepte bulunamaz. Bir başka deyişle, kısmi ödeme nedeni ile rehinli eşyanın tamamı ya da bir kısmı geri istenemeyecektir, zira eşya bölünemez⁷³.

Aynı alacak için birden çok taşınırın rehin verilmesi de mümkündür. Bu ihtimalde, alacağı garanti eden taşınırlar alacağın tümü için teminat teşkil ettiğinden kısmi ödeme halinde rehin veren yine rehinli taşınırların bir kısmının iadesini talep edemez. Ancak, aksine anlaşma tesisi mümkündür⁷⁴.

Rehinle güvence altına alınan alacağın kapsamına, “*asıl alacak, sözleşme faizi, takip ve mahkeme masrafları, gecikme (temerrüt) faizi*” girmektedir (TMK md. 946/2).

6. Belirlilik İlkesi

Öncelikle ifade etmekte fayda var ki, belirlilik ilkesi sadece rehin hakkına özgü bir ilke olmayıp, mutlak hak niteliğine sahip olmaları nedeni ile tüm aynı haklara özgü bir ilkedir. Herkese karşı ileri sürülebilen mutlak hakların kamuya açıklığının sağlanması gerekir. Yukarıda kamuya açıklık ilkesi⁷⁵ incelenirken, taşınmazlarda tapuya tescil ile taşınırlarda ise sicilli taşınırlar istisna olmak üzere kural olarak zilyetlik ile aleniyetin sağlandığı ifade edilmişti. Bu kapsamda, bu iki ilke birbirini destekler niteliktedir⁷⁶.

Belirlilik ilkesinin, taşınır rehninde rehin konusunun ve rehinle güvence altına alınan alacağın belirli olması şeklinde iki farklı boyutu vardır.

Belirlilik ilkesi, üzerinde rehin tesis edilecek taşınır eşyanın, hak veya alacağın özelleştirilmesi, bireyselleştirilmesi, tabiri caizse diğerlerinden ayırt edilmesi anlamına

⁷³ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3649; Ögütçü/Doğrusöz, s.78; Serozan, N.1511.

⁷⁴ Nomer/Ergüne, s.397; Sirmen, Eşya Hukuku, s.733; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3649. Hapis hakkı yönünden durum farklıdır. Hapis hakkı sahibinin bu hakkını alacağı oranında kullanması mümkündür. Bkz.aşağıda Hapis Hakkı, Birinci Bölüm, III, B, 4.başlık altındaki açıklamalar.

⁷⁵ Bkz. yukarıda Kamuya Açıklık İlkesi, Birinci Bölüm, II, C, 2.başlık altındaki açıklamalar.

⁷⁶ Acar, s.44.

gelir. Üzerinde rehin tesis edilecek şey nedir, bunun açıkça ve net bir şekilde belirtilmesi gerekir⁷⁷.

Taşınır lar yönünden kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak; TMK md. 854/1'de taşınmaz rehni için açıkça düzenlenen belirlilik ilkesi, taşınır rehninde de kıyasen uygulama alanı bulur⁷⁸. Rehni sözleşmesi kurulurken yani rehne dayanak borçlandırıcı işlem tesis edilirken, rehne konu edilecek taşınır malın genel hatları ile belirtilmesi yeterli olup, belirlilik ilkesinin bu aşamada çok katı bir biçimde uygulanması gerekmez⁷⁹. Bu ilkenin taşınır mal, hak ya da alacak yönünden asıl önem kazandığı nokta tasarruf işleminin gerçekleştiği andır. Başka bir ifade ile, teslim şartlı olarak kurulan taşınır rehinlerinde zilyetliğin devri, sicile tescil ile kurulacak rehinlerde ise, sicile tescil anında rehne konu olacak eşyanın belirli olması gerekir⁸⁰.

Tarafların anlaşmasına bağlı olarak, tek bir alacak ya da kredi sözleşmesi için borçlunun ya da borçlu adına rehni veren üçüncü kişinin birden çok taşınırı, hak ya da alacağı rehni vermesi mümkündür. Mevzuatta buna aykırı bir hüküm yoktur⁸¹. Hatta uygulamada kredi sözleşmelerinde çoğunlukla birden fazla eşya üzerinde rehni tesis edilmektedir. Yalnız bu durumda kısmi ödeme ile, rehni veren herhangi bir rehni mal üzerindeki rehni hakkının kaldırılarak kendisine teslimini isteyemez, aksine anlaşma yapılması ise mümkündür. Başka bir ifade ile alacaklı dilerse, borçlunun talebi üzerine kısmi ödeme karşılığı bazı mallar üzerindeki rehni kaldırabilir⁸². Bir kimsenin tüm malvarlığı değerleri üzerinde tek bir sözleşme ile rehni tesisi mümkün değildir, böyle bir işlem belirlilik ilkesine aykırılık teşkil edecektir⁸³.

⁷⁷ Öğütçü/Doğrusöz, s.73; Cansel, Menkul Rehni, s.20 ve 21; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.839; Ayan, s.306; Esener/Güven, s.592; Davran, s.90.

⁷⁸ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.839; Cansel, Menkul Rehni, s.21; Nomer/Ergüne, s.390.

⁷⁹ Nomer/Ergüne, s.390.

⁸⁰ Acar, s.47; Öğütçü/Doğrusöz, s.73; Nomer/Ergüne, s.390; Sirmen, Eşya Hukuku, s.730; Esener/Güven, s.592.

⁸¹ Esener/Güven, s.592; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.839; Nomer/Ergüne, s.390; Sirmen, Eşya Hukuku, s.730.

⁸² Nomer/Ergüne, s.390; Sirmen, Eşya Hukuku, s.730.

⁸³ Esener/Güven, s.592; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.839; Ayan, s.306.

Taşınır rehninin kurulması sırasında alacağın miktar ya da nitelik itibari ile net olarak belirlenmiş olması gerekmez, bu aşamada belirlenebilirlik yeterlidir. Ancak rehin hakkının niteliği gereği, paraya çevirme anında artık alacağın parayla ölçülebilir olması gereklidir. Zira alacaklı bu aşamada rehinli malın satışı neticesinde alacağına kavuşacaktır. Belirli olmayan alacağın talep edilmesi mümkün değildir⁸⁴.

Taşınır rehni mevcut olan bir alacak için kurulabileceği gibi, ileride doğacak ya da doğması olası olan alacaklar ile şarta bağlı alacaklar için de kurulabilir. Bu durumda, sözleşmede olası bir alacak için rehin tesis edildiği belirtilmelidir⁸⁵. Ancak belirtmek gerekir ki, ileride doğması muhtemel alacaklar yönünden, sınırsız topyekün bir rehin sorumluluğunun kabul edilmesi de düşünülemez. Zira, bu tarz sözleşmeler hem kişilik haklarına hem de ahlaka aykırı olacaktır⁸⁶.

Kumar ve bahisten, evlenme tellallığından ya da ahlaki borç taahhütleri nedeni ile doğmuş borçlar için rehin tesisi mümkün olmayıp, anılan alacaklar rehin güvencesi altına giremezler⁸⁷.

7. Lex Commissoria

Türk Medeni Kanunu'nda "*lex commissoria*" yasağı açıkça düzenlenmiştir. TMK md. 949 hükmü; "*Borcun ödenmemesi hâlinde rehinli taşınırın mülkiyetinin alacaklıya geçmesini öngören sözleşme hükmü geçersizdir.*" şeklindedir⁸⁸. Mehaz İsviçre Medeni Kanunu'nda da aynı yasak yer almaktadır⁸⁹.

Anılan hüküm gereği, daha rehin ilişkisinin en başında, yani rehin ilişkisi tesis edilirken yapılmış olan ve rehinli malın, borç ödenmediği takdirde alacaklıya kalacağı şeklinde kayıtlar içeren anlaşmalar kesin hükümsüzdür. Bu ilke, alacak muaccel olmadan

⁸⁴ Cansel, Menkul Rehni, s.22; Ayan, s.305; Sirmen, Eşya Hukuku, s.731; Esener/Güven, s.591; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.840.

⁸⁵ Ayan, s.305; Davran, s.91; Cansel, Menkul Rehni, s.22; Esener/Güven, s.591; Nomer/Ergüne, s.391.

⁸⁶ Cansel, Menkul Rehni, s.22; Nomer/Ergüne, s.392; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3639; Ayan, s.305-306.

⁸⁷ Esener/Güven, s.591; Ayan, s.306.

⁸⁸ Lex commissoria yasağı taşınırlarda olduğu gibi taşınmazlar yönünden de geçerlidir. TMK md. 873/2 hükmü de taşınmaz rehnine ilişkin lex commissoria yasağını düzenlemektedir.

⁸⁹ Eker, Ece Ayça, "Lex Commissoria Yasağı ve Uygulama Alanı", SÜHFD., C. 29, S. 1, 2021, s.139, (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/suhfd/issue/59423/791994>) (Erişim Tarihi: 11.11.2021).

önce yapılan ve rehinli malın mülkiyetinin rehinli alacaklıya geçeceğini öngören anlaşma ya da rehin sözleşmesine eklenmiş bu tarz kayıtların geçersiz olması anlamına gelir⁹⁰.

Rehin vereni koruma amacı güden “*lex commissoria*” yasağının kökleri Roma hukukuna dayanmaktadır. Kredi ilişkisinin başında krediye ihtiyacı olan taraf yani rehin veren, ihtiyacı olan krediye ulaşabilmek için farkında olarak ya da olmayarak kendisi yönünden çok ağır olabilecek koşulları kabul edebilir, çok fazla taviz verebilir ve alacaklı da bu durumu istismar edebilir. İşte kanun koyucu tam da bu noktada rehin vereni koruma gayesi ile anılan düzenlemeyi getirmiştir⁹¹.

Rehinli malın alacaklıya geçeceğine dair sözleşmenin, rehin alacaklısının tatmin edilememesi yani alacağını alamaması şartına bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, anılan anlaşma, koşula bağlı bir anlaşmadır⁹².

Malın mülkiyetinin alacaklıya geçeceğini öngören bu tarz sözleşme ya da kayıtlar hem taşınır rehni hem de taşınmaz rehni açısından kesin hükümsüzdür. Burada özellikle dikkat edilmesi gereken husus ise anılan yasağın muacceliyetten önceki anlaşmalar için geçerli olduğudur. Yoksa alacak muaccel olduktan sonra mülkiyetin alacaklıya geçmesine yönelik anlaşma yapılabilir, ancak yine malın değeri ile alacak miktarı arasındaki dengenin gözetilmesi gerektiği açıktır. Borçlunun sömürülmesine izin verilmemesi gerekir. Anılan yasak ile borçlunun aşırı yararlanma’ya (gabin) karşı korunması amaçlanmıştır⁹³. Alacağın doğması ve muaccel olmasından sonra yapılan anlaşmalar “*ifa yerine edim*” ya da “*ifa uğruna edim*” olarak kabul edilmektedir⁹⁴. Zira, alacak muaccel olduktan sonra,

⁹⁰ Köprülü/Kaneti, s.462; Sirmen, Eşya Hukuku, s.737; Saymen/Elbir, s.690; Eker, s.139; Serozan, N.1519; Ögütçü/Doğrusöz, s.70.

⁹¹ Serozan, s.357; Sirmen, Eşya Hukuku, s.737; Makaracı Başak, Ash, “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Lex Commissoria Anlaşması Yasağına İstisna Getirip Getirmediği Konusu Üzerine Bir Değerlendirme”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.10, S.2, s.747, (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/inuhfd/issue/46923/598731>), (Erişim Tarihi: 22.03.2022). Roma Hukuku’nda anılan yasağın tarihi gelişimi ve yasağın getiriliş nedeni hakkında detay bilgi için bkz. Endes, Nurtaç, Roma Hukukunda Rehni Sözleşmesi ve Lex Commissoria Yasağı, SÜHFD, C.26, S.2, 2018, s.551-553, (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/535918>), (Erişim Tarihi: 24.03.2022).

⁹² Tunç Yücel, Müjgan, Banka Alacaklarının İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takibi, 1.Bası, İstanbul, 2010, s.68.

⁹³ Acar, N.192; Nomer/ERGüne, s.400; Ögütçü/Doğrusöz, s.70; Sirmen, Eşya Hukuku, s.738.

⁹⁴ Erman, s.185; Sirmen, Eşya Hukuku, s.738; Ayan, s.312; Acar, N.192; Köprülü/Kaneti, s.462.

borçlu artık malın paraya çevrilmesine katlanmak ya da alacağın tutarı ile orantılı malın mülkiyetinin alacaklıya geçirilmesi yönünde anlaşma yapmakta özgürdür⁹⁵.

6750 sayılı TRK⁹⁶ ile alacaklıya getirilen rehinli malın mülkiyetinin devrini talep yetkisinin “*lex comissoria*” yasağı açısından değerlendirmesinin yapılmasını faydalı görmekteyiz⁹⁷. TRK madde 14/1.fıkra a bendi⁹⁸ ile getirilen alacaklıya rehinli malın mülkiyetinin devrini talep yetkisinin “*lex comissoria*” yasağı yönünden durumu doktrinde tartışmalı olup, bir görüş anılan düzenlemenin “*lex comissoria*” yasağına aykırılık getirdiğini⁹⁹, diğer görüş anılan düzenlemenin “*lex comissoria*” yasağının istisnası olduğunu¹⁰⁰, bir diğer görüş de düzenlemenin “*lex comissoria*” yasağına aykırı olmadığını savunmaktadır¹⁰¹. İlgili hükmü, “*lex comissoria*” yasağına aykırı olarak kabul eden görüş, rehin veren borçlunun menfaatlerinin yeterince korunamayacağından ve rehin hukukunun en temel ilkelerinde olan *lex comissoria* yasağının işlevsiz kılındığından hareket etmektedir¹⁰². İstisna olarak kabul eden görüş, zaten alacaktan fazlasının borçluya ya da varsa diğer rehin alacaklılarına ödeneceğini, bu nedenle borçlunun menfaatinin ihlalinin söz konusu olmayacağını savunur¹⁰³. Anılan hükmün *lex comissoria* yasağına aykırı

⁹⁵ Eker, s.143.

⁹⁶ RG. 28.10.2016, Sayı: 29871.

⁹⁷ 1147 sayılı mülga Ticari İşletme Rehni Kanunu (TİRK) md.14 hükmüne göre, borcun muacceliyetinden önce yapılan, mülkiyetin alacaklıya geçeceğine dair kayıtlar içeren sözleşmeler geçersiz idi.

⁹⁸ **6750 sayılı Kanun madde 14 hükmü** “(1) Bu Kanun kapsamındaki borçların süresinde ifa edilmemesi hâlinde alacaklı, aşağıdaki yollara başvurabilir: a) Birinci derece alacaklı ise icra dairesinden 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 24 üncü maddesi uyarınca **rehinli taşınırın mülkiyetinin devrini talep edebilir**. Bu halde icra dairesi, bu devri Sicile bildirir. Rehlinli taşınırın, Kanunun 13 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca belirlenen değerinin, birinci derece alacaklının toplam alacağından fazla olması durumunda, aradaki fark miktarından, diğer derecelerdeki alacaklılara karşı, birinci derece alacaklı ile rehin veren müteselsilen sorumludur.”

⁹⁹ **Bilgin, Hikmet**, “6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu’na İcra-İflas Hukuku Açısından Genel Bir Bakış”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S.31, 2017, s.624, (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/taad/issue/52656/693939>), (Erişim Tarihi: 22.03.2022).

¹⁰⁰ **Antalya, Gökhan / Acar, Faruk**, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni, 3. Bası, İstanbul, 2020, s.200-201.

¹⁰¹ **Makaracı/Başak**, *Lex Comissoria*, s.755; **Uyumaz, Alper /Türk, Mehmet Cemil**, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Düşünceler, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.25, S.2, Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı, Aralık, 2019, s.1446, (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/51063/6676606>), (Erişim Tarihi: 22.03.2022); **Eker**, s.148-149; **Gürpınar, Damla**, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehninin Teslime Bağlı Taşınır Rehni Kurallarından Ayrılan Yönleri, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.19, S.1, 2017, s.145 ve 146, (<https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2017/11/3-DAMLA-GURPINAR.pdf>), (Erişim Tarihi: 24.03.2022).

¹⁰² Bu konuda detaylı bilgi için bkz.**Bilgin**, s.624.

¹⁰³ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. **Antalya/Acar**, s.200-201.

olmadığını kabul eden görüş ise, alacak muaccel olduktan sonra alacaklının mülkiyeti talep hakkının kanundan kaynaklanması noktasından hareket etmektedir¹⁰⁴.

Kanaatimizce; alacaklıya tanınan mülkiyetin devrini talep yetkisinin kanunda açıkça düzenlenmiş olması, alacağın muaccel olmasından sonra talep edilebilmesi, rehne konu taşınırın değerinin yüksek olması halinde aradaki farkın iade edilecek olması ve bu nedenle de borçlunun menfaatlerinin gözetilecek olması nedenleri ile lex commissoria yasağına aykırılık söz konusu değildir.

8. Talilik İlkesi

Rehin hakkı fer'i bir hak olup alacağı güvence altına almak amacı ile tesis edilmektedir¹⁰⁵. Rehın hakkının özünü oluşturan paraya çevirme yetkisinin doğabilmesi için kanuna göre iki şart daha gerçekleşmelidir. Bunların ilki, alacağın muaccel olması ikincisi ise rehın borçlusu tarafından anılan muaccel borcun ödenmemiş olmasıdır¹⁰⁶. Bu husus, TMK md. 946/1 hükmü ile “*Alacaklı, ödenmeyen alacağının rehın paraya çevrilmesi yoluyla ödenmesini isteyebilir.*” şeklinde düzenlenmiştir.

9. Paraya Çevrilebilir Olma

Taşınır rehınının paraya çevrilebilir olması demek, taşınır rehıne konu taşınır mal varlığının bir ekonomik değerinin olması, icra satışı neticesinde bir paranın elde edilecek olması demektir. Anılan bu para ile de rehın alacaklısı tatmin edilecektir. Paraya çevrilebilirlik hem rehın kurulması anında hem paraya çevirme anında olmalıdır. Paraya çevrilebilirlik ilkesinin gerçekleşmesi için rehne konu eşyanın devredilebilir olması ve para ile ölçülebilir bir değere sahip olması gerekir¹⁰⁷.

¹⁰⁴ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. **Uyumaz/Türk**, s.1446; **Gürpınar**, s.145 ve 146. Anılan düzenleme ile lex commissoria yasağının bertaraf edildiği hakkında görüş ile ilgili detaylı bilgi için bkz. **Boztaş, Nevzat**, Lex Commissoria Yasağının İnançlı İşlemler ve İcra Sözleşmeleri Bağlamında Değerlendirilmesi, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.4, S.2, 2017, s.224-225, (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1102253>), (Erişim Tarihi: 24.03.2022).

¹⁰⁵ Fer'ilik ilkesi hakkında detaylı bilgi için bkz. Birinci Bölüm, II, C, 1. başlık altında yapılan açıklamalar.

¹⁰⁶ **Cansel**, Menkul Rehni, s.27; **Öğütçü/Doğrusöz**, s.69; **Acar**, N.118; **Davran**, s.78; **Ayan**, s.179; **Ertaş**, Eşya Hukuku, N.63; **Köprülü/Kaneti**, s.461.

¹⁰⁷ **Acar**, N.119.

Rehinli alacaklı rehnin paraya çevrilebilir olması özelliğinden, yani değerlendirme yetkisinden ancak alacağın muaccel olmasından sonra yararlanabilir. Kural olarak, paraya çevirme cebri icra sureti ile gerçekleşir.

Doktrinde rehinli alacaklıya rehinli taşınırı özel yollardan paraya çevirme yetkisi verilmesinin mümkün olduğu ağırlıklı olarak kabul edilmekle birlikte¹⁰⁸, bu ihtimalde borçlunun çıkarının da gözetilmesi gerektiği açıktır¹⁰⁹. Öte yandan, anılan yetkinin rehinli alacaklıya verilmesinin mümkün olmadığını ve rehinli malların mutlaka cebri icra sureti ile satılması gerektiğini savunan başka bir görüş de mevcuttur¹¹⁰. Çeşitli hukuk sistemlerinde de alacaklıya rehinli taşınırı özel yollardan paraya çevirme yetkisi verilip verilemeyeceği hususunda farklı düzenlemeler olduğunu görmekteyiz¹¹¹.

Kanaatimizce, rehinli alacaklıya rehin konusu taşınırı özel yollardan paraya çevirme yetkisi verilmesi hem sözleşme serbestisi, hem de cebri icra süreçlerindeki hantallık ve malın değerinin altında bir fiyata satılma riskinin yüksek olması nedenleri ile mümkün olabilmelidir. Bu ihtimalde de rehinli malın en yüksek fiyata satılmasını teminen satışın açık artırma usulü ile yapılması isabetli olacaktır. Ancak, anılan prosedürün ne

¹⁰⁸ **Cansel**, Menkul Rehni, s.235-236; **Sirmen, Lale**, Alacak Rehni, Ankara, 1990, s.124-125; Kuru, özel yoldan paraya çevirmenin mümkün olduğunu, ancak rehinli mal üzerinde haciz var ise ya da borçlu iflas etmiş ise artık bu durumda rehinli alacaklıya özel yoldan çevirme yetkisinin verilemeyeceğini savunmaktadır (**Kuru**, Cilt 3, s.2479; **Kuru, Baki**, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. Bası, Ankara, 2013, s.1025). Tarafların anlaşarak başka bir tasfiye usulü belirleyebileceği, ancak alacaklıya böyle bir yetki verilmesi halinde alacaklının bu yetkiyi iyiniyet kurallarına uygun olarak kullanması gerektiği hakkında bkz. **Postacıoğlu/Altay**, s.654. Alacaklıya ipotek konusu eşyayı serbestçe satabileceği hususunda yetki verilebileceği hakkında bkz. **Deynekli, Adnan**, İcra ve İflas Hukukunda İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip, Ankara, 2013 s.78. Alacaklıya, rehinli eşyayı serbest yoldan paraya çevirme yetkisi vermenin mümkün olduğunu ancak bankalarca hazırlanan genel işlem şartı niteliğinde olan kayıtların geçersiz olduğu hakkında bkz. **Tunç Yücel**, s.98; **Konuralp, Orhan Emre**, Alacaklıya Rehni Özel Yoldan Paraya Çevirme Yetkisi Verilmesi, DEÜHFD, C.16, Özel Sayı 2014, s.2876-2877, (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/756144>), (Erişim Tarihi:24.03.2022). Rehlinli taşınır zaten alacaklının elinde olduğundan taşınır malın satışının zorluk teşkil etmeyeceği hakkında bkz. **Öğütçü/Doğrusöz**, s.235; **Yıldırım, Mehmet Kamil / Deren Yıldırım, Nevhis**, İcra ve İflas Hukuku, 8.bası, İstanbul, 2021, s.335. Rehlin kural itibarı ile İİK hükümlerine göre paraya çevrildiği ancak bunun emredici olmadığı hakkında bkz. **Davran**, s.78.

¹⁰⁹ **Serozan**, N.1515-1516-1517; **Tunç Yücel**, s.94. Alacaklının dürüstlük kuralına uygun olarak ve rehin verenin de menfaatlerini korumak sureti ile rehni paraya çevirebileceği, rehinli taşınır üçüncü bir kişi tarafından haczedilmiş ise artık özel yoldan paraya çevrilemeyeceği hakkında bkz. **Köprülü/Kaneti**, s.463.

¹¹⁰ Rehlinli alacaklıya satış yetkisi verilmesinin eleştirisi ve cebri icra tekeline aykırılık teşkil ettiği hakkında bkz. **Aşık**, İcra Sözleşmeleri, s.178-180. İpotek konusu edilen taşınmazların ancak İİK hükümlerine göre satılabileceği görüşü için bkz. **Ertaş**, Eşya Hukuku, N.2639; **Ayan**, s.281 ve 282.

¹¹¹ Alman hukukunda, taşınırın özel açık artırma yolu ile ve malın borsa ve piyasa değerinin bilinebilir olması koşulu ile satışı mümkün iken, Fransa'da taşınırın rehinli alacaklı tarafından paraya çevrilmesinin yasak olduğu yargı içtihatları ile kabul edilmiştir. İsviçre hukukunda paraya çevirme usulü hakkında yasal bir düzenleme olmasa da, doktrindeki egemen görüş alacaklıya cebri icra satışı dışında satış için yetki verilebileceği yönündedir. Mukayeseli hukukta özel yoldan paraya çevirme hakkındaki düzenleme ve görüşler hakkında detaylı bilgi için bkz. **Tunç Yücel**, s.88-93.

şekilde işletileceği, denetim mekanizmasının nasıl çalışacağı, herhangi bir makamın onayına gerek olup olmadığı, asgari hangi koşulların gerçekleşmesi gerektiği konularında detaylı düzenlemelerin yapılması gerekir. Zira, rehinli taşınır özel yollardan paraya çevirme noktasında alacaklıya keyfi davranabileceği bir ortam yaratılmamalıdır. Rehlinli taşınır üzerinde haciz ya da başkaca kayıtlar olması halinde de özel yoldan paraya çevirme yetkisinin kullanılması mümkün olmamalıdır.

Rehlinli alacaklıya böyle bir yetki verilmesi “*lex commissoria*” yasağına aykırılık teşkil etmeyecektir. Zira, rehinli alacaklı alacağını tahsil gayesi ile rehinli taşınır satışa çıkaracak olup, malın mülkiyeti kendisine geçmeyecektir. Kaldı ki, satış bedeli borç miktarından fazla ise fazla olan tutar da rehin verene iade edilecektir. Anılan hususlar nedeni ile “*lex commissoria*” yasağına aykırılık oluşmayacaktır¹¹².

III. TAŞINIR REHNİ ÇEŞİTLERİ

A. Genel Olarak

Esas itibari ile taşınır rehnine ilişkin düzenleme ve hükümlerin Türk Medeni Kanunu’nda yer aldığını görmekteyiz. Bununla birlikte, taşınır rehni sadece Türk Medeni Kanunu’ndaki hükümlere istinaden kurulmamaktadır. Günümüzün ve ticaret hayatının gereklilikleri dikkate alınarak, farklı kanunlarda kabul edilen ve düzenleme alanı bulan taşınır rehni türleri de mevcuttur¹¹³.

Anılan kapsamda, öncelikle Türk Medeni Kanunu’nda yer alan taşınır rehni düzenlemelerinden bahsedilecek, ardından da diğer kanunlarda yer alan taşınır rehni düzenlemelerine kapsamın çok genişlememesi için kısaca değinilecektir.

¹¹² Tunç Yücel, s.94.

¹¹³ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.1142 vd.; Nomer/Ergüne, s.381 vd.; Ertaş, Eşya Hukuku, s.618 vd.

B. Türk Medeni Kanunu'nda Yer Alan Taşınır Rehni Türleri

Taşınır rehni, TMK'nın 939 ila 972. maddeleri arasında düzenleme alanı bulmuştur. Türk Medeni Kanunu'nun sistematığına bakıldığında taşınır rehni başlığı altında çeşitli rehin tiplerinin düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Kanun koyucu, taşınmaz rehnine ilişkin genel hükümler sevk ederken, taşınır rehni düzenlemesinde aynı yolu izlememiş, teslim bağı rehni esas olarak düzenlemeler getirmiştir. Teslime bağı rehin için getirilen kuralların diğer rehin türlerine uygun olduğu ölçüde uygulanacağı, hatta bu kuralların da çok ayrıntılı olmaması nedeni ile, taşınmaz rehnine ilişkin genel kuralların da kıyasen taşınır rehnine uygulanacağı kabul edilmektedir¹¹⁴.

TMK'da düzenlenen her bir taşınır rehni türü aşağıda ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

1. Teslime Bağlı Rehin

a. Kavram

Taşınır rehni kural olarak teslim şartlı kurulmaktadır¹¹⁵. Başka bir deyişle, taşınır rehni esasen rehne konu taşınırın zilyetliğinin rehinli alacaklıya ya da bir üçüncü kişiye devri ile kurulabilmektedir¹¹⁶. Taşınırın rehinli alacaklıya teslimi zorunluluğu, başka bir ifade ile zilyetliğin devri koşulu aleniyet ilkesini sağlar¹¹⁷.

Teslime bağı rehmin faydaları olduğu gibi sakıncaları da mevcuttur. Zilyetlik aleniyet koşulunu sağladığı için kredi verenler rehne konu taşınır üzerinde rehin olup olmadığını bilme imkanına kavuşurlar. Öte yandan, malın alacaklıya teslim edilmesi ile

¹¹⁴ **Nomer/Ergüne**, s.381 vd.; **Ertas**, Eşya Hukuku, N.2722; **Sirmen**, Eşya hukuku, s.720; **Saymen/Elbir**, s.683; **Ertas**, Tescilli Taşınır Rehinleri, s.1155; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3604 – 3605; **Davran**, s.77-78.

¹¹⁵ Bkz.yukarıda Birinci Bölüm, II, B, 2 nolu başlıktaki açıklamalar.

¹¹⁶ **Ertas**, Eşya Hukuku, N.2781. Zilyetliğin devri hususunda detaylı bilgi için bkz. **Davran**, s.80 vd.; **Öğütçü/Doğrusöz**, s. 79; **Serozan**, N.1459 vd.; **Ergüne**, N.220; **Akipek/Aküntürk/Ateş**, s.843; **Cansel**, Menkul Rehni, s.31; Taşınır rehni, Almanca'da "avuç içi rehni" olarak adlandırılmaktadır (**Serozan**, N.1458).

¹¹⁷ **Ergüne**, N.221; **Nomer/Ergüne**, N.1220; **Doğan, Murat**, Teslime Bağlı Olmayan Sicilli Motorlu Taşıtlı Rehin, EÜHFD, C.XII, S.3-4, 2008, s.183, (<https://dergipark.org.tr/pub/ebyuhfd/issue/63089/959057>), (Erişim Tarihi: 07.01.2022); **Cansel**, Menkul Rehni, s.32.

alacaklı malın korunmasına yönelik tedbirler almak zorunda kalır ve rehin veren borçlu da krediye konu malı kullanıp borçlarını ödeyemez. Bu sakıncalar nedeni ile de hem TMK'da hem de çeşitli kanunlarda “*sicilli taşınır rehni*” türleri öngörülmüştür¹¹⁸.

b. Teslime Bağlı Rehin Hakkının Kazanılması

Teslime bağlı rehin tesisinde borçlandırıcı işlem ve tasarrufi işlem olmak üzere iki tür işlem söz konusudur. Rehin sözleşmesi olarak da adlandırılan borçlandırıcı işlem rehlin kurulmasına dair bir borç içerir. Rehin sözleşmesi herhangi bir şekle tabi olmasa da, rehin kurma borcu kanunen şekil şartı olan bir sözleşmeye dayanıyor ise, o zaman ilgili şekil şartına uygun şekilde yapılması gereklidir. Anılan borçlandırıcı rehin sözleşmesine ilaveten bir de TMK düzenlemesi gereği taşınırın zilyetliğinin alacaklıya devri gerekmektedir. Zilyetliğin devrindeki amaç, taşınır malın borçlunun yani rehin verenin fiili hakimiyetinde kalmamasıdır¹¹⁹. Zilyetliğin alacaklıya devri de rehin ilişkisinin kurulması amacı ile gerçekleşmelidir¹²⁰.

Dolaysız zilyetliğin devri ve zilyetliğin havalesi yolları ile teslim bağli rehin tesisi mümkün ise de, hükmen teslim sureti ile teslim bağli rehin tesisi mümkün değildir¹²¹.

Rehne konu taşınırın zilyetliğinin mutlaka alacaklıya devri gerekmez. Taraflar ortak mutabakat ile güvenilir bir üçüncü kişiye de zilyetliğin devrini sağlayabilirler¹²². Ancak bu ihtimalde rehin veren borçlu, dilediği zaman ve kolay bir şekilde rehinli taşınır üçüncü kişiden geri alamamalıdır. Bundan çıkan sonuç ise, rehin veren borçlunun taşınır üzerindeki zilyetliğinin sona ermesi gerektiğidir. Yani, rehin verenin taşınır mal üzerinde hakimiyeti sona ermiş olmalıdır¹²³.

¹¹⁸ Nomer/Ergüne, N.1220-1222; Doğan, s.184; Ergüne, N.224.

¹¹⁹ Sirmen, Eşya Hukuku, s.734; Selçuk, Emre, “Teslime Bağli Taşınır Rehininde Rehin Konusu Taşınıra İlişkin Özellikler”, İBD, Cilt. 90, Sayı 1, 2016, s.211 ve 212, (<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/Yayinlar/Dergi/doc/ibd20161.pdf>) (Erişim Tarihi: 11.11.2021); Serozan, N.1459; Ayan, s.321.

¹²⁰ Cansel, Menkul Rehni, s.33.

¹²¹ Hatemi, s.155; Serozan, N.1459; Sirmen, Eşya Hukuku, s.734; Öğütçü/Doğrusöz, s.80; Ayan, s.322 ve 323; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.846; Cansel, Menkul Rehni, s.20.

¹²² Serozan, N.1461; Öğütçü/Doğrusöz, s.81; Sirmen, Eşya Hukuku, s.736; Doğan, s.183; Cansel, Menkul Rehni, s.20.

¹²³ Doğan, s.183; Serozan, N.1461-1462.

c. Teslime Bağlı Rehinin Kapsamı

TMK’da rehin hakkının asıl alacağa ilaveten; sözleşme faizi, gecikme faizi ve takip giderlerini kapsadığı düzenlenmiştir (TMK md. 946/2). Tarafların anlaşması ile, rehin konusu alacak kapsamının genişletilmesi veya daraltılması mümkündür¹²⁴.

TMK uyarınca taşınır eklentileri ile birlikte teslime bağlı rehinin konusunu oluşturur. Bütünleyici parça niteliğindeki doğal ürünlerin de rehin kapsamına girdiği kanunda açıkça belirtilmiştir. Paraya çevirme aşamasından önce, rehinli taşınırdan ayrılan doğal ürünler rehin malikine iade edilmelidir. Ancak, taraflar bunun aksini kararlaştırabilirler (TMK md. 947).

Hukuki ürünlere ilişkin olarak TMK’da bir düzenleme yoktur. Rehinli alacaklının kural olarak malı kullanma yetkisi olmadığından, hukuki ürünlerin rehin kapsamına girmediği kabul edilir. Tarafların aksini kararlaştırması mümkündür¹²⁵.

d. Rehinli Alacaklının Hakları ve Borçları

1) Rehinli Alacaklının Hakları

Rehinli alacaklının en önemli yetkisi, rehinli alacak muaccel olduğu halde ödenmemiş ise rehinli taşınırın paraya çevrilmesini talep edebilmesi ve satış bedelinden öncelikle tatmin edilmesidir¹²⁶. Paraya çevirme esasen cebri icra sureti ile olsa da, doktrinde alacaklıya rehinli malı paraya çevirme yetkisinin dürüstlük kuralı çerçevesinde verilebileceğini kabul eden bir görüş vardır¹²⁷. Rehinli alacağın muaccel olmasında sonra, rehinli taşınırı alacaklıya “*ifa yerine edim*” ya da “*ifa uğruna edim*” olarak verilmesine yönelik sözleşmelerin yapılması da mümkün olmakla birlikte, bu sözleşmelerin yine dürüstlük kuralına uygun olarak yapılması büyük önem arz etmektedir¹²⁸.

¹²⁴ Sirmen, Eşya Hukuku, s.736.

¹²⁵ Nomer/Ergüne, N.1267; Eskiocak, s.82.

¹²⁶ Ögütçü/Doğrusöz, s.82; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.847; Nomer/Ergüne, N.1270; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3682.

¹²⁷ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3683. Ayrıca bakınız yukarıda Birinci Bölüm, II, C, 9 nolu başlık altındaki açıklamalar.

¹²⁸ Alacağın muaccel hale gelmesinden önceki anlaşmalar “*lex commissoria yasağı*” kapsamındadır (Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3684; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.847; Ertaş, Eşya Hukuku, N.2794; Ayan, s.312).

Teslime bağı olarak kurulan rehinde, rehinli alacaklı taşınıra zilyet olduğu için zilyetlik davaları ile aynı hakkı korumaya yönelik davalardan yararlanabilecektir¹²⁹.

Rehinli alacaklının bir diğer hakkı, rehinli taşınıra ilişkin yapmış olduğu koruma ve bakım masraflarını talep edebilecek olmasıdır. Rehlinli taşınırın korunması için yapılan masraflar saklama sözleşmesi hükümleri (TBK md. 561), rehinli taşınırın bakımı için yapılan masraflar vekaletsiz iş görme hükümleri (TBK md. 529) uyarınca talep edilebilecektir¹³⁰.

2) Rehlinli Alacaklının Borçları

Rehinli alacaklının en büyük borcu ya da başka bir ifade ile yükümlülüğü, zilyetliği kendisine teslim edilen rehinli taşınırı koruma, kollama ve saklama yükümlülüğüdür. Bu yükümlülüğe aykırılık halinde, rehinli taşınırın zarar görmesi ihtimalinde rehinli alacaklının tazmin yükümlülüğü söz konusu olacaktır¹³¹.

Rehinli alacaklının, rehinli taşınırı kullanma ya da ürünlerinden faydalanma yetkisi olmadığından, doğal ürünlerin asıl taşınırdan ayrılması halinde, onları rehin verene geri verme yükümlülüğü söz konusudur. Ancak bunun aksi taraflarca kararlaştırılabilir. Bu yükümlülüğe aykırılık, tazmin sorumluluğu doğurur¹³².

Rehinli alacaklının, rehinli taşınır üzerinde tasarruf yetkisi bulunmamaktadır. Bunun anlamı, rehinli alacaklının rehinli taşınırı başkasına devredememesi ya da üzerinde başka aynı haklar tesis edememesidir. TMK md. 942 hükmünde, rehinli alacaklının rehin

¹²⁹ Ertaş, Eşya Hukuku, N.2796; Nomer/Ergüne, N.1271; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3685; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.848; Öğütçü/Doğrusöz, s.83.

¹³⁰ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3686; Ertaş, Eşya Hukuku, N.2797; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.848; Nomer/Ergüne, N.1274.

¹³¹ Ertaş, Eşya Hukuku, N.2801; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.848; Öğütçü/Doğrusöz, s.83; Nomer/Ergüne, N.1275; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3687-3688.

¹³² Öğütçü/Doğrusöz, s.85; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3689-3690.

malikinin izni ile bir üçüncü kişiye rehin verebileceği hüküm altına alınmıştır. Bu yükümlülüğe aykırılık da zararı tazmin sorumluluğu doğurur¹³³.

Son olarak, rehinli alacaklı borcun bitmesi halinde, rehinli taşınırı rehin malikine iade etmekle yükümlüdür. Borcun tamamen bitmesi halinde, anılan iade borcu doğar. Yoksa rehinli alacaklı, kısmi ödeme nedeni ile iade borcu altına girmez. Aynı taşınır üzerinde birden fazla rehin tesisinin mümkün olduğu yukarıda ifade edilmişti¹³⁴. Eğer böyle bir art rehin durumu söz konusu ise rehinli taşınırın rehin malikine iadesi değil sonraki rehin alacaklısına teslimi gerekecektir¹³⁵.

e. Teslime Bağlı Rehin Hakkının Sona Ermesi

Rehin hakkı, alacağın ödeme, ibra ya da başka herhangi bir sebeple sona ermesi, rehinli alacaklının rehin hakkından feragat ettiğine ilişkin tek taraflı olarak feragat beyanında bulunması, rehin ilişkisinin taraflarının karşılıklı mutabakata vararak rehinin sonlandığına dair anlaşmaya varması, rehinli taşınırın yok olması, rehinli taşınırın paraya çevrilmesi, belirli bir süreye bağlı rehinlerde sürenin dolması ile, bozucu koşula bağlanan rehinlerde bu bozucu koşulun gerçekleşmesi ile rehinli alacaklı ve malın maliki sıfatlarının aynı kişide birleşmesi halinde, rehinli alacaklının taşınırın zilyetliğini kaybetmesi hallerinde sona ermektedir¹³⁶.

2. Hayvan Rehni

Türk Medeni Kanunu'nda taşınır rehni türlerinden biri olarak yer alan “*hayvan rehni*” anılan kanununun 940. maddesinin 1. fıkrasında düzenleme alanı bulmuştur. İlgili düzenleme ile esas itibari ile teslimine bağlı olarak yani teslim şartlı olarak kurulabilen taşınır rehnine istisna getirilerek hayvanlar yönünden sicile tescil sureti ile rehin tesis edilebilmesi

¹³³ Nomer/Ergüne, N.1277; Ertaş, Eşya Hukuku, N.2800; Ögütçü/Doğrusöz, s.84 ve 85; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3692-3693.

¹³⁴ Bkz yukarıda Birinci Bölüm, II, C, 4 nolu başlık altındaki açıklamalar.

¹³⁵ Ertaş, Eşya Hukuku, N.2805; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3694 vd.; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.849; Nomer/Ergüne, N.1278.

¹³⁶ Taşınır rehnini sona erdiren haller hakkında detaylı bilgi için bkz. Ertaş, Eşya Hukuku, N.2806 vd.; Sirmen, Eşya Hukuku, s.741 ve 742; Nomer/Ergüne, s.420-423; Ögütçü/Doğrusöz, s.87 ve 88; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.1177-1179; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.849 ve 850; Ayan, s.331 -334.

imkanı getirilmiştir. Bu bağlamda, krediye ihtiyaç duyan hayvan malikinin ya da başka bir ifade ile hayvanları üzerinden geçimini sağlayan çiftçinin, hayvanları alacaklıya teslim etmeden rehin tesis imkanı getirilmekle faaliyetlerinin devamlılığının sağlanması amaçlanmıştır. Hayvanlar üzerinde sicile tescil sureti ile rehin tesis edilebilmesi, hem rehin alan tarafın hem de rehin veren tarafın lehinedir. Alacaklı taraf da rehinli malı koruma, kollama, muhafaza etme ve buna benzer yükümlülüklerden kurtulmuş olmaktadır. Netice itibari ile rehin ilişkisinin her iki tarafının da menfaatinin korunduğu açıktır¹³⁷.

TMK md. 940/1. fıkrası ile kooperatifler ve yetkili makamlarca izin verilen kuruluşların alacaklı olduğu durumlarda, sicile tescil sureti ile hayvan rehni tesisine imkan verilmiştir. Eğer böyle bir durum söz konusu ise, hayvanın zilyetliğinin devrine gerek olmaksızın icra dairesinde tutulacak özel sicile yazılmak sureti ile rehin kurulabilecektir. Anılan sicilin de Cumhurbaşkanınca çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Görüleceği üzere ilgili hükümde hayvan rehni detaylı bir şekilde düzenleme alanı bulunmamıştır. Konuya ilişkin detayların *Hayvan Rehni Tüzüğü*¹³⁸ ve *Hayvan Rehni Tüzüğü'nün Uygulanması Hakkında Yönetmelik*'te¹³⁹ yer aldığını ifade etmek gerekir¹⁴⁰.

Öte yandan; kanunun ilgili düzenlemesinden açıkça anlaşılmaktadır ki, özel sicile yazılmak sureti ile tesis edilecek hayvan rehni alacaklısı herhangi bir kimse olamayacaktır. Kanun koyucu, yetkili makamlar tarafından izin verilen kuruluşlar ile kooperatiflerin alacakları için anılan şekilde hayvan rehni tesisini mümkün kıldığından sadece, bu kuruluşların rehin alacaklısı olması mümkündür¹⁴¹. Rehin borçlusunun, başka bir ifade ile kredi borçlusunun, kim olacağı sorusunun cevabı ise esasen rehne konu hayvanın maliki olacaktır. Ancak, kredi borçlusu için üçüncü bir kişinin kendi hayvanını rehin göstermesi de mümkündür¹⁴².

¹³⁷ **Ertaş**, Eşya Hukuku, s.618; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3714; **Akipek/Akıntürk/Ateş**, s.851; **Nomer/Ergüne**, N.1293; **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.743; **Ayan**, s.335.

¹³⁸ RG. 16.09.1965, Sayı: 12102.

¹³⁹ RG. 24.08.1966, Sayı: 12383.

¹⁴⁰ **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3717; **Ertaş**, Eşya Hukuku, s.618; **Nomer/Ergüne**, N.1295.

¹⁴¹ **Nomer/Ergüne**, N.1295; **Ayan**, s.335; **Esener/Güven**, s.608; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3718. Hangi kuruluşların anılan madde kapsamında rehin alacaklısı olabileceği ve alacakları izin ile ilgili detay düzenleme Hayvan Rehni Tüzüğü md. 2 ve 3'te yer almıştır.

¹⁴² **Öğütçü/Doğrusöz**, s.97; **Akipek/Akıntürk/Ateş**, s.853.

Rehnin kapsamına hangi hayvanların gireceği noktasında ise doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre Kanun'da herhangi bir ayırım yapılmadan hayvan ifadesi kullanıldığı için tüm hayvanların anılan maddeye göre rehni mümkündür¹⁴³. Diğer görüşe göre ise mehz kanun olan İsviçre Medeni Kanunu'nda yalnızca sürü ya da çiftlik hayvanı ifadesi kullanıldığı için sadece bu hayvanlar yönünden ilgili madde kapsamında rehni mümkündür. Diğer hayvanların ise teslimine bağlı olarak rehni mümkündür¹⁴⁴. Kanaatimizce, mehz kanuna uygun yorum yapılarak, yalnızca sürü ya da çiftlik hayvanları üzerinde anılan kapsamda, teslim şartı olmadan rehni tesisi mümkündür. Diğer hayvanlar yönünden ise ancak teslim şartı yerine getirilerek rehni tesis edilebilecektir. Madde gerekçesinde de hükmün Mehaz Kanun'a uygun olarak yorumlanacağı ve dikkate alınacağı belirtilmiştir.

Kamuya açık olarak tutulan hayvan rehni sicili, icra dairelerince tutulmaktadır¹⁴⁵. Herkesin sicilde bir kayıt olup olmadığına bakarak, buna ilişkin olarak yazılı ya da sözlü şekilde bilgi talep etme hakkı mevcuttur. Sicile kayıt yapılmadıkça hayvan rehni doğduğundan söz edilemez, dolayısı ile de sicile tescil, hayvan rehni kurulabilmesi için zorunludur. Bununla birlikte, sicile kaydın olumlu etkisi ise yoktur¹⁴⁶.

Hayvan rehni, teslimine bağlı rehni sona erdiren sebeplerden herhangi birisinin gerçekleşmesi halinde sona erecektir¹⁴⁷. Yalnız, bu rehni türünde zilyetliğin alacaklıya devri şartı olmadığı için zilyetliğin kesin olarak kaybı bir sona erme nedeni olarak karşımıza çıkmaz. Hayvan rehni sicile kayıt sureti ile kurulduğundan, rehne ilişkin kaydın sicilden terkin edilmesi de hayvan rehni sona erdirecektir¹⁴⁸.

¹⁴³ Ayan, s.336; Sirmen, Eşya Hukuku, s.743; Köprülü/Kaneti, s.503.

¹⁴⁴ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.851, 852; Ertaş, Eşya Hukuku, N.2751; Ertaş, Tescilli Taşınır Rehinleri, s.1162; Esener/Güven, s.608; Nomer/Ergüne, N.1296; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3715- 3716; Ögütçü/Doğrusöz, s.96.

¹⁴⁵ İlgili sicil hayvan rehni sicili olup, Hayvan Rehni Tüzüğü md. 4'te düzenleme alanı bulmuştur.

¹⁴⁶ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.853, Sirmen, Eşya Hukuku, s.743; Ayan, s.336 ve 337; Ögütçü/Doğrusöz, s.97; Esener/Güven, s.608 ve 609.

¹⁴⁷ Bkz yukarıda Birinci Bölüm, III, B, 1, e başlığı altındaki açıklamalar.

¹⁴⁸ Sicilden kayıt silmeyi gerektiren durumlar Hayvan Rehni Tüzüğü md.18'de belirtilmiştir.

3. Bir Sicile Kaydı Zorunlu Olan Taşınırın Rehni

TMK md. 940/2. fıkrası¹⁴⁹; “Gerçek veya tüzel kişilerin alacaklarının güvence altına alınması için, kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar üzerinde, zilyetlik devredilmeden de, taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir. Rehnin kurulmasına ilişkin diğer hususlar Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir” şeklindedir.

Anılan hüküm ile, bir sicilli rehin sisteminin daha getirildiğini görmekteyiz. Eğer taşınır mal, kanun gereği bir sicile tescil edilmek zorunda ise aynı sicile tescil sureti ile üzerinde rehin tesis edilebilecektir. Bu hüküm gereği, anılan taşınırın zilyetliğinin rehin alacaklısına devri zorunlu değildir¹⁵⁰. Burada, özellikle kredi karşılığı alınan motorlu taşıtlar¹⁵¹ yönünden bir düzenleme yapıldığı anlaşılmaktadır. Ticaret hayatının gereklerine uygun olarak rehin borçlusunun krediyi geri ödeyebilmek için rehinli aracı kullanmak ya da çalıştırmak zorunda olması, bu araçların saklanması ya da muhafazasının alacaklı için bir külfet oluşturması ve teslimine bağlı taşınır rehninin motorlu taşıtlar yönünden her iki taraf menfaatine aykırı olması nedenleri dikkate alınarak anılan düzenlemenin getirildiği açıktır¹⁵².

Bir sicile tescili zorunlu olan taşınır arasında, motorlu taşıtlar, ticaret gemileri ve Türk Sivil Hava araçları yer almaktadır. Gemi ve hava aracı rehni (ipoteği) ile ilgili özel düzenlemeler ilgili kanunlarında mevcuttur. Bu doğrultuda, anılan TMK md. 940/2 fıkrası uyarınca tesis edilecek rehinlerin kapsamına Karayolları Trafik Kanunu (KTK)¹⁵³ uyarınca

¹⁴⁹ Anılan fıkra daha sonra eklendiğinden, komisyon gerekçesinde bu değişiklik yoktur.

¹⁵⁰ “...Rehin tesis tarihinde yürürlükte bulunan 4721 sayılı TMK'nun 940/2.maddesine göre, bir sicile tescili zorunlu olan taşınırın, zilyetlik devredilmeden, sicil üzerine şerh verilmek sureti ile rehnedilmesine de imkan tanınmıştır. Mahkemece anılan yasa hükmü gözetilmeden rehne konu aracın zilyetliğinin devredilmediği gerekçesi ile yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir...” Yargıtay 19. HD., T.19.02.2009, E.2009/1006, K.2009/1282 (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı, Erişim Tarihi: 21.11.2021).

¹⁵¹ Karayolları Trafik Kanunu'nun tanımlar başlıklı 3.maddesinde taşıt kavramı “Karayolunda insan, hayvan ve yük taşımaya yarayan araçlardır. Bunlardan makine gücü ile yürütülenlere "motorlu taşıt" insan ve hayvan gücü ile yürütülenlere "motorsuz taşıt" denir.” şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca; motorlu taşıt kavramına nelerin girdiği hususunda detaylı bilgi için bkz. **Doğan**, s.188; **Esener**, s.611; **Zencir, İlker**, “2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve İlgili Mevzuat Çerçevesinde Taşıt Rehni”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, s.6 vd.; **Kurt, Ekrem**, “Motorlu Araç Mülkiyetinin Devri, Tescili ve Harici Devirler”, Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 8 (Özel), 2013, s.1857-1860, (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/jyasar/issue/19146/203207>). (Erişim Tarihi: 09.05.2022).

¹⁵² **Ayan**, s.340; **Nomer/Ergüne**, N.1306; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3747; **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.744.

¹⁵³ RG.18.10.1983, Sayı: 18195 (Kanun no: 2918).

trafik siciline tescili zorunlu olan motorlu taşıtların girdiğini söylemek doğru olacaktır¹⁵⁴. İlgili madde hükmüne göre, rehnin doğumu için trafik siciline tescil zorunludur, tescil yapılmadan rehin hakkının tesis edilmesi mümkün değildir. Rehin açısından sicile tescilin kurucu etkisi mevcuttur¹⁵⁵.

Öte yandan, rehnin kurulmasına ilişkin diğer hususların yasal düzenleme ile getirilmemesi ve ikincil mevzuata bırakılması doktrinde haklı eleştirilere yol açmıştır. Üstelik, hala bahsi geçen yönetmelik çıkarılmış değildir¹⁵⁶.

Motorlu taşıt rehninin de aslında temelde teslimine bağlı rehin hükümlerine tabi olduğunu, bu hükümlerin motorlu taşıt rehni için de geçerli olduğunu ifade etmeliyiz ancak anılan hükümler uygun düştüğü ölçüde uygulanabilecektir. Teslim zorunluluğu öngören kuralların sicilli motorlu taşıt rehninde uygulanması söz konusu değildir¹⁵⁷.

Ayrıca ifade etmek gerekir ki; TMK md. 940/2 hükmü, emredici olmayıp, tarafların talebi ile motorlu taşıt üzerinde teslimine bağlı rehin kurulması mümkündür¹⁵⁸. Ancak, motorlu taşıtlar yönünden hem teslimine bağlı hem sicile kayıt sureti ile rehin tesis edilebilmesinin uygulamada bir takım problemlere yol açabileceği ileri sürülmektedir¹⁵⁹. Aynı motorlu taşıt üzerinde hem teslimine bağlı rehin hem sicile tescil sureti ile bir rehin tesis edilmiş ise, bunlar arasındaki sıranın ne şekilde belirleneceği hususu önemli bir mesele teşkil edecektir. Uygulamada, artık sicile tescil sureti ile rehin tesis edilmesine dair yöntem yerleşmiş ve benimsenmiştir. Motorlu taşıt rehinlerinin neredeyse tamamı bu şekilde tesis edilmektedir. Motorlu taşıt rehinlerinin neredeyse tamamı trafik siciline tescil sureti ile gerçekleşse de, TMK motorlu taşıt yönünden teslimine bağlı rehne de izin verdiği müddetçe bu ikili sistemin sorun teşkil edeceği kuşkusuzdur¹⁶⁰.

¹⁵⁴ **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.744; **Nomer/Ergüne**, N.1306; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3748; **Doğan**, s.186.

¹⁵⁵ **Uyumaz, Alper**, Motorlu Taşıt Rehni, İstanbul, 2012, s.277; **Doğan**, s.192.

¹⁵⁶ **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3749a; **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.744; **Nomer/Ergüne**, N.1308.

¹⁵⁷ **Esener/Güven**, s.612; **Ayan**, s.340; **Nomer/Ergüne**, N.1309-1310; **Oğuzman/Seliçi/Özdemir Oktay**, N.3749b.

¹⁵⁸ **Nomer/Ergüne**, N.1311, **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.744; **Ayan**, s.340; **Doğan**, s.183 ve 187; **Esener/Güven**, s.612.

¹⁵⁹ TMK md. 940/2. fıkra hükmünün getirdiği ikili sistemin eleştirisi için bkz. **Ozanoğlu, Hasan Seçkin**, “Türk Medeni Kanunu’nun 940. Maddesinin 2. Fıkrası (Motorlu Araç Rehni) Üzerine”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 5, Sayı 2, 2001, (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ahbvuhfd/issue/48135/608836>), Erişim Tarihi: 21.11.2021); **Doğan**, s.187.

¹⁶⁰ **Zencir**, s.237.

Kanun düzenlemesinin motorlu taşıtlar yönünden sadece sicile tescil sureti ile rehin tesisi şeklinde olmasının isabetli olacağını düşünmekle birlikte, şunu da ifade edelim. Uygulamada motorlu taşıt edinecek, motorlu taşıt üzerinde aynı hak elde edecek ve hatta motorlu taşıt kaydına haciz işletebilecek ilgililer trafik siciline güvenerek işlem yapmakta, ilgili sicil üzerinden araç kaydındaki takyidatları görebilmektedirler. Savcılıklar, icra daireleri, mahkemeler, araçların kaydına UYAP (Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi) üzerinden haciz ya da diğer takyidatları işleyebilmektedir. Yine rehin hakkı, EGM (Emniyet Genel Müdürlüğü) ile koordinasyonlu olarak tesis edilebilmekte, rehinin paraya çevrilmesini teminen gerekli olan kayıtlar UYAP–EGM koordinasyonu ile online sicil sistemi üzerinden işlenebilmekte ve takip edilebilmektedir¹⁶¹.

4. Hapis Hakkı

a. Kavram ve Hapis Hakkının Konusu

*“TMK md. 950 ila 953 arasında düzenlenen hapis hakkı, yasada belirtilen koşulların gerçekleşmesi halinde, alacaklıya kendisinde bulunan ve borçlunun maliki olduğu taşınır bir malı iade etmeme ve paraya çevirme sureti ile alacağını tahsil etme yetkisi veren bir sınırlı aynı haktır.”*¹⁶² Burada yasada belirtilen koşulların gerçekleşmesi halinde rehin kendiliğinden doğacağı için ayrıca bir rehin sözleşmesi yapılmasına gerek bulunmamaktadır¹⁶³.

Alacaklının elinde bulunan, yani kendisine zilyetliği devredilen bir malın hapis hakkı gereği iadesinden kaçınma söz konusu olduğu için, hapis hakkının sadece alacaklıya teslim edilebilecek nitelikte olan taşınır mallar veya kıymetli evrak üzerinde kurulabileceğini de belirtmek gerekir. Üzerinde hapis hakkı kurulacak olan taşınır malın para ile ölçülebilecek bir değeri olmalıdır. Çünkü, alacaklı, alacağı ödenmediği takdirde

¹⁶¹ Zencir, s.237.

¹⁶² Farklı tanımlar için bkz. Ayan, s.353; Erman, s.188; Ertas, Eşya Hukuku, N.2816; Erturgut, s.51; Hatemi, s.157; Nomer/Ergüne, N.1312; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3750; Köprülü/Kaneti, s.512; Ögütçü/Doğrusöz, s.149; Saymen/Elbir, s.731. Ayrıca hapis hakkı ile ilgili detaylı bilgi için bkz., Cansel, Erol, Türk Hususi Hukukunda Hapis Hakkı, Ankara, 1961, s.19 vd.; Keskinçi-Kaptan, Derya, Yavuz Alangoya İçin Armağan, “Hapis Hakkının Hukuki Niteliği ve Benzer Hukuki Kavramlarla Karşılaştırılması”, İstanbul 2007, s.437-450.

¹⁶³ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3751; Cansel, Menkul Rehni, s.52; Nomer/Ergüne, N.1313; Esener/Güven, s.652.

hapis hakkına konu malın paraya çevrilmesi sureti ile tatmin edilecektir. Parasal değeri olmayan taşınır mallar anılan koşulu sağlamayacağından, hapis hakkına konu olamaz¹⁶⁴.

Hapis hakkının, borçlunun taşınır malları veya kıymetli evrak üzerinde alacak ile doğru orantılı olarak kullanılması, başka bir ifade ile alacağı karşılayacak kadar malın üzerinde kullanılması gereklidir. Alacaklı, alacağından fazlası üzerinde hapis hakkı kullanamaz¹⁶⁵. Ancak hapis hakkına konu mal bölünemeyecek ise, anılan malın tamamı üzerinde malın değeri alacak miktarından fazla ise de hapis hakkı kurulabilir. Bölünebilen eşyalar ve kıymetli evrak yönünden ise alaktan fazlasının borçluya iadesi gereklidir¹⁶⁶.

Hapis hakkı, Türk Medeni Kanunu'nun sistematüğinde “*taşınır rehni*” türü olarak düzenlenmiş ve hapis hakkına konu olabilecek şeyler açıkça taşınır mal ve kıymetli evrak olarak belirtilmiştir¹⁶⁷. Dolayısı ile taşınmazlar üzerinde teknik olarak hapis hakkı kurulması mümkün değildir¹⁶⁸.

b. Hapis Hakkının Şartları

1) Alacaklının Borçlunun Rızası Dahilinde Borçluya Ait Olan Taşınır

ya da Kıymetli Evrak Üzerinde Zilyet Olması

Hapis hakkının doğumu ve kullanımını bakımından en önemli husus, hapis hakkına konu malın zilyetliğinin borçlu tarafından alacaklıya verilmesi gerektiği, artık borçlunun elinde olmaması gerektiğidir. Başka bir ifade ile, hakkın konusunu teşkil edecek olan taşınır eşya, alacaklıya teslim edilmiş olmalıdır. Teslime bağlı rehinde olduğu gibi, hapis hakkında da kamuya açıklığı sağlayan şey zilyetlik olgusudur¹⁶⁹.

¹⁶⁴ Ertaş, Eşya Hukuku, N.2816, Nomer/Ergüne, N.1315; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3754.

¹⁶⁵ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3752; Ayan, s.353; Nomer/Ergüne, N.1314.

¹⁶⁶ Nomer/Ergüne, N.1314.

¹⁶⁷ Detaylı bilgi için bkz. Cansel, Hapis Hakkı, s.37 vd.

¹⁶⁸ Ayan, s.355; Nomer/Ergüne, N.1317; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3755. Tapusuz taşınmazlar 1946 tarihli YİBK uyarınca taşınırlara ilişkin hükümlere tabi kılındığından tapusuz taşınmazlar üzerinde hapis hakkı tanınması gerektiği görüşü için bkz. Ertaş, Eşya Hukuku, N.2831/2.

¹⁶⁹ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3757; Esener/Güven, s.652; Ayan, s.356; Nomer/Ergüne, N.1320. “...Araca yapılan zorunlu ve faydalı tamir alacağı ile ilgili hapis hakkının kullanılabilmesi için alacaklının borçlunun menkul eşyasına zilyet olması gerekir...” Yargıtay 19. H.D., T.01.06.2000, E. 2000/1428, K. 2000/4283 (Coşkun, Mahmut, Hacizde ve İflasta Sıra Cetveli, 1.Bası, Ankara, 2018, s.399).

TMK md. 950/1. fıkrada hükmünde, hapis hakkının kullanılabilmesi için açıkça alacaklının zilyetliğinin borçlunun rızası ile olması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda, borçlunun rızası dışında alacaklının zilyetliği söz konusu olmuş ise¹⁷⁰, anılan taşınır ya da kıymetli evrak yönünden hapis hakkının doğumu da kullanımı da mümkün olmayacaktır. Zira, kanun koyucunun aradığı ilk şart, zilyetliğin borçlunun rızası ile verilmesidir¹⁷¹.

Kural olarak, zilyetliğe konu taşınır mal veya eşyanın borçluya ait olması gerekse de, TMK md. 950/3 fıkrada düzenlemesi ile iyiniyetin korunması prensibi hapis hakkı bakımından kabul edilmiştir. Bunun anlamı, taşınır mal veya kıymetli evraka iyiniyetle, yani malın ya da kıymetli evrakın borçlunun olmadığını bilmeden ve bilmesi gerekmeden zilyet olan alacaklının iyiniyeti korunur ve hapis hakkını kazanmış olur. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus, alacaklının iyiniyetinin zilyetliğin kazanılması anında olması gerektiğidir. Öte yandan, başkasına ait bir taşınır mal ya da kıymetli evrak, sahibinin rızası ile borçlu tarafından alacaklıya zilyet olarak verilmiş ise, yine alacaklının hapis hakkı doğacaktır¹⁷².

Kıymetli evrak yönünden, anılan hakkın doğumu için sadece zilyetlik yeterlidir, ayrıca kıymetli evrakın ciro edilmesine ya temlikine gerek bulunmamaktadır¹⁷³.

2) Geçerli ve Muaccel Bir Alacak Olmalı

Hapis hakkının TMK'da taşınır rehni türlerinden biri olarak düzenlendiğini ve taşınır rehninde de fer'ilik ilkesinin geçerli olduğunu ifade etmiştik¹⁷⁴. Bu kapsamda, hapis hakkı da ancak alacağa bağlı olarak kurulabilir ve anılan alacağın geçerli bir alacak olması gereklidir. Geçersiz alacaklar yönünden hapis hakkının doğumu söz konusu olamaz¹⁷⁵.

Geçerli bir alacak şartına ilaveten hapis hakkının doğumu için, anılan alacağın muaccel olması gerekir. Muacceliyet, zilyetliğin alacaklı tarafından kazanıldığı anda değil

¹⁷⁰ Cansel, Hapis Hakkı, s.53.

¹⁷¹ Ertaş, Eşya Hukuku, N.2821; Nomer/Ergüne, N.1321; Ayan, s.356; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3759.

¹⁷² Ertaş, Eşya Hukuku, N.2823; Nomer/Ergüne, N.1322; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3760.

¹⁷³ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3758; Ayan, s.356.

¹⁷⁴ Fer'ilik ilkesi hakkında detaylı bilgi için bkz yukarıda Birinci Bölüm, II, C, 1 nolu başlık altındaki açıklamalar.

¹⁷⁵ Ayan, s.357; Nomer/Ergüne, N.1324; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3763.

hapis hakkının kullanıldığı anda mevcut olmalıdır¹⁷⁶. Kanun koyucu, hapis hakkına konu alacağın muaccel olması şartına istisna getirmiş olup, borçlu aciz halinde¹⁷⁷ ise, artık muacceliyet şartı aranmadan hapis hakkı kullanılabilir. Borçlunun aciz haline düşmesi sadece iflas etmesi ya da icra takibi neticesinde hakkında aciz vesikası alınması anlamına gelmeyip, tüm ödemede aciz halleri (örneğin konkordato) kapsama girmektedir¹⁷⁸.

Zamanaşımına uğramış olan alacaklar yönünden hapis hakkının kullanımı mümkün değildir. Hapis hakkı, zamanaşımının işlemesine de engel olmaz. Hapis hakkının doğumundan sonra zamanaşımına uğrayan bir alacak için ise hapis hakkı kullanılabilir¹⁷⁹.

3) Alacak ile Alacaklının Hapis Hakkına Konu Ettiği Taşınır Mal ya da

Kıymetli Evrak Arasında Bağlantı Olmalı

Hapis hakkının doğumu için yasada aranan üçüncü şart, hapis hakkına konu olacak eşyanın niteliği itibari ile alacak ile bağlantısının bulunmasıdır. Bu kapsamda, eşya ile alacak arasındaki bağlantı doğal ya da hukuki olabilir. Anılan bağlantının olup olmadığının tespitinde ise, dürüstlük kuralı devreye girecektir. Dürüstlük kuralı gereğine uygun olarak, taşınır mal ya da kıymetli evrakın iadesi borç kapanmadan evvel alacaklıdan beklenmemeli ise, bağlantı var kabul edilmektedir¹⁸⁰. Örnek vermek gerekir ise, rehinli alacaklının elinde bulunan rehin konusu taşınır mal için yapmış olduğu bakım ve gözetim masrafları hapis hakkının konusu olabilecektir¹⁸¹.

¹⁷⁶ Nomer/Ergüne, N.1325; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3765.

¹⁷⁷ Aciz hali borçlunun ödeme imkanlarındaki yetersizlik nedeni ile hemen ödemesi gereken borçlarını ödeyememesi ve bu durumun sürekli bir nitelik taşıması halidir. Aciz hali ile borca batıklık birbirinden farklı kavramlardır (**Deynekli, Adnan**, Aciz Hali ve İflasın İşçi Alacaklarının Tahsiline Etkisi, ABD, C.67, S.2, 2009, s.44).

¹⁷⁸ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3766.

¹⁷⁹ Ertaş, Eşya Hukuku, N.2826-2827; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3764.

¹⁸⁰ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3767; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.861; Esener/Güven, s.652 ve 653; Ertaş, Eşya Hukuku, N.2829; Nomer/Ergüne, N.1326.

¹⁸¹ Esener/Güven, s.652 ve 653; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3768.

Anılan bağlantı şartı, tacirler arasındaki ticari ilişkiler yönünden esnetilmiştir. Ticaret hayatının gereklerine uygun olarak alacak ve zilyetlik tacirler arası bir ticari ilişkiden doğmuş ise, bağlantı var kabul edilmektedir¹⁸².

4) Hapis Hakkı Alacaklı ya da Borçlu Tarafından Bertaraf Edilmemiş

Olmalı

Alacaklı, taşınır mal ya da kıymetli evrakın zilyetliğini kazanmadan önce ya da sonra borçlu ile anlaşma yaparak hapis hakkını kullanmayacağını taahhüt ederse, artık hapis hakkını kullanması mümkün değildir. Böyle bir anlaşma ile hapis hakkından feragat etmiş olur¹⁸³.

TMK md.951/2 gereğince, alacaklı zilyetliğine geçen malı belirli bir şekilde kullanacağı noktasında yükümlülük altına girmiş ise, yine hapis hakkının kullanılması mümkün değildir. Örnek vermek gerekir ise, taşıyıcının alıcısına teslim etmek üzere aldığı taşınır mal üzerinde hapis hakkını kullanması mümkün olmayacaktır¹⁸⁴.

Bu iki ihtimal dışında, borçlu da malın tesliminden veya en geç malın teslimi anında vereceği talimat ile hapis hakkının kullanılmasını yasaklayabilir, hapis hakkının doğumuna engel olabilir¹⁸⁵.

Alacaklının feragati, alacaklının teslim aldığı malı belirli bir yönde kullanması hususunda yükümlülük altına girmiş olması ve borçlunun talimatı ile hapis hakkının kullanılması engellenebilir. Ancak borçlunun ödemediği acze düşmesi halinde, bu şartların hiç bir önemi yoktur, her üç durumda da hapis hakkının kullanılması mümkündür¹⁸⁶.

¹⁸² Nomer/Ergüne, N.1327; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.861; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3771.

¹⁸³ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3773; Ayan, s.359; Esener/Güven, s.654; Nomer/Ergüne, N.1329; Sirmen, Eşya Hukuku, s.748; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.862.

¹⁸⁴ Sirmen, Eşya Hukuku, s.748; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.862; Nomer/Ergüne, N.1328; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3775.

¹⁸⁵ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.863; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3774; Sirmen, Eşya Hukuku, s.748 ve 749; Nomer/Ergüne, N.1330.

¹⁸⁶ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3776; Sirmen, Eşya Hukuku, s.749; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.863; Nomer/Ergüne, N.1331.

5) Hapis Hakkının Kullanılması Kamu Düzenine Aykırı Olmamalı

Hapis hakkının kullanılacak olmasının kamu düzenine aykırılık teşkil etmemesi gerekmektedir. Anılan husus, TMK md. 951/2. fıkra hükmünde açıkça belirtilmiştir. Uyuşturucu maddeler, askeri araç gereçler, haczi caiz olmayan mallar üzerinde hapis hakkı ileri sürülemez¹⁸⁷.

c. Hapis Hakkının Alacaklıya Sağladığı Haklar

1) Malı Geri Vermekten Kaçınma Hakkı

Hapis hakkına konu borç ödenmediği takdirde, taşınır malı elinde bulunduran, başka bir ifade ile malın zilyedi olan rehin alacaklısı malı geri vermek zorunda değildir. Yalnız burada dikkat edilmesi gereken husus, alacaklı, alacağı ölçüsünde mal üzerinde hapis hakkı ileri sürebilecektir. Alacaktan fazlası üzerinde hapis hakkı kullanılması mümkün değildir. Malın bölünemeyen bir mal olması halinde ise, alacaklı, alacağın tümü kapanmadan yine malı iade etmek zorunda olmayacaktır¹⁸⁸. Alacaklı, bahse konu malı geri vermekten kaçınma hakkını, yani alıkoyma hakkını, bir def'i olarak kullanır¹⁸⁹.

2) Malı Paraya Çevirme Hakkı

Türk Medeni Kanunu'nun ilgili düzenlemesi gereği, borcun ödenmemesi ve borca karşılık yeterli teminat gösterilmemesi halinde, alacaklının hapis hakkına konu malın teslimine bağlı rehin hükümlerine göre paraya çevrilmesini isteme hakkı vardır. Kanun koyucu, paraya çevirme talebi yönünden iki şart aramıştır. Birincisi alacaklı, paraya çevirmeden önce borçluya ihbarda bulunmalıdır. İkincisi ise, borçlu yeterli teminat göstermemelidir¹⁹⁰. İhtarın içeriği, borcun ödenmesi ya da yeterli teminat gösterilmesine ilişkindir. Teminatın türü önemli olmayıp, şahsi ya da ayni olabilir. İhtardan sonra rehin borçlusunun borcu ödemesi ya da yeterli teminat göstermesi halinde artık rehinli taşınırın

¹⁸⁷ Sirmen, Eşya Hukuku, s.749; Nomer/Ergüne, N.1332; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3777.

¹⁸⁸ Ayan, s.360; Sirmen, Eşya Hukuku, s.749 ve 750; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3779-3780.

¹⁸⁹ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3781; Ayan, s.360; Sirmen, Eşya Hukuku, s.749.

¹⁹⁰ Sirmen, Eşya Hukuku, s.750; Ayan, s.360; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3784-3786.

satışı istenemeyecektir¹⁹¹. İhtara rağmen ödeme yapılmaması ya da teminat gösterilmemesi durumunda ise rehinli taşınırın satışı istenebilir hale gelmektedir.

Yeterli teminat gösterilmesinin yalnızca malın paraya çevrilmesini mi engelleyeceği, yoksa hapis hakkını da mı sona erdireceği tartışmalıdır. Bir görüş, teminatın yetersiz kalması riskinden hareketle, yeterli teminat gösterilmesinin sadece satışı durdurduğunu, hapis hakkını ise sona erdirmediğini savunur¹⁹². Diğer görüş ise, yeterli teminat gösterilmesi halinde hapis hakkının sona ermesi gerektiğini savunur¹⁹³. Kanaatimizce, hapis hakkının devam ettiğini sadece satışı durdurduğunu kabul eden görüş daha isabetlidir.

d. Hapis Hakkına Konu Edilen Alacağın Temlik Halinde

Hapis hakkına konu edilen alacağın temlik halinde, alacak ile birlikte hapis hakkının da yeni alacaklıya geçip geçmeyeceği hususunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüş, zilyetlik olgusundan hareket eder. Yeni alacaklının taşınır mal ya da kıymetli evraka zilyet olmadığını ileri sürerek hapis hakkının yeni alacaklıya geçmediğini savunur¹⁹⁴. Bir diğer görüş, genel hapis hakkının yeni alacaklıya geçeceğini, ancak ticari hapis hakkında bunun mümkün olmadığını savunur¹⁹⁵. Başka bir görüş ise, alacaklı ve taşınır mal arasında maddi objektif varlığın halinde hapis hakkının geçeceği, hukuki bağlantının varlığı halinde ise bunun mümkün olmadığını savunur¹⁹⁶. Diğer bir görüşe göre ise, hapis hakkı alacağa bağlı bir yan hak olduğundan, alacağın devri ile birlikte hapis hakkı da yeni alacaklıya geçmiş olur¹⁹⁷. Kanaatimizce, rehin haklarının fer'i niteliği gereği hapis hakkının temlik halinde hapis hakkı da yeni alacaklıya geçecektir.

¹⁹¹ Akipek/Akıntürk/Ateş, s.864- 865; Ayan, s.360.

¹⁹² Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3786; Akipek/Akıntürk/Ateş, s.865.

¹⁹³ Ayan, s.361; Saymen/Elbir, s.755; Cansel, Hapis Hakkı, s.102.

¹⁹⁴ Cansel, Hapis Hakkı, s.102. Hapis hakkı, alacaklının şahsına özgü bir hak olduğundan, temlik ile yeni alacaklıya geçmez (Köprülü/Kaneti, s.528).

¹⁹⁵ Schönenberger, Oser, Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, Bd.V Zürich 1936, m.170, N4 (Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir N.3788'den naklen).

¹⁹⁶ Tandoğan, Haluk, Hapis Hakkının Temlik, AHFD, 1954, CXI, S.3-4, s.228 v.d. (Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir N.3788'den naklen).

¹⁹⁷ Ayan, s.361-362; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3789.

e. Hapis Hakkının Sona Ermesi

Teslime bağılı olarak kurulan rehindeki sona erme sebepleri¹⁹⁸ hapis hakkı bakımından da geçerlidir¹⁹⁹.

5. Alacaklar ve Diğer Haklar Üzerinde Rehin

TMK uyarınca hak ve alacaklar üzerinde rehin tesisi mümkündür. TMK, hak ve alacaklar üzerindeki rehni, taşınır rehninin bir çeşidi olarak düzenlemiştir. Aslında, hak ve alacak rehni teknik anlamda bir eşyanın rehni değildir. Bu bağlamda, hak ve alacak rehninin taşınır eşya üzerinde tesis edilen rehin gibi aynı hak tesis edip etmediği hususunda doktrinde tartışmalar mevcuttur²⁰⁰.

Öte yandan, hak ve alacak üzerinde tesis edilen rehin hakkı da, rehin hakkının özü ile uyumlu olarak hak sahibine değerlendirme yetkisi vermektedir. Yani; yine rehin hakkının sahibi, alacağını rehne konu hak veya alacağın paraya çevrilmesini talep sureti ile elde edebilir. Hak veya alacak yine rehin verenin hakkı veya alacağı olmaya devam eder, sadece üzerinde rehin alan lehine bir hak tesis edilmiş olur²⁰¹.

TMK md. 954 ila 961 arasında düzenlenen alacak ve hak rehni, ancak başkasına devredilebilenler yönünden kurulabilir. Başka bir ifade ile, başkasına devredilemeyen alacak ve diğer haklar üzerinde rehin kurulması mümkün değildir²⁰². Yine teslime bağılı rehin hükümlerinin hak ve alacak rehnine de uygun düştüğü ölçüde kıyasen uygulanacağı yasa ile hüküm altına alınmıştır.

Tüm hak ve alacaklar üzerinde rehin tesis edilmesinin mümkün olmadığını ifade etmekte fayda var. Zira, kanunda açıkça ilk koşul olarak başkasına devredilebilir olma

¹⁹⁸ Bu konuda detaylı bilgi için bkz.yukarıda Birinci Bölüm, III, B, 1, e başlığı altındaki açıklamalar.

¹⁹⁹ **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3790; **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.751.

²⁰⁰ **Aynı hak teşkil etmediği yönünde bkz. Hatemi/Serozan/Arpacı**, s.361-362; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3796; **Nomer/Ergüne**, N.1338; **Serozan**, N.1552; **Makaracı Başak**, Taşınır Rehni, s.6. Rehnedilen hakkın niteliği ne ise rehin hakkının da niteliği odur (**Köprülü/Kaneti**, s.536). **Aksi görüş; Antalya, O.Gökhan / Topuz, Murat**, Eşya Hukuku Cilt IV/1, 4. Bası, Ankara, 2021, N.209; **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.632. Alacak rehninin hukuki niteliği üzerine tartışmalar hakkında bkz. **Sirmen**, Alacak Rehni, s.5 vd.; **Mescioğlu, Oğuz**, “Türk Medeni Kanunu’nda Hak Rehni ve Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamındaki Hak Rehni ile Karşılaştırılması”, İBD, Cilt 95, Sayı 3, 2021, s.243 vd. (<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/ibd20213/243>), (Erişim Tarihi: 09.05.2022).

²⁰¹ **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3796.

²⁰² **Sirmen**, Alacak Rehni, s.27; **Erttaş**, Eşya Hukuku, N.2840.

koşulu yer almaktadır. Ayrıca, yine parasal bir değeri ifade eden hak ve alacaklar üzerinde rehin tesis edilebilmektedir²⁰³. Zira, rehin hakkının özü budur. Rehin hakkı ile sahibine sağlanan hak değerlendirme hakkı, rehin konusu şeyi paraya çevirerek alacağını alma hakkıdır.

Parasal anlamda bir değere sahip olmayan ve başkasına devredilebilirlik koşulunu sağlamayan hak ve alacaklar yönünden rehin kurulması mümkün değildir. Bu bağlamda, kişilik değerlerine ilişkin haklar, eşyaya bağlı irtifak hakları, şahsa bağlı irtifak hakları, ölünceye kadar bakma sözleşmesine konu haklar üzerinde rehin tesisi söz konusu olamaz²⁰⁴. Para ile ölçülebilir nitelikte olan fikir sanat eserleri üzerindeki haklar, sınai mülkiyet hakları, hisse senetleri üzerindeki haklar, marka ve patent üzerindeki haklar ve bunlara benzer haklar üzerinde rehin tesisi mümkündür²⁰⁵.

Bir koşula bağlı alacaklar ile ileride doğacak alacaklar yönünden rehin tesisine, herhangi bir engel bulunmamaktadır²⁰⁶. Yine alacak bölünebilir nitelikte ise ve bölünebilir kısım devredilebilir ise, devredilebilen kısım üzerinde rehin kurulması mümkün olabilecektir²⁰⁷.

TMK md. 958 gereğince, rehinli bir alacak üzerinde art rehin tesisi mümkündür. Ancak, bu art rehinin geçerli olabilmesi için rehin veren ya da sonraki rehin alacaklısı ilk rehin alacaklısına bu durumu yazılı olarak bildirmelidir. Aksi halde, art rehin geçerli olmaz²⁰⁸.

Rehne konu alacağın adı alacak olması²⁰⁹, kıymetli evraka bağlanmış bir alacak olması²¹⁰ ya da başka bir hakka ilişkin olması durumlarına göre, rehin hakkının kuruluşu farklı esaslara tabi olacaktır.

²⁰³ **Ertas**, Eşya Hukuku, N.2840; **Sirmen**, Alacak Rehni, s.27.

²⁰⁴ **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3800; **Ertas**, Eşya Hukuku, N.2841.

²⁰⁵ **Esener/Güven**, s.634; **Oğuzman/Seliçi/ Oktay Özdemir**, N.3800.

²⁰⁶ **Ertas**, Eşya Hukuku, N.2842; **Esener/Güven**, s.634; **Oğuzman/Seliçi/ Oktay Özdemir**, N.3801.

²⁰⁷ **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3802; **Sirmen**, Alacak Rehni, s.27.

²⁰⁸ **Ertas**, Eşya Hukuku, N.2851; **Esener/Güven**, s.637.

²⁰⁹ Adi alacakların rehnedilmesi hakkında detaylı bilgi için bkz. **Sirmen**, Alacak Rehni, s.34 vd.

²¹⁰ Kıymetli evraka bağlanmış olan alacakların rehnedilmesi hakkında detaylı bilgi için bkz. **Sirmen**, Alacak Rehni, s.53 vd.

Hak ve alacak üzerinde rehin tesisi ile rehin hakkı sahibi yine rehin hakkının özüne uygun olarak borç ödenmediğinde paraya çevirme yetkisi elde etmektedir. Yoksa, rehinli alacaklı hak ya da alacağın maliki olmamaktadır. Yine rehin hakkı sahibi, rehin konusu edilen alacağa ilişkin hakları da kullanamayacaktır²¹¹.

Hak ve alacak rehni, rehin hakkı sahibine sadece rehne konu hak veya alacağı paraya çevirme yetkisi sağlamaktadır. Ancak bununla birlikte, kanun koyucu, rehin alacaklısını koruyucu hükümler getirmiştir. TMK md. 961/1 hükmü ile alacaklının yani hak sahibinin özenli yönetimi kapsamında muacceliyet ve tahsilat işlemlerinin yapılabileceği düzenlenmiştir. Rehinli alacaklı bu kapsamda, hak sahibinden birtakım önlemler almasını isteyebilir, kanunda ifade edildiği üzere muacceliyet ihtarının gönderilmesi ve icra takibinin yapılmasına ilişkin talepte bulunabilir. Zira aksi durum, rehinli alacaklıyı ekonomik anlamda zor duruma sokacak, rehin hakkının işlevsiz hale gelmesine neden olabilecektir²¹².

Rehin alacaklısı, rehne konu alacak ve hak üzerinde hak sahibine özgü hakları elde edemez, onun hakkı paraya çevirterek, değerlendirme ve elde edilen bedelden alacağını öncelikli olarak alma hakkı şeklinde tezahür eder. Bu bağlamda, rehinli alacaklı, hakkı ve alacağı sona erdiren takas, ibra gibi işlemleri yapamaz. Yine hak sahibi, rehin alacaklısını zarara uğratabilecek ibra, takas gibi alacağı sona erdirecek işlemleri ancak rehinli alacaklının rızası ile yapabilir²¹³.

Rehinli alacak ve hakkın borçlusu, ödemeyi ancak diğerinin rızası ile yapabilir. Bunun anlamı; öncelikle, borçluya rehlin ihbarı zorunlu değildir. Ancak, rehinli alacaklının korunması yönünden, rehin tesisinin borçluya ihbarı oldukça önemlidir. Borçlu, alacak üzerinde rehin kurulduğunu biliyor yani kendisine ihbar yapılmış ise, borcun rehin alacaklısına ya da hak sahibine ödenmesi ancak diğer tarafın izni ile mümkün olacaktır. Bu hüküm, hem rehin alacaklısını hem hak sahibini koruyucu bir hükümdür. Taraflardan biri,

²¹¹ Esener/Güven, s.634; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3817.

²¹² Sirmen, Eşya Hukuku, s.756; Ertaş, Eşya Hukuku, N.2855; Esener/Güven, s.636; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3819.

²¹³ Esener/Güven, s.636-637; Ertaş, Eşya Hukuku, N.2856; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3820; Sirmen, Eşya Hukuku, s.756.

borç miktarının diğer tarafa ödenmesine muvafakat etmez ise, bu durumda borçlu mahkemeden tevdi mahalli tayini ile bu tevdi mahalline ödemeyi gerçekleştirir²¹⁴. Yine borç ödenmediği takdirde, alacaklı, İcra ve İflas Kanunu (İİK)²¹⁵ hükümlerine göre paraya çevirme talebinde bulunabilir²¹⁶.

6. Rehin Karşılığı Ödünç Para Verme İşİ ile Uğraşanlarla Yapılan Rehin

Türk Medeni Kanunu'nun 962 ile 969. maddeleri arasında düzenleme alanı bulan rehin karşılığı ödünç para verme işi ile uğraşanlar ile yapılan rehin, esasen teslimine bağlı olarak kurulan rehmin özel bir çeşididir. Bu rehin türünün kurulması için taşınırın işletmeye teslimi gereklidir. Taşınırın teslimi dışında, teslim karşılığında makbuz tanzimi, ödünç para verme işi ile uğraşacak kurumların yetkili makamlardan izin alacak olması, anılan kurumların devlet eli ile denetlenmesi, borçlunun sorumluluğunun sadece rehinli eşya ile sınırlı olması, kişisel olarak sorumlu olmaması gibi koşulların bir araya gelmesi gereklidir. Anılan koşullar ile taşınır varlığını rehnetmek sureti ile kredi talebinde bulunacak kişileri koruma amacı güdülmüş, nispeten güçlü durumda olan işletmelerin kredi ihtiyacında olanları istismarının önüne geçilmek istenmiştir²¹⁷.

Bu konu sadece TMK'da düzenleme alanı bulmamış, başka kanun ve mevzuatta da yer almıştır. İlk olarak, 18.06.1933 tarihinde 2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Kanunu²¹⁸ yürürlükteydi. Bu kanunun yerini 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname²¹⁹ almış, anılan kararname de 21.11.2012 tarihli 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun²²⁰ md. 52/1 fıkrası ile yürürlükten kaldırılmıştır. Anılan kanunun geçici 5. maddesi uyarınca bir geçiş dönemi öngörülmüş ve 90 sayılı KHK'dan aldıkları yetki ile ödünç verme işi yapanların izinlerine

²¹⁴ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3821; Esener/Güven, s.637.

²¹⁵ RG. 19.06.1932, Sayı: 2128 (Kanun no: 2004).

²¹⁶ Ertaş, Eşya Hukuku, N.2852; Sirmen, Eşya Hukuku, s.756; Esener/Güven, s.637; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3822.

²¹⁷ Ögütçü/Doğrusöz, s.93; Akipek/Akintürk/Ateş, s.863; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3828; Sirmen, Eşya Hukuku, s.757 vd.; Nomer/Ergüne, N.1370-1371.

²¹⁸ RG. 18.06.1933, Sayı: 2430.

²¹⁹ RG. 06.10.1983, Sayı: 18183 (Metin içerisinde 90 sayılı KHK olarak anılacaktır).

²²⁰ RG. 13.12.2012, Sayı: 28496.

son verilmiştir. Anılan nedenlerle de, TMK'nın ilgili hükümlerinin işlevsiz hale geldiğini söylemek mümkündür²²¹.

Her ne kadar işlevsiz hale gelse de anılan TMK hükümleri halen yürürlükte olduğundan kısaca bahsetmekte fayda görmekteyiz. Rehne konu olabilecek malvarlığı değerleri taşınır ile kıymetli evrak olabilecek ve ödünç para verecek işletmeler yetkili makamlardan izin almak zorunda olacaktır (TMK md.962). Rehin hakkına konu olabilecek taşınırın elbette, rehin hakkının özü ile uyumlu olarak paraya çevrilebilen değerler olması gerekir²²².

Anılan kapsamda rehin, teslimine bağlı rehin hükümleri uyarınca kurulabilecektir. Burada özellikle belirtilmesi gereken husus, ödünç para karşılığı kurulacak rehinler yönünden makbuzun alınmasının gerektiğidir. Makbuz alınması, rehinin kurulabilmesi için zorunlu unsurdur (TMK md.964)²²³.

Rehin hakkı sahibinin yine rehin hakkı ile uyumlu olarak, borç ödenmediğinde rehinli malın paraya çevrilmesi (TMK md. 965/1) ve işlemiş faizi talep (TMK md. 968/1) hakları bulunmaktadır. Buna karşılık, rehinli alacaklının, kendisine teslim edilen rehinli taşınırı koruma, borç tamamen ödendiğinde geri verme (TMK md. 967) ve satış bedelinden arta kalan bir tutar var ise, bu tutarı borçluya geri verme (TMK md. 966) yükümlülükleri söz konusudur²²⁴.

Rehin veren, borç tamamen ödendiğinde rehinli taşınırı geri alabilir ve sorumluluğu kanun gereği sadece rehinli malın değeri ile sınırlıdır (TMK md 965/2). Bunun anlamı, satış bedeli alacağın tümünü karşılamasa dahi, işletme rehin verenin diğer malvarlığı değerlerine başvuramayacaktır²²⁵.

²²¹ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3827- 3829; Sirmen, Eşya Hukuku, s.757-758; Akipek/Akintürk/Ateş, s.873.

²²² Akipek/Akintürk/Ateş, s.873-877; Nomer/Ergüne, N.1372.

²²³ Nomer/Ergüne, N.1372; Akipek/Akintürk/Ateş, s.873-877.

²²⁴ Sirmen, Eşya Hukuku, s.759-760; Nomer/Ergüne, N.1373; Akipek/Akintürk/Ateş, s.873-877.

²²⁵ Nomer/Ergüne, N.1373; Akipek/Akintürk/Ateş, s.873-877; Sirmen, Eşya Hukuku, s.758.

7. Rehinli Tahvil

Türk Medeni Kanunu'nun 970 ila 972 maddeleri arasında düzenleme alanı bulan rehinli tahvil, taşınır rehni çeşitlerinden biridir. Rehinli tahvil, bir finansman aracıdır. Rehinli tahviller, bunları çıkaracak kredi kurumlarının taşınmaz rehni ile temin edilmiş olan alacakları ile diğer cari işlerinden doğan alacakları üzerinde yazılı bir rehin sözleşmesine ve senetlerin teslimine gerek olmaksızın bir rehin hakkı sağlar²²⁶.

Ülkemizde TMK md. 972 hükmünde bahsi geçen kanun çıkarılmamıştır. Bu nedenle de rehinli tahvil ülkemizde uygulama alanı bulamamıştır²²⁷.

C. Diğer Kanunlarda Yer Alan Taşınır Rehni Türleri

Türk Medeni Kanunu dışında başka kanunlarda da taşınır rehnine ilişkin düzenlemeler mevcuttur. Asıl inceleme konumuzun TMK md. 940/2. fıkra hükmü uyarınca kurulan motorlu kara taşıtı rehninin paraya çevrilmesi olması nedeni ile diğer kanunlarda yer alan taşınır rehni düzenlemelerine detayına girilmeden özet olarak yer verilecektir.

1. Gemi İpoteği

TMK uyarınca taşınır olan gemi üzerinde rehin kurulmasına ilişkin hükümler, Türk Ticaret Kanunu (TTK)²²⁸ md. 1014 ve devamında yer alan maddelerde düzenlenmiştir. Gemi ipoteği²²⁹ başlığı altında düzenlenen gemi rehninin de sicilli rehin şeklinde kurulduğunu ifade edelim. Başka bir ifade ile, geminin rehin hakkı sahibine teslimine gerek yoktur²³⁰.

İİK md. 23 son fıkrada, gemiler yönünden herhangi bir sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın taşınır haklarında hükümlerin uygulanacağı şeklinde bir

²²⁶ Rehinli tahvil hakkında detaylı bilgi için bkz. **Nomer/Ergüne**, N.1377-1381; **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.761 vd.; **Akipek/Akintürk/Ateş**, s.879-881; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3845 vd.

²²⁷ **Ertaş**, Eşya Hukuku, N.2863; **Esener/Güven**, s.640; **Öğütçü/Doğrusöz**, s.99; **Nomer/Ergüne**, N.1381; **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.761-762.

²²⁸ RG. 14.2.2011, Sayı: 27846 (Kanun no: 6102).

²²⁹ Gemi ipoteğinin kuruluşu ve düzenleniş biçiminin tarihsel gelişimi hakkında detaylı bilgi için bkz. **Akçura Karaman, Tuba**, Gemi ve Hava Aracı İpoteği ve Motorlu Taşıtların Rehni, 2.Bası, İstanbul, 2019, s.22-32.

²³⁰ **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3589.

düzenleme mevcuttur²³¹. Yine aynı kanunun 136.²³² maddesi ile gemilere taşınmaz satışına ilişkin kuralların uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Açıklanan düzenlemeden ötürü, sicile kayıtlı olan gemiler yönünden taşınmaz malların satışına ilişkin prosedür uygulama alanı bulacak iken; sicile kayıtlı olmayan gemiler yönünden, taşınır rehninin paraya çevrilmesine ilişkin hükümler tatbik edilecektir²³³.

2. Hava Aracı İpoteği

TMK uyarınca taşınır olan hava araçları üzerinde rehin kurulmasına ilişkin hükümler 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu²³⁴ md. 69 ve devamında yer alan maddelerde düzenlenmiştir. Hava aracı ipoteği²³⁵ de “*sicilli rehin*” türlerindedir²³⁶. İİK md. 23 hükmünde hava araçları açıkça kanun kapsamında rehin tabirine dahil edilmemiş ise de anılan hükmün 1. fıkrasının 2. bendinin TMK md. 940’a yaptığı atıf, kıyas yolu ile hava araçları rehnine de uygulanır ve anılan rehinler taşınır rehninin paraya çevrilmesi hükümlerine tabi olur²³⁷.

3. Maden Cevheri Rehni

3213 sayılı Maden Kanunu²³⁸ md. 39 uyarınca, “*madenlerden çıkarılan cevherler, arama ve işletme ruhsat sahibinin Genel Müdürlüğe yazılı müracaatları üzerine bildirildiği şahıslara kabzedilmeksizin rehnedilebilir. Bu durum, maden siciline tescil edilir. Rehinle ilgili sicil nasıl tutulacağı ve diğer işlemler yönetmelikle belirlenir*”.

²³¹ İİK md. 23 son fıkraya hükmü; “Açıkça öngörülen istisnalar dışında, bayrağına ve bir sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemiler hakkında bu Kanunun taşınırlara ilişkin hükümleri uygulanır. Bu Kanun uyarınca gemi siciline verilecek şerhler, Türk Ticaret Kanununun 977 nci maddesi hükmüne tâbidir.”

²³² İİK’nun Taşınmazların satışına ilişkin hükümlerin gemilere uygulanması başlıklı 136.madde hükmü; “Taşınmaz malların satışına ilişkin hükümler, bayrağı dikkate alınmaksızın gemi siciline kayıtlı bütün gemiler hakkında da uygulanır. Bu hükümlerde geçen “tapu sicili” terimi gemi sicilini, “ipoteke” terimi gemi ipoteklerini ve “irtifak hakkı” terimi sicile kayıtlı gemiler üzerindeki intifa hakkını ifade eder.”

²³³ Akçura Karaman, s.522-523.

²³⁴ RG. 19.10.1983, Sayı: 18196.

²³⁵ Hava aracı ipoteğinin kuruluşu ve düzenleniş biçiminin tarihsel gelişimi hakkında detaylı bilgi için bkz. Akçura Karaman, s.32-37.

²³⁶ Sirmen, Eşya Hukuku, s.720; Akçura Karaman, s.522.

²³⁷ Akçura Karaman, s.522.

²³⁸ RG. 15.06.1985, Sayı: 18785.

Maden cevherinin rehninde, zilyetliğin devrine gerek bulunmamaktadır. Bu rehin türü, özel sicile tescil sureti ile kurulan sicilli taşınır rehni türlerinden birisidir²³⁹. Burada rehne konu olan şeyin yalnızca çıkarılan maden cevheri olduğunu, maden işletmesinin anılan rehin kapsamında olmadığını belirtelim²⁴⁰.

4. Kamuya Açık Yerlerin İşletilmesinden Doğan Kamu Borçları

İçin Bu Yerlerdeki Eşya Üzerinde Rehin

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun²⁴¹ 12. maddesi uyarınca, “*bar, otel, han, pansiyon, çalgılı yerler, sinemalar, oyun ve dans yerleri, birahane, meyhane, genelevler içerisinde bulunan eşya ve malzeme İİK hükümleri saklı kalmak kaydı ile bu müesseselerin işletilmesinden doğan amme borçlarına karşı güvence teşkil eder.*” Bu, kanundan doğan teslimsiz ve sicilsiz bir rehin türü olup, devlet yararına doğmaktadır²⁴².

5. Tarım Kredi Kooperatifleri Lehine Rehin

1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu²⁴³ md. 13 uyarınca, ortakların kredilerine dayanak gösterdikleri malları üzerinde kooperatiflerin mutlak rehin hakkı mevcuttur. Bu mallar, üçüncü kişiler tarafından kesinlikle haczedilemezler. Anılan rehin hakkı, teslimsiz ve sicilsiz, kanundan doğan bir rehin hakkıdır²⁴⁴.

6. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni

6750 sayılı TRK²⁴⁵ uyarınca da taşınırların rehnedilmesi mümkündür²⁴⁶. Bu rehin türü de, teslimsiz yani “*sicilli menkul rehni*” türlerinden birisidir. TRK’da belirtilen mal

²³⁹ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3594; Akipek/Akintürk/Ateş, s.835.

²⁴⁰ Ertaş, Tescilli Taşınır Rehinleri, s.1176.

²⁴¹ RG. 28.07.1953, Sayı: 8469.

²⁴² Sirmen, Eşya Hukuku, s.726; Nomer/Ergüne, N.1183.

²⁴³ RG. 28.04.1972, Sayı: 14172.

²⁴⁴ Nomer/Ergüne, N.1183; Oğuzman/Seliçi/ Oktay Özdemir, N.3603; Sirmen, Eşya Hukuku, s.727.

²⁴⁵ TRK, 20.10.2016’da kabul edilmiş ve 01.01.2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

²⁴⁶ Anılan kanun öncesinde yürürlükte olan 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu uyarınca ticari işletmenin rehni mümkün idi.

varlığı değerleri üzerinde zilyetliğin alacaklıya devrine gerek olmaksızın rehin tesisi mümkündür²⁴⁷.

Kanunun amacı sicilli taşınır rehni uygulamasının geliştirilmesi, kullanımının yaygın hale getirilmesi, rehne konu olan taşınırın kapsam itibari ile genişletilmesi, aleniyetin sağlanması ve alacaklıya paraya çevirme konusunda farklı alternatifler sunulması sureti ile finansmana ulaşımın daha kolay hale getirilmesidir (TRK md. 1/1)²⁴⁸.

TRK md. 5/1 hükmünde üzerinde rehin tesis edilebilecek taşınır varlıklar sayılmıştır. Madde kapsamından oldukça geniş bir taşınır yelpazesi üzerinde rehin tesisinin mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Zira, zilyetliğin devrine müsait olan çok yıllık ürün veren ağaçlar, hammadde, hayvanlar²⁴⁹, taşınır işletme tesisatı, tarımsal ürün²⁵⁰, vagon, sarf malzemesi, stoklar rehni konusu olabileceği gibi, aslında nesne olmayan ve zilyetliğin devrine de müsait olamayacak nitelikteki alacaklar, fikri ve sınai mülkiyete ilişkin haklar, kazanç ve iratlar, kiracılık hakkı, kira gelirleri ticaret unvanı, işletme adı, ticari plaka, ticari hat, ticari proje de rehne konu olabilecektir. TRK'da 7099 sayılı Kanun²⁵¹ ile yapılan değişiklik ile "*benzeri her türlü taşınır varlık ve hakkın*" rehne konu olabileceği düzenlemesi getirilmiştir. TMK hükümlerine göre, hak ve alacak rehni mümkün olup, taşınır rehni türleri arasında düzenleme alanı bulunduğunu bir kez daha belirtmekte fayda görmekteyiz²⁵². Bu kapsamda, TRK'nın hak ve alacak üzerinde rehni tesisine müsaade etmesi, TMK ile uyumludur.

²⁴⁷ Antalya/Acar, N.2.

²⁴⁸ Sicilli taşınır rehni uygulamasının genişletilmesi hakkında detaylı bilgi için bkz. Antalya/Acar, s.10 vd.

²⁴⁹ TMK md. 940/1 düzenlemesi dışında kalan hayvan rehni tesisleri TRK uyarınca mümkün olabilecektir (Antalya/Acar, s.102, N.26).

²⁵⁰ Bu ürünün, müstakbel taşınır varlık olması mümkündür. TRK uyarınca müstakbel taşınır varlıkların rehni mümkündür. Ancak paraya çevirme anında artık taşınır varlık mevcut olmalıdır (Antalya/Acar, s.103, N.29).

²⁵¹ R.G.10.03.2018, Sayı: 30356.

²⁵² Bkz. yukarıda Birinci Bölüm, III, B, 5 nolu başlık altındaki açıklamalar.

TRK hükümlerine göre kurulacak rehin sicile tescil sureti ile kurulacak olup, anılan sicil “*rehinli taşınır sicilidir*”²⁵³. Tescil kurucu etkiye sahiptir²⁵⁴. Aleniyet de bu sicile tescil sureti ile sağlanmış olur. Kendi özel siciline tescili zorunlu olan mallar dışındaki taşınır rehinleri bu sicile tescil sureti ile kurulabilecektir. Başka bir ifade ile diğer kanunlar uyarınca bir sicile tescili zorunlu olanların rehinli taşınır sicili uyarınca rehni mümkün olamayacaktır²⁵⁵. Malın sahibinin bu konuda seçimlik bir yetkisi yoktur.

Ticari işlemlerde taşınır rehni kural olarak sicile tescil²⁵⁶ sureti ile kurulmakta olup, tescil için rehin sözleşmesi ve sicile tescil talebi bulunmalıdır. TRK md. 3/1. fıkra hükmünde rehin sözleşmesine taraf olabilecekler belirtilmiştir. Buna göre, rehin sözleşmesinin rehin alan tarafında kredi kurumu, rehin veren tarafında tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü, serbest meslek erbabı gerçek ve tüzel kişiler olabilecektir. Bu ihtimalin dışında, tacir ve esnaflar da kendi aralarında rehin sözleşmesi akdedebileceklerdir.

Rehin sözleşmesinin yazılı olarak veya elektronik ortamda düzenlenmesi mümkündür (TRK md. 4/2)²⁵⁷.

Rehin hakkının özelliklerinden birisi olan üçüncü kişinin borçlu adına rehin verebilmesi ilkesi ticari işlemlerde taşınır rehni açısından da geçerlidir. Bu husus, TRK md. 5/9 hükmünde düzenleme alanı bulmuştur.

TRK'daki alacaklı yararına getirilen önemli hükümlerden biri de TRK md. 14 hükmüdür. Anılan hükümde, borçlunun temerrüdü halinde, rehni cebri icra sureti ile paraya çevirme usulüne alternatif yöntemler getirilmiştir. Alacaklının hükümde belirtilen yollardan hangisine başvuracağı noktasında seçimlik hakkı mevcuttur. Alacaklının, rehinli

²⁵³ Rehinli taşınır siciline ilişkin usul ve esasları düzenlemek üzere 31.12.2016 tarih, 29935 sayılı resmi gazetede Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği yayımlanmıştır. Rehinli Taşınır Sicili başka bir ifade ile Taşınır Rehin Sicil Sistemi (TARES), Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Türkiye Noterler Birliği arasında imzalanan protokole istinaden kurulmuştur. Rehinli Taşınır Sicili hakkında detaylı bilgi için bkz. **Antalya/Acar**, s.73 vd. Yine sicilin fonksiyonu hakkında detay bilgi için bkz. **Kandemir, Süleyman**, Ticaret Hukuku ve Eşya Hukuku Boyutuyla Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu, 1.Bası, Ankara, 2018, s.135 vd.

²⁵⁴ **Antalya/Acar**, s.88, N.158; **Kandemir**, s.137; **Karakuş Erbaş, Burcu**, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni ve Rehin Alacaklısının Korunması, 1.Bası, Ankara, 2018, s.156.

²⁵⁵ Bir sicile tescili zorunlu olan taşınır rehinleri ifadesinden ne anlaşılması gerektiği ve bu hususta detaylı bilgi için bkz. **Karakuş Erbaş**, s.48-49.

²⁵⁶ Taşınır rehni siciline tescil hususunda detaylı bilgi için bkz. **Antalya/Acar**, s.86 vd.

²⁵⁷ Sözleşmenin şekli hakkında detaylı bilgi için bkz. **Antalya/Acar**, s.52 vd.

taşının mülkiyetinin devrini talep etme²⁵⁸, alacağın varlık yönetim şirketlerine devri, kiralama ve lisans hakkını kullanma hakkı mevcuttur²⁵⁹.

²⁵⁸ Alacaklının rehinli taşının mülkiyetinin devrini talep yetkisinin lex commissoria yasağı ile ilişkisi lex commissoria başlığı altında incelenmişti. Bkz. yukarıda Birinci Bölüm, II, C, 7 nolu başlık altındaki açıklamalar.

²⁵⁹ Alacaklının rehinin paraya çevrilmesini talep yetkisi ve anılan kanunla alternatif olarak getirilen yetkileri hakkında detaylı bilgi için bkz. **Antalya/Acar**, s.191 vd.

İKİNCİ BÖLÜM

TAŞINIR REHNİNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ

I.ÖNCE REHNE MÜRACAAT KURALI VE İSTİSNALARI

A. Önce Rehne Müracaat Kuralı

İcra ve İflas Kanunu (İİK) md. 45 hükmü ile rehinli ve ipotekli alacaklar yönünden özel bir düzenleme getirilmiştir. Anılan düzenleme uyarınca, alacak rehinle teminat altına alınmış ise öncelikle rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takibe geçilmesi gerekecektir. Başka bir ifade ile, rehinli alacaklı, haciz ya da iflas yoluna başvurmadan önce rehnin paraya çevrilmesini istemelidir. Borçlu iflasa tabi bile olsa bu kural geçerlidir. Rehin kavramına, taşınır ya da taşınmaz eşyalar üzerinde tesis edilen rehinler girmektedir²⁶⁰.

Belirtelim ki, ilgili kanun hükmünde icra takipleri yönünden bir düzenleme yapılmış olduğundan davalar yönünden herhangi bir engel söz konusu değildir²⁶¹.

Rehne konu malvarlığı değerinin borçludan başka bir üçüncü kişiye de ait olabileceği daha önce ifade edilmişti²⁶². Böyle bir durumun varlığı halinde de yine “*önce rehne müracaat kuralı*” geçerli olacaktır²⁶³. Alacaklının alacağı İİK md. 23 hükmünde tanımlanan rehin alacağına ilişkin ise, “*önce rehne müracaat kuralı*” uygulanacaktır²⁶⁴.

Anılan kuralın temeli Roma Hukuku’na dayanmakta olup, bu kural latincece “*beneficium excussionis realis*”²⁶⁵ olarak ifade edilmektedir²⁶⁶. “*Önce rehne müracaat*

²⁶⁰ Karşlı, Abdurrahim, İcra ve İflas Hukuku, 3.Bası, İstanbul, 2014, s.427; Deynekli, İpotek, s.61 ve 62; Kuru, Baki, İcra ve İflas Hukuku, Cilt 3, 3. Bası, Ankara, 1993, s.2379 ve 2380; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.334 ve 335; Muşul, Timuçin, İcra ve İflas Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi, 1.Bası, Ankara, 2017, s.19; Postacıoğlu/Altay, s.644; Ögütçü/Doğrusöz, s.232; Muşul, Cilt 2, s.840 ve 841.

²⁶¹ Karşlı, s.428; Deynekli, İpotek, s.63; Uyar, Talih, Gerekçeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (Cilt 3: İİK 43-67), 3.Bası, Tıpkı Basım, 2006, s.3545; Ögütçü/Doğrusöz, s.232.

²⁶² Bkz. yukarıda Birinci Bölüm, I, C, 4 nolu başlık altındaki açıklamalar.

²⁶³ Kuru, Baki/ Aydın, Burak, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 5.Bası, Ankara, 2021, s.327; Kuru, Cilt 3, s.2383; Kuru, El Kitabı, s.986; Postacıoğlu/Altay, s.644.

²⁶⁴ Olgaç, Senai, İcra ve İflas Kanunu, 2.Cilt, Ankara, 1978, s.1223; Muşul, Cilt 2, s.841.

²⁶⁵ “*Borçlunun, alacaklının kendisine müracaat etmeden önce, rehni paraya çevirmesi gerektiğine ilişkin sahip olduğu def’i*” (Uyar, Talih, İcra Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi, 2.Bası, Manisa, 1992, s.81; Uyar, Cilt 3, s.3535).

²⁶⁶ Budak, s.6; Uyar, Rehin, s.81; Cansel, Menkul Rehni, s.221; Uyar, Cilt 3, s.3535.

kuralının” doktrin ve Yargıtay içtihatlarında farklı adlar ile anıldığını görmekteyiz²⁶⁷. Biz çalışmamızda, “*önce rehne müracaat kuralı*” terimini kullanarak devam edeceğiz.

B. Önce Rehne Müracaat Kuralının Hukuki Niteliği

1. Hükmün Maddi Hukuka mı Takip Hukukuna mı Ait Olduğu Meselesi

Doktrinde İİK md. 45 hükmünün maddi hukuka mı²⁶⁸, takip hukukuna mı²⁶⁹ ait olduğu meselesi tartışmalı olmakla birlikte, hakim görüşü maddi hukuka ait olduğu yönündedir.

Maddi hukuka ait olduğunu kabul eden görüşün dayanak noktası, ilgili hükmün borçlunun sorumluluğunun şeklini belirliyor olmasıdır. Bu görüşe göre, bu hüküm usule ilişkin kurallarla ilgili değildir, takipte bulunma hakkı ve maddi hukuk ile ilgilidir. İlgili kuralın İcra ve İflas Kanunu içerisinde yer almasının nedeni ise İsviçre İcra ve İflas Kanunu’nun tarih itibari ile daha önce hazırlanmış olması ve anılan hükmün daha sonra İsviçre Medeni Kanunu’na geçirilmemiş olması ile açıklanmaktadır²⁷⁰.

İİK md. 45 hükmünün takip hukukuna ilişkin olduğunu kabul eden diğer görüş ise, ilgili hükmün borçlunun malvarlığı değerlerine alacaklının hangi sıra içerisinde başvuracağını gösterdiğini savunur²⁷¹. Bu görüşe göre, TMK’da yer alan rehin düzenlemelerinin maddi hukuk normu olduğu açıktır. İİK md. 45 düzenlemesi ise, bu maddi hukuk normlarına dayanan rehin hakkına ilişkin olarak alacaklının hangi takip yolu ile alacağını alabileceğini düzenlemektedir. İlgili kanun hükmünün hem lafzından çok net

²⁶⁷ Kullanılan farklı terimler için bkz. **Budak**, s.5.

²⁶⁸ Hükmün maddi hukuka ait olduğu görüşündeki yazarlar; **Cansel**, Menkul Rehni, s.220 ve 223; **Postacıoğlu/Altay**, s.646; **Gürdoğan, Burhan**, Türk-İsviçre İcra ve İflâs Hukukunda Rehinin Paraya Çevrilmesi, Ankara, 1967, s.10 ve 15; **Gürdoğan, Burhan**, İcra ve İflas Kanunu’nun 45. Maddesi ile İlgili Bir Yargıtay Kararı Üzerine, Ankara Barosu Dergisi, S.1, 1967, s.12; **Uyar**, Rehin, s.82; **Uyar**, Cilt 3, s.3535.

²⁶⁹ Hükmün takip hukukuna ait olduğu görüşündeki yazarlar; **Aşık**, İcra Sözleşmeleri, s.133-134; **Budak**, s.16 -17; **Kılıçoğlu, Evren**, İcra Sözleşmeleri, 1. Bası İstanbul, 2005, s.138-139.

²⁷⁰ **Cansel**, Menkul Rehni, s.220; **Gürdoğan**, Rehin, s.10; **Uyar**, Rehin, s.82; **Eryılmaz, Ahmet, A.**, Öncelikle Rehinin Paraya Çevrilmesi Emredici midir? (İİK 45/1, C.1), İstanbul Barosu Dergisi, 1984, s.654 vd.

²⁷¹ **Kılıçoğlu**, s.138; **Budak**, s.16 vd.

bir şekilde anlaşılacağı üzere, hem de izah edilen nedenlerle takip hukukuna ait olduğu kabul edilmelidir²⁷².

Kanaatimizce, anılan düzenlemenin İİK’da yer alması ve alacaklının rehin hakkının varlığı halinde hangi takip usulü ile alacağını elde edeceğini belirliyor olması nedenleri ile takip hukukuna ilişkin olduğunun kabulü daha isabetli görünmektedir.

2. Hükümün Emredici Niteliği

Anılan hükmün kamu düzenine ilişkin olduğu ve bu nedenle emredici olduğu şeklinde görüşler²⁷³ olduğu gibi aksi yönde görüşler²⁷⁴ de mevcuttur. Kuralın emrediciliği ile ilgili tartışmalar, esasen icra sözleşmesi ile anılan hükmün bertaraf edilip edilemeyeceği noktasında toplanmaktadır²⁷⁵. Bunun yanında, icra memurunun anılan kurala aykırılığı resen dikkate alıp alamayacağı ve buna bağlı olarak başvurulacak yolun şikayet mi itiraz mı olacağı ile ilgilidir. Kuralın emredici olup olmadığı sorusuna verilecek yanıtta göre bu sorulara verilecek yanıtlar değişecektir.

a. Hükümün Emredici Nitelikte Olduğunu Kabul Eden Görüş

Bu hükmün kamu düzenine ilişkin ve emredici nitelikte olduğunu kabul eden görüşe göre, alacak bir rehin ile teminat altına alınmış ise, alacağın takibi de rehin hakkına konu şeyin paraya çevrilmesi sureti ile olmalıdır. Bu düşünce, rehin borçlusunun tüm

²⁷² **Aşık**, İcra Sözleşmeleri, s.133-134. Budak’a göre “*önce rehne müracaat kuralı*” borçluyu koruyan bir düzenleme olup, rehinli malın satış bedelinin alacağı karşıladığı ihtimalde, borçlunun diğer malvarlığı değerlerine önceden başvurulmasına ve mükerrer takiple uğraşmasına engel olur (**Budak**, s.17).

²⁷³ **Aşık**, İcra Sözleşmeleri, s.136-137; **Atalı, Murat / Ermenek, İbrahim / Erdoğan, Ersin** İcra ve İflas Hukuku, 4.Bası, Ankara, 2021, s.452-453; **Deynekli**, İpotek, s.67-68; **Kuru**, Cilt 3, s.2379-2381 ve 2382; **Uyar**, Rehin, s.84; **Yılmaz, Ejder**, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Ankara, 2016, s.252 ve 773; **Karşlı**, s.427; **Kuru**, El Kitabı, s.985; **Seviğ**, s.31-32 ve s.37, s.134; **Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Sungurtekin Özkan, Meral/ Özekes, Muhammet**, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 7.Bası, İstanbul, 2020, s.310-311; **Üstündağ, Saim**, İcra Hukuku Esasları, 8. Bası, İstanbul, 2004, s.310; **Eskiocak**, s.147; **Uyar**, Cilt 3, s.3538; **Kılıçoğlu**, s.140.

²⁷⁴ **Guisan, François, (Çev. Gürdoğan, Burhan)**, Alacağın Rehinle Temin Edilmiş Olmasının Takip Tarzına Tesirleri, BATİDER, C.2, S.3, 1964, s.471-472; **Arar, Kemal**, İcra ve İflas Hükümleri, Cilt I İcra, Ankara, 1944, s.97 ve 325; **Belgesay, Mustafa Resit**, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, I.cilt, Haciz ve Rehinin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip, 4.bası, İstanbul, 1955, s.316; **Berkin, M. Necmeddin**, Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, İstanbul, 1980, s.375; **Postacıoğlu/Altay**, s.648-650; **Cansel**, Menkul Rehni, s.223; **Gürdoğan**, Yargıtay Kararı Üzerine, s.11; **Eryılmaz**, s.654 vd. Borçlunun şikayet etmediği durumlarda ve taraflarca rehinli malın cebri icra satışı dışında özel yollarla satışının kararlaştırıldığı hallerde anılan kuralın etkisiz kalması nedeni ile emredici olmadığı görüşü hk. bkz. **Yıldırım/ Deren Yıldırım**, s.335.

²⁷⁵ **Aşık**, İcra Sözleşmeleri, s.132; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.335; Kılıçoğlu’na göre, rehni üçüncü kişi vermiş ise, önce rehne müracaat kuralının bertaraf eden sözleşmeler yapılabilir (**Kılıçoğlu**, s.140).

malvarlığı değerlerinin tüm alacaklıları için teminat teşkil ettiği, bir nevi ortak rehin olduğu noktasından hareketle, rehin alacaklısı dışındaki diğer alacaklıları koruma gayesi gütmektedir. Zira, rehin alacaklısı zaten borçlunun belirli bir malvarlığı değerini rehnederek, kendisini garantiye almıştır. Burada düşünülmesi gereken diğer alacaklıların çıkarıdır²⁷⁶. Yasanın hazırlık çalışmaları²⁷⁷ da bu hususu doğrular niteliktedir²⁷⁸. Aşık, bahsedilen gerekçelere ilaveten hükmün lafzından da emredici olduğunun çok net bir biçimde anlaşıldığı görüşündedir²⁷⁹. Bu görüş uyarınca, tarafların aralarında anlaşma yaparak anılan hükmün aksini kararlaştırmaları mümkün olmayacaktır. Ayrıca rehinli alacağa rağmen haciz veya iflas yolu ile takip başlatılmış ise, takibin iptali süresiz şikayete konu olacaktır²⁸⁰.

b. Hükmün Tamamlayıcı Nitelikte Olduğunu Kabul Eden Görüş

Bu görüş taraftarları, anılan İİK md. 45 hükmünün emredici değil, tamamlayıcı bir hüküm olduğunu savunmaktadır. İsviçre ve Türk doktrininde hakim görüş bu şekildedir. İsviçre Federal Mahkemesinin bu yönde vermiş olduğu kararı mevcuttur²⁸¹.

Hükmün maddi hukuka ait olduğunu kabul edenler, esasen hükmü emredici olarak görmemektedir. Buna göre, borçlunun sorumluluğun şeklini belirleyen bir kural olması, borçlunun malvarlığına yönelik sorumluluğunu sınırlayan anlaşmalar yapılabilmesi, kişisel borçlar hususunda sözleşme özgürlüğünün esas olması nedeni ile sorumluluk şeklinin

²⁷⁶ Uyar, Rehin, s.84; Aşık, İcra Sözleşmeleri, s.135 ve 136; Uyar, Cilt 3, s.3538; Kuru, Cilt 3, s.2379-2381 ve 2382.

²⁷⁷ 2004 sayılı Kanun'un bazı maddelerinde değişiklik getiren 538 sayılı Kanun hazırlık çalışmalarında, tasarıya 45. maddedeki rehlin varlığına rağmen önce haciz yoluna da başvurulabileceği şeklinde düzenleme getirilmek istenmiş ise de, TBMM Adalet Komisyonu anılan düzenlemeyi hükümden çıkarmıştır. Komisyon sözcüsü de anılan İİK md. 45 hükmünün emredici olduğunu belirtmiştir (Gürdoğan, Yargıtay Kararı Üzerine, s.14).

²⁷⁸ Uyar, Rehin, s.83-84; Cansel, yasanın hazırlık çalışmalarında anılan düzenlemenin çıkarılmasını aynı şekilde yorumlamamakta, anılan hususun İİK md. 45' in emredici olduğunu gösterdiğini düşünmemektedir (Cansel, Menkul Rehni, s.223). Yine benzer yönde bkz Gürdoğan, Yargıtay Kararı Üzerine, s.14.

²⁷⁹ Aşık, İcra Sözleşmeleri, s.136.

²⁸⁰ Deynekli, İpotek, s.68; Kuru, Cilt 3, s.2382; Aşık, İcra Sözleşmeleri, s.135.

²⁸¹ 04.09.1958 tarihli İsviçre Federal Mahkemesi kararı; "Md. 41'deki Beneficium, ne kamu yararı, ne de borçtan ve rehin hakkından doğan hukuk ilişkisine yabancı bulunan üçüncü şahısların yararı için kabul edilmiştir. Alacaklının önce rehni paraya çevirmekle mi yükümlü olduğu, yoksa borçlunun bütün mallarına mı başvurulacağı problemi, yalnızca alacaklıyı, borçluyu ve varsa rehin sahibi üçüncü şahsı ilgilendirir. Nasıl ki, rehlin tesisi ilgililerin serbest tasarrufuna bırakılmış ise, aynı şekilde bunlar rehlin temin ettiği garantiyle borçlunun mallarının bütününe temin ettiği garanti arasındaki ilişkiyi de serbestçe kararlaştırabilirler. Şu halde, borçlunun beneficium'dan önceden feragati caiz olduğu gibi, gerek rehlin tesisi sırasında, gerek sonradan, alacaklı ile borçlu ya da rehlin sahibi üçüncü şahıs, rehne ancak tali derecede, yani borçlunun diğer mallarına müracaattan sonra başvurulabileceğini kararlaştırabilirler. Anlaşmanın alacaklı ile rehin maliki üçüncü şahıs arasında yapıldığı hallerde borçlunun muvafakatine de lüzum yoktur." (Gürdoğan, Yargıtay Kararı Üzerine, s.13; Muşul, Rehin, s.55, dn.50; Muşul, Cilt 2, s.844, dn.20).

belirlendiği anlaşmaların yapılmasının mümkün olduğu ifade edilmektedir²⁸². Bu görüşe göre, tarafların anlaşarak kuralın aksini kararlaştırmaları mümkün olduğu gibi, borçlunun şikayeti, süreye bağlı olarak yapılabilecektir.

Berkin'e göre; taraflar, rehin sözleşmesine koyacakları bir hükümlerle, rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takibe başvurmadan seçecekleri diğer takip yöntemleri ile alacağın tahsil edilebileceği hususunda anlaşabileceklerdir²⁸³.

Belgesay'a göre; alacaklı ile borçlu, rehinin paraya çevrilmesinden önce, borçluya ait diğer malların haczi sureti ile alacağın tahsile çalışılacağı, bu mümkün olmaz ise rehinin paraya çevrileceği yönünde sözleşme yapabilir. Aynı sözleşmenin, rehin verenin üçüncü kişi olması halinde alacaklı ile rehin veren üçüncü kişi arasında yapılması da mümkündür²⁸⁴.

Gürdoğan ise, sorumluluk şeklini belirleyen söz konusu maddi hukuk kuralının tamamlayıcı nitelikte olduğu şeklindeki görüşünü anılan kuralın tarih itibari ile İsviçre İcra ve İflas Kanunu'nda yer alması ile Medeni ve Borçlar Kanunu düzenlemelerine geçirilmemesi gerekçesine dayandırmaktadır²⁸⁵.

c. Yargıtay Uygulaması

Anılan hükmün emredici olup olmadığı hususunda doktrinde fikir ayrılıkları olduğu gibi Yargıtay içtihatlarında da görüş ayrılığı söz konusudur. Yargıtay'ın bir dönem vermiş olduğu kararlar İİK md. 45'in kamu düzenine ilişkin ve emredici bir kural olduğu ve aksine anlaşma yapılmasının mümkün olmadığı yönünde idi²⁸⁶. Yine bir dönem

²⁸² Eryılmaz, s.654 ve 655; Postacıoğlu/Altay, s.649.

²⁸³ Berkin, s.375.

²⁸⁴ Belgesay, Haciz ve Rehin, s.316.

²⁸⁵ Gürdoğan, Rehin, s.10; Gürdoğan, Yargıtay Kararı Üzerine, s.11.

²⁸⁶ a – "...Rehinle temin edilmiş borç için, ancak rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapılabileceği, kuralın tamamlayıcı değil, buyurucu nitelikte olduğu..." Yargıtay 12. HD., T. 21.06.1990, E.1311, K.7868 (Uyar, Rehin, s.92).
b – "...İİK'nun 45.maddesine göre ipotek ile temin edilmiş alacağın sahibi bu maddede yazılı istisnalar dışında ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile takip açmak zorundadır. Bu madde hükmü emredici olup, takibin her safhasında ve süreye bağlı olmaksızın ileri sürülebilir..." Yargıtay 12. HD., T. 02.04.1987, E.1986/16184, K.4721 (Uyar, Rehin, s.92).

c – "...İİK'nun 45.maddesi hükmü emredici kuraldır. Takibin her safhasına öne sürülebilir ya da resen nazara alınmalıdır..." Yargıtay 12. HD., T. 2.3.1987, E.7311, K.2878 (Uyar, Rehin, s.92).

d – Benzer yönde kararlar için bkz.; Yargıtay 12. HD., T. 16.11.1981, E.7288, K.8370; Yargıtay 12. HD., T. 29.06.1981, E.4593, K.6495; İİD., T. 14.10.1966, E.9801, K.9844 (Uyar, Rehin, s.93).

Yargıtay'ın İİK md. 45 hükmünün tamamlayıcı nitelikte olduğu yönünde kararları mevcuttu²⁸⁷. Son dönemde ise, Yargıtay'ın görüşü anılan hükmün emredici olduğu ve aksine anlaşma tesisinin mümkün olmadığı yönündedir²⁸⁸.

d. Görüşümüz

İİK md. 45 hükmünün çok açık bir şekilde rehinle temin edilmiş alacaklar için “*önce rehne müracaat kuralını*” getirmiş olması, anılan düzenlemenin maddi hukuka ilişkin düzenlemelerin içerisinde yer almaması, tarafların cebri icra prosedürüne ilişkin takip yolunu belirtmesi, hükmün getiriliş amacının diğer alacaklıları ve ayrıca borçluyu korumak olması, kanunun hazırlık çalışmalarının hükmün emredici niteliğini doğruluyor olması nedenleri ile emredici olduğunun kabulü kanaatimizce daha isabetli görünmektedir.

C. Önce Rehne Müracaat Kuralının İstisnaları

1. Kanunun Kabul Ettiği İstisnalar

Önce rehne müracaat kuralına getirilmiş bazı istisnalar söz konusudur.

Alacak kambiyo senedine bağlanmış ise, rehinli de olsa, kambiyo senetlerine dayalı takip yapılabilir. Alacaklı bu iki takip yolundan birisini seçerek alacağını tahsil yoluna gidebilir (İİK md. 45/3)²⁸⁹. Zira, kambiyo senedi soyut, mücerret bir işlemdir ve takibin dayanağı senedin kendisidir²⁹⁰. Eskiden her iki takibin birden yapılmasının mümkün

e- Yine anılan kuralın emredici olduğu yönündeki kararlar için bkz.; İİD., T. 3.2.1969, E.1190, K. 1221 (**Olgaç**, Cilt 2, s.1225). İİD., T. 13.2.1964, E. 1791, K. 2023 (**Olgaç**, Cilt 2, s.1228).

²⁸⁷ a- “...Bilimsel öğretilerde de baskın biçimde kabul edildiği gibi kişisel borçlar konusunda sözleşme özgürlüğünün asıl olması ve borçlunun malvarlığının genel sorumluluğunu sınırlayan anlaşmalar yapılmasını yasaklayan bir hüküm bulunmadığına göre, borçlunun sorumluluğunun kapsamını belirleyen ve bu nedenle maddi hukuk kuralı niteliği taşıyan sözkonusu hükmün, buyurucu (emredici) değil, tamamlayıcı nitelikte olduğunun kabulü gerekir...” Yargıtay 11. HD., T. 18.03.1982, E.619, K.1108 (**Uyar**, Rehin, s.94).

b- “...İcra ve İflas Kanununun 45. Maddesinin hilafına mukavele yapılmasını men eden kanuni bir hüküm olmadığından...” İİD., T. 28.12.1959, E.8831, K.7939 (**Uyar**, Rehin, s.95).

²⁸⁸ a- “...Kamu düzeni ile ilgili olduğundan mahkemece doğrudan gözetilmesi gereken İcra ve İflas Kanunu'nun 45/1 maddesi ...” Yargıtay 15. HD., T. 11.11.2003, E.2003/5503, K. 2003/5364 (**Muşul**, Rehin, s.56).

b- “...Bu düzenleme kamu düzenine ilişkin olup, İİK'nun 16/2 maddesi uyarınca süresiz olarak şikayet yoluyla icra mahkemesinde ileri sürülebilir...” Yargıtay 12. HD., T. 12.05.2014, E. 2014/11600, K. 2014/13948 (**Muşul**, Rehin, s.58).

c- Benzer yönde kararlar için bkz.; Yargıtay 12. HD., T. 31.03.2016, E. 2015/32415, K. 2016/9597; Yargıtay 12. HD., T. 08.02.2016, E. 2016/840, K. 2016/2907 (**Muşul**, Rehin, s.57-58).

²⁸⁹ **Muşul**, Cilt 2, s.846; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.453; **Muşul**, Rehin, s.61.

²⁹⁰ **Onar**, N.328.

olmadığı Yargıtay içtihatları ile yerleşmişti²⁹¹. Ancak daha sonraki kararlarında Yargıtay tahsilde tekerrür olmamak üzere aynı alacak için kambiyo takibi ile rehin takibinin yapılabileceğini içtihat etmiştir²⁹². Yargıtay, daha sonra yine görüş değiştirmiş olup, her iki takibin birden yapılamayağı şeklindeki görüşüne geri dönmüştür²⁹³.

Taşınmazlar daha doğrusu taşınmaz ile teminat altına alınan alacaklar yönünden getirilmiş bir istisna da söz konusudur. İpotekle temin edilen faiz ve senelik taksit alacağı yönünden “önce rehne müracaat zorunluluğu” yoktur (İİK md. 45/son)²⁹⁴. Menkul rehni yönünden anılan istisna geçerli değildir²⁹⁵.

²⁹¹ “...İİK'nun 45.maddesi alacaklıya seçim hakkı tanımıştır. Borcun teminatı olarak tesis edilmiş ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile veya aynı borç için verilmiş bonoya müstenit haciz yolu ile takip açabilir. Ancak, aynı alacağın tahsili için, bu borca karşılık verilmiş olan bonolar ve hem de ipoteği paraya çevirme amacı ile açılan iki takipten biri mükerrer olur...” Yargıtay 12. HD., T. 10.10.1983, E. 5678, K. 7295 (Uyar, Rehin, s.99-100).

²⁹² a- “...İİK'nun 45. Maddesine göre, ipotekle temin edilmiş bir alacak ayrıca senede bağlanmış ise, senede dayanılarak takip yapılmasında da yasal bir engel yoktur. Tahsilde tekerrüre meydan verilmemek sureti ile hem ipoteğe hem de senede dayanılarak ayrı ayrı takip yapılabilir...” Yargıtay 12. HD., T. 17.09.1990, E. 436, K. 8496 (Uyar, Rehin, s.96). Ayrıca yine benzer yönde karar için bkz.; Yargıtay 12. HD., T. 27.12.1990, E. 6713, K. 13822 ((Uyar, Rehin, s.96).

b- “...İİK'nun 45.maddesinin atfı ile aynı yasanın 167. maddesi uyarınca ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile başlatılan takibin aynı alacak için düzenlenen kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yapılmasına engel teşkil etmeyeceği...” Yargıtay 11. HD., T. 29.05.2015, E. 2015/4349, K. 2015/7317 (Muşul, Rehin, s.63). Yargıtay'ın eski içtihadının doğru olduğu yönündeki görüş için bkz. **Kuru**, Cilt 3, s.2387.

²⁹³ a- “...Her ne kadar yukarıda anılan kanun hükümleri uyarınca borç ipotek ile temin edilmiş olsa bile elinde kambiyo senedi bulunan alacaklı, kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapabilirse de somut olayda öncelikle ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takibe geçildiğinden alacaklı tercih hakkını bu takip türünden yana kullanmış olup aynı borca ilişkin olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapamaz. Bu durumda İİK'nun 45/1 hükmü uyarınca rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip sonucunda rehin tutarı borcu ödemeye yetmez ise alacaklı kalan alacağını iflas veya haciz yolu ile takip edebilir. Bu husus kamu düzeni ile ilgili olup süresiz şikayete tabidir...” Yargıtay 12. HD., T. 07.07.2020, E. 2019/14054, K. 2020/6438 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 09.12.2021).

b- “...Her ne kadar yukarıda anılan kanun hükümleri uyarınca borç ipotek ile temin edilmiş olsa bile elinde kambiyo senedi bulunan alacaklı, kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapabilirse de somut olayda öncelikle ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takibe geçildiğinden alacaklı tercih hakkını bu takip türünden yana kullanmış olup aynı borca ilişkin olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapamaz. Bu durumda İİK'nun 45/1 hükmü uyarınca rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip sonucunda rehin tutarı borcu ödemeye yetmez ise alacaklı kalan alacağını iflas veya haciz yolu ile takip edebilir. Bu husus kamu düzeni ile ilgili olup süresiz şikayete tabidir...” Yargıtay 12. HD., T. 10.10.2017, E. 2017/6964, K. 2017/12193 (Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.454).

c- “... Her ne kadar yukarıda anılan kanun hükümleri uyarınca borç ipotek ile temin edilmiş olsa bile elinde kambiyo senedi bulunan alacaklı, kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapabilirse de somut olayda öncelikle ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takibe geçildiğinden alacaklı tercih hakkını bu takip türünden yana kullanmış olup aynı borca ilişkin olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapamaz. Bu durumda İİK'nun 45/1 hükmü uyarınca rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip sonucunda rehin tutarı borcu ödemeye yetmez ise alacaklı kalan alacağını iflas veya haciz yolu ile takip edebilir. Bu husus kamu düzeni ile ilgili olup süresiz şikayete tabidir...” Yargıtay 12. HD., T. 16.2.2021, E. 2020/5806, K. 2021/1614 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 09.12.2021).

²⁹⁴ **Muşul**, Rehin, s.63; **Yıldırım/ Deren Yıldırım**, s.336. Küçük meblağlı alacaklar için taşınmazların paraya çevrilmesi yolu ile takip zorunlu kılınmamıştır (**Muşul**, Cilt 2, s.846).

²⁹⁵ **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.455; **Kuru**, Cilt 3, s.2389; **Muşul**, Rehin, s.63.

Sermaye Piyasası Kanunu md. 38/A' da düzenlenen konut finansmanı kaynaklı rehinli alacaklar ve Toplu Konut İdaresi Başkanlığının rehinli alacakları yönünden yine rehin alacaklısına seçimlik hak tanınmıştır (İİK md. 45/2)²⁹⁶. Bu alacaklar yönünden rehinli alacaklı önce rehne başvurmak mecburiyetinde değildir²⁹⁷. Mortgage alacaklıları için istisna getirilmiştir²⁹⁸.

Taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile takipte açıkça rehin hakkına itiraz edilirse, alacaklı rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipten vazgeçerek, takibe haciz yolu ile devam edebilir (İİK md. 147/2)²⁹⁹. Rehlin hakkına borçlu tarafından itiraz edilmesi ve rehinli alacaklının rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipten vazgeçerek, takibe haciz yolu ile devam etmek istemesi halinde, rehin hakkının sona erip ermeyeceği hususu doktrinde tartışmalıdır³⁰⁰.

İİK md. 150/1'de düzenlenmiş olan geçici rehin açığı belgesinin alacaklıya verilmesi halinde, rehin takibi henüz sonlanmadan bu belge ile borçlunun diğer malvarlığı değerlerinin haczini talep etme imkanı doğacaktır³⁰¹. TBMM Adalet Komisyonu gerekçesinde rehin takibi henüz sonlandırılmadan neden alacaklıya böyle bir hak tanıdığı oldukça makul gerekçeler ile açıklanmıştır³⁰².

²⁹⁶ 21.02.2007 tarih ve 5582 sayılı Kanun ile İİK md. 45'e bu fıkra eklenmiştir.

²⁹⁷ **Muşul**, Rehlin, s.61; **Muşul**, Cilt 2, s.846. Düzenlemenin bu halinin borçluyu değil rehinli alacaklıyı koruduğu eleştirisi için bkz. **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.454.

²⁹⁸ **Yıldırım/ Deren Yıldırım**, s.336.

²⁹⁹ **Postacıoğlu/Altay**, s.651; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.337. İpotek hakkının varlığına ise takip içerisinde itiraz edilemeyeceği hk.bkz. **Muşul**, Rehlin, s.63; **Muşul**, Cilt 2, s.847.

³⁰⁰ Rehlin hakkının maddi hukuk açısından ortadan kalkmadığı ve feragat olarak yorumlanamayacağı şeklindeki görüş için bkz. **Postacıoğlu/Altay**, s.651 ve 660. Yine aynı yönde görüş için bkz. **Gürdoğan**, Rehlin, s.46. Kuru ise aksi görüştedir (**Kuru**, Cilt 3, s.2390).

³⁰¹ **Muşul**, Rehlin, s.63-64; **Postacıoğlu/Altay**, s.651; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.337. Ayrıca bu yöndeki yargıtay kararları için bkz.; Yargıtay HGK., T. 18.04.2001, E. 2001/12-354, K. 367; Yargıtay 12. HD., T. 11.06.2002, E. 2002/10789, K. 2002/12227; Yargıtay 8. HD., T. 14.11.2012, E. 2012/9442, K. 10597 (**Karmış**, s.779-782-783).

³⁰² 538 sayılı Kanun'a ait Adalet Komisyonu Raporu Gerekçesi: "Bu madde ile tamamen yeni bir müessese ihdas edilmektedir. Muvakkat rehin açığı belgesi. Rehlinli alacaklı, İİK. md.45 gereğince borçlusunu kural olarak ilk önce rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip etmeye mecburdur. Rehlin kıymeti ne kadar düşük olursa olsun, ilk önce bu takibini sonuçlandırarak ve ancak rehnin alacağı karşılamadığı kesin rehin açığı belgesi ile sabit olduğu takdirde borçlunun diğer mallarına başvurabilecektir. Halbuki, rehninli alacaklının takibi devam etmekte iken, borçlunun diğer alacaklıları -ki bunlar muvazaalı alacak sahipleri de olabilirler- borçlunun diğer mallarını haczetirip sattırarak imkanına sahiptirler ve rehinli alacaklı buna müdahale edemez. Bu durum alacağını bir teminata bağlamış olan rehinli alacaklıyı diğer alacaklılara nazaran daha gayrimüsait bir hale getirmektedir. Halbuki, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte icra müdürü satıştan önce merhuna bir kıymet takdir edecektir. Bu takdir neticesi, rehnin alacağı karşılayıp karşılamayacağı muvakkat olarak belli olacaktır. İşte, bu halde icra memurunun açık kalacak tutar için rehinli alacaklıya bir muvakkat rehin açığı belgesi vermesi kabul olunacaktır. Alacaklı, bu belgeye dayanarak borçlunun diğer mallarının

Müteselsil kefil olması halinde, müteselsil kefile karşı haciz veya iflas yolu ile takip başlatılması mümkündür. İİK md. 45 hükmü müteselsil kefiller yönünden uygulanmayacaktır³⁰³. Yargıtay'ın görüşü de bu doğrultudadır³⁰⁴. Muşul, anılan düzenlemenin İİK md. 45'in istisnası olmadığı görüşündedir. Müteselsil kefiller aleyhine zaten rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takip başlatılması mümkün değildir. İstisna olarak kabul edilebilmesi için, rehne rağmen asıl borçlu hakkında takip yapılabilmesine olanak tanınmalı ki, istisna olarak kabul edilebilsin görüşündedir³⁰⁵. Öte yandan; bir alacak hem rehin hem de kefalet ile teminat altına alınmış ise ve rehin, kefilin kefalet borcunu da kapsıyor ise, bu ihtimalde önce rehne müracaat zorunluluğu kefil için de uygulama alanı bulacaktır³⁰⁶.

2. Doktrinde Kabul Edilen İstisnalar

İİK md. 45 hükmünün emredici niteliğinin tartışmalı olduğunu ve doktrinde hakim görüşün anılan kuralın emredici olmadığı yönünde olduğunu ifade etmiştik³⁰⁷. Her ne kadar kuralın emredici olduğunu düşünüyor olsak da doktrinde kabul edilen istisnalara değinmekte fayda olacağını düşünmekteyiz.

hacizini aynı dosyada isteyebileceği gibi, İİK md. 100 'deki esaslar dairesinde diğer alacaklıların koydurduğu hacze de iştirak edebilecektir. Tabiatıyla, merhunun alacağı tam olarak karşılayıp karşılamadığı, ancak merhunun satışından sonra belli olacaktır. Bu sebeple, muvakkat rehin açığı belgesine dayanarak yapılan hacizlerde rehinli alacaklıların hissesine düşecek miktar merhun satıluncaya kadar kendisine ödenmeyerek icra veznesinde muhafaza edilecek ve alacaklı ancak kesin rehin açığı belgesini ibraz ile alacağının ödenmeyen kısmını, vazedinde muhafaza edilmekte olan bu paradan alabilecektir. Bu paradan geriye bir şey artarsa, varsa diğer alacaklılara (haciz koydurmuş ya da hacze iştirak etmiş) başka alacaklı yoksa borçluya iade edilecektir. Gayet tabiidir ki, muvakkat rehin açığı belgesi de ancak borçlunun borçtan şahsen mes'ul bulunduğu ahvalde verilebilecek, yani İİK md. 152/2 hükmü burada da cari olacaktır.” Bkz. (<https://app.e-uyar.com/gerekce/index/c01125ef-fa9f-4521-afc6-f3081b5f76c>) (Erişim Tarihi: 09.01.2022).

³⁰³ **Kuru**, Cilt 3, s.2395; **Postacıoğlu/Altay**, s.645.

³⁰⁴ “...İİK'nun 45. maddesi asıl borçlular ile ilgili olarak düzenlenmiş olup, alacağı rehinle temin edilen bir kimsenin “rehni veren” hakkında doğrudan doğruya genel haciz yolu ile takibe geçmesini önlemekte ve rehinle temin edilmiş bir alacağın borçlusu iflasa tâbi şahıslardan olsa bile, alacaklının yalnız rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabileceğine ilişkin bulunmaktadır. Bir diğer anlatımla İİK'nun 45. maddesi asıl borçlu için getirilmiş bir kural olup, kefiller hakkında uygulanmaz. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun müteselsil kefalet başlıklı 586. maddesinde (eski Borçlar Kanunu'nun 487. maddesi) ise, “Kefil, müteselsil kefil sıfatıyla veya bu anlama gelen herhangi bir ifadeyle yükümlülük altına girmeyi kabul etmişse alacaklı, borçluyu takip etmeden veya taşınmaz rehmini paraya çevirmeden kefilin takip edebilir. Ancak, bunun için borçlunun, ifada gecikmesi ve ihtarin sonuçsuz kalması veya açıkça ödeme güçsüzlüğü içinde olması gerekir” hükmü yer almaktadır...” Yargıtay 12. HD., T. 8.6.2020, E. 2019/7585, K. 2020/4017 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 23.11.2021).

³⁰⁵ **Muşul**, Cilt 2, s.847; **Muşul**, Rehin, s.64.

³⁰⁶ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.311; **Muşul**, Cilt 2, s.840 ve 843.

³⁰⁷ Bkz. yukarıda İkinci Bölüm, B, 2 nolu başlık altındaki açıklamalar.

Alacaklının, rehin hakkından vazgeçtiğini takip talebinde beyan etmesi ve diğer takip yollarından birisi ile devam etmesi, Türk doktrininde kabul edilen istisnalardan birisidir³⁰⁸.

Alacak rehin ile temin edilmiş olmasına rağmen, alacaklı rehin takibi dışında başka bir takip yoluna başvurur ise ve borçlu şikayet hakkından açıkça ya da örtülü olarak feragat ederse, alacaklı başlatmış olduğu takibe devam edebilecektir³⁰⁹.

Taraflar aralarında icra sözleşmesi yapmak sureti ile rehlin paraya çevrilmesinden başka takip yollarının izlenmesi hususunda mutabakat sağlayabilirler³¹⁰.

İsviçre Federal Mahkemesi, önceki kararlarında bu tarz icra sözleşmelerinin yapılamayacağını kabul ederken, görüş değiştirerek taraflar arasında yapılacak bu tür sözleşmelerin geçerli olduğuna hükmetmiştir³¹¹.

II. TAŞINIR REHNİNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLU İLE

TAKİBİN TÜRLERİ

A. Genel Olarak

Rehin ile teminat altına alınmış alacaklar yönünden kanun koyucu özel bir takip usulü öngörmüş olup, anılan usul rehlin paraya çevrilmesi yolu ile taktır. Alacak, taşınır ya da taşınmaz rehni ile güvence altına alınmış olabilir. Rehne konu malvarlığı değerinin taşınır ya da taşınmaz olmasına göre kanun koyucu farklı düzenlemeler getirmiş olsa da ortak hükümler de sevk etmiştir. İnceleme konumuzun taşınır rehlinin paraya çevrilmesi yolu ile takip olması nedeni ile taşınırlar özelinde inceleme ve değerlendirme yapılacaktır.

³⁰⁸ Uyar, *Rehin*, s.88; Yıldırım/*Deren Yıldırım*, s.336; Postacıoğlu/*Altay*, s.647-648; Muşul, *Rehin*, s.59. Ayrıca, Federal Mahkemenin de görüşü bu yöndedir.

³⁰⁹ Muşul, *Rehin*, s.59.

³¹⁰ Postacıoğlu/*Altay*, s.648-649.

³¹¹ **Guisan'a göre** bu yöndeki anlaşmalar borçlunun sorumluluk türünü belirliyor olması açısından maddi hukuka ilişkindir. Sözleşme serbestliği ilkesi gereğince anılan anlaşmalar geçerlidir (**Guisan**, s.471-472).

Aslında rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip, büyük ölçüde haciz yoluyla takip usulü ile benzerlik gösterir. İki takip usulü arasındaki en önemli farklardan birisi, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte haciz aşamasının olmamasıdır³¹². Yine, rehin hakkının maddi hukuka ilişkin bir takım sonuçları olmakla birlikte, cebri icra sürecinde sahibine sağladığı rüçhan hakkı bulunmaktadır³¹³.

Haczedilmesi mümkün olmayan malların rehni mümkün olduğundan³¹⁴, rehin veren tarafından artık bu malların satılmayacağı iddiasında bulunulamaz. Başka bir ifade ile, haczi mümkün olmayan mallar borçlunun iradesi ve isteğiyle rehnedilmiş ise, bu malın rehnin paraya çevrilmesi sureti ile satılmasında herhangi bir engel bulunmamaktadır³¹⁵.

Ancak ifade etmek gerekir ki, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takibe başlanılmasının ön koşulu, rehne konu borcun vadesinde ödenmemiş olmasıdır. Vadesinde ödenmeyen borç için alacaklı cebri icra prosedürünü başlatabilecektir³¹⁶.

³¹² **Akyazan, Sıtkı**, Cebri İcrada İhale ve Feshi, İstanbul, 1959, s.9; **Arar**, s.325; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.337; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.457. “...İcra takibi rehnin paraya çevrilmesi yoluyla yapılmış olup, **haciz safhası ve dolayısıyla icra takip dosyasında konulmuş bir haciz bulunmadığından mahkemece yakalama şerhinin kaldırılması ile yetinilmesi gerekirken hacizlerin kaldırılmasına da karar verilmesi doğru değil ise de...**” Yargıtay 12. HD., T. 1.3.2016, E. 2015/29243, K. 2016/5752 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 23.11.2021).

³¹³ a- “... Taraflar arasındaki ticari nitelikte taşıt kredi uyarınca şikayetçi bankanın doğmuş ve doğacak tüm alacağı rehin ile teminat altına alınmış olduğundan takip yapılmamış olsa dahi sıra cetvelinde rehin alacaklısı şikayetçinin rehin limiti kapsamındaki diğer alacaklarda da **önceliği olduğu dikkate alınarak karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile şikayetin reddine karar verilmesi doğru olmamıştır...**” Yargıtay 23. HD., T. 6.2.2020, E. 2016/6428, K. 2020/740 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 23.11.2021).

b- “...Dava, sıra cetveline şikayete ilişkindir. Rehin sahibi, icra takibi yapılmasa dahi satış ücretinden parasını alır. Somut olayda rehin sahibi banka, kullandığı kredi karşılığında bedeli paylaşımına konu aracın üzerine rehin koymuş ve icra takibi başlatmış itiraz üzerine de itirazın iptali davası açmıştır. Sıra cetveli düzenlendiği sırada bu davanın derdest olduğu anlaşıldığına göre icra müdürlüğüne bu davanın sonucu beklenilerek akabinde sıra cetveli yapılması gerekirken bu davanın sonucu beklenilmeden ve **rehin nazara alınmadan** sıra cetveli düzenlenilmesi usule aykırı olmuştur. Bu nedenle davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken yanılıgılı gerekçe ile reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir...” Yargıtay 23. HD., T. 10.12.2019, E. 2016/4370, K. 2019/5248 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 23.11.2021).

³¹⁴ **Postacioğlu/Altay**, s.642; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.313.

³¹⁵ **Olguç**, Cilt 2, s.1224; **Uyar**, Rehin, s.131.

³¹⁶ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.313; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.452; **Postacioğlu/Altay**, s.644.

B. İİK md. 23 Anlamında Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takibin Konusu

Rehin hakkının maddi hukuka ilişkin bir takım sonuçlarının olması, aynı hak olması ve herkese karşı ileri sürülebilir olması göz önüne alındığında rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takibin haciz yolu ile ilamsız takip usulünden farklılaşması ve bir bakıma ilamlı takip prosedürüne tabi olması beklenebilir. Kanun ise, rehin yönünden malın taşınmaz ve taşınır olmasını dikkate alarak menkul rehni ve gayrimenkul ipoteği için ayrı usuller getirmiştir³¹⁷. Ayrıca, hem taşınırlar hem de taşınmazlar yönünden takibin dayanağı olan belgenin niteliğini esas alarak hem ilamsız hem de ilamlı takip usulleri öngörmüştür.

Biz inceleme konumuz olan taşınırlar yönünden rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip sürecinin ne şekilde işlediğine bakacağız. Bu kapsamda, öncelikle, İİK uyarınca hangi taşınır rehni türlerinin paraya çevrilebileceğini ifade etmemiz gerekmektedir.

İİK md. 23/2 fıkrasında “*taşınır rehni*” kapsamına nelerin girdiği tanımlanmıştır. İlgili madde hükmüne göre, “*taşınır rehni*” tabiri, “*teslime bağlı rehinleri, TMK md. 940’da öngörülen rehinleri, ticarî işletme rehnini, hapis hakkını, alacak ve sair haklar üzerindeki rehinleri*” kapsamaktadır. Uygulamada çoğunlukla TMK md. 940 hükmü uyarınca tesis edilen motorlu taşıt rehinlerinin paraya çevrilmesi yolu ile takibe rastlandığından, paraya çevirme ve özellikle satış bedelinin paylaşılması noktasında bu taşınır rehni türü açısından inceleme yapacağımızı belirtelim.

³¹⁷ Onar, N.329.

C. Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takibin Tarafları

1. Genel Olarak

Takibin tarafları alacaklı ve borçludur³¹⁸. Başka bir ifade ile, alacağı olduğu iddiası ile ve alacağını tahsil etme gayesi ile icra dairesine bir talepte bulunmak sureti ile takip sürecini başlatan aktif taraf alacaklı, aleyhine takip başlatılan pasif taraf ise borçludur³¹⁹.

Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte, rehin veren bir üçüncü şahıs ise ya da rehinli taşınır sonradan üçüncü kişinin mülkiyetine geçmiş ise, anılan rehinli malın malikine menfaatlerini koruması açısından ödeme emri gönderilse de icra takibinin tarafı değildir³²⁰.

Rehin maliki üçüncü kişi ile esas borçlunun icra takibinde aynı şekilde sorumlu olduğundan bahsetmek mümkün değildir. Zira, rehin maliki sadece rehinli taşınırın paraya çevrilmesine katlanmak zorundadır, taşınırın paraya çevrilmesinden sonra bakiye borç kalması halinde sorumluluğu yoktur. Borçlunun ise, rehinle karşılanamayan kısmı ile ilgili sorumluluğu devam etmektedir. Rehin malikinin takibe dahil edilmesindeki amaç, kendisine itiraz ya da borcu ödemek suretiyle taşınır malı satıştan kurtarma imkanının verilmesidir³²¹.

2. Taraf Ehliyeti

Alacaklı ve borçlunun taraf ehliyetinin bulunması gereklidir. İİK’da taraf ehliyetine ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Taraf ehliyeti³²² TMK hükümlerine göre tespit

³¹⁸ **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.83; **Arar**, s.95; **Kuru, Baki**, İcra ve İflas Hukuku, Cilt 1, 3. Bası, İstanbul, 1988, s.151; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.81; **Seviğ**, s.142; **Ulukapı, Ömer**, İcra ve İflas Hukuku, 6.Bası, Konya, 2014, s.32; **Yıldırım/ Deren Yıldırım**, s.18; **Karahacıoğlu/Doğrusöz/Altın**, s.197; **Karşlı**, s.19.

³¹⁹ **Muşul, Timuçin**, İcra ve İflas Hukuku, 5. Bası, 1. Cilt, Ankara, 2013, s.137; **Seviğ**, s.142; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.81.

³²⁰ **Ulukapı**, s.32; **Kuru**, Cilt 1, s.151; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.81; **Muşul**, Cilt 2, s.851. Karşı görüşte olan yazarlar; **Öğütçü/Doğrusöz**, s.239; **Karahacıoğlu/Doğrusöz/Altın**, s.197.

³²¹ **Kuru**, Cilt 1, s.151; **Muşul**, Cilt 2, s.851.

³²² Taraf ehliyeti, Medeni Hukuk’taki hak ehliyetinin karşılığı olup, bir kimsenin taraf ehliyetine sahip olup olmadığını tespit için öncelikle hak ehliyeti bulunup bulunmadığına bakılmalıdır. Detaylı bilgi için bkz. **Budak, Ali Cem /**

edilmektedir. TMK uyarınca hak ehliyeti olan kişilerin taraf ehliyeti de mevcuttur³²³. TMK'ya göre gerçek ve tüzel kişiler hak ehliyetine sahiptir³²⁴. Tüzel kişiliği olmayan bir topluluğun taraf ehliyeti de bulunmamaktadır³²⁵.

Taraf ehliyetine sahip olmayan gerçek ya da tüzel kişiler aleyhine icra takibi başlatılması mümkün olmadığı gibi, aynı şekilde taraf ehliyetine sahip olmayanların takip başlatması da mümkün değildir ve anılan husus kamu düzenindedir³²⁶. Taraf ehliyeti yok ise, süresiz olarak icra mahkemesine şikayet yolu ile başvurulabilir ve icra mahkemesi de takibin iptaline karar vermelidir³²⁷. Tarafların tümünün ayrı ayrı bu ehliyete sahip olması gereklidir.

3. İcra Takibi Sırasında Alacaklı veya Borçlunun Ölmesinin Takibe Etkisi

Ölüm gerçekleştiğinde hak ehliyeti ile birlikte taraf ehliyeti de sona ermiş olur³²⁸. Bu nedenle, ölü kişiye karşı takip başlatılması mümkün olmadığı gibi, ölü kişiye karşı başlatılan takibin, ölünün mirasçıları aleyhine devam ettirilmesi de mümkün değildir. Yine aynı şekilde ölü kişi adına başka bir ifade ile ölü kişinin alacaklı olarak gösterildiği bir icra takibi başlatılması söz konusu olamaz. Eğer takip başlatılmış ise taraf ehliyeti olmadığından takibin iptali gerekir³²⁹.

İcra takibinin başlatılmasından sonra, her iki taraftan yani alacaklı ve borçludan birisinin ölmesi mümkün olduğundan; taraflardan birisinin ölümü halinde takibe etkisinin ne olacağının belirtilmesi önem arz etmektedir. Farklı etkileri olduğundan her bir taraf için etkisinin ayrıca belirtilmesi isabetli olacaktır³³⁰.

Karaaslan, Varol, Medeni Usul Hukuku, 5.Bası, İstanbul, 2021, s. 103 vd. **Kuru, Baki / Aydın, Burak**, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 6.Bası Ankara, 2021, s. 106 vd.

³²³ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.81; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.83; **Kuru**, Cilt 1, s.152; **Muşul**, Rehin, s.95; **Ulukapı**, s.32; **Yıldırım/ Deren Yıldırım**, s.18.

³²⁴ Gerçek kişilerin hak ehliyetini düzenleyen TMK md. 8 hükmü; “Her insanın hak ehliyeti vardır. Buna göre bütün insanlar, hukuk düzeninin sınırları içinde, haklara ve borçlara ehil olmada eşittirler.”

Tüzel kişilerin hak ehliyetini düzenleyen TMK md. 48 hükmü; “Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler.”

³²⁵ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.81.

³²⁶ **Kuru**, Cilt 1, s.152; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.81.

³²⁷ Detaylı bilgi için bkz.**Muşul**, Rehin, s.113; **Muşul**, Cilt 1, s.144.

³²⁸ **Budak/Karaaslan**, s.103; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.70; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.19

³²⁹ **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.70; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.91; **Muşul**, Cilt 1, s.137-138.

³³⁰ **Muşul**, Rehin, s.115; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.91.

a. Alacaklının Ölümü

Alacaklının takibin devamı sırasında ölümü halinde, takibin ne olacağı, devam edip etmeyeceği ya da devam edecek ise ne şekilde devam edeceği hakkında İİK’da herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Anılan nedenle, bu ihtimalde maddi hukuk kuralları devreye girecektir³³¹.

TMK md. 640 hükmü gereği miras bırakanın birden fazla mirasçısının olması halinde, mirasın geçmesi ile tüm mirasçılar arasında terekedeki tüm hak ve borçları kapsayan bir ortaklık meydana gelmiş olur ve mirasçılar terekeye elbirliği ile sahip olurlar. Bu nedenle, terekedeki bütün haklar üzerinde birlikte tasarrufta bulunmaları gerekir.

Alacaklının başlatmış olduğu takip devam ederken, alacaklının ölmesi halinde mirasçıları terekedeki mal varlığına dolayısı ile takip konusu edilen alacağa elbirliği halinde mülkiyet ile sahip olacaklarından aralarında zorunlu takip arkadaşlığı söz konusudur. Başka bir ifade ile, anılan takibe tüm mirasçıların birlikte devam etmesi gereklidir. Ancak mirasçıların tümü mirası kabul etmek zorunda değildir. Mirası reddeden ve devam etmek istemeyen mirasçılar söz konusu olur ise, bu durumda terekeye temsilci atanır ve takibe bu temsilci devam eder³³².

b. Borçlunun Ölümü

Takibin devamı sırasında borçlunun ölümü halinde, rehinli alacaklının mirası reddetmemiş olan mirasçılara karşı takibe devam etme hakkı olduğu gibi, rehinli alacaklı tercihine göre terekeye karşı da takibe devam edebilecektir³³³. Alacaklının, borçlunun ölümü halinde takibi mirasçıların tümüne karşı devam ettirme zorunluluğu söz konusu değildir. Alacaklı dilerse tüm mirasçılara, dilerse mirasçıların bir kısmına ya da sadece bir tanesine karşı takibe devam edebilir³³⁴.

³³¹ **Dişel, Buse**, İcra Hukukunda Takip Arkadaşlığı, İstanbul, 2014, s.73.

³³² **Muşul**, Cilt 1, s.140; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.91; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özeker**, s.81 ve 85; **Muşul**, Rehin, s.115-116; **Karşlı**, s.20; **Dişel**, s.73.

³³³ Bu konuda detay bilgi için bkz. **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özeker**, s.82 ve 85; **Muşul**, Rehin, s.116-118; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.20; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.91 ve 92.

³³⁴ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özeker**, s.82; **Karşlı**, s.20.

4. Takip Ehliyeti

Takip ehliyeti³³⁵, alacaklı ve borçlunun bizzat ya da vekilleri aracılığı ile takibi yürütebilmesi, her bir tarafın kendi menfaatlerinin gözetilmesi yönünde işlem yapabilmesi anlamına gelir³³⁶. TMK uyarınca fiil ehliyeti olan kişilerin takip ehliyeti de mevcuttur³³⁷. Takip ehliyeti de taraf ehliyeti gibi kamu düzeninden olup; takip ehliyetinin yokluğu durumunda süresiz şikayet yolu ile icra mahkemesine başvurulabilir. İcra mahkemesinin de takip ehliyetinin yokluğu halinde takibin iptaline karar vermesi gereklidir³³⁸. Tarafların tümünün ayrı ayrı bu ehliyete sahip olması gereklidir. Tarafların tümünden kasıt, alacaklı, borçlu ve rehinli mal bir üçüncü kişiye ait ise, rehinli malın maliki üçüncü kişidir.

5. Sıfat (Husumet)

Taraf ve takip ehliyetinden başka, alacaklı ve borçlunun maddi hukuk anlamında gerçekten alacaklı ve borçlu olmaları, bu sıfatlara sahip olmaları gerekir. Sıfat, takibe konu alacak yönünden tarafların gerçekten tasarruf yetkisi olup olmadığı ile ilgilidir³³⁹. Sıfat itirazı icra dairesi ya da icra mahkemesince resen dikkate alınamaz, taraflarca yapılması gereklidir³⁴⁰. Sıfat, bu nedenle itiraz nedenidir³⁴¹. Yargıtay, alacaklı sıfatı için “*aktif husumet ehliyeti*” borçlu sıfatı için de “*pasif husumet ehliyeti*” ifadelerini kullanmaktadır³⁴².

Hem alacaklının hem de borçlunun anılan takipte alacaklı ve borçlu sıfatlarının bulunması zorunludur. Aksi halde, girişilen takip başarılı bir şekilde sonuçlanamaz.

³³⁵ Takip ehliyeti, Medeni Usul Hukukunda dava ehliyetinin karşılığı olup, kişinin fiil ehliyetine sahip olması anlamına gelmektedir. Bu konuda detay bilgi için bkz. **Budak/Karaaslan**, s.108 vd.; **Kuru/Aydın**, Usul Ders Kitabı, s.114 vd.

³³⁶ Benzer tanımlar için bkz. **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.84; **Kuru**, Cilt 1, s.161; **Pekcantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.82; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.21.

³³⁷ **Ulukapı**, s.34; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.84; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.21.

³³⁸ **Muşul**, Rehin, s.121; **Muşul**, Cilt 1, s.144.

³³⁹ Farklı tanımlar için bkz. **Dişel**, s.59; **Muşul**, Rehin, s.122; **Ulukapı**, s.35; **Kuru/Aydın**, Usul Ders Kitabı, s.118; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.84.

³⁴⁰ **Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder / Taşpınar Ayyavaz, Sema / Hanağası, Emel**, İcra ve İflas Hukuku, 7. Bası, Ankara, 2021, s.125; **Kuru**, Cilt 1, s.162; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.71; **Pekcantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.83; **Ulukapı**, s.35; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.84.

³⁴¹ **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayyavaz/Hanağası**, s.125; **Dişel**, s.60; **Kuru**, Cilt 1, s.162; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.84; **Kuru/Aydın**, Usul Ders Kitabı, s.119; **Pekcantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.83; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.71.

³⁴² **Muşul**, Rehin, s.122.

Mesela, alacaklı alacağını devretmiş ise, ya da borçlu mirası reddetmiş ise, ilgili takip yönünden artık taraf sıfatları olmayacaktır³⁴³.

Borcun yüklenilmesi halinde, rehin veren maliki eğer üçüncü kişi ise, borcun yüklenilmesine rıza göstermesi gerekir. Üçüncü kişi, borçlunun kişiliğini, kim olduğunu dikkate alarak rehin vermektedir³⁴⁴.

6. Borçlu ile Rehin Maliki Arasında Zorunlu Takip Arkadaşlığı

Takip arkadaşlığı ile ilgili olarak esasen haciz yolu ile takipte geçerli olan kurallar, taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile takipte de geçerlidir³⁴⁵. Örneğin tereke alacağı için tüm mirasçıların alacaklı sıfatının olması kuralı rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte de geçerli olacaktır³⁴⁶.

Asıl borçlu ile rehin veren üçüncü şahıs arasında zorunlu takip arkadaşlığı mevcuttur³⁴⁷. Bunun anlamı, her ikisine birden takip yapılması gerektiğidir. Borçlu takibe dahil edilmeden sadece rehin malikine takip başlatılması mümkün değildir³⁴⁸. Sadece rehin veren malikine takip yapılmış ve asıl borçlu hakkında takip yapılmamış ise, bu durum kamu düzenine ilişkin olduğundan takibin iptali gerekir³⁴⁹. Müşterek borçlu, müteselsil kefil aleyhine ise, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapılamaz³⁵⁰. Üçüncü kişi rehni, rehin ilişkisi tesis edilirken verebileceği gibi, rehinli taşınır daha sonra bir üçüncü kişiye de devredilmiş olabilir. Her iki ihtimalde de zorunlu takip arkadaşlığı devam eder³⁵¹.

Yargıtay içtihatları ile de, asıl borçlu ile rehin malikinin farklı kişiler olması halinde, aralarında zorunlu takip arkadaşlığı olduğu kabul edilmiştir³⁵². Asıl borçlu

³⁴³ **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.84; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.71; **Kuru**, Cilt 1, s.162-163.

³⁴⁴ **Budak**, s.98.

³⁴⁵ **Budak**, s.98.

³⁴⁶ Mirasbırakanın birden fazla mirasçısı olması halinde, mirasçılar arasında TMK md. 640 gereği miras ortaklığı oluşur. Terekeye ait bütün haklar üzerinde birlikte tasarruf ederler. Mirasçılar arasında elbirliği mülkiyeti oluşur.

³⁴⁷ **Dişel**, s.101; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.88-89; **Muşul**, Cilt 2, s.851.

³⁴⁸ **Muşul**, Cilt 2, s.851; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.88-89; **Gürdoğan**, Rehin, s.79.

³⁴⁹ **Kuru**, Cilt 3, s.2400; **Muşul**, Cilt 2, s.851. Ayrıca bu yöndeki Yargıtay kararları için bkz.; Yargıtay 12 HD., T. 24.11.2011, E. 2011/7721, K. 2011/24923 (**Karmış**, s.100). Yargıtay 12. HD., T. 06.10.1997, E. 1997/9366, K. 1997/10112 (**Karmış**, s.104).

³⁵⁰ Yargıtay 12. HD., T. 07.04.2011, E. 2011/8216, K. 2011/5988 (**Karmış**, s.103).

³⁵¹ **Dişel**, s.101-102; **Muşul**, Cilt 2, s.851.

³⁵² "...Zorunlu takip arkadaşlığına rağmen asıl borçlu ...hakkında takip yapılmadığı görülmektedir. Bu eksiklik sonradan giderilmesi mümkün olmayan, kamu düzeniyle ilgili ve takibin davacı yönünden iptalini gerektirir niteliktedir.

hakkında takip yapılmaması kamu düzenine ilişkin olup, takibin iptaline karar verilmesi gerekirken, rehin malikinin takibe dahil edilmemesi halinde, bu durum daha sonradan takibe dahil edilmek kaydı ile düzeltilebilir³⁵³.

Ancak ifade etmek gerekir ki, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte borçlu ile rehin veren maliki arasındaki zorunlu takip arkadaşlığı bu iki tarafın birlikte hareket etmeleri gerektiği anlamına gelmemektedir. Başka bir ifade ile, rehin veren ve borçlu ayrı ayrı itirazlarda bulunabilir, takipten kaynaklı itirazlarını kullanabilir. Rehin maliki takibe ve borca itiraz edebilir ancak, borçlunun herhangi bir itirazı olmayabilir. Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipteki zorunlu takip arkadaşlığı, maddi hukuk kaynaklı zorunlu takip arkadaşlığına benzemez³⁵⁴.

D. Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takibin Türleri

1. Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu ile İlamsız Takip

a. Genel Olarak

Basit bir şekilde ifade etmek gerekir ise, alacağı bir taşınır ile garanti altına alınmış olan rehin alacaklısının elinde “*ilam*” ya da “*ilama denk bir belge*”³⁵⁵ bulunmuyorsa taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takibe başvurusu gerekecektir³⁵⁶.

b. Yetkili İcra Dairesi

Taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takipte yetkili icra dairesi, İİK md. 50’ ye göre belirlenir. Anılan madde HMK³⁵⁷,nın yetki ile ilgili hükümlerine atıf

O halde davacı hakkındaki takibin iptaline karar verilmesi gerekir...” Yargıtay 12. HD., T. 24.11.2011, E. 2011/7721, K. 2011/24923 (Karmış, s.100).

³⁵³ Budak, s.104; Muşul, Cilt 2, s.851.

³⁵⁴ Dişel, s.102; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.74-75.

³⁵⁵ İİK md. 38 hükmü şöyledir; “Mahkeme huzurunda yapılan sulhlar, kabuller ve para borcu ikrarını havi re’sen tanzim edilen noter senetleri, istinaf ve temyiz kefaletnameleri ile icra dairesindeki kefaletler, ilamların icrası hakkındaki hükümlere tabidir. Bu maddedeki icra kefaletleri müteselsil kefalet hükmindedir.”

³⁵⁶ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.451; Karşlı, s.429; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.329; Kuru, Cilt 3, s.2399; Muşul, Rehin, s.141; Uyar, Rehin, s.130; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, s.313.

³⁵⁷ HMK md. 447/2 uyarınca HUMK’a yapılan atıflar, HMK’ nın ilgili maddelerine yapılmış sayılır.

yapmakta olup, bu nedenle yetkili icra dairesinin belirlenmesinde HMK'da düzenlenen yetki kuralları kıyasen uygulanacaktır (İİK md. 50/1)³⁵⁸.

HMK'da düzenlenen genel yetki kuralına baktığımızda, davalının yerleşim yeri mahkemesinin genel yetkili mahkeme olduğunu görmekteyiz. Bu bağlamda, İİK md. 50 atfı nedeni ile taşınır rehninin paraya çevrilmesine de genel yetkili icra dairesi borçlunun yerleşim yerinin bulunduğu yer icra dairesidir. Birden fazla borçlu olması ihtimalinde de borçlulardan birisinin yerleşim yerinin bulunduğu yer icra dairesi HMK md. 7 hükmünün kıyasen uygulanması neticesinde yetkili olacaktır³⁵⁹.

Sözleşme kaynaklı bir para alacağı söz konusu olduğunda, ki rehin sözleşmesi de bu kapsamdadır, sözleşmenin ifa edileceği yer ve sözleşmenin yapıldığı yer icra dairesi de yetkilidir. Sözleşmede ifa yeri belirtilmemiş ise, para borcunun götürülecek borçlardan olması sebebi ile alacaklının yerleşim yerinin bulunduğu icra dairesi de yetkilidir³⁶⁰. Şunu da belirtmek gerekir ki, sözleşmenin tarafları yetki anlaşması³⁶¹ yapmış ise, bu anlaşma ile yetkili kıldıkları yer icra dairesi de yetkilidir³⁶².

İcra dairelerinin yetkisi kamu düzenine ilişkin olmadığından, kesin yetkinin söz konusu olduğundan bahsedemeyiz. İcra dairesince yetki meselesi resen dikkate alınamaz, borçlunun yetkiye ilişkin itirazı söz konusu olabilir. Yetkiye itiraz edilmez ise, yetkisiz yerde başlatılmış olsa bile icra dairesi yetkili hale gelmiş olur³⁶³.

³⁵⁸ Ögütçü/Doğrusöz, s.237; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.93; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.100; Uyar, Cilt 8, s.11909.

³⁵⁹ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.100.

³⁶⁰ Karşlı, s.144; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.100-101.

³⁶¹ Yetki anlaşması HMK md. 17 ve 18'de belirtilen koşullara uygun olarak yapılmak kaydı ile geçerli olacaktır.

³⁶² Karşlı, s.144. Ayrıca bu konuda detaylı bilgi için bkz. Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.102.

³⁶³ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.93; Karşlı, s.144-145.

c. Takip Talebi

1) Genel Olarak Takip Talebi ve Takip Talebinde Yer Alması Gereken Kayıtlar

Takibin başlayabilmesi için alacaklının bir talepte bulunması gerekir. Alacaklı bu talebini icra dairesine yazılı ya da sözlü olarak veya elektronik ortamda iletebilir (İİK md. 58/1)³⁶⁴. İcra dairesi resen takip başlatamaz. Alacaklının alacağını tahsil edebilmesi için icra dairesine bir talepte bulunması gereklidir. Alacaklı ile icra dairesi arasındaki hukuki ilişki bu talep ile başlamış olur³⁶⁵.

Takip talebi ve içeriği esas itibari ile genel haciz yolundaki takip talebine büyük ölçüde benzerlik göstermekle birlikte, rehin takibinin niteliği gereği bir kaç önemli farklılık vardır. İlgili kanun hükmünde yani İİK md. 145'te takip talebinde hangi kayıtların yer alacağı düzenlenmiştir. İİK md. 145'in yaptığı yollama gereği, alacaklının takip talebinde öncelikle İİK md. 58'de yazılı hususlar yer alacaktır.

Anılan İİK md. 58 düzenlemesi haciz yoluyla takibe ilişkin takip talebi ve içeriğine ilişkindir. İlgili madde hükmüne göre takip talebinde, alacaklı ve varsa kanuni temsilcisine ait bilgiler, borçlu ve varsa kanuni temsilcisine ait bilgiler, alacağa ilişkin bilgiler, senet var ise senede ve senet yok ise borcun sebebine dair bilgi ile hangi takip yolunun seçildiği yer almalıdır. Yine bu maddede belirtilen hususlara ilaveten takip talebinde yer alması gereken rehne konu kayıtlar da mevcuttur. Genel olarak yer alması gereken kayıtlar alacaklı ve borçluya ve varsa kanuni temsilcilerine ait bilgiler, takip konusu alacağa ilişkin bilgiler ile borcun sebebi ve hangi takip yolunun seçildiğine ilişkin bilgilerdir.

Rehin takibi özelinde yer verilmesi gereken kayıtlar ise, rehne konu malvarlığının ne olduğu, eğer rehne konu şey bir üçüncü kişi tarafından başkasının borcu için verilmiş

³⁶⁴ Muşul, Rehin, s.143; Uyar, Rehin, s.130; Yılmaz, s.776.

³⁶⁵ Arar, s.93-94; Seviğ, s.133. Ayrıca alacaklı ile icra dairesi arasındaki ilişki hususunda detaylı bilgi için bkz. Aşık, İcra Sözleşmeleri, s.37-38.

ise, rehin malikinin ismi, yine rehinli mal rehin tesisinden sonra bir üçüncü kişiye devredilmiş ise, bu kişinin ismi, ayrıca rehin üzerinde birden çok rehin hakkı var ise, diğer rehin alacaklısının veya alacaklılarının ismidir (İİK md. 145)³⁶⁶. Anılan bildirim ile, sonraki rehin alacaklısının da kendi hakkına yönelik alması gereken bir tedbir var ise alması amaçlanmakta ise, de bu bildirim takibin geçerlilik şartı değildir³⁶⁷.

Esasen rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takipte özellik gösteren durum rehinli mala ait bilgilerin, rehinli mal bir başkasına ait ise, bu kişiye ait bilgilerin yine rehinli mal üzerinde rehin hakkı olan başka bir alacaklı var ise, bu alacaklıya dair bilgilerin de takip talebine eklenmesi gerektirir³⁶⁸.

Uygulamada haciz yolu ile takipteki takip talebi (örnek no 1) kullanılır³⁶⁹. Takip masrafları borçluya ait olmakla birlikte, alacaklı takip talebinde bulunduğu zaman takip masraflarını peşinen ödemek zorundadır. Alacaklıdan takip yoluna başvurmak için gerekli harçlar ve tebligat masrafları takip başlatılırken alınır (İİK md. 59/1)³⁷⁰.

2) Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takibe Özgü Kayıtlar

a) Rehinli Taşımra Ait Bilgiler

Borçluya ve tabi var ise rehin maliki üçüncü kişiye, rehin hakkına itiraz imkanı sağlanması adına takip talebinde rehnin ne olduğunun belirtilmesi gereklidir³⁷¹. Motorlu taşıtlar ile ilgili olarak başlatılan rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte, rehinli araca ilişkin plaka bilgisi takip talebine eklenmektedir.

³⁶⁶ **Kuru**, Cilt 3, s.2400; **Arar**, s.326 ve 327. Sonra gelen rehin hak sahibine durum bildirilmez ise tazminat yükümlülüğü doğabileceği hk.bkz. **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.338.

³⁶⁷ **Arar**, s.327.

³⁶⁸ **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.329-330; **Kuru**, Cilt 3, s.2400; **Onar**, N.330; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes**, s.314.

³⁶⁹ **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.329.

³⁷⁰ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes**, s.94.

³⁷¹ **Martin, Alfred**, (Çev. **Berkin, Necmettin**), "Rehnin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip", İÜHFİM, Cilt.22, Sayı.1-4, 1957, s.330, (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/9098/113726>) (Erişim Tarihi: 04.01.2021); **Uyar**, Cilt 8, s.11907; **Gürdoğan**, Rehin, s.39; **Uyar**, Rehin, s.131.

Rehnedilen taşınırın takip talebine istinaden takip talebi ile icra dairesine verilmesine ise gerek yoktur³⁷². Motorlu taşıt rehni, esasen sicile tescil sureti ile kurulan sicilli taşınır rehni türlerinden birisi olduğundan, taşıtın zilyetliği alacaklıya devredilmemektedir. Bu nedenle de taşıtın rehin takibi ile birlikte icra dairesine verilmesi zaten fiilen mümkün değildir.

Bir alacağı teminat altına almak için birden çok taşınır mal üzerine rehin tesisi mümkündür. Uygulamada sıkça rastlanıldığı üzere bankalar ya da kredi kurumları kredi alacakları için birden fazla araç/motorlu taşıt üzerine rehin tesis ettirmektedirler. Böyle bir durumda, yani aynı alacağa ilişkin olarak birden fazla taşınır rehni verilmiş ise, alacağa yetecek kadarının satışı mümkündür³⁷³.

b) Sonraki Rehin Alacaklısına Ait Bilgiler

Aynı taşınır üzerinde farklı alacaklılara ait birden fazla rehin tesisi mümkündür. Bu kapsamda, birden fazla rehin alacaklısının söz konusu olması halinde, takip talebinde bulunan rehin alacaklısı kendisinden sonraki rehin alacaklısını da takip talebinde bildirmelidir. Bu bildirim, geçerlilik koşulu olmasa da takibi başlatan rehin alacaklısını daha sonra bir tazminat talebi ile karşı karşıya kalmaktan kurtaracaktır. Zira, anılan bildirim amacını sonra gelen rehin alacaklısının haklarını koruyabilmesine imkan sağlamaktır³⁷⁴.

Motorlu taşıtlar yönünden baktığımızda, araçların trafik siciline tescilleri zorunlu olduğundan ilk rehin alacaklısı ve varsa sonraki rehin alacaklısına ait bilgiler ile haciz alacaklılarına ilişkin bilgiler görüntülenebilmektedir. Bu kapsamda, sonraki rehin alacaklısına ait bilginin aracın kaydından tespiti mümkündür.

³⁷² Gürdoğan, Rehin, s.39; Uyar, Rehin, s.131; Uyar, Cilt 8, s.11908.

³⁷³ Gürdoğan, Rehin, s.39; Uyar, Cilt 8, s.11907; Uyar, Rehin, s.131.

³⁷⁴ Uyar, Cilt 8, s.11908; Martin, s.331; Gürdoğan, Rehin, s.40; Uyar, Rehin, s.131.

c) Rehnedenin Üçüncü Kişi Olması ya da Rehinli Malın Mülkiyetinin Sonradan Üçüncü Kişiye Devredilmesi Halinde Rehinli Malın Maliki Üçüncü Kişiye Ait Bilgiler

Bu ihtimalde bu kişilerin de takipten haberdar edilmeleri zorunludur³⁷⁵. Zira, anılan kişiler ile borçlu arasında zorunlu takip arkadaşlığı söz konudur. Bu kişilere de ödeme emri gönderilmesi gerekir ve anılan kişilere de takibe itiraz ya da takibe konu borcu ödeme imkanı verilmelidir. Yalnız, asıl borçlu takibe dahil edilmeden, sadece rehin veren malike karşı takip yapılması mümkün değildir³⁷⁶.

Taşınır rehнинin teminat altına aldığı alacak için ayrıca kefalet de alınmış ise, borçlu rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip edilirken, kefil ise haciz yolu ile takip edilecektir. Başka bir deyişle, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte kefil borçlu olarak gösterilemez, kefile karşı ayrıca haciz yolu ile takip başlatılmalıdır³⁷⁷.

d. Ödeme Emri

Kendisine rehnin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takibe ilişkin bir talep gelen icra dairesi, takip talebinde rehin borçlusunu olarak görünen kişiye ve rehinli mal üçüncü kişiye ait ise, bu kişiye de bir ödeme emri gönderir (İİK md. 146)³⁷⁸. Borçlu ve rehin maliki ile icra dairesi arasındaki hukuki ilişki de böylece başlamış olur³⁷⁹.

Uygulamada örnek no 8'e denk gelen bu ödeme emrinde itiraz süresinin yedi gün, borcu ödeme süresinin ise onbeş gün olduğu ihtar edilir. Eğer rehne konu eşya üzerinde art rehin söz konusu ise, bu rehin hakkı sahibine de durum icra dairesi tarafından ihbarname ile bildirilir (İİK md. 146)³⁸⁰. Ancak, rehinli taşınırın maliki dışında borca kefil olan kişilere rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte ödeme emri gönderilemez³⁸¹.

³⁷⁵ **Martin**, s.331; **Uyar**, Cilt 8, s.11908.

³⁷⁶ **Uyar**, Cilt 8, s.11908; **Uyar**, Rehin, s.132.

³⁷⁷ **Uyar**, Rehin, s.134.

³⁷⁸ **Arar**, s.121; **Karsh**, s.429; **Kuru**, Cilt 3, s.2400; **Onar**, s.N.334; **Uyar**, Rehin, s.136.

³⁷⁹ Borçlu ile icra dairesi arasında başlayan hukuki ilişki hususunda detay bilgi için bkz. **Aşık**, İcra Sözleşmeleri, s.39.

³⁸⁰ **Karsh**, s.429; **Muşul**, Rehin, s.149; **Uyar**, Cilt 8, s.11933.

³⁸¹ Yargıtay 12. HD., T. 03.04.2014, E. 2014/6771, K. 2014/9823 (**Muşul**, Rehin, s.149).

Rehinli mal üçüncü kişiye ait ise, ya da sonradan üçüncü kişiye devredilmiş ise, takip yine borçlu aleyhine başlatılmakla birlikte rehin maliki üçüncü kişiye de ödeme emri gönderilmelidir³⁸². Rehin malikine de itiraz ve borcu ödeyerek rehne konu taşınırı cebri icra satışından kurtarma imkanı verilmelidir³⁸³. Yine takibin devamı sırasında üçüncü kişinin rehin maliki olduğunun anlaşılması halinde, bu kişi de takibe dahil edilir ve kendisine ödeme emri tebliğe çıkarılır³⁸⁴.

Ödeme emrinin icra dairesi tarafından ne zaman gönderileceği konusunda kanunda açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte İİK md. 61 hükmü uyarınca takip talebinden itibaren üç gün içerisinde gönderilmesi gerektiği şeklinde yorum yapılabilir³⁸⁵.

Bu takip usulünde ödeme emrinde yer alacak kayıtlara ilişkin olarak ne İİK md. 146 hükmünde ne de İİK md. 147/1 hükmünde herhangi bir atıf bulunmaktadır. Bu durumda, İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği md. 30³⁸⁶ dikkate alınarak, ödeme emrinde yer alması gereken hususlar belirlenir³⁸⁷.

Buna göre, takip talebinde yer alması gereken kayıtlar ödeme emrinde de yer almalıdır. Rehnin üçüncü kişi tarafından verilmesi ya da rehinli taşınırın mülkiyetinin daha sonra üçüncü kişiye devredilmesinin mümkün olup, eğer böyle bir durum söz konusu ise, ödeme emrinde bu üçüncü kişiye ait bilgiler de yer almalıdır. Zira, rehin malikinin de ödeme emrine itiraz hakkı mevcuttur. Bu itiraz hakkını kullanabilmesi yahut takibe konu

³⁸² **Kuru**, Cilt 3, s.2401; İİD., T. 5.4.1963, E. 4250, K. 4273 (**Olgaç**, Cilt 2, s.1225).

³⁸³ Borçlu ile rehin veren malik arasında zorunlu takip arkadaşlığı vardır (**Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.338). Yine bu yönde karar için bkz.; Yargıtay 12. HD., T. 14.04.1988, E. 1987/7338, K. 4972 (**Uyar**, Rehin, s.147-148).

³⁸⁴ **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.338-339.

³⁸⁵ **Uyar**, Cilt 8, s.11933; **Gürdoğan**, Rehin, s.41; **Uyar**, Rehin, s.136.

³⁸⁶ "Taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile takipte ödeme emri" başlıklı madde 30 hükmü aynen şöyledir; "Ödeme emrine;

a) 20 nci maddedeki kayıtlar ile 21 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendindeki hususlar,

b) Rehin üçüncü kişi tarafından verilmiş veya rehinli malın mülkiyeti üçüncü kişiye geçmiş ise, bu kişinin adı, soyadı ve yerleşim yerindeki adresi,

c) Ödeme süresinin onbeş gün olduğu,

d) (Değişik:RG-16/4/2013-28620)Yedi gün içinde itiraz olunmaz ve onbeş gün içinde ödeme emrinde yazılı olan icra dairesine ait banka hesabına borç yatırılmazsa, rehinli malın satılacağı,

e) Yedi gün içinde rehin hakkına açıkça itiraz edilmezse, alacaklının rehin hakkının bu takipte artık tartışma konusu olamayacağı ihtarı,

f) Sırf rehin hakkına itiraz edildiği takdirde, alacaklının rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipten vazgeçerek takibin haciz yolu ile devamını isteyebileceği, yazılır."

³⁸⁷ **Muşul**, Rehin, s.150.

borcu ödeyerek taşınır malı rehinden kurtarması mümkündür³⁸⁸. Yalnız, sadece rehinli malın malikine karşı takip yapılarak sadece rehinli malın malikine ödeme emri tebliğ edilmesi mümkün değildir. Asıl borçlu ile birlikte bu kişinin takip edilmesi gereklidir³⁸⁹.

Eğer taşınır mal üzerinde bir art rehin söz konusu ise, bu durumda takipte art rehin alacaklısının ismi de belirtilmelidir. Art rehin alacaklısına ihbarname gönderilerek durum bildirilir. Art rehin alacaklısının da haklarını koruması amaçlanmaktadır³⁹⁰.

Ödeme emrine itiraz süresinin açıkça ödeme emrinde yer alması gereklidir. Zira, borçlu kendisine tebliğ edilen ödeme emrinde belirtilen süre içerisinde harekete geçerek, itiraz hakkını kullanabilecektir³⁹¹.

Ödeme emrine itiraz prosedürü ile ilgili olarak İİK md. 147’de md. 62 ilâ md. 72’ye atıf yapılmıştır. Bu takip yolunda da borçlunun itiraz sebepleri bağlı olduğu anlaşılmaktadır (İİK md. 63). Bu kapsamda; ödeme emrinde, imzanın borçluya ait olmaması halinde buna ilişkin itirazını yedi gün içerisinde ayrıca ve açıkça bildirmesi gerektiği aksi halde imzanın borçludan sadır sayılacağı ihtar da ödeme emrinde yer almalıdır (İİK md. 62/5)³⁹².

Rehinin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takipte haciz safhası olmadığından³⁹³ ve münferiden rehne konu taşınırın paraya çevrilmesi isteneceğinden mal beyanında bulunulmasına ilişkin kaydın yer alması gerekmesede, rehin hakkına açıkça itiraz edildikten ve alacaklı da takibe haciz yolu ile devam etmek istediğini bildirdikten sonra borçluya mal beyanı için yedi günlük süre verilecektir (İİK md. 147)³⁹⁴.

Anılan düzenleme gereği, ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi günlük sürede itiraz edilmez ve onbeş günlük sürede de borç ödenmez ise, rehinli alacaklı rehne konu taşınırın satışını isteyebilecektir. Ancak yine itiraz süresi içerisinde sırf rehin hakkına itiraz

³⁸⁸ **Olgaç**, Cilt 2, s.1232; **Uyar**, Cilt 8, s.11908.

³⁸⁹ **Uyar**, Rehin, s.136; **Olgaç**, Cilt 2, s.1232; **Uyar**, Cilt 8, s.11908.

³⁹⁰ **Uyar**, Rehin, s.135; **Olgaç**, Cilt 2, s.1232.

³⁹¹ **Olgaç**, Cilt 2, s.1231-1232.

³⁹² **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.330-331; **Kuru**, Cilt 3, s.2402; **Uyar**, Rehin, s.137.

³⁹³ **Akyazan**, İhale, s.9; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.457; **Arar**, s.325; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.337.

³⁹⁴ **Kuru**, Cilt 3, s.2402; **Uyar**, Cilt 8, s.11934.

edilmiş ise, alacaklının başka bir hakkı daha mevcut olup, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipten vazgeçerek, takibin haciz yolu ile takip şeklinde devamını isteyebilecektir.

Taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takipte, İİK md. 61/1'e atıf yapılmadığından, takibe dayanak belgelerin borçluya tebliğe çıkarılmasına gerek yoktur³⁹⁵.

e. Ödeme Emrine İtiraz Prosedürü

1) Genel Olarak

İİK md. 147 hükmü ile ödeme emrine itiraz usulü düzenlenmiştir. İlgili madde düzenlenmesinde ödeme emrine itiraz hakkında İİK md. 62'den md. 72'ye kadar olan hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Bu hükümler, ilamsız haciz yolu ile takipteki itiraz prosedürüne ilişkin hükümlerdir³⁹⁶.

Ödeme emrine itirazın geçerli olabilmesi için itirazı yapabilecek kişilerin itiraz etmesi, başka bir ifade ile itiraza ehliyet gereklidir³⁹⁷. Öncelikle, borçlunun ödeme emrine itirazının söz konusu olabilmesi için, ödeme emrinde borçlu olarak gösterilmesi ve icra dairesince usulüne uygun olarak hazırlanmış ödeme emrinin kendisine tebliğ edilmesi gerekir³⁹⁸.

Ödeme emrine ilişkin tebliğin, icra dairelerince yapılacak diğer tüm tebliğler gibi 7201 sayılı Tebligat Kanunu³⁹⁹ hükümlerine uygun olarak yapılması gereklidir (İİK md. 21/1)⁴⁰⁰. Kendisine ödeme emrinin tebliğini izleyen günden itibaren yedi gün içerisinde borçlu ya da rehin maliki itiraz hakkını kullanabilir (İİK md. 62/1). Borçluya tebliğ edildiği

³⁹⁵ Yargıtay 12. HD., T. 29.05.2014, E. 2014/12515, K. 2014/15456 (**Muşul**, Rehin, s.151).

³⁹⁶ **Kuru**, Cilt 3, s.2402; **Muşul**, Rehin, s.153; **Muşul**, Cilt 2, s.861; **Uyar**, Cilt 8, s.11937.

³⁹⁷ **Seviğ**, s.193.

³⁹⁸ **Muşul**, Rehin, s.153. Ayrıca bu yöndeki Yargıtay kararı için bkz.; "...İİK'nın 147. maddesi yollamasıyla 62. maddesine göre borçlunun itiraz hakkının doğması için ödeme emrinin borçluya tebliğ edilmesi önkoşuldur..." Yargıtay 12. HD., T. 09.09.2014, E. 2014/18760, K. 2014/20695 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 07.05.2022).

³⁹⁹ RG. 19.2.1959, S.10139.

⁴⁰⁰ **Muşul**, Rehin, s.154.

gün hesaba dahil edilmez ve yedinci günün sonuna denk gelen gün mesai bitiminde itiraz hakkı sona erer⁴⁰¹.

İtiraz yazılı olabileceği gibi sözlü olarak icra dairesine bildirim şeklinde de gerçekleşebilir (İİK md. 62/1). Her ne kadar kanunda sözlü olarak icra dairesine itiraz imkanı getirilmiş olsa da, uygulamada itirazlar büyük çoğunlukla yazılı olarak yapılmaktadır.

Borçlunun bulunduğu yer dışındaki icra dairesine yapılacak itirazlar da uygulamada muhabere adı verilen usul ile yapılmaktadır. İcra dairesi kendisine yapılan itirazı masrafını da itiraz edenden almak üzere takibin yapıldığı yer icra dairesine göndermek zorundadır. Alınmayan masraftan icra dairesinin kendisi sorumlu olacaktır (İİK md. 62/1). İtiraz etmiş olan borçluya da itiraz ettiğine ilişkin bedava ve pulsuz bir belgenin verilmesi gerekir (İİK md. 62/son fıkra).

Takibe itiraz edildiği hususunun alacaklının yatırmış olduğu avanstan karşılanmak suretiyle üç gün içerisinde alacaklıya bir muhtıra ile tebliği gerekir (İİK md. 62/2).

İtirazın borçlu veya borçlu vekilince yapılması mümkün olup, itiraz dilekçesinde borçluya ait yurt içinde olan bir adresin de bildirilmesi gereklidir (İİK md. 62/3).

İtirazın geçerli olabilmesi için, itirazın takibin başlatıldığı icra dairesine ya da bu icra dairesine gönderilmek üzere başka bir icra dairesine yapılması gereklidir. Yoksa, itirazın mahkemeye yapılması söz konusu değildir. İtirazın mahkemeye yapılması usulüne uygun olmayacak ve takibi durdurmaz⁴⁰².

Borçlunun itirazının dayanağı çeşitli gerekçeler olabilir. Borçlu, temelde alacağın varlığına, muaccel olmadığına, geçerli bir alacak olmadığına ve rehin hakkına itiraz

⁴⁰¹ Seviğ, s.198.

⁴⁰² Muşul, Rehin, s.157. Ayrıca bu yöndeki Yargıtay kararları için bkz.; "...Somut olayda; ödeme emri ile birlikte takibe dayanak belgelerin tebliğ edilmediğine ilişkin şikayet dışındaki tüm iddialar itiraz niteliğinde olup, itirazın icra dairesine yapılması gerekirken, mahkemeye yapılan başvuru füzuli bir işlem olup mahkemenin bu sebeple başvuruyu reddetmesi gerekirken, yazılı şekilde işin esasını incelenerek reddine karar verilmesi isabetsiz ise de; sonuçta istem reddedildiğinden sonucu itibari ile doğru olan kararın onanması yoluna gidilmiştir..." Yargıtay 12. HD., T. 09.03.2017, E. 2017/1492, K. 2017/3492 (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı, Erişim Tarihi: 06.10.2021); Yargıtay 12. HD., T. 28.02.2005, E. 2005/1024, K. 2005/3820; Yargıtay 12. HD., T. 20.03.2003, E. 3022, K. 5896 (Karmış, s.111-s.113). Yargıtay 12. HD., T. 3.11.2014, E. 2014/19170, K. 2014/25735 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 23.11.2021).

edebilir⁴⁰³. Bunun dışında, takibin yapıldığı yer icra dairesinin yetkisine, borca ilişkin sözleşmedeki imzaya, borcun ödendiğine, faiz miktarına veya faiz oranına, takibin mükerrer olduğuna ilişkin çeşitli itirazlar söz konusu olabilir.

Eğer itiraz usulüne uygun bir şekilde ve yasal süresinde yapılmış ise, takip kendiliğinden durur. Bunun üzerine artık alacaklı tarafından takibi ilerletici işlem yapılamaz (İİK md. 66)⁴⁰⁴.

2) Ödeme Emrine İtirazın İçeriği

a) Sadece Rehin Hakkına İtiraz

Rehin hakkına itiraz borçlu tarafından yapılabileceği gibi, rehin veren üçüncü şahıs ise, anılan rehin maliki üçüncü şahıs tarafından da yapılabilir⁴⁰⁵. Rehin ilişkisinin geçerli bir şekilde kurulmadığı ya da sona erdiği şeklinde itirazlar ileri sürülebileceği gibi, rehinin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takibe konu edilen taşınırın ödünç olarak verildiği ya da malikin elinden zorla alındığı gibi itirazlar da söz konusu olabilir⁴⁰⁶.

Borca itiraz dilekçesinde rehin hakkının varlığına açıkça itiraz edilmemiş ise, artık o takip açısından rehin hakkının varlığı kabul edilmiş olur (İİK md.147/1). Başka bir deyişle, borçlu rehin hakkına itiraz etmek istiyor ise bunu açıkça yapmalıdır, açık bir şekilde rehin hakkına itiraz ettiğini belirtmelidir. Rehin hakkına itirazın da yine yedi günlük süre içerisinde yapılması gereklidir⁴⁰⁷.

İtirazda herhangi bir sebep gösterilmemiş ise, bu durumda rehne itirazın açıkça yapılması gerektiğinden itirazın borca ilişkin yapıldığı kabul edilir⁴⁰⁸. Sadece rehin hakkına itiraz edilir ise, bu durumda da o takipteki alacağın varlığı ve tutarı kabul edilmiş olur⁴⁰⁹. Alacak kabul edilmiş olduğundan, alacaklı rehin takibinden vazgeçerek takibe

⁴⁰³ Arar, s.330; Gürdoğan, Rehin, s.45.

⁴⁰⁴ Muşul, Rehin, s.155-157.

⁴⁰⁵ Yıldırım/Deren Yıldırım, s.339.

⁴⁰⁶ Uyar, Rehin, s.138; Uyar, Cilt 8, s.11938; Öğütçü/Doğrusöz, s.247.

⁴⁰⁷ Muşul, Rehin s.158-159; Onar, N.335; Olgaç, Cilt 2, s.1235.

⁴⁰⁸ Seviğ, s.197.

⁴⁰⁹ Olgaç, Cilt 2, s.1235; Öğütçü/Doğrusöz, s.247; Muşul, Rehin s.159.

haciz yolu ile devam etmek isteyebilir. İcra dairesi de bu durumda, borçluya mal beyanında bulunması için davet yazısı gönderir (İİK md.147/2)⁴¹⁰. Bu ihtimalde, alacaklının rehin hakkından da feragat edip etmediği hususu tartışmalıdır. Doktrinde bir görüş⁴¹¹, alacaklının rehin hakkından feragat etmediği sadece takip hukukuna ilişkin bir haktan feragat ettiğini savunurken, diğer bir görüş⁴¹² alacaklının rehin hakkından da feragat etmiş olduğunu savunmaktadır. Kanaatimizce, alacaklının sadece takip hukukuna ilişkin bir haktan feragat ettiğini kabul eden görüş daha isabetlidir. İİK md. 147/2 hükmünde “rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipten vazgeçerek” şeklinde bir düzenleme getirildiği için, hükmün lafzına uygun yorum yapılarak anılan hususun takipten vazgeçme şeklinde anlaşılması daha doğru olacaktır.

b) Sadece Borca İtiraz

Taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile takipte, sadece borcun varlığına itiraz da söz konusu olabilir. Borcun hiç doğmadığı, muaccel hale gelmediği, ödeme nedeni ile sona erdiği şeklinde itirazlar söz konusu olabilir⁴¹³. Sadece borcun varlığına itiraz edilir ise, rehnin varlığı artık kabul edilmiş olacaktır (İİK md. 147)⁴¹⁴.

Takipte gösterilen alacak miktarına kısmi itiraz da söz konusu olabilir, bu durumda itiraz edilen kısım yönünden takip durur, itiraz edilmeyen kısım yönünden ise takip kesinleşmiş olur (İİK md. 66)⁴¹⁵.

Borçlunun bu takip türünde rehinli alacağın zamanaşımına uğradığı yönünde itirazda bulunması mümkün değildir. Taşınır rehni, alacağın zamanaşımına uğramasına engel olmaz. Ancak alacak zamanaşımına uğrasa da alacaklının alacağını rehin konusu taşınırı paraya çevirme sureti ile tahsil edebilme hakkı devam etmektedir (TBK md.159)⁴¹⁶.

⁴¹⁰ Ögütçü/Doğrusöz, s.247; Kuru, Cilt 3, s.2403; Uyar, Rehin, s.139.

⁴¹¹ Gürdoğan, Rehin, s.46; Postacıoğlu/Altay s.660.

⁴¹² Kuru, El Kitabı, s.993, dn.8.

⁴¹³ Uyar, Rehin, s.138; Uyar, Cilt 8, s.11938; Ögütçü/Doğrusöz, s.247.

⁴¹⁴ Ögütçü/Doğrusöz, s.247; Uyar, Cilt 8, s.11938; Uyar, Rehin, s.139.

⁴¹⁵ Muşul, İhale, s.16; Arar, s.138. İtiraz edilen kısım üzerinden inkar tazminatına hükmedilecektir. Yargıtay 12. HD., T. 12.02.1990, E. 1989/12407, K. 989 (Uyar, Rehin, s.147).

⁴¹⁶ Uyar, Cilt 8, s.11938; Kuru, Cilt 3, s.2402; Muşul, Cilt 2, s.861; Uyar, Rehin, s.139. İpoteğin varlığının ise alacağın zamanaşımına uğramasına engel olduğu hk. bkz. Muşul, Rehin, s.158.

İmzaya itiraz yönünden de bu husus ayrıca ve açıkça belirtilmelidir. Yani, takip borçlusu rehin sözleşmesindeki imzanın kendisine ait olmadığı iddiasında ise, bunu ayrıca ve açıkça belirtmek sureti ile imzaya itirazını ileri sürmelidir. Aksi halde takip konusu belge yönünden imzanın kendisinden sadır sayılması neticesi ile karşılaşılır (İİK md. 62/5)⁴¹⁷.

c) Hem Rehin Hakkına Hem Borca İtiraz

Üçüncü ihtimal olarak, borçlu rehin hakkının varlığı ile birlikte borcun da varlığına itiraz edebilir. Bu ihtimalde, borçlu rehin hakkını da kabul etmediğinden alacaklının rehin takibinden vazgeçme sureti ile takibe haciz yolu ile devam etme imkanı söz konusu olamayacaktır. Başka bir deyişle, hem rehin hakkının varlığı ve hem borcun varlığı ihtilaf konusu olduğu için, alacaklının takibin devamını sağlayabilmesi için anılan itirazı hükümden düşürmesi gerekecektir. İtirazı hükümden düşürmek isteyen alacaklı ya itirazın kaldırılması için icra mahkemesine başvuracak ya da itirazın iptalini genel mahkemelerde dava açmak sureti ile talep edebilecektir⁴¹⁸.

f. Ödeme Emrinin Kesinleşmesi - İtirazın Hükümden Düşürülmesi

1) Genel Olarak

Alacaklı, taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile takibe devam edebilmek ve neticede rehinli taşınırın satış bedeli üzerinden alacağını tahsil edebilmek için, borçlunun itirazını hükümden düşürmelidir. Bunun için alacaklının elinde iki farklı yol mevcuttur. Alacaklı, icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını (İİK md. 68)⁴¹⁹ isteyebilir veya genel mahkemelerde itirazın iptali davası (İİK md. 67) açabilir⁴²⁰.

Yalnızca rehin hakkına itiraz edilmiş ise; bu ihtimalde alacaklı ya itirazın hükümden düşürülmesi için icra mahkemesine veya genel mahkemeye başvuracak ya da

⁴¹⁷ Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.330-331.

⁴¹⁸ Uyar, Cilt 8, s.11940.

⁴¹⁹ İtirazın kaldırılması usulü, alacaklıya elinde belirli belgelerin olması halinde borçlunun haksız itirazını hızlıca kaldırabilmesi ve alacağına basit ve hızlı bir şekilde kavuşması için getirilmiş bir yoldur.

⁴²⁰ Arar, s.137; Karşlı, s.157; Olgaç, Cilt 1, s.496-497; Uyar, Cilt 8, s.11940. Bu yönde Yargıtay kararları için bkz.; Yargıtay 12. HD., T. 20.01.1987, E. 1986/5044, K. 350; Yargıtay 12. HD., E. 1997/3535, K. 3875 (Karmış, s.111).

anılan takibe haciz yolu ile devam edebilecektir. Anılan takibe haciz yolu ile devam etmek istemesi halinde artık takip, takibe konu borç miktarı uyarınca kesinleşmiş olduğundan borçlunun mallarının haczini isteyebilecektir. Rehinli malın maliki üçüncü kişi ise ve alacaklı rehin takibinden vazgeçerek haciz yolu ile takibin devamını istemiş ise, rehinli malın maliki sadece rehinli mal yönünden sorumlu olduğundan onun hakkındaki takip düşecektir. Yani, rehinli mal malikinın mallarının haczi talep edilemeyecektir⁴²¹.

Alacaklı, rehin takibine devam etmek istemesi halinde rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip kesinleşmemiş olduğundan itirazı hükümden düşürmek için itirazın kaldırılması ya da itirazın iptali yollarından birisini seçecektir⁴²².

Açıkça rehne itiraz edilmemiş sadece borca itiraz edilmiş ise, artık bu ihtimalde alacaklının anılan takibe devam edebilmek için itirazı hükümden kaldırması gerekir. Yine alacaklının icra mahkemesine ya da genel mahkemeye başvuru hakkı vardır. Ancak bu ihtimalde, rehin hakkına açıkça itiraz edilmemiş olduğundan bu mahkemelerde rehin hakkı ve rehin hakkının varlığı tartışılmayacaktır (İİK md. 147/1)⁴²³.

2) İtirazın Kaldırılması

a) Genel Olarak

Borçlunun yapmış olduğu itirazın içeriğine göre kanun koyucu iki farklı itirazın kaldırılması yöntemi getirmiştir. Alacaklı, borca itiraz var ise, itirazın kesin olarak kaldırılması, imzaya itiraz var ise itirazın geçici olarak kaldırılması yoluna başvurabilecektir⁴²⁴.

Doktrinde itirazın kaldırılmasının hukuki niteliği ile ilgili çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Hakim görüş, itirazın kaldırılmasının teknik anlamda bir dava olmadığı ve borçlunun ilgili icra takibi yönünden borçlu olup olmadığının tespitine yarayan bir yol

⁴²¹ **Kuru**, Cilt 3, s.2403.

⁴²² **Uyar**, Cilt 8, s.11938-11940; **Kuru**, Cilt 3, s.2403.

⁴²³ **Kuru**, Cilt 3, s.2404; **Uyar**, Cilt 8, s.11938.

⁴²⁴ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, s.90; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes**, s.119; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s.193; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.157 ve 158; **Kuru**, Cilt1, s.323; **Ulukapı**, s.57; **Karlı**, s.157; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.118; **Yılmaz**, s.379.

olduğu şeklindeki görüştür⁴²⁵. Bu görüşe göre, itirazın kaldırılması ile çekişmeli bir uyuşmazlığın çözümü sağlanmış olsa da, yapılan yargılama neticesinde elde edilen hükmün maddi anlamda kesin hüküm etkisi yoktur. Alacaklının alacağı takip hukuku açısından tespit edilmiş olmaktadır. Bu nedenle etkileri takip hukukuna ilişkin olan bir yol olarak kabul edilmektedir⁴²⁶. Anılan görüş dışında, itirazın kaldırılmasının dava olduğunu kabul eden bir görüş⁴²⁷ ve yine anılan prosedürü usuli inşai dava olarak nitelendiren başka bir görüş⁴²⁸ de mevcuttur.

Kanaatimizce, itirazın kaldırılması dava değildir. Anılan sürecin takip hukukuna ilişkin etkileri olan, alacaklının alacaklı, borçlunun borçlu olduğunu tespiti yarayan ve maddi hukuk anlamında kesin hüküm etkisi olmayan, kendine has ve takip hukukuna özgü bir yol olduğunu kabul etmek daha isabetli görünmektedir.

b) İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması

Alacaklının elinde İİK md. 68/1’de düzenlenen belgelerden birisi mevcut ise, alacaklı, borçlunun itirazının kendisine tebliği tarihinden itibaren altı ay içerisinde itirazın kaldırılmasını isteyebilir (İİK md. 68/1)⁴²⁹. Öngörülen altı aylık süre hak düşürücü süredir⁴³⁰. Bu süre içerisinde itirazın kaldırılmasının istenmemesi halinde, yeniden ilamsız takip yapılması mümkün değildir (İİK md. 68/1 son cümle).

⁴²⁵ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.192; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s.117; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.90; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.118; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.164; Kuru, El Kitabı, s.276; Ulukapı, s.57.

⁴²⁶ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s.117; Kuru, Cilt1, s.321 ve 322; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.192 ve 193; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.164.

⁴²⁷ Karşı, anılan prosedürü dava olarak kabul etmesinin en önemli nedenini, icra mahkemesinin bir özel mahkeme statüsünde olması ve mahkemenin bir yargılama neticesinde karar verecek olması şeklinde açıklamaktadır. Mahkemenin takip hukukuna etkisi olan bir karar vermesinin, anılan prosedürün dava olarak nitelendirilmemesi için yeterli olmadığını savunur (Karşı, s.158). Herhangi bir gerekçe açıklamamakla birlikte, itirazın kaldırılmasının dava olarak nitelendirilmesinin mümkün olduğu, ancak maddi hukuka ilişkin etkisinin olmadığı yönündeki görüş için bkz. Yıldırım/Deren Yıldırım, s.108.

⁴²⁸ Önen, Ergun, İnşai Dava, Olgac Matbaası, Ankara, 1981 (Karşı, s.158’den naklen).

⁴²⁹ İtirazın kesin olarak kaldırılmasında alacaklı ile borçlunun kullanabilecekleri belgeler hakkında detaylı bilgi için bkz. Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s.119 vd.; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.159 vd.; Muşul, Cilt 1, s.347 vd.

⁴³⁰ Yıldırım/Deren Yıldırım, s.112; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.118; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.193; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s.118; Kuru, Cilt 1, s.322; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.158; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.90; Kuru, El Kitabı, s.276; Yılmaz, s.383; Ulukapı, s.57; Muşul, Cilt 1, s.343. Ayrıca bu yönde Yargıtay kararı için bkz.; Yargıtay 8. HD., T. 31.01.2013, E. 2012/13525, K. 2013/1000 (Karmış, s.113).

İtirazın kaldırılması prosedürü, takip hukukuna ilişkin olup, etkileri anılan takip yönündendir. Başka bir deyişle, bu prosedürün maddi anlamda kesin hüküm etkisi yoktur⁴³¹.

İtirazın kaldırılması talebi, icra takibinin yapıldığı yer icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine yapılmalıdır⁴³². İcra mahkemesinde görülecek itirazın kaldırılması sürecinde İİK md. 18/1 hükmü gereği basit yargılama usulü uygulanacaktır⁴³³.

Borçlu, borcun varlığına itiraz etmiş ise, alacaklı tarafından itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurulabilir. Alacaklının bu yola başvurabilmesi için elinde, “*imzası ikrar edilmiş adi senet*”, “*imzası noterlikçe onaylanmış senet*” ya da “*resmi dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dahilinde ve usulüne göre verdikleri yazılı bir belge*” olmalıdır. Bu belgelerin kayıtsız şartsız bir para borcu ikrarını içermesi gerekir. Resmi daireler veya yetkili kurumlarca verilen belgelerin de borçlunun belirli bir para borcunu kayıtsız şartsız ödemek zorunda olduğunu göstermesi gerekir. Alacaklı, alacağını ancak İİK md. 68’1’de belirtilen bu belgeler ile kanıtlayabilir. Yemin ve tanık deliline başvurulması mümkün değildir⁴³⁴.

Borçlu da itirazın kaldırılması sürecinde, borcunun olmadığını İİK md. 68/3 uyarınca yine anılan belgelerle ispat edebilecektir. Borçlunun da yemin ve tanık deliline başvurması mümkün değildir⁴³⁵. Ayrıca, borçlu bu prosedürde itiraz sebepleri ile bağlıdır. Yani borçlunun, itirazın kaldırılması sürecinde sadece itiraz dilekçesinde bildirmiş olduğu

⁴³¹ Yılmaz, s.383; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s.117; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.126; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.108; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.94-95 ve 100; Kuru, El Kitabı, s.276.

⁴³² Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s.124; Karşlı, s.159; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.124; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.99; Yılmaz, s.382; Ulukapı, s.60.

⁴³³ İcra mahkemesinin incelemesi itirazın iptali davasına nazaran daha basit ve sınırlıdır. Şekli bir inceleme yapılıp (Kuru, Cilt 1, s.321; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.100). İİK md. 70 hükmünde icra mahkemesinin tarafları davet edeceği ve İİK md. 18’e göre karar vereceği düzenlenmiştir. Bu hükümden incelemenin duruşmalı olarak yapılacağı anlaşılmaktadır. Ayrıca, icra mahkemesinde görülen işler İİK md. 18 hükmü gereği ivedi işlerden sayılmaktadır.

⁴³⁴ Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.100; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s.117-118; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.119 vd.; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.108-109; Kuru, El Kitabı, s.276; Kuru, Cilt 1, s.321.

⁴³⁵ Kuru, Cilt 1, s.321; Kuru, El Kitabı, s.276; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes, s.123; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.123-124; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.100.

sebepleri ve alacaklının dayanmış olduğu senet metninden anlaşılan itiraz sebeplerini ileri sürme imkanı vardır (İİK md. 63)⁴³⁶.

Borçlunun itirazının borcu ödemiş olduğu iddiasına yönelik olması halinde, artık taraflar arasındaki borç ilişkisi kabul edilmiş olur. Alacaklı tarafından İİK md. 68/1’de yazılı belgelerin sunulmasına gerek kalmaz. Zira, bu belgeler ile ispat edilecek olan hukuki ilişki ve borçtur. Borcu ödemediğini iddia eden borçlu, bu ilişkiyi teyit etmektedir⁴³⁷.

İcra mahkemesi, itirazın kaldırılması talebinin reddine ya da itirazın kesin olarak kaldırılmasına karar verecektir⁴³⁸. İtirazın kesin olarak kaldırılmasına karar verilmesi halinde, başlatılan icra takibine kaldığı yerden devam edilebilecek, rehinli taşınırın satışı istenebilecektir⁴³⁹.

c) İtirazın Geçici Olarak Kaldırılması

Borçlu tarafından takibin dayanağı olan senedin altındaki imzaya itiraz edilmiş ise, itirazın geçici kaldırılması söz konusu olacaktır (İİK md. 68/a/1). Alacaklı böyle bir itirazın varlığı halinde icra mahkemesinden itirazın geçici kaldırılması talebinde bulunabileceği gibi itirazın iptali davası da açabilecektir⁴⁴⁰. İmza itirazı üzerine yapılabilecek itirazın geçici kaldırılması talebi de altı aylık süreye tabi olup, rehin alacaklısının itirazın kendisine tebliğinden itibaren altı aylık süre içerisinde başvuruyu yapması gereklidir (İİK md. 68/a/1)⁴⁴¹.

⁴³⁶ Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.95; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s.125; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.125.

⁴³⁷ Yıldırım/Deren Yıldırım, s.109. Bu yöndeki kararlar için bkz. Yargıtay 12. HD., T. 23.9.2004, E. 15215, K. 20110; Yargıtay 12. HD., T. 8.6.2004, E. 9487, K. 14568; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 4.12.1985 tarih 12/27-984 sayılı kararı; Yargıtay 12. HD., T. 4.5.2004, E. 7133, K. 11097 (Yıldırım/Deren Yıldırım, s.109 dn.3).

⁴³⁸ Mahkemenin kabul ya da red kararı vermesine göre, alacaklı ya da borçlu taraf, diğerinin talebi olması halinde yüzde yirmiden az olmayacak bir tazminata da mahkum edilebilir (İİK md. 68/son). Bu tazminatlar icra inkar tazminatı ya da kötü niyet tazminatı değildir (Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.101). Ayrıca icra mahkemesinin vereceği karar ve bu kararın sonuçları hakkında detaylı bilgi için bkz. Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.126-127; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s.126-127; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.95-96.

⁴³⁹ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.166-167.

⁴⁴⁰ Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.128; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s.127.

⁴⁴¹ İtirazın geçici kaldırılması ile ilgili yargılama usulü hakkında detay bilgi için bkz. Yıldırım/Deren Yıldırım, s.119; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.128-129; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.127-129; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.97-98.

Yapılan yargılama neticesinde icra mahkemesi, yapmış olduğu imza incelemesi neticesinde itirazın geçici kaldırılması talebinin reddine ya da kabulüne karar verecektir⁴⁴². Talebin reddine karar verilmesi halinde, itiraz ile durmuş olan takibe artık devam edilemeyeceği gibi, borçlunun talebi halinde alacaklı alacağın yüzde yirmisinden az olmayan tazminata mahkum edilebilecektir (İİK md. 68/a)⁴⁴³.

Talebin kabulüne karar verilmesi halinde, borçlunun itirazı geçici olarak kaldırılmış olacağı gibi, borçlu alacağın yüzde onu oranında para cezası ve alacaklının talebi halinde alacağın yüzde yirmisinden az olmayan tazminata mahkum edilebilecektir. Bu ihtimalde ayrıca, geçici haciz istenebilmesi, mal beyanında bulunma zorunluluğu ve borçtan kurtulma davası açabilme gibi bir takım takip hukukunu ilgilendiren sonuçlar da ortaya çıkacaktır (İİK md. 68/a)⁴⁴⁴.

3) İtirazın İptali Davası

Alacaklının elinde İİK md. 68/1’de düzenlenen belgelerden birisi mevcut değil ise alacaklı, borçlu itirazının kendisine tebliği tarihinden itibaren bir yıl içerisinde genel mahkemelerde dava açmak sureti ile itirazın iptalini isteyebilir (İİK md. 67/1)⁴⁴⁵. Anılan bir yıllık süre hak düşürücü süredir⁴⁴⁶. İtirazın alacaklıya tebliği tarihinden bir yıllık süre içerisinde itirazın iptali davası açılmadığı takdirde dava açma hakkı düşer⁴⁴⁷.

İtirazın iptali davasının hukuki niteliği tartışmalıdır⁴⁴⁸. Rehin alacaklısı, takibe itiraz eden rehin borçlusunu veya rehin malikinin itirazının iptali için anılan davayı

⁴⁴² İcra mahkemesinin itirazın geçici kaldırılması talebi üzerine vereceği karar ve bu kararın etkileri hakkında detay bilgi için bkz. **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.132-133; **Görgün/Börü/Kodakoglu**, s.98-99.

⁴⁴³ Bu konuda detay bilgi için bkz. **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.129.

⁴⁴⁴ Bu konuda detay bilgi için bkz. **Kuru**, Cilt 1, s.409 vd.; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.130 vd.

⁴⁴⁵ **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayyavaz/Hanağası**, s.179; **Postacıoğlu/Altay**, s.221; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.112; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.126; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes**, s.110.

⁴⁴⁶ İİK md. 67/4 uyarınca, itirazın iptali için öngörülen bir yıllık sürenin kaçırılması halinde, alacaklının genel hükümlere göre alacağını talep hakkı saklıdır.

⁴⁴⁷ **Karşı**, s.234; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.113, dn.6/1. Ayrıca bu yönde Yargıtay kararı “...*davalının süresindeki itirazı sonucu takibin durduğu anlaşıldığı gibi; itirazın iptali davasının da bir yıllık hak düşürücü süresi içinde açılmış olduğu tespit edilmiştir...*” Yargıtay 15. HD., T. 13.10.2010, E. 2010/3560 K. 2010/5264 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 23.11.2021).

⁴⁴⁸ **Bir görüş**, anılan davanın icra hukukuna özgü bir dava olduğu, dava neticesinde talep edilen alacağın tahsiline ilişkin bir karar verilmediği sadece itirazın iptal edilerek durmuş olan takibe devam imkanı sağladığını ileri sürmektedir (**Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.111; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.150). **Başka bir görüş**, anılan davanın ilamsız takip prosedürüne ilişkin bir maddi hukuk davası olduğu ancak icra hukukuna özgü etkileri de olduğunu savunur. Anılan görüş uyarınca taraflar bu davada HMK’nın izin verdiği ölçüde tüm itiraz ve def’ileri ileri sürebilecek

açmaktadır. Rehin alacaklısı bu davada, itirazın iptali ile takibin devamını ve dilerse icra inkar tazminatına hükmedilmesini talep etmektedir⁴⁴⁹.

İtirazın iptali davasında yargılama genel hükümlere göre yapılacaktır⁴⁵⁰. Görevli mahkeme, HMK hükümlerine göre belirlenir. İtirazın iptali davası yönünden genel yetkili mahkeme asliye hukuk mahkemesi olup, icra mahkemesi anılan dava bakımından görevli değildir. Uyuşmazlığın niteliğine göre de hangi mahkemenin görevli olduğu tespit edilmektedir. Kira ilişkisi nedeni ile doğan itirazın iptali davalarında sulh hukuk mahkemesi, ticari dava niteliğinde olanlarda ticaret mahkemesi, özel mahkemenin görevine giren konularda ise (iş mahkemesi ve tüketici mahkemesi gibi) ilgili özel mahkeme görevlidir⁴⁵¹.

İİK'da itirazın iptali davası yönünden getirilmiş özel bir yetki kuralı bulunmamaktadır. Doktrinde bu konuda iki farklı görüş ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre, itirazın iptali davasında yetkili mahkeme, tıpkı görevli mahkemenin tespitinde olduğu gibi HMK hükümlerine göre belirlenecektir⁴⁵². Diğer görüş uyarınca ise, itirazın iptali davasında yetki hususu genel hükümlere tabi değildir. İtirazın iptali davası, icra takibi nerede yapıldıysa o yerin mahkemesinde açılmalıdır⁴⁵³.

maddi vaka ve kanıtları sunabileceklerdir (Postacıoğlu/Altay, s.223-224). Diğer bir görüş de, itirazın iptali davasının itiraz edilen alacağa ilişkin bir eda davası olduğu yönündedir (Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.112; Kuru, El Kitabı, s.250; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.180; Karşlı, s.223; Ulukapı, s.53). Muşul da, anılan davanın bir takip hukuku müessesesi olduğunu, bu dava ile amaçlananın duran icra takibini harekete geçirmek olduğunu, bu nedenle de genel hükümlere tabi eda davasından farklı olduğunu düşünmektedir (Muşul, Cilt 1, s.380 ve 387). Kanaatimizce, anılan davanın icra hukukuna özgü bir dava olduğu, dava neticesinde talep edilen alacağın tahsiline ilişkin bir karar verilmediği sadece itirazın iptal edilerek durmuş olan takibe devam imkanı sağladığını ileri süren görüş daha isabetli görünmektedir.

⁴⁴⁹ Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.112; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, s.112.

⁴⁵⁰ İtirazın iptali davasında yargılama usulü hakkında detaylı bilgi için bkz. Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.88; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.114 ve 115; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, s.112-113; Karşlı, 234-237; Muşul, Cilt 1, s.379 vd.

⁴⁵¹ Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.87; Olgaç, Cilt 1, s.499; Karşlı, s.228; Muşul, Cilt 1, s.377; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.149; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.113; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.181; Kuru, El Kitabı, s.253.

⁴⁵² Muşul, Cilt 1, s.377; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.181; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.113; Kuru, El Kitabı, s.251 ve 252; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.87; Ulukapı, s.54; Olgaç, Cilt 1, s.499.

⁴⁵³ Karşlı, s.231. Ayrıca bkz.; "...Mahkemece, HMK'nın 10. maddesi uyarınca sözleşmeden doğan davaların sözleşmenin ifa yeri mahkemesinde de açılabilmesi, davacının kabulünde olduğu üzere malın teslim yerinin Simav olduğu, buna göre yetkili mahkemelerin Simav mahkemeleri olduğu gerekçesiyle mahkemenin yetkisizliğine, karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından tarafında temyiz edilmesi üzerine, Yargıtay (kapatılan) 19. Hukuk Dairesinin 2016/2839 esas ve 2016/10428 karar sayılı ve 10.06.2016 tarihli kararı ile; itirazın iptali davalarında hem icra dairesinin yetkisine, hem de mahkemenin yetkisine itiraz edilmiş olması durumunda, İİK'nin 50. maddesi uyarınca mahkemece öncelikle icra dairesinin yetkisine yönelik itirazın incelenmesi gerekmektedir. Zira bu yön itirazın iptali davasının dava koşullarından biridir. Somut olayda icra dairesinin yetkisine de itiraz edilmiş olduğu halde mahkemece icra dairesine yönelik yetki

İtiraz üzerine duran takibe itirazın iptali davası devam ettiği sürece devam edilemez. İtirazın iptali davası yargılaması neticesinde davanın kabul veya reddine karar verilebilir. Mahkemece rehin alacaklısının açmış olduğu itirazın iptali davasının reddine karar verilirse, borçlunun itirazı kabul edilmiş ve başlatılan takip iptal edilmiş olur. Mahkemece kabul kararı verilmesi halinde, borçlunun itirazı iptal edilmiş olur ve alacaklının başlatmış olduğu takibe devam edilebilir. Böylece itiraz ile durmuş olan takibe, devam edilebilir ve eğer alacaklının talebi olmuş ise, icra inkar tazminatına hükmedilebilir⁴⁵⁴. İtirazın iptali davasında mahkemece verilen karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmektedir⁴⁵⁵.

2. Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu ile İlamlı Takip

a. Genel Olarak

Rehin alacaklısının alacağı “*ilam*”⁴⁵⁶ veya “*ilam niteliğinde bir belgeye*”⁴⁵⁷ (İİK md. 38) dayanıyor ise, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takip başlatılabilir⁴⁵⁸. Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takibin yapılabilmesi için rehin ya da alacak ya da her ikisi ilama bağlı olmalıdır (İİK md. 150/h). Kanunda taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takip özel olarak ayrıca düzenlenmemiştir. Müşterek hükümler kısmında yer alan md. 150/h düzenlemesinde ilamların icrasına dair hükümlerin kıyasen bu takip usulünde de uygulanacağı hüküm altına alınmıştır⁴⁵⁹. Öte yandan; kanun koyucu tarafından ilamlı icra düzenlemeleri de ayrıntılı bir şekilde getirilmediğinden, açıkça hüküm bulunmayan hallerde ve niteliğine uygun olduğu ölçüde ilamsız icraya ilişkin hükümlerin burada uygulama alanı bulacağını söyleyebiliriz⁴⁶⁰.

itirazı incelenmeden mahkemenin yetkisi yönünden inceleme yapılarak yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.” gerekçesiyle bozulmuştur...” Yargıtay 11. HD., T. 7.12.2020, E. 2020/3368, K. 2020/5707 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 23.11.2021).

⁴⁵⁴ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, s.88-90; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.115 -116. Ayrıca bu konuda detaylı bilgi için bkz. **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes**, s.114-116.

⁴⁵⁵ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, s.84; **Karşlı**, s.220; **Onar**, N.297; **Muşul**, Cilt 1, s.373.

⁴⁵⁶ HMK md.350 gereği, ilamların icrası için kural olarak ilamların kesinleşmesi gerekmez. Ancak taşınmazın aynına, taşınmaz üzerindeki aynı haklara kişiler ve aile hukukuna ilişkin ilamlar kesinleşmeden icra olunamaz.

⁴⁵⁷ Yasada ispat gücü bakımından ilama eş değer olarak görülen ilam niteliğinde belgeler için bkz. dn.74. Yine bu konuda detaylı bilgi için bkz. **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı s.296-297.

⁴⁵⁸ **Uyar**, Rehin, s.145; **Yılmaz**, s.818; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.342.

⁴⁵⁹ **Karşlı**, s.430.

⁴⁶⁰ **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.295; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özkes**, s.290.

İlamlı takip prosedüründe alacaklı yine icra dairesine bir takip talebinde bulunur. Alacaklı, takip talebine ilam ya da ilam niteliğindeki belgeyi de eklemelidir⁴⁶¹. İcra dairesi, alacaklının sunmuş olduğu belgeleri inceleyerek borçluya ve varsa rehin maliki üçüncü kişiye bu sefer bir ödeme emri değil, icra emri gönderecektir. Zira, alacaklının elinde artık bir ilam ya da ilam niteliğinde bir belge vardır⁴⁶². İlamlı icra takibindeki temel fark tam da bu belgeden kaynaklanır. Anılan icra emrinde yedi günlük süre içerisinde borcun ödenmesi, bu süre içerisinde takibe konu borç ödenmez, yine bu süre içerisinde icranın geri bırakılmasına dair bir karar getirilmez ise, rehin konusu taşınırın satılacağı ihtar edilir.

Taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takipte, ilamsız takip usulünde olduğu gibi takibi doğrudan durdurmaya etkili bir itiraz usulü bulunmamaktadır. Borçlu takibe konu borcu ya ödeyecek ya da icranın geri bırakılmasına ilişkin prosedürü⁴⁶³ başlatacaktır⁴⁶⁴.

b. Takibin Tarafları

Rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takip prosedüründe takibin taraflarına ilişkin yukarıda yapmış olduğumuz açıklamalar, ilamlı takip prosedürü için de geçerlidir. Burada dikkat edilmesi gereken önemli husus, takibin dayanağı bir ilam olduğundan, takipteki alacaklı ve borçlu ile ilamdaki tarafların uyumlu olması gerektiğidir. Takibin tarafları ile rehin alacaklısı ve rehin veren borçlu olacaktır. Bunlar dışında, rehin maliki üçüncü kişi ise, bu kişiye de icra emri gönderilmesi gerekecektir. Taşınır üzerinde, başka bir rehin alacaklısı var ise, bu kişiye de icra dairesinin durumu bir ihbarname ile bildirmesi gerekecektir. Ancak, diğer rehin alacaklısı takibin tarafı değildir.

⁴⁶¹ Uyar, Rehin, s.145; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.285.

⁴⁶² “Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu, 26.05.2017 T., E.2017/2-K.2017/3 sayılı kararı ile ilama dayalı alacaklar yönünden ilamsız takip prosedürünün işletilemeyeceğini içtihat etmiştir.” Detay için bkz. Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin-Özkan/Özekes, s.288, dn.25. Anılan içtihadı birleştirme kararının sadece ilamları kapsadığı ilam niteliğinde belgeleri kapsamadığı görüşü hakkında bkz. Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.285. Ayrıca alacaklının elinde ilam var ise ilamsız takip yapamayacağının gerekçeleri hakkında detaylı bilgi için bkz. Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.414-415.

⁴⁶³ 7343 sayılı Kanun ile İİK md.36’da yapılan değişiklik ile, icranın geri bırakılması kararını verme yetkisi, kanun yolu aşamasına göre ‘bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay’dan alınarak ‘takibin yapıldığı yer icra mahkemesine’ verilmiştir.

⁴⁶⁴ Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.285; Karşlı, s.405; Ulukapı, s.143; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.289; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.417. İlamlı takipte alacaklının hakkının varlığına dair kuvvetli bir karine olduğundan bu takip usulünde bütün külfet borçluya aittir (Onar, N.261).

c. Yetkili İcra Dairesi

Taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takip ve taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takip prosedürleri arasındaki en büyük farklardan birisi de, takibin başlatılacağı yer icra dairesinde kendisini gösterir. Rehinli alacaklı, alacağının bir ilama ya da ilam dengi bir belgeye dayanması halinde Türkiye'deki icra dairelerinden herhangi birisinde takibe geçebilecektir (İİK md. 34). Anılan nedenle, bu takip prosedüründe yetki itirazı da söz konusu olamayacaktır⁴⁶⁵.

Alacaklının, takibin başlamasından sonra yerleşim yerini değiştirmesi durumunda takibin yeni yerleşim yerinde bulunan icra dairesine havalesini isteme imkanı da olacaktır (İİK md. 34 c.2).

d. Takip Talebi

Takip talebinin içeriği büyük ölçüde rehnin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takiptekine benzese de, ilamlı takibin özelliği gereği farklılıklar da söz konusudur. Farklılıkların en önemlisi, takibe dayanak ilama ait bilgilerin takip talebinde yer alması ve takip talebi ile birlikte icra dairesine teslim edilmesidir. Takip talebi yine İİK md. 145 dikkate alınarak, anılan maddede belirtilenler yerine getirilerek verilecektir⁴⁶⁶.

Takip, ilamın icra dairesine teslim edilmesi ile başlayacaktır. Alacaklıya dilerse ilamlı icra takibi başlattığına ilişkin bir makbuz verilecektir (İİK md. 35)⁴⁶⁷.

e. İcra Emri ve İhbarname Gönderilmesi

Alacaklının elinde “*ilam*” ya da “*ilam niteliğinde bir belge*” var ise, alacaklı artık ilamlı takip prosedürünü işletebilecektir. Burada, alacağın veya rehnin ilama bağlanması arasında herhangi bir ayırım söz konusu değildir. Başka bir ifade ile, alacak ya da rehin ya

⁴⁶⁵ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.416; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.362; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.286; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.297; Karlı, s.401; Onar, N.262.

⁴⁶⁶ Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.287; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.429; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.298-299; Pekantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, s.298; Uyar, Rehin, s.145.

⁴⁶⁷ Yıldırım/Deren Yıldırım, s.364; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.287; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.429; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.298-299; Pekantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, s.298; Uyar, Rehin, s.145; Onar, N.263.

da her ikisi ilama bağlanmış olabilir. Bu ihtimallerden birinin gerçekleşmesi halinde alacaklının rehnin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takip başlatma hakkı doğar. Bu takip türünde, borçluya ödeme emri değil, icra emri gönderilmesi gerekir. Bu usulde, icra dairesine verilecek bir itiraz dilekçesi ile takibin durdurulması mümkün olmayıp, takibin durması için mahkemeden icranın geri bırakılmasına dair karar⁴⁶⁸ getirilmesi gerekmektedir⁴⁶⁹.

İcra emrinin alacaklının icra dairesine yapmış olduğu takip talebi ile ve icra dairesine ibraz etmiş olduğu “*ilam*” ya da “*ilam niteliğinde belgeye*” uygun olarak düzenlenmesi ve usulüne uygun olarak tebliğe çıkarılması gerekir. İcra emrinin usulüne uygun düzenlenmemesi süresiz şikayet nedenidir⁴⁷⁰. Eğer alacaklının elinde ilam ya da ilam niteliğinde bir belge var ise ve icra müdürü buna rağmen borçluya icra emri yerine ödeme emri gönderir ise, bu durum da süresiz şikayet nedeni olur⁴⁷¹.

İcra emrinde de yedi günlük süre içerisinde borcun ödenmesi, bu süre içerisinde takibe konu borç ödenmez, yine bu süre içerisinde icranın geri bırakılmasına dair bir karar getirmez ise, rehin konusu taşınırın satılacağı ihtar edilir (İİK md. 32/1). Bu takip türünde ödeme süresi, taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takipten farklı olarak yedi gündür⁴⁷². Bu takip türünde yine haciz safhası yer almadığından⁴⁷³ mal beyanına ilişkin ihtarlar söz konusu değildir.

Belirtmek gerekir ki, davayı takip eden bir vekil var ise, icra emri de davanın devamı niteliğinde kabul edildiğinden icra emrinin borçlu vekiline tebliğe çıkarılması gerekmektedir⁴⁷⁴.

⁴⁶⁸ İcra emrinin geri bırakılması süreci, ilamsız takibe itiraz sürecindeki gibi bir itiraz değildir. Borçlu, itfa, imhal ya da zamanaşımı gibi gerekçeler ile icra mahkemesine icranın geri bırakılması için başvurmaktadır. Bu konuda detay bilgi için bkz. **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, s.294 vd.; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.430 vd.

⁴⁶⁹ **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.299; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, s.285.

⁴⁷⁰ **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.429; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.299; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, s.287.

⁴⁷¹ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, s.287.

⁴⁷² **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.299; **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.430.

⁴⁷³ **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.457; **Arar**, s.325; **Akyazan**, İhale, s.9; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.337.

⁴⁷⁴ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, s.288; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.364; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.299.

Eğer ilamlı takibe konu rehinli taşınır üzerinde art rehin söz konusu ise, art rehin sahibine de menfaatlerinin korunması açısından icra dairesi tarafından, takibin başlatıldığı ihbarname ile bildirilmelidir.

f. İcranın Geri Bırakılması ve Takibin Kesinleşmesi

İcra emrinin usulüne uygun bir şekilde tebliği üzerine borçlunun çeşitli davranışları söz konusu olabilir. Birincisi, kendisine verilen icra emrinin tebliğinden itibaren yedi günlük ödeme süresi içerisinde takibe konu tüm borcu ödeyebilir. Takibe konu tüm borcun faiz ve tüm fer'ileri ile birlikte ödenmesi halinde takip de son bulacaktır.

İkincisi, yine borçlu kendisine verilen yasal yedi günlük ödeme süresinde icranın geri bırakılmasına dair prosedüre başvurabilir. Borçlunun bu takip usulünde rehlin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takip usulündeki gibi itiraz hakkı bulunmamaktadır. Borçlunun icranın geri bırakılmasına dair prosedüre başvurması halinde, takip bir süre ertelenmiş olacak başka bir deyişle takibi ilerletici işlemler yapılamayacaktır.

Üçüncüsü de, borçlu, icra emrinin kendisine tebliğinden itibaren yedi günlük ödeme süresi içerisinde borcu ödemeyip, herhangi bir yasal yola da başvurmaz ise, rehinli alacaklının takibe konu rehinli taşınırın satışını talep etme hakkı doğacaktır. Takibin kesinleşmesi üzerine, rehinli taşınırın paraya çevrilmesi aşamasına geçilmiş olacaktır.

Çalışmamızın bu kısmına kadar taşınır rehlinin paraya çevrilmesi yolu ile takibin türleri olan ilamsız ve ilamlı takip prosedürleri aralarındaki farklılıklar da dikkate alınmak sureti ile açıklanmıştır. Çalışmamızın bu kısmından sonra her iki takip türü açısından da ortak olan hükümler incelenecektir.

III. HER İKİ TAKİP TÜRÜ İÇİN ORTAK HÜKÜMLER

A. Rehinli Taşınır İlişkin Kıymetin Takdir Edilmesi

Rehinli taşınırın cebri icra sureti ile satılabilmesi için öncelikle icra dairesi tarafından kıymetinin belirlenmesi gerekmektedir. Bunun için icra dairesi, doğal olarak rehinli taşınır fiilen görmeli ve temas etmelidir⁴⁷⁵. İfade etmiş olduğumuz üzere, motorlu kara taşıtları yönünden kurulan rehin uygulamada büyük çoğunlukla hatta neredeyse tamamen sicile kayıt sureti ile olmaktadır⁴⁷⁶. Başka bir ifade ile, anılan taşınırlar yönünden “sicilli menkul rehni” tesis edilmekte, motorlu kara taşıtının zilyetliği alacaklıya devredilmemektedir. Anılan nedenle, rehinli motorlu kara taşıtının fiilen bulunması ve muhafaza altına alınması büyük önem arz etmektedir. Uygulamada motorlu kara taşıtının kıymetinin belirlenebilmesi açısından, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip başlatılır başlatılmaz UYAP sistemi üzerinden ve takibin başlatılmış olduğu icra dairesi tarafından, aracın kaydına “yakalama şerhi” adı verilen bir kayıt işlenmektedir⁴⁷⁷. Bu şerhe istinaden aracın fiilen yakalanması halinde, kıymet belirleme işleminin yapılabilmesi mümkün hale gelmektedir.

Rehinli araç bulunup muhafaza altına alındıktan sonra, icra dairesi tarafından satışa esas teşkil etmek üzere kıymet takdiri yapılmaktadır. Uygulamada, motorlu kara taşıtları yönünden icra dairesi, aracın marka, model, model yılı, varsa kilometre bilgisi ve hasar raporunu dikkate almak sureti ile bir değer belirlemekte ve buna ilişkin bir tutanak tutmaktadır. İcra memuru, gerekli görmesi halinde aracın değerini bilirkişi vasıtası ile tespit ettirebilmektedir. Hatta son dönemlerde, bilirkişiler aracılığı ile kıymet belirleme işleminin tercih edildiği uygulamadaki örneklerden gözlemlenmektedir. Bunun nedeni, muvazaalı olabilecek ya da herhangi bir teknik bilgisi olmayan icra memurlarınca yapılabilecek hatalı kıymet belirleme işlemlerinin önüne geçilmesidir.

⁴⁷⁵ Gürdoğan, Rehin, s.52.

⁴⁷⁶ Bkz. yukarıda Birinci Bölüm, III, B, 3 nolu başlık altındaki açıklamalar.

⁴⁷⁷ Uygulamada yakalama şerhinin işlenmesi ile birlikte peşinen aracın muhafaza altına alınması için “yakalama avansı” adı altında bir masraf yatırılmaktadır.

Kıymet belirleme işlemine dair tutanak ya da bilirkişilerce tanzim edilen kıymet takdir raporu, icra dairesince borçluya ve varsa rehin malikine tebliğe çıkarılarak, kendilerine itiraz imkanı verilmektedir⁴⁷⁸. İcra dairesi tarafından kendilerine tebliğ edilen kıymet takdir işlemine karşı ilgililerin şikayet hakkı mevcut olup, rehinli taşınırın satışı kıymet takdirinin kesinleşmesi neticesinde gerçekleşmektedir⁴⁷⁹.

Kıymet takdir raporu kendisine tebliğ edilen ilgililerin, raporun tebliğinden itibaren yedi günlük süre içerisinde, raporu düzenleyen icra dairesinin bulunduğu yerdeki icra mahkemesine şikayet hakları mevcuttur. Şikayet etmiş olan ilgili, şikayet tarihinden itibaren yedi gün içerisinde gerekli olan masrafın tümünü mahkeme veznesine yatırmalıdır. Başvuruda bulunan tarafça gerekli masraf yatırılmış ise, yeniden bilirkişi incelemesi yapılabilir, yatırılmamış ise icra mahkemesi şikayetin kesin olarak reddine karar verir (İİK md. 128/a/1). Anılan düzenlemeyle, şikayetin incelenmesi ve yeniden bilirkişi incelemesi yapılması için gerekli masrafın yatırılmaması nedeni ile icra takibinin sürüncemede kalmasının önüne geçilmek istenmiştir.

Yine kıymet takdirine ilişkin sürecin hızlı ilerleyebilmesi için İİK md. 128/a/4'te bir düzenleme getirilmiştir. Kıymet takdirine ilişkin şikâyetin yetkisiz olan icra mahkemesine yapılması durumunda icra mahkemesinin evrak üzerinde inceleme yaparak başvuru tarihinden itibaren en geç on gün içinde yetkisizlik kararı vermesi ve masrafını gider avansından karşılamak suretiyle dosyayı resen yetkili icra mahkemesine göndermesi gerekecektir.

İİK md. 128/a hükmünün 2. fıkrasında kesinleşmiş olan kıymet takdirinin yapıldığı tarihten itibaren iki yıl geçerli olacağı hüküm altına alınmıştır.

Yargıtay, taşıt rehnini “sicilli taşınır rehni” türlerinden olması nedeni ile diğer taşınır rehni türlerinden ayrı tutmakta ve anılan takibi ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile takibe benzetmektedir. Bu nedenle Yargıtay, İİK'nın 150/d maddesinin müşterek

⁴⁷⁸ Gürdoğan, Rehin, s.52.

⁴⁷⁹ Arar, s.332.

hükümlerden önce yer almasına karşın, İİK md. 150/g ile değerlendirip, kıyas yolu ile taşıt rehinlerinde de uygulanacağını içtihat etmiştir⁴⁸⁰.

24.11.2021 tarihli 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile haczedilen malın kıymet takdirine ilişkin düzenlemelerde değişiklik yapılmıştır. Maddenin değişiklik öncesi halinde, haczi gerçekleştiren memurun haciz konusu mala ilişkin kıymet takdiri yapacağı, gereken durumlarda bilirkişiye müracaat edebileceği hüküm altına alınmıştı. İİK md. 87 hükmü, 7343 sayılı Kanun md. 6 hükmü ile değiştirilmiş ve haczi gerçekleştiren memura, sicile kayıtlı mallar haricindeki malların kıymetini belirleme yetkisi verilmiştir.

İlgili madde hükmünden açıkça anlaşıldığı üzere, icra memuru artık sadece sicile kayıtlı olmayan hacizli mallar yönünden kıymet belirleme işlemini yapabilecektir. Motorlu kara taşıtları sicile kayıt zorunluluğu olan mallar arasına girdiğinden, bu kapsamdaki taşınırın değerinin bilirkişilerce tespit edilmesi gerekecektir. İfade etmek gerekir ki, belirli bir uzmanlığı gerektiren kıymet belirleme işleminin alanında uzman bilirkişilerce yapılmasının hem alacaklı hem borçlu yararına olduğu açıktır⁴⁸¹.

Sicile kayıtlı olan malların kıymet takdiri, bilirkişilik bölge kurulu listesinde kayıtlı ve bu konuda Adalet Bakanlığınca izin verilen bilirkişilere, bunların bulunmaması halinde listede kayıtlı diğer bilirkişilere yaptırılacaktır (İİK md. 87/2). Madde metninden anılan kıymet takdiri işlemini herhangi bir bilirkişinin yapamayacağı açıkça anlaşılmaktadır. Kanun koyucu, bilirkişiler yönünden kanaatimizce de isabetli bir şekilde İİK md. 87/2 hükmü ile bazı şartlar getirmiştir.

⁴⁸⁰ a- "... taşıt rehninden dolayı rehlin paraya çevrilmesi yolu ile yapılan takipte, takip talebi üzerine icra dairesi İİK'nun 150/d maddesi uyarınca takibin kesinleşmesini beklemeden satış hazırlıkları işlemine başlanacağından aracın yakalanmasıyla muhafazasına ve kıymet takdiri yaptırılmasına yasal bir engel bulunmamaktadır..." Yargıtay 12. HD., T. 13.11.2015, E. 2015/16008, K. 2015/28046 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 23.11.2021).

b- "... Öte yandan, İ.İ.K.'nün 150-d maddesinde, 'İcra dairesi, takip talebi üzerine satış hazırlıklarına başlar. Bu maksatla tapudan kayıt örneklerini ve belediyeden imar durumunu getirir, takibin kesinleşmesini beklemeden kıymet takdirini yaptırır'" hükmü yer almakta olup takibin kesinleşmesi beklenmeden rehin konusu aracın yakalanarak muhafaza altına alınmasında da yasaya aykırı bir husus bulunmamaktadır..." Yargıtay 12. HD., T. 20.02.2012, E. 2012/1709, K. 2012/4097 (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı, Erişim Tarihi: 06.10.2021).

⁴⁸¹ Hükümet tasarısı gerekçesinde de anılan usulün alacaklı ve borçlu menfaatine olduğu ifade edilmiştir (Uyar, 7443 Sayılı Kanun, s.25).

İİK md. 87 hükmünün uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Adalet Bakanlığınca yürürlüğe konulacak yönetmelikle belirlenecektir (İİK md.87/3). Ancak anılan yönetmelik henüz hazırlanmamıştır.

Ayrıca, hacizli taşınırın muhafaza ve kıymet takdiri masraflarına ilişkin bir değişiklik söz konusudur. 7343 sayılı Kanun md. 9 ile değiştirilen İİK md. 106/4' te sicile kayıtlı motorlu kara taşıtları bakımından, muhafaza, kıymet takdiri ve satış talebinin birlikte yapılması gerektiği ayrıca bunlara ilişkin giderlerin tümünün birlikte ve peşin olarak yatırılması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Kanaatimizce, motorlu kara taşıtları yönünden getirilen bu düzenleme menfaatlere uygun olmayıp, uygulamada bazı sıkıntılara yol açacaktır. Öncelikle, zaten motorlu kara taşıtının muhafaza altına alınması için takip başlatılırken yakalama avansı adı altında belirli bir masraf yatırılmaktadır. Ayrıca, uygulamadaki örneklerden gördüğümüz üzere, aracın muhafaza altına alınması uzun süreler alabilmekte, söz gelimi bir yıldan yedi sekiz yıllık zaman dilimlerine kadar bile yayılabilmektedir. Aracın daha muhafaza altına alınıp alınmayacağı bile belli değilken takibin başında tüm taleplerin birlikte yapılması ve tüm işlemlere ait masrafın peşin olarak yatırılması alacaklı menfaatine uygun bir çözüm ve düzenleme değildir. Araç fiilen muhafaza altında olmadığı sürece, satış talebi ile birlikte masrafların peşin olarak yatırılmasının bir faydası olmayacaktır. Bu nedenle düzenleme, uygulamada aracın hızlıca satışına hizmet etmekten çok usulen bir prosedürün yerine getirilmesi şeklinde tezahür edecektir⁴⁸².

İİK md. 106 hükmünün son fıkrasında, ilgili maddede belirtilen giderlerin Adalet Bakanlığınca her yıl yürürlüğe konulacak tarifede belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan; anılan değişiklikler, 7343 sayılı Kanun'un Resmi Gazete'de yayımlanması ile yürürlüğe girmiş olsa da, değişikliklerin uygulanmaya başlaması için bir geçiş süresi öngörülmüştür. 7343 sayılı Kanun md. 33 hükmü ile İİK'ya eklenen geçici md. 18/1 hükmü ile 111/b maddesinin uygulanmasına ilişkin yönetmelik ile 106 ncı madde

⁴⁸² Anılan düzenleme, Adalet Komisyonu raporunda da alacaklının alacağını almasının önünde engeller oluşturduğu ve ekonomik anlamda zor durumda olan alacaklı için ekstra bir külfet oluşturduğu için eleştirilmiştir (Uyar, 7443 Sayılı Kanun, s.30).

uyarınca çıkarılması gereken tarifenin, bu maddeyi ihdas eden Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılacağı öngörülmüştür. Hem 111/b maddesinin uygulanmasına ilişkin yönetmelik⁴⁸³ hem md. 106 uyarınca çıkarılacak tarife⁴⁸⁴ 08.03.2022 tarihli ve 31772 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

İİK geçici madde 18/2 hükmü ile, 87, 88, 106, 110, 111/b, 114, 115, 118, 124, 126, 127, 129, 130, 133, 242 ve 244 üncü maddeler ile 134 üncü maddenin dokuz ve onuncu fıkralarında 7343 sayılı Kanun'la yapılan değişikliklerin uygulanmasına ne zaman başlanacağı belirtilmiştir. Buna göre, anılan değişiklikler henüz ülke genelinde uygulanmaya başlamamıştır. Öncelikle Adalet Bakanlığınca belirlenen il ya da ilçelerde uygulanması kararlaştırılmıştır. İlgili değişikliklerin, Adalet Bakanlığınca belirlenen il ya da ilçelerde, 111/b maddesinin uygulanmasına ilişkin yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Adalet Bakanlığı'nın resmi internet sitesinde 08.03.2022 tarihinde yayımlanan Elektronik Satış Yönetmeliği ve Satış Giderleri Tarifesinin ilk olarak Ankara Batı Adliyesi (mülhakatlar hariç) yargı çevresinde 15.03.2022 tarihi itibari ile uygulanacağı duyurulmuştur⁴⁸⁵. Yine, Adalet Bakanlığı'nın resmi internet sitesinde 23.05.2022 tarihinde yapılan başka bir duyuru ile anılan yönetmelik ve tarife hükümlerinin 01.06.2022 tarihi itibari ile Ankara, Kayseri ve Bursa illeri ile bu illerin ilçelerinde uygulanmaya başlayacağı ilan edilmiştir⁴⁸⁶.

Kanaatimizce, değişiklikleri içeren ilgili madde hükümleri olan 87 ve 106. maddelere, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip hükümlerini düzenleyen İİK'nın ilgili kısmında herhangi bir atıf olmadığından, anılan değişiklikler rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip açısından uygulanabilir değildir. Bu durumun ise kanun koyucunun bilinçli bir tercihi olmadığını gözden kaçırdığı bir husus olduğunu mütalaa etmekteyiz. Zira, anılan

⁴⁸³ İcra ve İflas Kanunu Uyarınca Elektronik Ortamda Yapılacak Satışların Usulü Hakkında Yönetmelik adı altında yayımlanmıştır. Bu çalışma içerisinde "Elektronik Satış Yönetmeliği" olarak anılacaktır.

⁴⁸⁴ "Satış Giderleri Tarifesi" adı altında Adalet Bakanlığı tebliği olarak yayımlanmıştır.

⁴⁸⁵ (<https://iidb.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/elektronik-ortamda-yapilacak-satislara-iliskin-duyuru10032022104700>), Erişim Tarihi: 06.05.2022).

⁴⁸⁶ (<https://iidb.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/e-satis-yonetmeliği-ve-tarifenin-uygulanmasına-dair-duyuru23052022043721>), Erişim Tarihi: 01.06.2022).

düzenlemeler ile kıymet takdir işlemlerinin belirli bir standarda oturtulmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takibin özel olarak kapsam dışı bırakılmak istendiği çok mümkün gözükmemektedir. Belirtelim ki, motorlu kara taşıtları yönünden sadece bilirkişi aracılığı ile kıymet takdiri yaptırılmasına dair kuralların rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip açısından getirilmesi faydalı ve menfaatler dengesine uygun olurdu. Anılan kıymet takdiri sürecine ilişkin değişikliklerin rehinli takipler açısından uygulanması ise rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takibi düzenleyen hükümlere getirilecek değişiklik ya da ilgili maddelere atıf yapılması sureti ile mümkün olabilecektir.

İİK md. 106 hükmünün değişiklik öncesi halinde “talep için müddetler” başlığı altında sadece, taşınır⁴⁸⁷ ve taşınmaz⁴⁸⁸ malların haciz tarihinden itibaren ne kadarlık bir süre içerisinde satışının istenebileceği ile borçlunun üçüncü şahıslardaki alacağının taşınır hükmünde olduğu hususları düzenlenmişti. 7343 sayılı Kanun ile ilgili hükme giderlerin peşin olarak yatırılması gerektiği hususu eklenmiş ayrıca 2. fıkra ile satış isteme süresi bakımından alacaklı lehine bir düzenleme getirilmiştir. Kanun koyucunun anılan düzenlemeyi rehinli alacaklılar yönünden getirmemesi yine bilinçli bir tercih olarak değerlendirilememektedir. Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip adeta unutulmuştur.

B. Rehinli Taşınırın Paraya Çevrilmesi

1. Genel olarak

Rehin alacaklısı, rehinli taşınır malın satış bedeli ile tatmin edilecektir. Rehinli malın borçludan veya rehin maliki üçüncü kişinin elinden alınarak alacaklıya verilmesi mümkün değildir⁴⁸⁹. Başka bir deyişle, rehinli alacaklının rehinli taşınır malı edinmesi söz konusu değildir.

Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takip, ödeme emrine itiraz edilmemesi sureti ile ya da yapılan itirazın kaldırılması veya iptali üzerine kesinleşmiş olur. Rehinli

⁴⁸⁷ Taşınır için haciz tarihinden itibaren 6 aylık bir süre öngörülmüştü.

⁴⁸⁸ Taşınmazlar için haciz tarihinden itibaren 1 yıllık bir süre öngörülmüştü.

⁴⁸⁹ **Muşul**, Cilt 2, s.852; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.261. Ayrıca bkz.yukarıda Birinci Bölüm, II, C, 7 nolu başlık altındaki açıklamalar.

malın satışı takibe itiraz olmadığı takdirde, ödeme emrinde belirtilen ödeme süresi dolduktan sonra talep edilebilir. Ödeme emrine itiraz söz konusu ise, rehinli taşınırın satışı ancak ödeme emrine yapılan itirazın hükümden düşürülmesinden sonra istenebilir.

Taşınır rehninin paraya çevrilmesi sureti ile ilamlı takipte ise, zaten ilamsız takipte olduğu gibi itiraz aşaması mevcut değildir. İlamlı takibin üzerine borçlu tarafından icranın geri bırakılması kararı alınmaz ise, rehinli taşınır malın satış aşamasına geçilebilecektir.

Kısaca ifade etmek gerekir ise, satışın talep edilebilmesi için öncelikle her iki takip türünde de takibin ve taşınıra ilişkin kıymet takdirinin kesinleşmesi gerekmektedir⁴⁹⁰.

2. Rehlinli Taşınırın Satışını Talep Süresi

Rehlinli taşınırın satışını talep süresi, ödeme emri veya icra emrinin tebliğinden itibaren altı aydır (İİK md. 150/e/1)⁴⁹¹. Başka bir deyişle, ödeme emri ya da icra emrinin tebliğinden itibaren altı ay içerisinde alacaklı tarafından rehinli taşınırın satışı talep edilmelidir. İİK 150/e maddesi 1. fıkra hükmünde bu husus açıkça belirtilmiştir⁴⁹². Öte yandan, rehin veren bir üçüncü kişi ise, satış isteme süresinin hesabında borçlu ve rehin verenden hangisine daha geç tebligat yapılmış ise, o tebligatın tarihi esas alınmalıdır⁴⁹³.

Haciz yolu ile takipte, satış isteme süresi haciz tarihinden başlatıldığı halde, rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takipte ödeme ya da icra emrinin tebliği tarihinden itibaren başlatılmaktadır. Bunun nedeni, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulünde haciz safhasının olmaması, taşınır rehninin zaten alacaklının elinde olması, taşınmaz rehninin ise tapuda tescil edilmiş olması nedeni ile borçlunun o mal üzerinde tasarruf hakkının kısıtlanmış olmasıdır⁴⁹⁴. Motorlu kara taşıtı rehni açısından uygulamaya bakıldığında ilgili düzenlemenin ihtiyaçları karşılamaktan uzak olduğu ve satış talebinin sırf Kanun'daki süreyi kaçırmamak adına yapıldığı gözlemlenmektedir. Bunun en önemli nedeni ise, motorlu kara taşıtı rehninin neredeyse tümüyle sicile kayıt sureti ile gerçekleşmesi ve

⁴⁹⁰ Muşul, Cilt 2, s.857.

⁴⁹¹ 6352 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik öncesinde rehinli taşınırın satışını talep müddeti bir yıl idi.

⁴⁹² Aynı hükümlerle, taşınmaz rehninin satışının ise bir yıl içinde istenebileceği hüküm altına alınmıştır.

⁴⁹³ Gürdoğan, Rehin, s.82.

⁴⁹⁴ Akyazan, İhale, s.9.

rehinli alacaklının rehinli taşınıra zilyet olmaması yani rehinli taşınırın rehin veren borçlunun kullanımında bırakılmasıdır. Bu nedenle, alacaklının zilyetliğinde olmayan ve fiilen muhafaza altına alınamayan motorlu kara taşıtı yönünden satış isteme süresinin ödeme ya da icra emrinin tebliği tarihinden işletilmesi kanaatimizce isabetli bir düzenleme değildir. Satış işleme süresinin motorlu kara taşıtının muhafaza altına alındığı ya da kıymet takdirinin tebliğ edildiği tarihten itibaren işletilmesinin daha isabetli olacağı kanaatindeyiz.

7343 sayılı Kanun'un 9. maddesi ile değiştirilen İİK md. 106/1. fıkra hükmünde, haczedilen malın satışını isteme süresi bir yıl olarak düzenlenmiştir. Anılan değişiklik ile hacizli taşınırlar ve taşınmazlar yönünden satış isteme süresi yeknesak hale getirilmiştir. Anılan düzenlemenin rehinli taşınırlar için getirilmediği ve rehinli taşınırın satışını talep etme süresini düzenleyen İİK md. 150/e hükmünün aynı şekilde bırakıldığı anlaşılmaktadır.

Kanaatimizce; burada da, kanun koyucunun bilinçli bir tercihi söz konusu değildir. Zira, amaç sürelerin yeknesak hale getirilmesi ise rehinli taşınırlar da bu kapsama alınmalı ve rehinli taşınırların satışını isteme süresi bir yıl olarak değiştirilmeliydi. Satış isteme süresine ilişkin olarak getirilen değişikliklerin, rehinli taşınırlar yönünden yeniden bir kanun değişikliği yapılmak sureti ile getirilmesi isabetli olacaktır.

Anılan altı aylık sürede satış istenmemesinin akıbeti rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takibin düşmesidir. Belirtilen sürede satış istenmez ise, artık bu takip üzerinden işlemlere devam edilemez. Bu husus, İİK 150/e maddesi 2. fıkra hükmünde açıkça düzenlenmiştir⁴⁹⁵. İİK 150/e maddesinin 2. fıkrasında süresinde satış istenmez ise, rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takibin düşeceğini hüküm altına alan düzenleme emredici niteliktedir⁴⁹⁶. Yargıtay kararları ile de anılan İİK md. 150/e/2 hükmünün emredici olduğu ve süresiz şikayet nedeni olacağı içtihat edilmiştir⁴⁹⁷.

⁴⁹⁵ Haciz yolu ile takipte ise, takip devam etmekte, sadece haciz düşmektedir.

⁴⁹⁶ **Yılmaz**, s.811; **Muşul**, İhale, s.7.

⁴⁹⁷ a- "...Yasanın bu hükmü emredici nitelikte olup, icra müdürlüğünce re'sen uygulanması gerekir. İcra müdürlüğünce anılan madde hükümlerine göre takibin düşürülmesinin gerekip gerekmediği hususu, 'bir hakkın yerine getirilmemesi veya sebepsiz sürüncemede bırakılması' niteliğinde olduğundan, İİK.nun 16/2 maddesi uyarınca süresiz olarak şikayet konusu edilebilir. Bu durumda mahkemece şikayetin esası incelenerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken..." Yargıtay, 12. HD., T. 07.06.2012, E. 2012/1423, K.2012/19741 (**Muşul**, Rehin, s.348).

İfade edelim ki, satış talebinin geçerli olabilmesi için açıkça satış istenmesi ve buna ilişkin masrafların dosyaya depo edilmesi gereklidir. Sadece satış talep edilmesi yeterli değildir. Masraflar da peşin olarak ödenmelidir⁴⁹⁸.

Öte yandan, satışın istenmeyip sadece kıymet takdir işlemlerinin yapılmış olması satış istendiği şeklinde yorumlanamaz⁴⁹⁹. Burada dikkat edilmesi gereken husus anılan altı aylık sürede taşınırın satışının talep edilmesi gerektiğidir, yoksa bu altı aylık süre içerisinde taşınırın satışının yapılması gerekmez⁵⁰⁰. Satışı talep süresi geçtikten sonra yapılan satış talebi üzerine ihale gerçekleşir ise, bu ihalenin feshi gerekir çünkü hukuken ortada olmayan bir takip neticesinde ihale yapılmış olur⁵⁰¹.

Rehlinli taşınırlar için satış isteme süresi olan bu altı aylık süre hak düşürücü süredir. Bu süre içerisinde satış istenmez ya da istenip de satışa yönelik talep geri alınır ise, rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takip düşmüş olur (İİK md. 150/e/2). Satışa yönelik talebin geri alınması açıkça yapılmalı, başka bir ifade ile satış talebinin geri alındığına dair irade açıkça anlaşılmalıdır. İcra müdürünün bu durumu tespit eden bir karar vermesi gereklidir. İcra takibi düştüğü halde, icrai işlemlere devam edilmesi halinde bu işlemler ortada bir takip olmadığı için geçersiz olacaktır. Yalnız bu durumda, alacaklının rehin hakkı düşmez, alacaklı yeni bir takip yapmak ve bu takibi kesinleştirmek sureti ile yine taşınırın satışını isteyebilecektir. Ancak bu ihtimalde alacaklı, borçluya yine takibin türüne göre ödeme emri veya icra emri göndermek zorunda kalacaktır⁵⁰².

Satış isteme yetkisinin gelebilmesi için kuşkusuz, daha önce ifade etmiş olduğumuz üzere rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takibin kesinleşmiş olması gereklidir. Kesinleşme olmadan rehlinli taşınırın satışına talep edilemez. Ödeme emrine itiraz edilmesi ya da ilamlı

b- "...Mahkemece İİK'nun 150/e maddesi gereğince takip dosyasının iki yıl içinde satışın istenmemesi nedeniyle düştüğü nazara alınarak, şikayetin reddine karar verilmesi gerekirken..." Yargıtay 8. HD., T. 10.2.2014, E. 2013/14416 K. 2014/2011 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 23.11.2021).

⁴⁹⁸ **Kuru**, Cilt 2, s.1175; **Muşul**, Rehin, s.314; **Uyar**, İhale, s.28; **Kuru**, Cilt 3, s.2474. Ayrıca bu yöndeki Yargıtay kararı için bkz.; "...İİK'nun 150/e maddesi göndermesi ile aynı Kanununun 78/2 maddesi uyarınca süresinde satış istenmiş ise de, satış masrafları peşin yatırılmadığından ayrıca, İİK'nun 59.maddesi gereğince de satış masrafları avans olarak peşinen de ödenmediğinden bu talep anılan maddelerdeki süreyi etkilememektedir..." Yargıtay 12. HD., T. 08.03.2005, E. 2005/1124, K. 2005/4723 (**Muşul**, Rehin, s.314).

⁴⁹⁹ Yargıtay HGK., T. 22.03.2006, E. 2006/12-149, K. 2006/86 (**Muşul**, Rehin, s.314).

⁵⁰⁰ **Kuru**, Cilt 2, s.1179.

⁵⁰¹ **Yılmaz**, s.812.

⁵⁰² **Muşul**, Rehin, s.317-318.

takip prosedüründe icranın geri bırakılması kararının alınması halinde rehinli taşınırın satışı istenemeyecektir⁵⁰³. Bu husus, İİK md. 150/e son fıkrada belirtilmiştir. İlgili hükümde, İİK md. 78/2 hükmünün kıyas yolu ile rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takipte de uygulanacağı belirtilmiştir.

Anılan düzenleme gereği, ödeme veya icra emri kesinleşene kadar geçen süre ve taksit sözleşmesi yapılmış ise, bunun ihlaline kadar geçen süre hesaba katılmayacaktır. Taksit ödemeleri borçlu tarafından ihlal edilirse, bu ihlal anından itibaren satış talep etme süreleri tekrar işlemeye başlar (İİK md. 78/2)⁵⁰⁴.

İtirazın iptali ya da itirazın kaldırılması davası açılmasından kesinleşmesine kadar geçen süre, satış isteme süresinin hesabına dahil edilmez⁵⁰⁵. İİK md. 78/2 hükmünde bahsi geçen itiraz ve dava itirazın iptali ile itirazın kaldırılması yargılamalarını kapsamaktadır⁵⁰⁶.

Kıymet takdirine ilişkin olarak şikayet yoluna başvurulması, satış isteme sürelerini kesmez. Kıymet takdirine ilişkin olarak şikayet yoluna başvurulmuş ise, alacaklı yine ödeme emri ya da icra emri tebliğinden itibaren altı aylık süre içerisinde satış talebinde bulunmalıdır⁵⁰⁷. Ancak satışın fiilen gerçekleşebilmesi için kıymet takdirinin kesinleşmesi gerekir.

3. Satış Talebinin Nasıl ve Nereye Yapılacağı

Satış talebi yazılı olarak ya da tutanağa geçirilmek kaydı ile sözlü olarak, takibin başlatıldığı icra dairesine yapılmalıdır⁵⁰⁸. Satış talebinin herhangi bir koşula bağlı olarak

⁵⁰³ Erturgut, s.72.

⁵⁰⁴ Kuru, Cilt 2, s.1178; Kuru, Cilt 3, s.2474.

⁵⁰⁵ Kuru, Cilt 3, s.2474; Muşul, Rehin, s.330. Ayrıca bkz.;

a- "...Örnek 6 icra emrine borçlunun itirazı üzerine, bu tarihten icra mahkemesince verilen red kararının kesinleştiği tarihe kadar geçen sürenin iki yıllık satış isteme süresinin hesabına dahil edilmeyeceği..." Yargıtay 12. HD., T. 10.05.2005, E. 7263, K. 10176 (Karmış, s.768).

b- "...İtirazın kaldırılması için icra mahkemesine (md.68 ve 68/a) veya itirazın iptali için mahkemeye başvurulması tarihinden itibaren icra mahkemesinin itirazın kaldırılması kararının veya mahkemenin itirazın iptali kararının kesinleşmesine kadar geçen zaman bu 1 veya 2 yıllık (şimdiki 6 ay ve 1 yıl) satış isteme süresinin hesabına dahil edilmez..." Yargıtay 12. HD., T. 05.06.2006, E. 2006/9256, K. 2006/11924 (Karmış, s.768).

⁵⁰⁶ Yılmaz, s.813; Kuru, Cilt 3, s.2474.

⁵⁰⁷ Muşul, İhale, s.6; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.258; Muşul, Rehin, s.330.

⁵⁰⁸ Arslan, Ramazan, İcra-İflas Hukukunda İhale ve İhale Feshi, Ankara, 1984, s.34; Kuru, Cilt 2, s.1174; Muşul, İhale, s.19 ve 20; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.261.

yapılması mümkün değildir⁵⁰⁹. Motorlu taşıtın muhafaza altına alındığı yer ile takibin başlatıldığı yerler farklı ise, satış istinabe suretiyle yapılır. Motorlu taşıt, muhafaza işleminin gerçekleştiği yer icra dairesinde açık artırma sureti ile satışa çıkarılsa da satış talebinin mutlaka takibin başlatıldığı icra dairesine yapılması gereklidir⁵¹⁰.

4. Paraya Çevirme Usulü

a- Genel Olarak

İİK'da "müşterek hükümler" başlığı altında yer alan md. 150/g düzenlemesi ile satılması istenen rehin hakkında hangi hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. İlgili hüküm gereği, "satılacak rehin hakkında 92 nci maddenin üçüncü fıkrası ve 93, 96, 97, 97/a, 98 ve 99 uncu maddeler ile 112'den 137 nci maddeye kadar olan hükümler" kıyasen uygulama alanı bulacaktır.

İİK uyarınca rehinli taşınırın satışı, hacizli taşınırın satış prosedürüne tabidir. Yani, rehinli taşınırın yönünden "açık artırma" ya da "pazarlık sureti" ile satış mümkün görünmektedir.

b- Açık Artırma Yolu ile Satış

Açık artırma yolu ile satışa ilişkin genel kurallar TBK md. 274 ile 281 hükümleri arasında yer almaktadır. İİK'da düzenlenen açık artırma ile satışın TBK'da düzenlenen açık artırma ile satışın özel bir türü görünümünde olduğunu söyleyebiliriz. Zira, TBK'da esasen isteğe bağlı açık artırma düzenlenmiş olup, İİK'da düzenlenen ise cebri açık artırmadır⁵¹¹. TBK md. 274'e göre, açık artırma yoluyla satış, "yeri, zamanı ve koşulları önceden belirlenerek, hazır olanlar arasından en yüksek bedeli öneren ile yapılan satıştır."

Cebri açık artırmada yine önceden yeri, zamanı ve koşulları belirlenmiş bir artırma söz konusudur. İsteğe bağlı açık artırmada olduğu gibi, satışa çıkarılan mal en yüksek

⁵⁰⁹ Muşul, İhale, s.20; Arslan, s.34.

⁵¹⁰ Uygulamada, muhafaza işlemini gerçekleştiren icra dairesine, takibin başlatıldığı icra dairesince satış talimatı yazılır. Motorlu taşıt, "talimat icra dairesi" adı verilen bu icra dairesinde açık artırma sureti ile satışa çıkarılır.

⁵¹¹ Arslan, s.38 ve 39.

teklifi verene ihale edilecektir. Ancak burada artırmayı ve ihaleyi gerçekleştirecek olan icra dairesidir. Burada borçlunun yani malın sahibinin rızasına gerek yoktur⁵¹².

Taşınır rehninin paraya çevrilmesi sureti ile takip yolunda satış, kural olarak “açık artırma”⁵¹³ ile yapılır. Açık artırma usulü ile amaçlanan, rehinli taşınırın en yüksek fiyatı verene ihale edilerek rehinli malın ucuza satılmasının önüne geçmektir. Bu itibarla açık artırma yoluyla satış, hem alacaklı hem de borçlu yararına olacaktır⁵¹⁴.

Artırma, aleni ve umumidir. Artırmanın aleni olması herkese açık olması anlamına gelir. Umumi olması ile, TMK uyarınca medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olan herkesin artırmaya katılabileceği⁵¹⁵ ifade edilir. Bu ilkelere aykırı şekilde artırma yapılması halinde, ilgililerin şikayeti üzerine artırma işleminin iptali söz konusu olacaktır⁵¹⁶.

Artırma, icra müdürü ya da icra müdürünün görevlendirmiş olduğu yardımcılar tarafından yürütülmektedir. Artırma sürecinde belediye tarafından görevlendirilmiş olan bir tellal hazır bulunmaktadır⁵¹⁷. Artırma, ilanda belirtilen yer, gün ve saatte satışa konu taşınırın açıkça satışa arz edilmesi ile başlamaktadır. Satışa katılan ilgililerin vermiş oldukları teklifler, başka bir ifade ile ileri sürmüş oldukları peyler ile devam etmektedir⁵¹⁸. Her katılanın ileri sürmüş olduğu pey yüksek sesle tellal tarafından tekrar edilmekte ve en yüksek pey ileri sürüldüğünde tellal tarafından üç defa bağırılmak sureti ile icra memuru tarafından elektronik ortamda verilen teklifler de dikkate alınmak sureti ile en yüksek peyi sürene ihale edilmektedir (İİK md. 115/1)⁵¹⁹.

⁵¹² Arslan, s.39.

⁵¹³ Mahcuz ya da rehinli malların cebri açık artırma suretiyle satışa çıkarılmasına “artırma”, artırma sonunda satışın gerçekleşmiş olmasına ise “ihale” denmektedir. İkisi birbirinden farklı kavramlar olduğundan artırma yerine ihale ya da satış kavramlarının kullanılması mümkün değildir. Artırmada daha yüksek pey sürülmesi halinde önceki pey sahibi ileri sürmüş olduğu pey ile bağlı olmaktan kurtulmaktadır. Bkz. **Muşul**, İhale, s.21. Ayrıca açık artırma hakkında detaylı bilgi için bkz. **Kuru**, Cilt 2, s.1197; **Erturgut**, s.37 vd.

⁵¹⁴ **Arar**, s.243; **Onar**, N.442; **Muşul**, İhale, s.21; **Akyazan**, İhale, s.17.

⁵¹⁵ İhaleye katılacaklar, ihaleye kendi adlarına katılabilecekleri gibi, temsil hükümleri uyarınca bir başkası yerine de katılabilirler (**Akyazan**, İhale, s.13).

⁵¹⁶ **Akyazan**, İhale, s.13.

⁵¹⁷ **Uyar**, **Talih**, “Açık Artırma ile Yapılan Satışlarda Mülkiyetin Alıcıya Geçme Anı” ve “Satış İlanında Satılan Taşınmazın Bulunduğu Sokak Numarasının Yanlış Belirtilmiş Olmasının İhalenin Feshine Neden Olup Olmayacağı”, TBB Dergisi, 2017 (132), s.412, (<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-132-1692>) (Erişim Tarihi: 06.05.2022); **Muşul**, Cilt 1, s.753.

⁵¹⁸ **Akyazan**, İhale, s.15; **Uyar**, İhale, s.47; **Uyar**, Açık Artırma, s.412.

⁵¹⁹ **Uyar**, Açık Artırma, s.412.

Doktrinde bir görüş, artırmanın biteceği saatin gösterilmemesini ihalenin feshi için bir gerekçe olarak görmemektedir. Bu görüşe göre, artırma ilan edilen saatte başlamış olup, isteklilerin fazla olması nedeni ile saatler sürse bile en yüksek pey ileri sürülene kadar beklenmelidir⁵²⁰. Kanaatimizce anılan görüş malın en yüksek fiyata satılmasına hizmet edecek olması nedeni ile isabetlidir.

Açık artırmanın mahiyeti aslında bir tür icap ve kabuldür. İcap tarafında rehinli taşınırı satışa çıkararak icra dairesi, kabul tarafında ise, ihaleye katılarak pey süren ilgililer bulunmaktadır⁵²¹. Her pey sahibi, ileri sürmüş olduğu pey ile bağlıdır, kendisinden daha yüksek pey sürülmesi halinde ileri sürmüş olduğu pey ile bağlılıktan kurtulur (TBK md. 276)⁵²².

Artırmada İİK'da öngörülen asgari satış bedeline ulaşılamadığı takdirde satış geri bırakılır. Bu durumda, artırmaya katılarak pey sürmüş olan ilgililer peyleri ile bağlılıktan kurtulmuş olur⁵²³.

Artırma neticesinde taşınırın Kanun'daki koşulların sağlanmış olması nedeni ile ihale edilmesi halinde taşınırın mülkiyeti alıcıya geçmiş olur (TBK md. 279/1 ve İİK md. 134/1)⁵²⁴. Burada dikkat edilmesi gereken husus, artırmanın icra müdürününün ya da görevlendirilen tellalın "sattım" demesi üzerine artırmanın sonlanmasıdır. "Sattım" ifadesi kullanılmadan katılımcıların pey sürme hakları devam etmektedir⁵²⁵.

c- Pazarlık Sureti ile Satış

Pazarlık sureti ile satış⁵²⁶ İİK'da menkullerin satışı ile ilgili hükümlerde yer almaktadır. Haciz yolu ile yapılan takipte olduğu gibi, rehinin paraya çevrilmesi yolu ile

⁵²⁰ Uyar, İhale, s.47; Akyazan, İhale, s.15.

⁵²¹ Akyazan, İhale, s.15.

⁵²² Muşul, İhale, s.21; Akyazan, İhale, s.15 ve 16.

⁵²³ Akyazan, İhale, s.17.

⁵²⁴ Akyazan, İhale, s.23.

⁵²⁵ Uyar, Açık Artırma, s.412 ve 413.

⁵²⁶ Pazarlık sureti ile satış, borçlunun hacizli veya rehinli mallarının icra dairesince, kanunda belirtilen koşulların gerçekleşmesi halinde paraya çevrilmesini sağlar. Pazarlık sureti ile satış hakkında detaylı bilgi için bkz. **Özmumcu, Seda**, Cebri İcra Hukukunda Pazarlık Suretiyle Satış, 1. Bası, İstanbul, 2005.

yapılan takipte taşınırлар yönünden pazarlık sureti ile satış mümkündür⁵²⁷. Ancak, uygulamada pazarlıkla satış usulü pek tercih edilmemektedir. Bu nedenle; hem anılan satış yönteminin taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulünde neredeyse hiç kullanılmıyor olması hem de çalışmamızın kapsamını fazla genişletmemek adına burada detaya girilmeyecektir.

Taşınırларın satışında kural açık artırma yolu ile satış olsa da, istisnai hallerde kanunun belirtmiş olduğu durumların gerçekleşmesi halinde pazarlıkla satış söz konusu olabilir⁵²⁸. Pazarlık sureti ile satış sadece İİK md. 119'da sayılan hallerde mümkündür⁵²⁹. Bu haller dışında pazarlık sureti ile satış yapılamaz. Başka bir ifade ile, pazarlık sureti ile satış yapılabilecek haller kanunda sınırlı sayıda belirtilmiştir⁵³⁰.

İlgili maddede pazarlık sureti ile satış yapılabilecek haller beş fıkra halinde sayılmıştır. İlgili maddenin, 2. ve 3. fıkralarının rehinli motorlu kara taşıtları yönünden uygulanması mümkün değildir⁵³¹. Diğer fıkralarda düzenlenen ihtimallerin ise şartların yerine gelmesi halinde rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip açısından uygulama alanı bulması söz konusu olabilir.

Bütün alacakdarların istemesi halinde yani, alacaklı, borçlu ve varsa rehin malikinin tümü isterse pazarlıkla satış söz konusu olabilir (İİK md. 119/1)⁵³².

Pazarlık sureti ile satışın amacı, mümkün olan en kısa sürede ve en az masraf yapılarak paraya çevirme işleminin gerçekleşmesidir⁵³³. İİK md. 119/4'ün İİK md. 113/2'ye yapmış olduğu atıf gereği, icra memurunun kıymeti süratle düşen ya da muhafazası masraflı olan malları pazarlık sureti ile satması mümkündür. Motorlu taşıtların

⁵²⁷ İpotekli taşınmazlar ise sadece açık artırma sureti ile satılabilir (**Muşul**, İhale, s.21; **Muşul**, Rehin, s.345; **Akyazan**, İhale, s.19). Uyar, İİK md. 150/g'nin md. 119'a yapmış olduğu atıf nedeni ile hem taşınır hem taşınmaz rehninde pazarlık sureti ile satışın mümkün olduğu görüşündedir bkz. **Uyar**, İhale, s.319.

⁵²⁸ **Kuru**, Cilt 2, s.1197; **Muşul**, İhale, s.21 ve 59.

⁵²⁹ Kanundaki bu ihtimallerden birisi mevcut olsa dahi, icra müdürünün satışı pazarlık sureti ile yapıp yapmama konusunda takdir yetkisi vardır (**Görgün/Börü/Kodakoğlu**, s.216).

⁵³⁰ **Muşul**, Rehin, s.347.

⁵³¹ İlgili fıkralarda, borsa veya piyasada fiyatı bulunan kıymetli evrak veya diğer mallar ile altın ve gümüş eşyanın pazarlık suretiyle satılabilceği düzenlemiştir.

⁵³² Akyazan ise, rehinli alacaklının rüçhanlı alacaklı olması nedeni ile pazarlık sureti ile yapılan satış bedelinden de öncelikle karşılanacağı bu nedenle rızasına gerek olmadığı görüşündedir (**Akyazan**, İhale, s.19). İlgililerin pazarlıkla satış için bazı koşullar öngörebileceği hk. bkz. **Arslan**, s.42; **Uyar**, İhale, s.32.

⁵³³ **Özümucu**, s.27.

muhafazasının oldukça yüksek masraflı olması karşısında anılan satış usulünün rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip açısından uygulanmasının oldukça faydalı sonuçlar doğurabileceği zaman ve masraf tasarrufu sağlayacağı düşünülebilir.

İİK mevcut hali ile pazarlık sureti ile satışa ilişkin detaylı düzenlemeler içermemektedir. Pazarlıkla satışın hukuki niteliği ve maddi hukuka ilişkin sonuçları hakkında herhangi bir düzenleme yoktur. Bu nedenle, pazarlıkla satışın hukuki niteliği tartışmalıdır⁵³⁴. Taraf menfaatlerine uygun ve yeterli açıklıkta düzenlemeler getirilmesi halinde, uygulamasının arttırılması ile zaman ve masraftan tasarruf sağlanması mümkün olabilecektir⁵³⁵.

5. Satış Talep Edebilecek Olanlar

Satışın yapılabilmesi için kural olarak talep gereklidir. Taşınırın satışı için icra dairesi resen harekete geçerek işlem yapamaz⁵³⁶. Nasıl ki, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulü alacaklının talebi üzerine başlar, takibi ilerletici işlemler olan icrai işlemler alacaklının talebi üzerine gerçekleşirse; takibin kesinleşmesi üzerine rehinli taşınırın satışını talep edecek olan da kural olarak rehin alacaklısıdır⁵³⁷.

Alacaklı dışında satış isteyebilecek olanlar, alacaklının hukuki halefleri (temlik alan, mirasçı gibi), borçlu ve rehinli mal üçüncü kişiye ait ise rehinli malın maliki üçüncü kişidir⁵³⁸. Zira, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte rehin maliki de takibe dahil edilmekte olup, borçlu ile rehin maliki arasında mecburi takip arkadaşlığı bulunmaktadır. Bu nedenle, rehin maliki olan üçüncü kişinin satış talep etmesinde menfaatinin olduğu tartışmasızdır⁵³⁹.

⁵³⁴ Pazarlıkla satışın hukuki niteliği hakkında tartışmalar ve bu konudaki görüşler hakkında detaylı bilgi için bkz. **Arslan**, s.59 vd.; **Özmumcu**, s.31 vd. Bazı yazarlar, pazarlıkla satışın normal satış hükümlerine tabi olduğu görüşündedir (**Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.224; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s.328; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, s.216).

⁵³⁵ **Özmumcu**, s.27.

⁵³⁶ **Erturgut**, s.39; **Muşul**, İhale, s.59; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.255; **Kuru**, Cilt 3, s.2473-2474.

⁵³⁷ **Muşul**, İhale, s.13. Taşınmaz rehninin paraya çevrilmesi yolu ile takipte her derecedeki rehin alacaklısı, taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile takipte ise, her sıradaki rehin alacaklısı satış talep edebilir. Burada satışın satış isteyen alacaklıya nazaran rüçhanı olan alacaklının alacağı dikkate alınarak yapılması önemlidir (**Akyazan**, İhale, s.5).

⁵³⁸ **Kuru**, Cilt 3, s.2473; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.256; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.340.

⁵³⁹ **Erturgut**, s.58.

Rehinli motorlu taşıt, üçüncü bir kişi tarafından haczedilmiş ise, bu haciz alacaklısı da rehinli taşıtın satışını isteyebilecek, satış “karşılama prensibine” uygun olarak gerçekleşecek ve satış bedelinden öncelikle rüçhan hakkı olan rehinli alacaklı tatmin edilecektir.

İcra dairesi kural olarak kendiliğinden harekete geçerek, resen satış kararı veremez. Ancak, bunun bir istisnası mevcuttur. Eğer rehinli taşının değeri hızla düşüyor ise veya taşının muhafazası çok masraflı ise, alacaklının talebine gerek duymadan icra dairesinin satış kararı verme yetkisi mevcuttur (İİK md. 113/2)⁵⁴⁰.

Kanun koyucu borçlunun talebi ile de satışın mümkün olduğunu hüküm altına almıştır (İİK md. 113/1)⁵⁴¹.

6. Satışın Yapılacağı Zaman

İcra dairesi satış talebinden itibaren iki ay içerisinde rehinli taşını satmalıdır (İİK md. 112/1)⁵⁴². Yalnız bu hüküm emredici nitelikte bir hüküm olmadığından, iki ay içerisinde satışın yapılmaması satışın geçersizliğine neden olmayacaktır⁵⁴³. Başka bir ifade ile, iki aylık sürenin geçmesinden sonra satış yapılabilir ve bu satış geçerlidir⁵⁴⁴. Ancak tarafların satışın geç yapılması nedeni ile bir zararı olmuş ise, icra dairesinin sorumluluğuna gidilebilecektir⁵⁴⁵. Satışın icra dairesinde anılan süre içerisinde yapılabilmesi için, satışın yapılmasına engel teşkil edecek bir durumun da olmaması gereklidir⁵⁴⁶.

⁵⁴⁰ Muşul, Rehin, s.348; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.255; Kuru, Cilt 2, s.1173-1174.

⁵⁴¹ Kuru, Cilt 2, s.1174.

⁵⁴² 6352 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik öncesinde bu süre bir ay olarak öngörülmüştü.

⁵⁴³ Arslan, s.38; Kuru, Cilt 2, s.1198, Muşul, Rehin, s.349; Muşul, İhale, s.60; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.268; Uyar, İhale, s.26.

⁵⁴⁴ Muşul, İhale, s.60; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.213; Erturgut, s.81; Uyar, İhale, s.26; Arslan, s.38.

⁵⁴⁵ Erturgut, s.81; Arslan, s.38. Ayrıca bu husus, icra müdürünün disiplin cezası almasına da sebebiyet verebilir (Muşul, İhale, s.60 ve Uyar, İhale, s.26).

⁵⁴⁶ Akyazan, İhale, s.12.

7. Satışın Yapılması

a- Genel Olarak

Belirtelim ki, 7343 sayılı Kanun ile cebri icraya ilişkin açık artırmaların tümüyle online yapılacağı şeklinde bir düzenleme getirilmiştir. Elektronik ortamda açık artırma usulüne ve elektronik ortamda satışın⁵⁴⁷ yapılmasına ilişkin detayları düzenleyen hükümler 7343 sayılı Kanun’la değişik İİK’nın 111/b, 114 ve 115. maddeleri olup, anılan hükümlerdeki değişiklikler Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olsa da anılan hükümlerin uygulamaya geçirilmesi için belirli bir geçiş süreci öngörülmüştür. 7343 sayılı Kanun md. 33 hükmü ile İİK’ya geçici md. 18 hükmü eklenmiş ve anılan hüküm ile değişikliklerin ne zaman uygulanmaya başlayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle hem mevcut uygulamaya dair düzenlemelerin hem değişiklik sonrası düzenlemelerin değerlendirilmesinin uygun olacağını düşünmekteyiz. Bu kapsamda, öncelikle halihazırda devam eden cebri icra açık artırma sürecine ilişkin açıklamalarımıza bakalım.

b- 7343 Sayılı Kanun Değişikliği Öncesi Satış Usulü

1) Artırma Hazırlıkları

Taşınırın açık artırma sureti ile satılabilmesi için öncesinde birtakım hazırlıkların yapılması gereklidir. Bunların en önemlilerinden birisi açık artırma şartnamesinin düzenlenmesi ikincisi ise, açık artırmanın ilan edilmesidir⁵⁴⁸. Açık artırmanın ilan edilmesi ile satış amacına ulaşacak ve satışa çıkarılacak taşınırı satın almak isteyen ilgililere hitap edilerek, rehinli taşınırın fiyatının yükseltilmesi sağlanacaktır. Açık artırma usulü, daha önce ifade etmiş olduğumuz üzere⁵⁴⁹ hem borçlu hem alacaklı yararına bir satış yöntemidir. İhaleye çıkarılan rehinli taşınırın fiyatının yükselmesi ile borçlunun borcunun kapanma

⁵⁴⁷ Satış terimi, cebri icrada paraya çevirme olarak anlaşılmalıdır.

⁵⁴⁸ **Muşul**, İhale, s.60; **Muşul**, Rehin, s.349.

⁵⁴⁹ Bkz. yukarıda İkinci Bölüm, III, B, 4 nolu başlık altındaki açıklamalar.

olasılığı artacak, buna karşılık rehinli alacaklının alacağıın tümünün tahsili şansı yükselecektir.

a) Artırma Şartnamesi Hazırlanması

Usule uygun bir ihalenin yapılabilmesi için, ihaleye ilişkin olarak öncelikle artırma başka bir ifade ile satış şartnamesinin hazırlanması gerekir. Artırma ve ihale, anılan şartnamede bahsedilen hususlar çerçevesinde gerçekleşecektir. Artırmaya katılmak isteyen kişiler anılan şartname esaslarına uygun olarak hazırlık yaparak cebri açık artırmaya katılmalıdırlar⁵⁵⁰. Satış ilanında yer alan bütün hususlara şartnamede yer verildiği gibi, satış ilanında yer almayan bütün hususlar da şartnamede detaylı olarak yer almaktadır. Artırma şartnamesinin artırma ilanından daha detaylı bilgileri içerdiği muhakkaktır.

İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik⁵⁵¹ md. 39 ile değiştirilen İİK Yönetmeliği md. 47’de düzenlenen taşınırın açık artırma şartnamesi ve tutanağı başlıklı hükmünde artırma şartnamesi ve tutanağında yer alması gereken hususların neler olduğu belirtilmiştir. Buna göre, “şartnameye dosya numarası, alacaklının ve borçlunun adları ve soyadları, ilânın şekli, artırmanın yapılacağı yer, gün ve saat, birinci ve ikinci artırma tarihleri ile her iki artırma için elektronik ortamda teklif vermenin başlayacağı ve sona ereceği gün, artırma şartları, taşınırın cinsi, takdir edilen kıymeti” yazılacak ve icra müdürünce imzalanıp, mühürlenecektir.

b) Açık Artırmanın İlan Edilmesi

İlanda hem birinci açık artırmanın hem ikinci açık artırmanın yapılacağı yer, gün ve saat satışın yapılmasından önce ilan edilir (İİK md. 114/1). Bu ilanın amacı, açık artırmaya mümkün olduğunca katılımın sağlanarak, rehinli taşınırın değerinde satılmasını sağlamaktır⁵⁵². Artırma ilanının ne şekilde yapılacağı, artırma gün ve saati, satış ilanının gazete ile yapılıp yapılmayacağı gibi konularda icra dairesi karar verecektir. İcra dairesi

⁵⁵⁰ Karşlı, s.344.

⁵⁵¹ RG. 16.04.2013, S.28620. İİK Yön. md. 47 hükmü, 08.03.2022 tarihli 31772 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan yönetmelikle yürürlükten kaldırılmıştır.

⁵⁵² Kuru, Cilt 2, s.1199; Muşul, İhale, s.64.

anılan kararları verirken elbette, her iki tarafın çıkarlarını gözeterek hareket etmelidir⁵⁵³. Yalnız, burada dikkat edilmesi gereken husus, icra dairesinin ilanın ne şekilde yapılacağı hususunda takdir yetkisinin olduğudur. Yoksa, icra dairesinin ilanın yapılmaması yönünde bir karar vermesi mümkün değildir⁵⁵⁴.

Artırma ilanının gazete ile yapılması zorunluluğu bulunmamakta olup, bunu takdir edecek olan icra dairesidir⁵⁵⁵. İlanın şekline, artırmanın tarzına icra müdürlüğü tarafların menfaatlerini dikkate alarak karar verecektir. İlan, yurt genelinde yayımlanan bir gazete ile yapılacak ise, tirajı ellibinin üzerinde olan bir gazete ile yapılmalıdır (İİK md. 114/f.2)⁵⁵⁶.

Gazete ile ilan edilmesine karar verilir ise, gazete ilanında artırma şartnamesindeki kadar detay bilgiye yer verilmeyip, satışa konu edilen taşınırın cinsi, mahiyeti, önemli özellikleri, muhammen değeri ile artırmanın yapılacağı gün, saat ve yer belirtilmektedir. Ayrıca, ilanda şartnamenin nereden temin edileceğine dair bilgi verilir. Taraflar da kendi imkanları ile satışı ilan edebilirler ancak tarafların yapacakları bu ilanların resmi işlemlere etkisi olmayacaktır. Satış ilanı elektronik ortamda da yapılacaktır (İİK md. 114/f.3).

6352 sayılı Kanun⁵⁵⁷ ile yapılan değişiklik ile satış ilanının elektronik ortamda da yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Elektronik ortamda yapılan ilanların herkesin katılımına açık olduğu ve dileyen herkesin e devlet şifresi ile giriş yaparak katılabileceği dikkate alındığında, gazete ilanının borçlu için ilave bir masraf ve alacaklı için ilave bir külfet getireceği nedenleri ile taraf menfaatlerine uygun olmadığı görüşündeyiz.

İlanın satış tarihinden ne kadar süre önce yapılacağı hakkında kanunda bir düzenleme olmamakla birlikte⁵⁵⁸, ilgililerin haberdar olmasına fırsat verecek ve artırmaya

⁵⁵³ **Ertugut**, s.82; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.269; **Kuru**, Cilt 2, s.1199; İcra dairesinin ilanı uygun vasıtalar ile yapmaması ve tarafların menfaatlerinin ihlalinin söz konusu olması halinde, artırmaya hazırlık işlemlerinde usulsüzlük/aksaklık olması nedeni ile icra mahkemesinden ihalenin feshi istenebilir (**Muşul**, İhale, s.64).

⁵⁵⁴ **Muşul**, İhale, s.64.

⁵⁵⁵ Yargıtay da artırma ilanının Türkiye genelinde bir gazetede yapılması kararının her yerden alıcısı çıkabilecek yüksek değerli mallar için verilebileceği görüşündedir (**Muşul**, İhale, s.63, dipnot.97).

⁵⁵⁶ İlanın bu şekilde yapılmasına karar verilmesi halinde, ilanın anılan koşulları sağlamaması şikayet konusu olabilir. Bu durum ayrıca ihalenin feshi sebebi olarak da görülebilir (**Muşul**, İhale, s.64).

⁵⁵⁷ RG. 05.07.2012, S.28344.

⁵⁵⁸ Taşınmazlarda ise ilanın, birinci ihale tarihinden en az bir ay önce yapılacağı düzenlenmiştir.

katılımı teşvik edecek makul süre önceden yapılması tarafların menfaatlerine uygun olacaktır. Aksi halde, şikayete ve ihalenin feshine sebebiyet verilmiş olur⁵⁵⁹.

Rehinli taşınır ve ipotekli taşınmazların paraya çevrilmesinde kıyasen uygulanacak olan İİK md. 112-137 hükümleri arasında yer alan hacizli taşınmazlara ait satış ilanlarının alacaklı, borçlu ve diğer ilgililere tebliğini düzenleyen md. 127'dekine benzer bir düzenleme taşınır için mevcut değildir. İİK md. 127 kıyasen rehinli taşınmazlar hakkında uygulanır, ancak rehinli taşınır hakkında uygulanmaz⁵⁶⁰. Taşınır satış ilanının tebliği zorunlu olmamasına rağmen, icra dairesince ilan ilgililere tebliğine karar verilmiş ise, bu tebligatlar yapılmadan satış yapılamayacaktır. Aksi, ihalenin feshine sebebiyet verir⁵⁶¹.

İcra takip dosyasında vekil varsa, satış ilanının vekile tebliği gereklidir. Aksi halde, ihalenin feshi gerekir⁵⁶².

Açık artırmaya öncelikle elektronik ortamda teklif verilerek başlanır. Elektronik ortamda teklif verme süresi, ilk ihale tarihinden on gün öncesinde başlar ve ihalenin yapılacağı günden önceki gün sonunda biter. Bu şekilde elektronik ortamda verilecek teklifler, rehinli taşınırın muhammen değerinin yüzde ellisinden az olamayacaktır. İhaleye katılacak olan üçüncü kişilerin satışa konu rehinli taşınırın kıymetinin yüzde yirmisine tekabül eden bir teminatı yatırmaları gerekmektedir (İİK md. 114/f.4).

Alacaklının alacağına mahsuben satışa iştirak etmesi mümkündür. Satışa çıkarılan taşınır üzerinde hakkı olan alacaklının alacağı İİK md. 114/4'te belirtilen oranda ise, kendisinin artırmaya iştiraki halinde ayrıca pey akçesi ve teminat aranmayacaktır (İİK md. 114/f.5).

⁵⁵⁹ Erturgut, s.82-83; Akyazan, İhale, s.14; Arslan, s.39; Uyar, İhale, s.35.

⁵⁶⁰ Muşul, Rehin, s.350. Taşınır satış ilan ilgililere tebliğine dair yasada hüküm bulunmamasına rağmen, tarafların menfaatinin gerektirmesi halinde ilgililere tebligat yapılmalıdır (Akyazan, İhale, s.14). Yine İsviçre'de satış ilanının ilgililere tebliğinin zorunlu olduğu ve ilgililerin çıkarlarının korunması açısından isabetli olduğu hk. bkz. Uyar, İhale, s.35.

⁵⁶¹ Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.221; Muşul, Rehin, s.350; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.270; Erturgut, s.85.

⁵⁶² Muşul, Rehin, s.350; Muşul, İhale, s.70.

2) Artırmanın Yapılması ve İhale

Artırmaya katılmak isteyen herkes, bizzat veya yetkili temsilcisi ya da vekalet ile yetkilendirdiği bir vekil aracılığı ile katılabilir⁵⁶³. Rehinli alacaklının da artırmaya iştiraki mümkündür. Ancak bizim hukukumuzda borçlu artırmaya katılamaz, satıştan önce borcunu ödemek sureti ile satışın iptalini isteyebilir⁵⁶⁴.

Açık artırma ve ihaleyi esas itibari ile icra müdürü yönetir. İcra müdürünün bu konuda müdür yardımcılara ya da icra katiplerine yetki vermesi de mümkündür⁵⁶⁵. Uygulamada çoğunlukla bu şekilde yetkilendirme yapılmak sureti ile cebri açık artırma ve ihale süreçlerinin yürütüldüğünü söylemek mümkündür.

Artırmanın mutlaka ilanda belirtilen gün, saat ve yerde yapılması gereklidir⁵⁶⁶. Rehinli motorlu taşıtlar ayrı ayrı, her birine ayrı bir artırma saati tahsis edilerek satılır⁵⁶⁷.

Elektronik ortamda verilen en yüksek teklif üzerinden, ilanda belirtilen yer, gün ve saatte icra müdürü ya da yetkilendirdiği müdür yardımcısı tarafından artırma başlatılır. Satışa konu taşınır, üç defa bağırıldıktan sonra en yüksek teklifi verene ihale edilir (İİK md. 115/1)⁵⁶⁸.

Açık artırmaya çıkarılan taşınırın ihale edilebilmesi için ileri sürülen peyin bazı kalemleri karşılaması gereklidir. “Karşılama prensibi” olarak ifade edilen bu ilke aşağıda detaylı olarak açıklanacaktır⁵⁶⁹.

Artırma bedeli, mala takdir edilen kıymetin yüzde ellisini bulmalı, satış isteyen alacaklının alacağına rüçhanı olan alacaklı var ise, onun alacağı karşılanmalı ve ayrıca paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarını⁵⁷⁰ karşılamalıdır (İİK md. 115/1).

⁵⁶³ Erturgut, s.90.

⁵⁶⁴ Uyar, İhale, s.49; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.271.

⁵⁶⁵ Kuru, Cilt 2, s.1204; Uyar, İhale, s.46.

⁵⁶⁶ Muşul, Rehin, s. 351; Kuru, Cilt 2, s.1203; Uyar, İhale, s.46.

⁵⁶⁷ Kuru, Cilt 2, s.1203.

⁵⁶⁸ Uyar, İhale, s.46; Muşul, Rehin, s.351.

⁵⁶⁹ Bkz. aşağıda İkinci Bölüm, IV, C isimli başlık altındaki açıklamalar.

⁵⁷⁰ İcra takibindeki tüm masraflar değil, paraya çevirme ve paylaşılma masraflarına dahil olan kıymet takdirine ilişkin bilirkişi ücreti, gazete ilanı gibi ücretler karşılama prensibinde dikkate alınır (Muşul, Rehin, s.351).

Artırma bedelinin bu tutarları karşılamaması ihtimalinde ya da artırmaya katılan olmaz ise, satış geri bırakılır (İİK md. 115/2). İkinci ihale gününde alıcı çıkmaz veya anılan tutara ulaşamaz ise satış düşecektir (İİK md. 115/3)⁵⁷¹.

3) Satış Bedelinin Ödenmesi

Kural, satışın yani ihalenin peşin para ile yapılmasıdır⁵⁷². Ancak icra müdürünün alıcıya⁵⁷³ yedi günü geçmeyecek şekilde süre vermesi mümkündür (İİK md. 118/f.1 c.1 ve 2)⁵⁷⁴. Bu süre içerisinde alıcı tarafından ihale bedelinin ödenmemesi halinde, ihaleyi icra dairesi resen fesheder. Bu süre geçtikten sonra alıcı tarafından ödeme yapılmak istenirse, icra dairesinin kabul etmemesi ve ihalenin resen feshedilerek malın yeniden satışa çıkarılması gerekir⁵⁷⁵.

İİK md. 118/2 düzenlemesi ile süresinde ihale bedelini yatırmayan alacaklıya sorumluluk yükleyen bir hüküm getirilmiştir. Anılan düzenleme gereği, ihalenin feshine sebebiyet veren alıcı, verdiği teklif ile fesihten sonra verilen teklif arasındaki farktan sorumlu olacağı gibi, meydana gelen diğer zararlar ve temerrüt faizinden de sorumlu olacaktır⁵⁷⁶.

İhale edilen taşınırın alıcıya teslimi için, ihalenin kesinleşmesi gerekmektedir (İİK md. 118/1 son cümle). İhale kesinleşirse ve ihale bedelinin tamamı ödenirse, icra dairesi taşınırın alıcıya teslim edebilir. İhale bedelinin rehinli alacaklıya ödenebilmesi için de ihalenin kesinleşmesi gereklidir⁵⁷⁷.

⁵⁷¹ **Muşul**, Rehin, s.351.

⁵⁷² Satış bedeli olarak nakit para yerine geçecek teminat mektubu, hisse senedi v.s. kabul edilemez (**Uyar**, İhale, s.56).

⁵⁷³ Alıcı ile ihale kendisine yapılmış olan kişi kastedilmektedir.

⁵⁷⁴ Burada ihale alıcısına mutlaka yedi günlük süre verileceği şeklinde anlaşılmalıdır. İcra müdürünün anılan süreyi verip vermeme ya da bazı koşulların yerine getirilmesi halinde vermesi hususunda takdir yetkisi vardır. Şartnamede alıcıya yedi günlük sürenin verileceği belirtilmiş ise icra müdürü artık bu süreyi vermek zorundadır (**Uyar**, İhale, s.56).

⁵⁷⁵ **Muşul**, İhale, s.84; **Akyazan**, İhale, s.24 ve 25; **Muşul**, Rehin, s.353.

⁵⁷⁶ **Muşul**, Rehin, s.353; **Muşul**, İhale, s.84.

⁵⁷⁷ **Muşul**, İhale, s.84; **Uyar**, İhale, s.57; **Muşul**, Rehin, s.352.

c- 7343 Sayılı Kanun Değişikliği Sonrası Satış Usulü

1) Borçluya Rızaen Satış Yetkisi Verilmesi

24.11.2021 tarihli 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile İİK'ya eklenen 111/a maddesi ile borçluya “rızaen satış” imkanı getirilmiştir. Anılan hüküm daha önce İİK'da mevcut olmayan ve 7343 sayılı Kanun ile ihdas edilmiş olan yeni bir hükümdür. Bu düzenlemenin satış usulü açısından getirilmiş önemli bir değişiklik olduğunu söylemek mümkündür.

İlgili madde hükmüne göre, borçluya kıymet takdiri tebliğ edilmiş ise, borçlu kıymet takdirinin tebliği tarihinden itibaren yedi gün içerisinde hacizli malın, rızaen satışına yönelik yetki verilmesi talebinde bulunabilecektir⁵⁷⁸. Eğer kıymet takdiri henüz yapılmamış ise, borçlunun da kıymet takdiri yapılmasını isteme hakkı mevcuttur. Kıymet takdirinin kesinleşmesini takiben icra müdürü cebri icra işlemlerini durdurur ve borçluya onbeş günlük süre verir (İİK md. 111/a/1). Borçluya rızaen satış yetkisi verilebilmesi için kıymet takdirinin kesinleşmiş olması gerekmektedir⁵⁷⁹.

Aynı maddenin ikinci fıkrasında, rızai satıştaki asgari satış bedelinin ne olacağı hüküm altına alınmıştır. Burada cebri icra satışına oranla oldukça yüksek bir oran belirlenmiştir. Satış bedeli, malın takdir edilen kıymetinin yüzde doksanına⁵⁸⁰ tekabül eden miktar ile satışa konu mal ile teminat altına alınan ve satış isteyen alacaklının alacağına rüçhanı olan alacakların toplamından hangisi fazla ise bu tutarın ve ayrıca bu tutara ilave olarak bu aşamaya kadar bu mahcuz için yapılan takip masraflarının toplamından az olamayacaktır. Bu madde ile, hem malın düşük bedelle satılmasının önüne geçilmek istenmiş, hem de satış isteyen alacaklının alacağına göre öncelikli olan alacaklının çıkarı korunmak istendiği anlaşılmaktadır (İİK md. 111/a/2). Ancak, ilgili madde hükmünde,

⁵⁷⁸ Adalet Komisyonu Raporunda anılan düzenlemenin “kıymet takdiri tebliğ edilen icra dairesinden kendisine yetki verilmesini talep edebilir” şeklinde olması gerektiği mütalaa edilmiştir. (Bkz. Adalet Komisyonu Raporu md. 12: **Uyar, Talih**, 24/11/2021 Tarihli ve 7343 Sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un Getirdiği Yenilikler, İBD, C.96, S.1, 2022, s.35 (<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/ibd20221/16/>), (Erişim Tarihi: 29.04.2022).

⁵⁷⁹ **Kale, Serdar**, İcra ve İflâs Hukukunda Online Satış, 2021, (www.lexpera.com) (<https://blog.lexpera.com.tr/icra-ve-iflas-hukukunda-online-satis/>) (Erişim Tarihi: 01.02.2022). **Uyar**, 7343 Sayılı Kanun, s.34.

⁵⁸⁰ Tasarıda bu oran malın muhammen kıymetinin %80'i olarak belirtilmişti. Bkz. Hükümet Tasarısı Gerekçesi (**Uyar**, 7343 Sayılı Kanun, s.35).

satış isteyen alacaklının alacağına rüçhanı olan alacaklının alacağından bahsedilmiş ise de, bu madde uyarınca esasen borçlu satış istemektedir. Bu maddenin uygulanması halinde hangi alacaklıya göre karşılama prensibi devreye girecektir, bu hususta bir belirsizlik vardır.

Cebri açık artırma usulüne paralel olarak burada da bir “asgari satış bedeli” belirlenmiştir. Anılan düzenlemenin rüçhanlı alacaklının çıkarının gözetilecek şekilde getirilmek istenmesi isabetli olmakla birlikte, Kanun’un lafzının da rüçhanlı alacakların çıkarını koruyacak şekilde olması gerekir. Aksi halde, anılan madde ile getirilen rızaen satış yetkisinin kötüye kullanılması sureti ile rehinli alacaklının zarara uğratılması söz konusu olabilir. Adalet Komisyonu Raporunda belirtildiği gibi⁵⁸¹, haczedilen malın değeri muvazaalı olarak düşük belirlenerek Kanun’da öngörülen asgari satış bedeli şartı kolayca sağlanabilir. Burada bahsi geçen rüçhanlı alacaklı, “rehinli alacaklı” olarak anlaşılmalıdır. Başka bir deyişle, asgari satış bedelinin, satış isteyen alacaklı dışındaki tüm hacizli alacaklıların alacağını karşılaması gerekmez. İcra dairesi, satış bedelinden haciz alacaklılarına haciz tarihlerini dikkate alarak ödeme yapacaktır⁵⁸².

Borçluya verilen onbeş günlük süre içerisinde, malın alıcısının satışa konu bedeli icra dairesine ödemesi gereklidir. İcra dairesi, anılan satış tutarı ödendikten sonra bedelin “karşılama prensibi” uyarınca gerekli şartları sağlayıp sağlamadığına dair bir inceleme yapar. İnceleme neticesinde anılan şartların sağlandığını tespit ederse, satışın onayı ile malın devir ve teslim işlemleri hususunda karar verilmesi için dosyayı derhal icra mahkemesine gönderir (İİK md. 111/a/3). Kanunda icra dairesinin incelemesini tamamladıktan sonra dosyayı derhal mahkemeye göndereceği hüküm altına alınmıştır. Kanaatimizce, icra dairesine dosyayı inceleyip mahkemeye gönderebilmesi için düzenleyici mahiyette ve makul bir sürenin verilmesi isabetli olurdu. Zira, “derhal” kavramından ne anlaşılması gerektiği uygulamacılar arasında farklı yorumlanmaya müsaittir.

⁵⁸¹ Bkz. Adalet Komisyonu Raporu md. 12 (Uyar, 7343 Sayılı Kanun, s.36).

⁵⁸² Kale, (www.lexpera.com) (<https://blog.lexpera.com.tr/icra-ve-iflas-hukukunda-online-satis/>).

Mahkeme, bu hususta en geç on gün içerisinde dosya üzerinden yapacağı inceleme ile talebin kabulü veya reddine karar verecektir. Anılan karar kesin olup⁵⁸³, kabul kararı verilmesi halinde, malın mülkiyeti alıcıya geçecek⁵⁸⁴ ve varsa tüm hacizler kaldırıldıktan sonra devir ve teslim işlemleri yapılacaktır. Mahkemece ret kararı verilmesi ihtimalinde ise, alıcının dosyaya yatırmış olduğu tutar kendisine iade edilecektir (İİK md. 111/a/3).

Borçluya rızaen satış için verilen onbeş günlük sürenin başlangıcından mahkemenin vereceği karar tarihine kadar geçen sürede alacaklı yönünden satış isteme süresi işlemeyecektir (İİK md. 111/a/1 son cümle).

Borçluya rızaen satış imkanı veren İİK md. 111/a maddesi uyarınca yapılacak satışlar hakkında niteliğine uygun olduğu oranda İİK'nın diğer hükümleri de uygulanacaktır (İİK md. 111/a/4).

Yine anılan maddenin son fıkrası ile, rızaen satış sürecinin uygulanmasına dair usûl ve esasların, Adalet Bakanlığınca yürürlüğe konulacak yönetmelik ile düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Kayseri Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesi 2022/290 E. 2022/300 K. sayılı ilâmı ile anılan yönetmelik çıkarılmadan ilgili 111/a hükmünün uygulanmasının mümkün olmadığına karar vermişti⁵⁸⁵. Yönetmelik, 28.05.2022 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir⁵⁸⁶.

⁵⁸³ Kale, anılan satış pazarlık sureti ile satışa benzetmekte, satışa icra mahkemesinin karar vermesi nedeni ile de satışın kamusal boyut kazandığını ifade etmektedir. Bu nedenle de satışın uygulanan yöntem farklı olsa da cebri bir satış olduğunu kabul etmektedir. Yasada her ne kadar icra mahkemesinin kararının kesin olduğundan bahsedilse de icra mahkemesinin yaptığı incelemenin şekli bir inceleme olduğu ve satışın iptali için İİK md 134 hükmünden farklı olarak ilgililerin şikayet yoluna başvurmalarının mümkün olduğunu ileri sürmektedir (Kale, www.lexpera.com, (<https://blog.lexpera.com.tr/icra-ve-iflas-hukukunda-online-satis/>)).

⁵⁸⁴ Kale, malın hasar ve yararının, alıcı tarafından satış tutarının icra dairesine yatırılması anı ile alıcıya geçeceği kanaatindedir (Kale, www.lexpera.com, (<https://blog.lexpera.com.tr/icra-ve-iflas-hukukunda-online-satis/>)).

⁵⁸⁵ "...30.11.2021 tarihinde yürürlüğe giren 7343 sayılı Kanun'un 12. maddesi ile değişik 2004 sayılı Kanun'un 111/a maddesinde borçluya satış yetkisi verilmesinin düzenlendiği, aynı maddenin son fıkrasında ise 'bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Adalet Bakanlığı'na yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir' hükmü uyarınca Adalet Bakanlığı tarafından İİK'nın 111/a maddesi hükmünün uygulanabilmesi için yönetmeliğin çıkarılmadığı, bu yönetmelik çıkarılmadan kanun hükmünün uygulanmasının mümkün olmadığı..." Kayseri BAM, 5. HD., T. 15.02.2022, E. 2022/290, K. 2022/300 (<https://www.forumadalet.net/index.php?topic=110731.0>, Erişim Tarihi: 09.05.2022).

⁵⁸⁶ R.G. 28.05.2022, Sayı: 31849.

İfade edelim ki, satılması istenen rehinle ilgili hangi maddelerin uygulanacağını düzenleyen İİK md. 150/g hükmünde 112'den 137'nci maddeye kadar olan hükümlerin kıyas yolu ile uygulanacağı belirtilmiş olup, 111/a maddesine atıf yapılmamıştır. Bu nedenle, getirilen rızai satış hükümlerinin rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip yönünden uygulanamayacağı kanaatindeyiz⁵⁸⁷. Nitekim, rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takiplerde borçluların talebi üzerine icra müdürlerinin vermiş oldukları kararlara karşı yapılan şikayetlerin incelemesinde icra mahkemeleri bu yönde kararlar tesis etmeye başlamıştır⁵⁸⁸.

Öte yandan, borçluya rızaen satış yetkisi verilmesi usulünde alacaklının rızasının aranmaması haklı eleştirilere neden olmuştur. Zira, anılan usul kötü niyetli borçlular tarafından kötüye kullanılabilir ve alacaklıların zarara uğramasına sebebiyet verilebilir⁵⁸⁹. Hacizli malın değeri kasten eksiltilmek sureti ile yasada öngörülen muhammen değer in yüzde doksana tekabül eden tutara satış gerçekleştirilebilir ya da gerçekte mevcut olmayan alacaklar için sözde takipler yaratılarak bunlar üzerinden diğer alacaklılardan mal kaçırma durumları söz konusu olabilir⁵⁹⁰.

Ayrıca, hacizli mal üzerinde birden fazla haciz ya da rehin olması halinde, sürecin ne şekilde işleyeceği, hangi dosyadan satış talep edilebileceği, hem haciz alacaklısı, hem ipotek/rehin alacaklısının satış talep etmesi halinde nasıl bir çözüm getirileceği, tüm dosyalardan yapılmış olan kıymet takdirlerinin kesinleşmiş olması halinde en yüksek

⁵⁸⁷ Benzer yönde; Kale, www.lexpera.com, (https://blog.lexpera.com.tr/icra-ve-iflas-hukukunda-online-satis/). Adalet Komisyonu Raporunda madde metninde geçen haczedilen ibaresinden sadece hacizli mallar yönünden rızaen satış istenebileceği, rehinli mallar yönünden anılan düzenlemenin geçerli olmayacağı şeklinde bir anlam çıktığı ifade edilmiş, metne rehinli ve ipotekli malların da dahil edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bkz. Adalet Komisyonu Raporu md.12 (Uyar, 7343 Sayılı Kanun, s.35).

⁵⁸⁸ a- "...Takip, borçluya ait taşınmaz üzerinde bulunan ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile yapılmıştır. Yapılan yeni düzenlemede ise haczedilen maldan bahsedilmektedir. Takip şekline göre İİK'nun 150/g maddesinde de 111. Maddeye atıf bulunmadığından düzenlemenin ipotekli takiplerde uygulanamayacağı kanaatine varıldığından şikayetin reddine karar verilmesi gerekmiş..." Ankara 8. İcra Hukuk Mahkemesi, T. 24.02.2022, E. 2022/154, K. 2022/133.

b- "... Ankara 29. İcra Müdürlüğü'nün 2019/3414 esas sayılı dosyasında başlatılan ipoteğin paraya çevrilmesi ile ilamlı takip dosyasından gönderilen talimatla Ankara Gayrimenkul Satış İcra Müdürlüğü'nün 2021/1836 esas sayılı dosyasında ipotekli taşınmazların satış işlemlerine başlanılmış olup takip şekline göre İİK'nun 150/g maddesinde de 111. Maddeye atıf bulunmadığından düzenlemenin ipotekli takiplerde uygulanmayacağı kanaatine varıldığından..." Ankara 12. İcra Hukuk Mahkemesi, T. 01.04.2022, E. 2022/58, K.2022/376.

c- "...Somut olayda Ankara 9. icra müdürlüğü'nün 2018/4640 esas sayılı dosyasında ipoteğin paraya çevrilmesi ile ilamlı takip dosyasından gönderilen talimatla ipotekli taşınmazın satışı gerçekleşmiş olup takip şekline göre İİK' nun 150/g maddesinde de 111. maddeye atıf bulunmadığından düzenlemenin ipotekli takiplerde uygulanmayacağı kanaatine varıldığından..." Ankara 12.İcra Hukuk Mahkemesi, T. 25.02.2022, E. 2022/72, K. 2022/213.

⁵⁸⁹ Kale, rızaen satış ile ilgili düzenlemede takip alacaklısının da onayına yer verilmesi gerektiği görüşündedir (Kale, www.lexpera.com, (https://blog.lexpera.com.tr/icra-ve-iflas-hukukunda-online-satis/).

⁵⁹⁰ Bu konuda detay bilgi için bkz. Adalet Komisyonu Raporu md. 12 (Uyar, 7343 Sayılı Kanun, s.36).

kıymet takdiri üzerinden mi satış yapılacağı, bu noktada inisiyatifin borçluya mı ait olduğu, satış neticesinde elde edilen tutarın alacaklılar arasında nasıl paylaşılacağı gibi meseleler ortaya çıkacaktır⁵⁹¹. Anılan hususların tereddüte mahal vermeyecek şekilde ve tarafların menfaat dengesi de gözetilmek sureti ile detaylı bir şekilde düzenlenmesinin faydalı olacağını düşünmekteyiz.

Rızaen satış için, alacaklının rızasının aranmaması, düzenlemelerin yeterli düzeyde ve açıklıkta olmaması, borçlunun Kanun'un aradığı koşulu kolayca sağlayıp mahkemeden şekli bir inceleme ile karar alabileceği hususları düşünülürse, anılan satış yönteminin mevcut hali ile rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip açısından faydalı sonuçlar doğuracağı kanaatinde değiliz⁵⁹².

2)Elektronik Ortamda Açık Artırma Yolu ile Satış

a) Genel Olarak

Mevcut artırmaya hazırlık ve satış süreçlerine ilişkin uygulama, 24.11.2021 tarihinde yapılan değişikliklerin uygulanmasına geçilene kadar devam edecektir⁵⁹³. Elektronik ortamda satış usulünü düzenleyen İİK 111/b maddesinin son fıkrasında bahsedilen yönetmeliğin, 7343 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içerisinde çıkarılacağı öngörülmüştür. Anılan yönetmelik 08.03.2022 tarihinde 31772 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir⁵⁹⁴. Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, Adalet Bakanlığı'nca belirlenen il veya ilçelerde değişiklikler uygulanmaya başlayacak⁵⁹⁵, en geç bir yılın sonunda ülke geneline yayılacaktır. Değişikliklerin uygulanmaya başlaması ile birlikte cebri icra sürecinde yapılan tüm açık artırmalar elektronik satış portalı üzerinden gerçekleşecektir.

⁵⁹¹ Bu konuda detay bilgi için bkz. Adalet Komisyonu Raporu md. 12 (Uyar, 7343 Sayılı Kanun, s.36).

⁵⁹² Kale ise, anılan usulün rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip açısından getirilmesinin faydalı olabileceği görüşündedir (Kale, www.lexpera.com, (<https://blog.lexpera.com.tr/icra-ve-iflas-hukukunda-online-satis/>)).

⁵⁹³ 7343 sayılı Kanun ile elektronik ortamda satışa ilişkin olarak getirilen düzenlemeler yürürlüğe girmiş olsa da elektronik satış portalı alt yapısı henüz tamamlanmadığından ilgili hükümlerin uygulamasına henüz geçilmemiştir.

⁵⁹⁴ Yönetmeliğin tam adı "İcra ve İflas Kanunu Uyarınca Elektronik Ortamda Yapılacak Satışların Usulü Hakkında Yönetmelik" olup, iş bu çalışma içerisinde "Elektronik Satış Yönetmeliği" şeklinde kısaltılarak kullanılacaktır.

⁵⁹⁵ Yönetmeliğin yürürlüğe girişi ile Ankara Batı (Sincan) icra daireleri pilot uygulama için seçilmiştir (<https://iidb.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/elektronik-ortamda-yapilacak-satislara-iliskin-duyuru10032022104700>). (Erişim Tarihi: 06.05.2022).

İİK md. 150/g hükmü ile satılması istenen rehin hakkında hangi hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir. İlgili hükümde, 7343 sayılı Kanun ile ihdas edilen elektronik ortamda açık artırma suretiyle satışı düzenleyen 111/b maddesine atıf yapılmamıştır. Bununla birlikte artırma hazırlıklarına ilişkin detay düzenlemeler içeren 114. ve ihalenin nasıl yapılacağına ilişkin detayları içeren 115. maddelere ise atıf mevcuttur⁵⁹⁶. İİK 111/b maddesi kanuna yeni eklenen bir madde olup, kanun koyucunun anılan maddeye atıf yapmamasının nedeninin bilinçli bir susma olmadığını düşünmekteyiz. Kanun koyucu tarafından rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulünü düzenleyen hükümlere ilgili madde atfının eklenmesi 7343 sayılı Kanun ile getirilen diğer değişikliklerde olduğu gibi unutulmuştur.

Kanaatimizce; fiziki olarak gerçekleştirilen cebri icra satışlarında yaşanan sorunlar nedeni ile getirilen ve sorunları en aza indirgeyerek satışların daha verimli olmasını sağlayacak bir usul olan elektronik satış usulünün rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takip yönünden özellikle tercih edilmemiş olduğunun ve kapsam dışı bırakıldığı kabulü mümkün görünmemektedir⁵⁹⁷. Başka bir deyişle, satışların tümüyle elektronik ortamda yapılması amaçlandığına göre, kanun koyucunun rehinli takipler yönünden bilinçli bir susması olduğundan bahsedilemez. Zira, İİK'ya 7343 sayılı Kanun md. 33 ile eklenen geçici md. 18 hükmünde değişikliklerin rehinli takipler dahil olmak üzere uygulanacağı belirtilmiştir. Tüm bu açıklamalardan sonuç, kanun koyucunun alelacele yapılmış bir kanun değişikliği neticesinde rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulünü düzenleyen hükümleri göz ardı etmiş olduğudur.

Kanun koyucunun iradesi anılan değişikliğin tüm cebri icra satışlarında uygulanacağı yönünde⁵⁹⁸ olsa da açık bir kanun hükmü olmaması nedeni ile İİK'nın 111/b maddesinin rehinli takipler yönünden uygulanması kanuna aykırılık teşkil edecektir. Tekrar bir kanun değişikliği yapılarak anılan düzenlemenin rehlin paraya çevrilmesi yolu

⁵⁹⁶ İİK'nın 7343 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerin öncesinde İİK md. 114 ve 115 hükümlerine atıf zaten mevcuttu.

⁵⁹⁷ Hükümet Tasarısı Gerekçesinde de anılan usulün getirilmesinin gerekçeleri, mezat salonunda yapılan artırmaların bir takım problemlere neden olması, malın değerinde satılamaması, ihaleye katılımın düşük kalması olarak belirtilmiştir. Bkz. Hükümet Tasarısı Gerekçesi md. 13 (Uyar, 7343 Sayılı Kanun, s.39).

⁵⁹⁸ Kanun koyucunun iradesinin bu yönde olduğu hem Hükümet Tasarısı Gerekçesi hem de Adalet Komisyonu Raporundan açıkça anlaşılmaktadır. Bkz. Hükümet Tasarısı Gerekçesi md.13 ve Adalet Komisyonu Raporu md.13 (Uyar, 7343 Sayılı Kanun, s.39-40).

ile takip usulüne ilişkin maddelere eklenmesi isabetli olacaktır. Aksi halde, kanun hükmünde açıkça atıf yapılmadığından, sırf geçici maddeye eklenmiş olması nedeni ile 111/b maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan yönetmelik hükümlerinin rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takip açısından uygulanmasının dayanaksız olacağını düşünmekteyiz.

Tüm bu değerlendirmelerden sonra, elektronik satış portalı üzerinden gerçekleşecek ihalelere ilişkin açıklamalarımıza geçelim. Yine eski usulde olduğu gibi, ihale öncesinde satışa hazırlık için bir takım işlemlerin tamamlanması gerekecektir. Satış için gerekli olan prosedür yerine getirildikten sonra elektronik ortamda artırma ve artırma neticesinde satış (ihale) yapılabilecektir.

b) Elektronik Ortamda Satışa Hazırlık (Artırma Hazırlıkları)

7343 sayılı Kanun’la 24/11/2021 tarihinde yapılan değişiklik ile satışlar yine açık artırma usulü ile yapılacak ancak tümüyle elektronik ortamda, elektronik satış portalında gerçekleşecektir (İİK md. 114/1)⁵⁹⁹. Buna göre, birinci ve ikinci artırmanın yapılacağı gün ve saat aralığı ihaleye katılacak olanların katılımını teminen artırmaya başlangıç tarihinden itibaren en az onbeş gün önce ilan edilecektir⁶⁰⁰. Elektronik satış portalında yapılacak bu ilan, artırmanın bitiş tarihine kadar ilgililerin erişimine açık tutulacaktır. İkinci artırmanın başlangıç tarihi, birinci artırmanın bitim tarihinden itibaren bir ayı geçmeyecektir (İİK md. 114/2).

Artırma ilanının gazete ile yapılması zorunluluğu bulunmamakta olup, bunu takdir edecek olan icra dairesidir. İlanın şekline ve ilanın gazete ile yapılıp yapılmayacağına icra müdürlüğü, tarafların menfaatlerini dikkate alarak karar verecektir. İlan, yurt genelinde yayımlanan bir gazete ile yapılacak ise, tirajı ellibinin üzerinde olan bir gazete ile yapılmalıdır (İİK md. 114/3).

⁵⁹⁹ 7343 sayılı Kanun değişikliği ile cebri icra satışlarına ilişkin karma usul terk edilmiş, artırımların tümüyle elektronik ortamda yapılacağı şeklinde düzenleme getirilmiştir.

⁶⁰⁰ 7343 sayılı Kanun değişikliği öncesinde karma usul geçerli olduğu için artırmanın yapılacağı “yer”in de ilan edilmesi zorunlu idi. Ayrıca, ilanın satış tarihinden ne kadar süre önce yapılacağı hakkında bir düzenleme yoktu.

Satışın gazete ile ilan edilmesine karar verilir ise, gazete ilanında artırma şartnamesindeki kadar detay bilgiye yer verilmeyip, satışa konu edilen taşınırın cinsi, mahiyeti, önemli özellikleri, muhammen değeri, artırmanın yapılacağı gün ve saat aralığı ile artırmaya ilişkin bilgilerin yer aldığı elektronik satış portalı belirtilecektir. Taraflar da kendi imkanları ile satışı ilan edebilirler ancak taraflarca yapılacak bu ilanların resmi işlemlere etkisi olmayacaktır (İİK md. 114/4).

Farklı yollar ile ilan yapılması halinde elektronik satış portalında yapılacak ilanın esas alınacağı hüküm altına alınmıştır. Gazete veya elektronik satış portalında yapılan ilanın metninde hata olması halinde satış tarihi değiştirilmeden sadece elektronik satış portalında ilan düzeltilecektir. Bu düzeltme ilanının ayrıca ilgililere tebliğine gerek yoktur (İİK md. 114/5).

Elektronik satış portalında yapılacak ilanda hangi hususların yer alması gerektiği İİK md. 114/6'da detaylı bir şekilde belirtilmiştir. İlanın anılan maddedeki hususların tümünü içermesi gereklidir. Buna göre ilanda yer alması gereken kayıtları aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz;

Satılacak mala ilişkin bilgilerin elektronik satış portalında yapılacak ilanda yer alması zorunludur (İİK md. 114/f.6/1). İlgili fıkra uyarınca “satılacak şeyin cinsi, mahiyeti, önemli vasıfları, muhammen kıymeti, bulunduğu yer ve varsa görselleri ile artırma şartnamesinde yer alan diğer bilgiler” ilanda yer almalıdır.

İlanda teminata ilişkin bilgilere de yer verilmelidir (İİK md. 114/f.6/2 ve 3). Satışa katılmak isteyen ilgililerin teminat göstermesi zorunludur. İlgili düzenleme gereği artırmaya katılabilmek için yatırılacak teminat nakit olabileceği gibi, teminat mektubu şeklinde de olabilecektir. Satışa konu malın kıymetinin yüzde onuna denk gelen bir tutar artırmadan önce teminat olarak verilmelidir.

Nakit teminatların en geç artırma süresinin bitiminden önceki gün saat 23:30'a kadar satışı yapan icra dairesinin banka hesabına yatırılması ve yine teminat mektubu verilmek istenmesi halinde en geç artırma süresinin bitiminden önceki iş günü mesai

bitimine kadar kesin ve süresiz teminat mektubunun satışı yapan icra dairesine verilmesi gerektiği hususları ilanda belirtilmelidir.

Özellik arz eden durumlarda icra dairesine müracaatın zorunlu olduğu hususu ilan metninde yer alacak kayıtlardan birisidir. Artırmaya temsilci vasıtası⁶⁰¹ ile iştirak mümkündür. Bu durumda, temsilci aracılığı ile artırmaya iştirak edeceklerin en geç artırma süresinin bitiminden önceki iş günü mesai bitimine kadar satışı yapan icra dairesine müracatı zorunludur (İİK md. 114/f.6/4). İcra dairesine artırmaya katılacak temsilcinin yetkili olup olmadığını inceleme fırsatı verilmesi için anılan düzenlemenin getirildiğini söylemek mümkündür.

Yine hisseli satışın söz konusu olması halinde, açık artırmaya konu malı belirli paylarla satın almak isteyen müşterek alıcılar, en geç artırma süresinin bitiminden önceki iş günü mesai bitimine kadar satışı yapan icra dairesine müracaat etmelidir (İİK md. 114/f.6/5).

Ayrıca; satış talep eden ve artırmaya katılmak isteyen alacaklı ile ortaklığın satış suretiyle giderilmesinde artırmaya katılmak isteyen pay sahibinin, en geç artırma süresinin bitiminden önceki iş günü mesai bitimine kadar satışı yapan icra dairesine müracaat etmeleri hâlinde alacağın veya ortaklık payının teminatı karşıladığı miktar kadar kendilerinden teminat alınmayacağı hususu yer alacaktır (İİK md. 114/f.6/6).

İlan metninde yer alması gereken başka bir husus, şartların yerine gelmesi halinde malın en yüksek teklif verene ihale edileceğidir (İİK md. 114/f.6/7).

Yine, ilan metninde asgari satış bedelinin ne olacağı belirtilmiş olmalıdır. Buna göre, elektronik satış portalında verilecek tekliflerin haczedilen malın muhammen kıymetinin yüzde ellisi ile o malla güvence altına alınan ve satış isteyen alacağına rüçhanı olan alacakların toplamından hangisi fazla ise bu miktarı ve ayrıca bu miktara ilave olarak

⁶⁰¹ Buradaki temsilci kavramından şirket yetkilisi ya da artırmaya katılım için adına özel vekaletname düzenlenmiş kişiler anlaşılmaktadır.

paraya çevirme ve paylaşırma masraflarını geçmesi gerektiği ilanda belirtilmelidir (İİK md. 114/f.6/8)⁶⁰².

İhale alıcısının en yüksek teklifi verip süresi içinde ihale bedelini yatırmaması hâlinde, alınan teminatın iade edilmeyip öncelikle satış masraflarından düşölmek üzere alacaklarına mahsuben hak sahiplerine ödeneceği hususu da ilan metninde yer alması gereken başka bir husustur (İİK md. 114/f.6/9).

İhalenin ilk artırma neticesinde gerçekleşmemesi halinde bu durumun nasıl bir sonuç doğuracağıın ilanda belirtilmesi gerekir. İlgili düzenleme uyarınca, “asgari ihale bedelinin teklif edilmemesi nedeniyle ihalenin yapılamadığı veya en yüksek teklif verenin ihale bedelini yatırmaması sebebiyle ihalenin iptal edildiği hâllerde ikinci artırmanın ilk açık artırmadaki şartlar çerçevesinde tekrar yapılacağı” bilgisi yer almalıdır (İİK md. 114/f.6/10).

Elbette, ihale alıcısı tarafından ihale bedelinin ne zaman ödenmesi gerektiği hususu ilanda mutlaka belirtilmelidir. Buna göre, ihale alıcısının, satış bedelinin tamamını ihalenin gerçekleştiğine ilişkin tutanağın elektronik satış portalında ilan edildiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde icra dairesi hesabına ödemesi gerekmektedir.

Tüm bu açıklanan kayıtlardan başka ayrıca, satışa katılanların bütün ekleriyle birlikte şartnameyi görmüş ve içeriğini kabul etmiş sayılacakları ve ihalenin kesinleşmesi üzerine malın tescil ve teslim işlemlerinin yapılacağı hususlarının da elektronik satış portalında yapılacak ilanda yer alması gerektiğini belirtelim. Görüleceği üzere, ilanda yer alacak hususlar oldukça kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir.

c) Elektronik Ortamda Açık Artırmanın Yapılması ve İhale

7343 sayılı Kanun değişikliği ile ihalelerin tümüyle elektronik ortamda yapılması öngörölmüştür. İİK’ya eklenen md. 111/b hükmü ile malın satışının UYAP sistemine

⁶⁰² Elektronik ortamda açık artırma sureti ile satış elbette **karşılama prensibine** uygun olarak gerçekleşecektir.

entegre elektronik satış portalında açık artırma ile yapılacağı ve teklif süresinin yedi gün olduğu hususları düzenlenmiştir (İİK md. 111/b/1 ve 2).

İİK md. 111/b/3 hükmü ile teklif verenlerin kişisel bilgilerinin, artırma süresi içinde bilişim sistemini işleten kamu görevlileri hariç hiç kimse tarafından görülemeyeceği ve bilişim sisteminde gösterilmeyeceği düzenlenmiştir. Teklif verenlerin kişisel verilerinin hiç kimse tarafından görülemeyeceğine ilişkin düzenleme, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu⁶⁰³ hükümlerine uygundur. Ancak, bu düzenleme ile pey sürenlerin ileri sürmüş oldukları pey tutarlarının da artırmaya katılanlar tarafından görülemeyeceği kast ediliyor ise, açık artırmanın amacına ve ruhuna aykırı bir durum oluşmuş olacaktır⁶⁰⁴. Kanaatimizce, artırmaya katılanların kişisel veriler hariç ileri sürülen en yüksek peyi görebilmeleri, açık artırma ile amaçlanan en yüksek satış bedeline ulaşılması gayesine hizmet edecektir.

İİK md. 111/b hükmünün ihdası ile birlikte ihalenin yapılmasına ilişkin düzenlemeler içeren İİK md. 115 hükmünün elektronik ortamda yapılacak açık artırma ve ihalelere uyumlanması gerekmiştir. İİK md. 115 ve Elektronik Satış Yönetmeliği md. 15 hükümlerinde elektronik ortamda ihalenin ne şekilde gerçekleşeceği detaylı bir şekilde düzenleme alanı bulmuştur.

Yeni düzenleme uyarınca, birinci ve ikinci artırma, icra müdürü tarafından ilanda belirtilmiş olan gün ve saatte satışa konu malın muhammen değerinin yüzde ellisi üzerinden başlatılacaktır⁶⁰⁵. Şartlar yerine gelmiş ise, mal en yüksek teklifi verene ihale edilecektir. Artırma bedeli için asgari bir tutar öngörülmüştür. Buna göre, artırma bedeli haczedilen malın muhammen değerinin yüzde ellisi ile o malla güvence altına alınan ve satış isteyen alacağına rüçhanı olan alacakların toplamından hangisi fazla ise bunu ve bu tutara ilaveten paraya çevirme ve paylaşırma masraflarını da karşılamalıdır (İİK md. 115/1 ve Elektronik Satış Yönetmeliği md. 15/1).

⁶⁰³ RG., 07.04.2016, S: 29677.

⁶⁰⁴ Bu husustaki eleştiriler için bkz. Adalet Komisyonu Raporu md. 13 (Uyar, 7343 Sayılı Kanun).

⁶⁰⁵ İİK md. 111/b/4 gereği teklifler arasındaki fark, satışa çıkarılan malın muhammen kıymetinin binde birinden ve her hâlde yüz Türk lirasından az olamayacaktır.

Artırmanın sona erdiği gün ve saatte, şartlar yerine gelmiş ise, satışa konu edilen mal en yüksek teklifi verene ihale edilir ve malın mülkiyeti ihale alısına geçer (İİK md. 115/2 ve Elektronik Satış Yönetmeliği md. 15/2).

İhale alıcısının en yüksek teklifi verip, süresi içerisinde ihale bedelinin tümünü yatırmaması halinde, teminat tutarı artık kendisine iade edilmeyecektir. Öncelikle satış masraflarından düşülmek üzere hak sahibi olanlara alacaklarına mahsuben ödenecektir (İİK md. 115/3 ve Elektronik Satış Yönetmeliği md. 15/3)⁶⁰⁶. Anılan düzenleme ile ihale bedelinin yatırılmaması suretiyle satışın sürüncemede bırakılmasının önüne geçilmek istenmiştir.

İcra müdürü, artırma bittikten sonra artırma sonuç tutanağı tanzim etmek zorundadır. Artırmanın bitmesinden sonraki ilk iş günü bu tutanak tanzim edilmeli ve aynı gün elektronik satış portalında ilan edilmelidir (İİK md. 115/4 ve Elektronik Satış Yönetmeliği md. 17/1). Hem İİK md. 115/4 hükmünde hem Elektronik Satış Yönetmeliği md. 11'de anılan tutanakta yer alması gereken hususlar aşağıdaki gibidir:

- a- İhale alıcısının adı ve soyadı
- b- İhalenin hangi gün ve saatte tamamlandığı
- c- İhale bedeli
- d- İhale edilen malın muhtevası
- e- Şartlar yerine gelmişse en yüksek teklifi verene malın ihale edilmiş olduğu
- f- İhale bedelinin tutanağın ilanından itibaren yedi gün içerisinde icra dairesinin hesabına ödenmesi gerektiği
- g- Şartlar yerine gelmediği takdirde ihalenin hangi gerekçe ile yapılamadığı

Teklif verme süreci başladıktan sonra satış talebinin geri alınması mümkün olmasa da⁶⁰⁷ teklif verme süresinin bitimine kadar tüm borcun ödenmesi halinde satış durdurulacaktır (İİK md. 115/5 ve Elektronik Satış Yönetmeliği md. 15/6).

⁶⁰⁶ Maddenin önceki halinde bu şekilde bir düzenleme olmasa da, uygulamada icra daireleri İİK md. 118/2 uyarınca alıcıların yatırmış oldukları teminatı ihale farklarından sorumlu olmaları nedeni ile iade etmemekteydi.

⁶⁰⁷ Anılan düzenleme ihaleye katılanların kamu otoritesine duymuş olduğu inancın zedelenmemesi için getirilmiştir. Bkz. Adalet Komisyonu Raporu.

Bazı durumlarda icra müdürünün ihalenin yapılamadığını veya iptal edildiğini tespit etmesi gerekebilir. Asgari ihale bedeli teklif edilmezse, en yüksek teklif veren ihale bedelini yatırmaz ise veya teklif verme süresinin bitiminden önce borç tümüyle ödenir ise, ihale gerçekleşmemiş olur ve icra müdürünün bu durumu bir tutanak ile tespit etmesi gerekir. Borcun tümüyle ödenmesi halinde artık ihale iptal edilmiş olur. Diğer ihtimallerde ise daha önce ilan edilen ikinci artırma gününde, ikinci artırma yapılır (İİK md. 115/6).

Artırmada, alıcı çıkmaması ya da İİK md. 115'te yazılı şartların gerçekleşmemesi halinde alacaklının, önceki satış talebinden kalan satış isteme süresi içinde yeniden satış günü verilmesini talep etme hakkı mevcuttur. Satış isteme süresi, satış talebiyle birlikte durmakta ve süre, ihalenin yapılamadığına veya iptal edildiğine ilişkin tutanak tarihinden itibaren kaldığı yerden işlemeye devam etmektedir (İİK md. 115/7 ve Elektronik Satış Yönetmeliği md. 15/7).

İcra müdürü, artırma bittikten sonraki ilk iş gününde elektronik satış portalından kaynaklanan teknik sebeplerle, artırmanın son on dakikası içinde teklif verilemediğini satış portalı kayıtlarından tespit ederse artırma süresinin bir gün uzatılmasına karar verir; kararda artırmanın başlayacağı ve biteceği tarih ve saatleri gösterir ve tüm bu hususları satış portalında derhâl duyurur. Bu durumda artırmanın başlangıç tarihi, artırma süresinin uzatılmasına karar verildiği tarihten itibaren üç günü geçemez. Bu süre içinde, daha önce en yüksek teklif veren teklifiyle bağlı olacağı gibi yeni istekliler de teminatı yatırmak suretiyle artırmaya katılabilir (İİK md. 115/8 ve Elektronik Satış Yönetmeliği md. 16).

3) Satış Bedelinin Ödenmesi

Satış bedelinin ödenmesi ve malın alıcıya teslimine dair düzenleme içeren İİK md. 118 hükmü 7343 sayılı Kanun md. 18 hükmü ile başlığı ile birlikte tümden değişmiştir. Buna göre, ihalenin feshi talep edilmiş olsa bile alıcı satış bedelini nakit olarak yatırmak zorunda kalacaktır. Ödemeyi, artırma tutanağının ilanından itibaren yedi gün içerisinde yapmalıdır (İİK md. 118/1 ve Elektronik Satış Yönetmeliği md. 20/1)⁶⁰⁸. Anılan maddenin

⁶⁰⁸ Önceki düzenlemede satış bedelinin peşin para ile ödenmesi gerektiği ve icra müdürünün alıcıya yedi günü geçmemek üzere süre verebileceği hususları yer almaktaydı. Önceki düzenlemede icra müdürünün anılan süreyi verip vermeme

ikinci fıkrasında ihale edilen malın, ihale kesinleşmeden teslimine konu olamayacağı ve resmi sicilde alıcı adına tescil edilemeyeceği hüküm altına alınmıştır (İİK md. 118/2 ve Elektronik Satış Yönetmeliği md. 20/2).

İhale kesinleştikten sonra ise, ihale edilen malın alıcıya teslimi veya sicilde alıcı adına tescil edilmesi için damga ve katma değer vergisinin yatırılması gerekmektedir. Karma usul tümüyle terk edileceği için artık tellaliye harcının ödenmesine gerek olmayacaktır⁶⁰⁹. Anılan vergiler yatırılmadan, alıcıya teslim ya da alıcı adına tescil yapılamayacaktır (Elektronik Satış Yönetmeliği md. 20/3).

8. İhalelerin Hukuki Niteliği ve Neticeleri

İİK md. 134/1 hükmünde icra dairesince taşınmazın alıcıya ihale edilmesi halinde alıcının taşınmazın mülkiyetini kazanacağı düzenlemesi getirilmiştir. Anılan hüküm İİK md. 150/g atfı gereği taşınır lar yönünden de geçerlidir. Ayrıca isteğe bağlı açık artırma ile ilgili düzenleme getiren TBK md. 279/1 hükmünde, artırmada taşınır bir mal alan kişinin ihale anında mülkiyeti kazanacağı, md. 279/3 hükmünde ise cebri artırma neticesinde yapılan ihalelerdeki hükümlerin saklı olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, taşınır ların icra dairesince yapılan açık artırma neticesinde ihale edilmesi halinde TBK hükümleri değil, İİK md. 150/g atfı gereği İİK md. 134/1 hükmünün uygulanması gerekir. Öte yandan, taşınır malın alıcıya teslimi için ihalelerin kesinleşmesi gerekecektir⁶¹⁰.

Cebri artırma ve ihale, TBK'daki satım sözleşmesinden farklıdır. Anılan işlem, Türk ve İsviçre doktrininde bir cebri icra tasarrufu olarak kabul edilmektedir⁶¹¹. Bunu gerekçeleri şu şekilde açıklanmıştır. Cebri artırmada, klasik bir satım sözleşmesindeki gibi satıcı bulunmamaktadır. Cebri artırma işlemi yapan kurum icra dairesidir. Satım sözleşmesinde taraflar sözleşmenin şartlarını serbestçe belirleyebildiği halde, cebri artırmada İİK'da öngörülen kurallara uyulması gereklidir. İcra dairesi tüm tarafların

hususunda takdir yetkisi varken, yeni düzenlemede bu takdir yetkisi bulunmamaktadır (Kale, www.lexpera.com, (https://blog.lexpera.com.tr/icra-ve-iflas-hukukunda-online-satis/)).

⁶⁰⁹ Kale, www.lexpera.com, (https://blog.lexpera.com.tr/icra-ve-iflas-hukukunda-online-satis/).

⁶¹⁰ Akyazan, İhale, s.28.

⁶¹¹ Uyar, İhale, s.384 ve 385; Akyazan, İhale, s.27; Arslan, s.53 vd.; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.349.

menfaatlerini gözeterek işlemi tesis edeceğinden ötürü kamusal bir işlem söz konusudur. Ayrıca, ihale kararı ile birlikte mülkiyetin alıcıya geçmesi de cebri artırmanın olağan satım sözleşmesi ile aralarındaki farklardan birisidir⁶¹².

9. İhalenin Feshi

Satışa konu taşınır, cebri açık artırma sureti ile satıldıktan sonra ihalenin feshine dair şikayette bulunulmaması ve ihale bedelinin alıcı tarafından Kanun'da öngörülen sürede ödenmesi halinde herhangi bir sorun yoktur. İhale kesinleştikten sonra, rehinli alacaklıya ödeme yapılarak rehinli alacaklının satış bedeli ile tatmini sağlanır. İhalenin feshi sürecinde taşınır rehininin paraya çevrilmesi yolu ile takip açısından özellik arz eden bir husus olmadığından bu kısımda ihalenin feshi sürecine ilişkin genel bir değerlendirme yapılacaktır. 7343 sayılı Kanun ile getirilen değişiklikler dahil edilecek ancak kapsamın fazla genişlememesi açısından sadece önemli noktalardan kısaca bahsedilecektir.

İhale bedelinin ihale alıcısı tarafından İİK md. 118/1 fıkra hükmünde belirtilen süre içerisinde ödenmemesi halinde, icra müdürünün ihale kararını kaldırması gereklidir. Yalnız, bu durum ile ihalenin feshi olgusu birbirinden tümüyle farklıdır. İlkinde usulüne uygun yapılmış bir ihale neticesinde ihale alıcısının ihale bedelini ödememesi nedeni ile ihale kaldırılmakta iken, diğerinde usulsüz bir durum söz konusudur. Bu usulsüzlük nedeni ile ihalenin feshi istenmektedir⁶¹³.

İhalenin feshine dair düzenlemeler İİK md. 134 hükmünde yer almaktadır. Anılan hüküm, taşınmazların ihalesi içerisinde yer alsa da anılan hükümler taşınırlar için de geçerlidir⁶¹⁴. Satılması istenen rehin hakkında hangi hükümlerin uygulanacağı belirten İİK md. 150/g hükmünde 134. maddenin kıyas yoluyla uygulanacağı açıkça hüküm altına alınmıştır.

⁶¹² Akyazan, İhale, s.27; Arslan, s.53 vd.

⁶¹³ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.230; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.242; Muşul, Cilt 1, s.752.

⁶¹⁴ Muşul, Cilt 1, s.761; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.349; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.230;

İhalenin İİK’da düzenlenmiş olan şartlar yerine getirilerek yapılması gereklidir. İhaleye ilişkin herhangi bir usulsüzlük bulunması halinde, ilgililer şikayet yolu⁶¹⁵ ile icra mahkemesinden ihalenin feshini talep edebileceklerdir (İİK md. 134/2)⁶¹⁶. Yetkili mahkeme, satışın yapıldığı icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesi olup, anılan mahkemenin yetkisi, kesin yetkidir⁶¹⁷.

Artırmaya hazırlık işlemlerindeki, artırma ve ihalenin yapılması sırasındaki usulsüzlükler nedeni ile ve TBK md. 281’de düzenlenen hukuka ve ahlaka aykırı bir şekilde artırmaya fesat karıştırılmış olması hallerinde ihalenin feshi istenebilir. Alıcının malın esaslı niteliklerinde hataya düşmüş olması halinde de ihalenin feshi istenebilecektir⁶¹⁸.

İhalenin feshini isteyebilecek olanlar, İİK’da sınırlı bir biçimde sayılmıştır. Buna göre, satış isteyen alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer⁶¹⁹ ve sınırlı aynı hak sahipleri ile pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenlerin ihalenin feshini talep hakkı vardır⁶²⁰. Bu ilgililer, ihale tarihinden itibaren yedi gün içerisinde⁶²¹ yurt içerisinde bir adres göstermek şartı ile ihalenin feshi için icra mahkemesine başvurabilirler (İİK md. 134/2)⁶²².

İhalenin feshine dair şikayetin üzerine icra mahkemesi, yirmi gün içerisinde duruşma yapacak ve taraflar gelmese bile kararını verecektir. Usulden red kararı verilmesi gerekiyorsa, mahkeme duruşma yapmadan karar verebilir. İİK md. 134/5 hükmünde icra

⁶¹⁵ İhalenin feshinde uygulanacak usul, şikayet usulüdür (İİK md. 16 vd).

⁶¹⁶ **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.242; **Muşul**, Cilt 1, s.761; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.230. İhalenin feshi ile ihale ile meydana gelen sonuçların tümü baştan itibaren ortadan kalkar. Bu nedenle fesih değil iptal olarak nitelendirilmesi daha doğrudur (**Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s.349).

⁶¹⁷ **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.232; **Muşul**, Cilt 1, s.774; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s.351; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.245.

⁶¹⁸ İhalenin feshi nedenleri hakkında detaylı bilgi için bkz. **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s.349-351; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.230-231; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.242-245.

⁶¹⁹ Tapu sicilindeki ilgililer ifadesi, 7343 sayılı Kanun ile mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer ve sınırlı aynı hak sahipleri şeklinde değiştirilmiştir.

⁶²⁰ Şikayet gerçek anlamda bir dava olmadığından, ihalenin feshinde davacı ve davalı taraf bulunmaz. İlgililer olarak geçen alacaklı, borçlu ve alıcının taraf olarak gösterilmesi gerekse de ilgililerin tümünün taraf olarak gösterilmemesi, ihalenin feshine yönelik talebin reddini gerektirmez (**Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s.352; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.247).

⁶²¹ Anılan süre hak düşürücü süre olup, icra mahkemesince resen dikkate alınmalıdır (**Muşul**, Cilt 1, s.775).

⁶²² Yurt içinde adres gösterme zorunluluğu, kötü niyetli ihalenin feshi taleplerinin önüne geçmek için getirilmiştir (**Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.233). İhalenin feshine başvuracak olanların, ihalenin feshinde bir hukuki yararı da olmalıdır (**Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.246; **Muşul**, Cilt 1, s.774).

mahkemesinin belirli durumların gerçekleşmesi halinde ihale bedelinin yüzde onuna kadar bir para cezasına hükmedebileceğine yer verilmiştir. Önceki düzenlemeden farklı olarak burada icra mahkemesine bir takdir yetkisi tanındığı anlaşılmaktadır⁶²³.

İhalenin feshi, şikayet prosedüründe incelenmesine, bir dava olmamasına rağmen, icra mahkemesinin oldukça geniş bir inceleme yetkisi olduğunu söylemek mümkündür⁶²⁴. İcra mahkemesi sadece belirli deliller üzerinde değil, her türlü delil üzerinde inceleme yapabilir. Ayrıca, ihalenin feshi usulünde yemin ve tanık deliline başvurulması mümkündür. Örneğin, ihaleyi gerçekleştiren memur ile ihaleye katılan diğer ilgilileri dinlemesi halinde ihaleye fesat karıştırma olgusunun açığa çıkarılması mümkündür⁶²⁵.

İhalenin feshine ilişkin şikayetin görevsiz ya da yetkisiz icra mahkemesine ya da mahkemeye yapılması halinde, kendisine başvuru yapılan mahkemenin evrak üzerinde bir inceleme yaparak en geç on gün içinde görevsizlik ya da yetkisizlik kararı vermesi gerekir. Ayrıca bu kararla birlikte masrafı gider avansından karşılanmak sureti ile dosyayı resen görevli veya yetkili icra mahkemesine göndermelidir⁶²⁶. Mahkemenin bu yöndeki kararları kesindir (İİK md. 134/7).

İhalenin feshine dair şikayetle ilgili verilen karar kesinleşinceye kadar ihale bedelinin icra dairesince bankaya yatırılarak nemalandırılması gerekmektedir. İhale kesinleştikten sonra anılan tutar, hak sahiplerine nemaları ile birlikte ödenecektir (İİK md. 134/8)⁶²⁷.

7343 sayılı Kanun ile ihalenin feshine dair getirilen önemli değişiklikler, ihalenin feshine başvuracak bazı kişiler yönünden “nispi harç yatırma” ve belirli bir oranda “teminat

⁶²³ Para cezası ile ilgili olarak hakime takdir yetkisi tanınması ile hak arama özgürlüğüne ilişkin dengenin sağlanmaya çalışıldığı hükümet tasarısı gerekçesinde ifade edilmiştir. Bkz. Hükümet tasarısı gerekçesi md. 27 (Uyar, 7343 Sayılı Kanun, s.55).

⁶²⁴ Muşul, Cilt 1, s.778; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.349; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.242; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.233.

⁶²⁵ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.352; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.233; Muşul, Cilt 1, s.778; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.242 ve 243.

⁶²⁶ Kendisine başvuru yapılan görevsiz ya da yetkisiz mahkeme ya da icra mahkemesinin resen yetkili ya da görevli mahkemeye göndermesi hususu 7343 sayılı Kanun değişikliği ile getirilmiştir. Anılan düzenleme ile kötü niyetli ihalenin feshi taleplerinde süreyi uzatma girişimlerinin engellenmesinin amaçlandığını düşünmekteyiz.

⁶²⁷ Uygulamada anılan hükmüne rağmen, alacaklının talebi olmadan icra müdürlüklerince resen nemalandırma işlemi yapılmamaktadır.

gösterme” zorunluluğunun getirilmesidir⁶²⁸. Buna göre, satış talebinde bulunan alacaklı, borçlu, resmî sicilde kayıtlı ilgililer ile sınırlı aynı hak sahipleri dışında kalan kişilerce yapılan ihalenin feshi talepleri, ihale bedeli üzerinden nispi harca tabi olacaktır. Harcın yarısı talepte birlikte peşinen yatırılacak, başvuranın talebin kabul edilirse, harç başkasına yüklenmeksizin istemi halinde kendisine iade edilecektir. Başvuranın talebinin reddedilmesi ihtimalinde alınan bu harç iade edilmeyip, harcın kalan kısmı kendisinden tahsil edilecektir (İİK md. 134/3). Yine aynı kişilerin ihalenin feshi talebinde bulunmaları halinde, ilgililerin olası zararına karşılık olmak üzere ihale bedelinin yüzde beşi oranında teminat göstermeleri gerekmektedir. Kanaatimizce, her iki düzenleme, ihalelerin sürüncemede kalması, gereksiz yere kesinleşme sürecinin uzatılmasının önüne geçecek olması nedeni ile isabetlidir. Zira anılan hükümlerin, ilgilileri gerçekten ihalenin feshinin gerektiği durumlarda şikayet yoluna başvurmaya teşvik edeceği kanaatindeyiz.

IV. REHİNLİ TAŞINIRIN DİĞER ALACAKLILAR TARAFINDAN

HACZEDİLMESİ

A. Genel Olarak

Taraflar arasında tesis edilen alacak borç ilişkilerinde, borç vadesinde ödenmediği takdirde, alacaklının cebri icra prosedürüne başvurarak alacağını elde etme hakkı mevcuttur. Bu nedenle alacaklı, borçlu hakkında bir icra takibi başlatarak, anılan takibin kesinleşmesi üzerine borçluya ait malvarlığı değerlerine haciz koyulmasını talep eder ve anılan hacizli malların paraya çevrilmesi sureti ile elde edilen satış bedelinden tatmin edilir.

Borçluya ait malların alacağına karşılık alacaklıya devri mümkün değildir, alacaklı ancak icra dairesince hacizli malların satılması sureti ile elde edilen satış bedelinden alacağını alma hakkına sahiptir Yani, alacaklı para ile tatmin edilecektir⁶²⁹.

⁶²⁸ Hükümet tasarısı gerekçesinde anılan düzenlemelerin getiriliş nedeni haksız yere ihalenin feshine başvurularak takibin sürüncemede bırakılmasının önüne geçilmesi olarak gösterilmiştir. Bkz. Hükümet Tasarısı Gerekçesi md. 27(**Uyar**, 7343 Sayılı Kanun, s.53-54).

⁶²⁹ **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.185; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.160; **Ruhi, Canan / Ruhi, Ahmet Cemal**, Hacizde ve İflasta Sıra Cetveli Sıra Cetveline Karşı Başvuru Yolları, 1.Bası, Ankara, 2018, s.13; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s.246; **Muşul**, Cilt 1, s.472.

“Haciz, kesinleşmiş bir icra takibinde alacaklının talebi üzerine ve borçlunun borcu karşılayacak tutardaki mal ve haklarına icra dairesi tarafından hukuken el konulması demektir.”⁶³⁰ El koyma işleminin icra dairesi tarafından gerçekleştirilmesi lazımdır⁶³¹. Elkoyma başka bir ifade ile haciz işleminin fiilen ya da kayden gerçekleşmesi mümkündür⁶³². İcra takip sürecini ilerletici işlemlerin alacaklının talebi üzerine yapıldığını, icra dairesinin resen takibi ilerletici işlem yapamayacağını yukarıdaki bölümlerde ifade etmiştik. Borçlunun malvarlığı değerlerine takibin kesinleşmiş olması kaydı ile haciz uygulanması da yine alacaklının talebi üzerine olacaktır. İcra dairesinin resen haciz uygulaması mümkün değildir⁶³³.

Alacaklı ancak para ile tatmin edilebileceğinden paraya çevrilebilir olma özelliği olan ve borçluya ait malvarlığı değerlerinin haczi mümkündür⁶³⁴. Borçların şahsiliği ilkesi gereği borçluya ait olan borç nedeni ile üçüncü kişinin malvarlığı değerlerinin haczi mümkün değildir⁶³⁵. Halbuki rehin hakkının özelliklerini açıklarken bahsetmiş olduğumuz üzere, üçüncü kişinin rızasıyla malvarlığı üzerinde rehin tesisi mümkündür⁶³⁶.

B. Rehinli Motorlu Kara Taşıtının Haczedilmesi

Haciz işleminin fiilen ya da kayden gerçekleştirilebileceğini ifade etmiştik. Motorlu kara taşıtı yönünden gerçekleştirilecek haciz işlemi uygulamada büyük ölçüde kaydi olarak gerçekleştirilmektedir. Öncelikle ifade edelim ki, İİK'nın 78. maddesinde⁶³⁷ düzenleme alanı

⁶³⁰ Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.160; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.185; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.169; Muşul, Cilt 1, s.472; Ruhi/Ruhi, Sıra Cetveli, s.13; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.246.

⁶³¹ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.246; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.160; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.186; Muşul, Cilt 1, s.472.

⁶³² Yıldırım/Deren Yıldırım, s.169.

⁶³³ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.190; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.161; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.247.

⁶³⁴ Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.160; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.176; Muşul, Cilt 1, s.472.

⁶³⁵ Muşul, Cilt 1, s.472; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.247; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.185; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.160.

⁶³⁶ Bkz. yukarıda Birinci Bölüm, I, C, 4 nolu başlık altındaki açıklamalar.

⁶³⁷ 22/7/2020 tarihli, 7251 sayılı Kanun 49 md. ile değiştirilen İİK. md.78/f. 1 hükmü aynen şöyledir;

“Ödeme emrindeki müddet geçtikten ve borçlu itiraz etmiş ise itirazı kaldırıldıktan sonra mal beyanını beklemeksizin alacaklı, haciz konmasını isteyebilir. Ancak, alacaklı dilerse haciz talebinde bulunmaksızın **Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden, bu sisteme entegre bilişim sistemleri vasıtasıyla borçlunun mal, hak veya alacağını sorgulayabilir. Sorgulama sonunda Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi, varsa borçlunun mal, hak veya alacağının mahiyeti ve detayı hakkında bilgi verir ve bu durumda sistem üzerinden de haciz talep edilebilir. Bu takdirde icra dairesi, tespit edilen mal, hak veya alacağı elektronik ortamda haczeder. Sorgulama sonunda edinilen bilgiler hukuka aykırı olarak paylaşılamaz. Sorgulama ve haciz işlemlerinin yürütülebilmesi için kamu kurum veya kuruluşları ile 19/10/2005 tarihli**

bulduğu üzere, alacaklı UYAP üzerinden bu sisteme entegre uygulamalar aracılığı ile borçlu adına kayıtlı olan mal varlığı değerlerini sorgulayabilmekte yine aynı sistem üzerinden borçluya ait olan malvarlığı değerleri üzerine haciz konulması talep edilebilmektedir. İcra dairesi, alacaklının talebi üzerine UYAP sistemi üzerinden anılan malların kaydına haciz işlemini gerçekleştirmektedir.

Öte yandan; KTK md. 5/2⁶³⁸ hükmünde araçların kaydına haciz, rehin, tedbir gibi şerhlerin elektronik ortamdaki sicillere işlenmesi ve kaldırılması yetkisinin bu şerhlerin koyulmasına karar veren kurumlara ait olduğu belirtilmiştir.

Motorlu kara taşıtlarının bu kapsamda anılan sistem üzerinden icra dairesince haczi mümkündür. Yani, motorlu kara taşıtlarının haczi için aracın bulunduğu yere gidilmesi gerekli değildir. Başka bir ifade ile sicile kayıtlı olan motorlu taşıtlar yönünden “kaydi haciz” imkanı söz konusudur⁶³⁹. Öte yandan; kaydi olarak haczedilen motorlu taşıtlar üzerinde rehin, haciz ya da başkaca takyidat olup olmadığı ve bu takyidatların tarihleri yine UYAP sistemi aracılığı ile görüntülenebilmektedir.

Mal haczedildiği durumda, borçlunun tasarruf yetkisi de kısıtlanmış olur. Borçlunun alacaklının muvafakati ve icra müdürünün izni olmaksızın taşınır üzerinde tasarrufta bulunması mümkün değildir⁶⁴⁰. Tasarruf kavramının içerisine satış, aynı haklar tesis etme, malın harcanması, yok edilmesi, mala zarar verilmesi gibi bütün eylemlerin girildiğini söylemek mümkündür⁶⁴¹. Bu açıklamalar kapsamında, haczedilen bir motorlu

ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 3 üncü maddesinde tanımlanan kredi kuruluşları ve finansal kuruluşlar, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi ile kendi sistemleri arasında entegrasyonu sağlar. Sorgulamanın tür, kapsam ve sınırı ile diğer hususlar Adalet Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.”

⁶³⁸ **KTK md. 5/f.2 hükmü aynen şöyledir;** “Sürücülere ait bilgilerde meydana gelebilecek değişiklikler ve araçlar üzerinde meydana gelebilecek teknik veya hukuki değişiklikler ile **haciz, rehin, ihtiyati tedbir ve belge iptali gibi kısıtlayıcı şerhlerin; elektronik ortamda tutulan siciller üzerine işlenmesi ve kaldırılması işlemleri, bu değişiklik veya şerhlere karar veren yargı ve icra birimleri ile kamu kurum veya kuruluşları tarafından elektronik sistemle yapılabilir. Sürücü belgesi ve tescil işlemlerine esas teşkil edecek bilgiler, İçişleri Bakanlığı tarafından ilgili kamu kurum veya kuruluşlarından elektronik sistemle temin edilebilir veya kanunlardaki istisnalar hariç olmak üzere bu amaçla sınırlı olarak paylaşılabilir. Bu fıkra ile ilişkin usul ve esaslar yönetmelikte belirlenir.**”

⁶³⁹ **Atalı/Ermenek/Erdoğan**, s.195. Ayrıca bkz.; “...Trafik siciline kayıtlı araçlar üzerine konulan kaydi haciz, fiili haciz hükmündedir. Bu bakımdan mahkemece sıra cetveline konu araç üzerine konulan kayden haciz tarihi de gözetilerek işin esasına girilip sonucuna göre karar verilmesi gerekir...” Yargıtay 23. HD., T. 20.02.2012, E. 2011/4455, K. 2011/1190 (Coşkun, s.361-362).

⁶⁴⁰ **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.169; **Coşkun**, s.196.

⁶⁴¹ **Coşkun**, s.196.

taşıtın kaydına daha sonradan rehin tesis edilip, rehin şerhi işlenmesi elbette mümkündür. Ancak bu ihtimalde, rehin tesisinden önce haciz işleyen haciz alacaklısının hakkı korunacaktır. Borçlunun bu aynı hak tesis etme tasarrufu haciz alacaklısının haciz ile birlikte kazandığı haklarını ihlal etmemelidir⁶⁴². Aksi halde, borçlular mallarına haciz işlendiği durumda hacizli mallar yönünden muvazaalı rehin işlemleri tesis ederek bu durumu kötüye kullanabilirdi.

C. Karşılama Prensibi

İİK md. 115/1 düzenlemesinden açıkça anlaşılan “karşılama prensibi”⁶⁴³ uyarınca taşınırın satılması için asgari şartlar öngörülmüştür⁶⁴⁴. Karşılama prensibi uyarınca kanunda belirtilen oranlarda ve daha üzerinde bir teklif verilmeli ki, taşınır satılabilsin. Aksi halde, ihalenin yani satışın gerçekleşmesi mümkün olmayacaktır. Buna göre, artırma bedelinin malın muhammen değerinin yüzde ellisini⁶⁴⁵ bulması ve ayrıca satış ve paylaşırma giderlerini karşılaması gerekir. Satış isteyen alacaklının alacağına rüçhamı olan bir alacak var ise, bu alacağın ve ayrıca satış ve paylaşırma giderlerinin karşılanması gerekir⁶⁴⁶.

Karşılama prensibinin amacına baktığımızda, en temelde ihaleye konu edilen rehinli taşınırın değerinin oldukça altına satılmasına engel olmak, her iki tarafın menfaatlerine uygun olacak şekilde mümkün olduğunca değerinde satılmasına olanak

⁶⁴² a- “...Mahcuz menkul mal üzerinde üçüncü şahısların iktisap ettiği haklar alacaklının hacizle o mala taalluk eden haklarını ihlal ettiği ölçüde batıldır...” Yargıtay 17. HD., T. 28.04.2011, E. 2011/1866, K. 2011/4001 (Coşkun, s.198-199).

b- “...Borçlunun ihtiyaten haczedilmiş taşınmazı üzerinde ipotek tesis ettirmesi, ihtiyati haciz koydurmuş alacaklının bu hacizle iktisap ettiği hakları saklı kalmak kaydı ile mümkündür...” Yargıtay 19. HD., T. 17.01.2003, E. 2002/5803, K. 2003/279 (Coşkun, s.200-201).

⁶⁴³ İhalenin gerçekleşmesi için gerekli olan en düşük teklif (pey) tutarı olarak ifade edilmektedir.

⁶⁴⁴ **İİK. md.115 fıkra 1 hükmü aynen şöyledir; (Değişik: 24/11/2021-7343/17 md.)** “Birinci ve ikinci ihale, icra müdürü tarafından, ilanda belirlenen gün ve saatte, haczedilen malın muhammen kıymetinin yüzde ellisi üzerinden başlatılır. Şartların yerine gelmesi hâlinde mal, en yüksek teklif verene ihale edilir. **Şu kadar ki, artırma bedelinin haczedilen malın muhammen kıymetinin yüzde ellisi ile o malla güvence altına alınan ve satış isteyen alacaklına rüçhamı olan alacakların toplamından hangisi fazla ise bu miktarı ve ayrıca bu miktara ilave olarak paraya çevirme ve paylaşırma masraflarını da geçmesi şarttır.**”

⁶⁴⁵ 06.01.2013 tarihinde yürürlüğe giren değişikliklerden önce bu oran, ilk artırmada malın muhammen değerinin %60’ı, ikinci artırmada ise, malın muhammen değerinin %40’ı idi.

⁶⁴⁶ Karşl, s.340.

sağlamaktır. Ayrıca satış isteyen alacaklıya rüçhanı olan alacaklıların da korunması amaçlanmıştır⁶⁴⁷.

İfade etmek gerekir ki, satış bedelinin hem taşınır malın muhammen değerinin yüzde ellisini ve hem de rüçhanlı olan alacakların toplamını karşılaması gerekmemektedir. Taşınırın kıymet takdirinin yüzde ellisi veya rüçhanlı alacaklı varsa, bu alacak toplamından hangisi fazla ise satış rakamının buna ulaşması ve ayrıca satış ve paylaşırma masraflarını karşılaması gereklidir⁶⁴⁸.

İnceleme konumuz olan taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile takip açısından rüçhanlı alacak ve rüçhanlı alacaklı kavramlarının açıklanmasının faydalı olacağını düşünüyoruz.

Uygulamada sıklıkla karşılaşıldığı üzere, bir kişinin pek çok alacaklısı olabilmektedir. Başka bir ifade ile, kredi ihtiyacında olan kişi bir ya da birden fazla kredi kurumundan kredi çekebilmekte ve taşınır ya da taşınmaz malvarlığı üzerinde birden fazla rehin tesis ettirebilmektedir. Öte yandan, rehin ilişkisi kurulmamış olsa bile, nispi hak teşkil eden alacak haklarına dayalı ilişkiler söz konusu olabilmektedir. İşte bu alacak haklarına dayanılarak başlatılmış icra takipleri neticesinde borçlu adına kayıtlı olan malvarlığı değerlerinin haczi mümkündür. Dolayısı ile, belirli bir alacağı teminat altına alması kaydı ile üzerinde rehin tesis edilmiş olsa bile borçlunun taşınır malı üzerine sonradan haciz eklenebilir. Haczin varlığı rehin tesisinden önce de mümkün olabilir. Buradan çıkan sonuç, satışa konu edilen taşınırın üzerinde birden fazla rehin ya da hem rehin hem de haciz olmasının mümkün olduğudur. Bu ihtimallerin varlığı halinde, rüçhanlı alacaklı olup olmadığının belirlenmesi karşılama prensibinin uygulanabilmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

⁶⁴⁷ Erturgut, s.101.

⁶⁴⁸ Karşlı, s.340; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.263.

1. Birden Fazla Rehin Olması Halinde Karşılama Prensibi

Daha önce de ifade edildiği üzere, taşınır üzerinde birden fazla rehin olması ihtimalinde “öncelik ilkesi” geçerlidir⁶⁴⁹. Başka bir ifade ile, tarih itibari ile önce kurulan rehin, önceliklidir. Bu husus, rehinli taşınırın satılması ve satış bedelinin paylaşılması aşamasında büyük önem arz etmektedir. Zira, satış isteyen rehin alacaklısına rüçhanı olan başka bir rehin alacaklısının yani önceki rehin alacaklısının olması halinde, satış bedelinin bu rüçhanlı alacaklının alacağını da karşılaması gereklidir.

Satış aşamasında, rüçhanlı alacakların öncelikle karşılanması prensibine uygun davranılması gerekecektir. Dikkat edilmesi gereken, satış isteyen alacaklıya göre rüçhanı olan alacaklı olup olmadığıdır. Alacaklının kendisine göre rüçhanı olamaz, yani rehinli alacaklı, kendi istediği satış yönünden rüçhanlı değildir. Satış isteyen önce gelen rehinli alacaklıların rüçhanlı olduğu kabul edilir, satış isteyen alacaklıdan sonra gelenler rüçhanlı alacaklı olarak kabul edilmez⁶⁵⁰.

2. Hem Haciz Hem Rehin Olması Halinde Karşılama Prensibi

Taşınır üzerinde hem rehin hem haciz kaydı olması ihtimalinde haciz ve rehin tarihlerinin büyük bir önemi olacaktır. Rehinli taşınırın üzerine, rehin hakkı tesis edildikten sonra başka bir alacaklı tarafından haciz koydurulmuş olabilir. Anılan haciz alacaklısının rehinli taşınırın satışını istemesi mümkündür. İşte bu haciz alacaklısının istemiş olduğu satışta rehin alacaklısı rüçhanlı alacaklı, rehin alacağı da rüçhanlı alacak olarak kabul edilecek ve karşılama prensibine uygun hareket edilerek, satış bedelinin İİK md. 115/1’de yer alan asgari artırma bedeline ulaşması gerekecektir⁶⁵¹.

⁶⁴⁹ Bkz. yukarıda Birinci Bölüm, II, C, 4 nolu başlık altındaki açıklamalar.

⁶⁵⁰ **Kuru**, Cilt 3, s.2476-2477; **Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes**, s.324. Bu yönde Yargıtay kararı; “...İhale konusu taşınmaz üzerinde takip alacaklısının ipoteği dışında başka bir ipotek bulunmamaktadır. Bu durumda satış bedeli, İİK md. 129/1’deki şartları taşıdığından bu bedelin ayrıca alacaklının kendi ipotek alacağını karşılamasına gerek yoktur...” Yargıtay 12. HD., T.15.02.2013, E. 2012/28089, K. 2013/428 (**Meriç, Nedim**, Türk-İsviçre İcra Hukukunda Paylaşırma Kuralları ve Sıra Cetveline Müracaat Yolları, 1.Bası, Ankara, 2015, s.116, dn.386).

⁶⁵¹ **Karsh**, s.340; **Uyar**, İhale, s.50.

Haczin rehinden önce işlenmiş olması halinde ise, hacizli alacaklının haklarının korunması gerektiğinden sonra gelen rehin alacaklısının rüçhanlı alacak olarak dikkate alınmaması gerekmektedir.⁶⁵²

Rehinli taşınırın satışı, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip neticesinde rehinli alacaklı tarafından istenmiş ise, bu durumda artık artırma bedelinin satış isteyen rehin alacaklısının alacağını karşılaması gerekmemektedir⁶⁵³.

Çalışmamızın üçüncü bölümü olan “satış bedelinin paylaşılması ve sıra cetveli” başlıklı bölümde öncelikle satış bedelinin paylaşılması ve sıra cetveline ilişkin İİK düzenlemelerinden bahsedilecek, konuya ilişkin Yargıtay içtihatları ve bölge adliye mahkemesi kararlarına değinilecek; son kısımda uygulamadaki mevcut sorunlardan bahsedilerek mevcut düzenlemelerin rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte yeterli olup olmadığı hususları farklı noktalardan değerlendirilecektir.

⁶⁵² “...Somut olayda şikayet edenin ipotek alacağı, haciz tarihinden sonra olduğundan rüçhanlı alacak olarak kabul edilemez. Dolayısıyla, ihale bedelinin hacizden sonra konulan ipotegi karşılaması zorunlu değildir. Bu nedenle takip yapan alacaklının alacağına rüçhanlı bir alacak bulunmadığından ihale bedelinin rüçhanlı alacağı karşılama ilkesinin tartışılmasına gerek bulunmadığı...” Yargıtay 12. HD., T. 22.04.2014, E. 2014/9056, K. 2014/11887 (**Meriç**, s.119, dn.402). Ayrıca bakınız yukarıda İkinci Bölüm, IV, B başlığı altındaki açıklamalar.

⁶⁵³ **Uyar**, İhale, s.50; **Meriç**, s.116; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.341; **Pekantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.324; **Kuru**, Cilt 3, s.2475.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SATIŞ BEDELİNİN PAYLAŞTIRILMASI VE SIRA CETVELİ

LİLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER VE MEVCUT UYGULAMA

A. Satış Bedelinin Paylaştırılması

1. Genel Olarak

Buraya kadar açıklamasını yapmış olduğumuz aşamaların tamamlanmasından sonra, rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takibin son aşaması olan satış bedelinin paylaştırılması⁶⁵⁴ meselesine geçilecektir. İcra takibinin tüm aşamalarında takibi ilerletici işlemlerin alacaklının talebine istinaden yapıldığını önceki bölümlerde belirtmiştik⁶⁵⁵. Satış bedelinin paylaştırılması aşamasında ise alacaklının paranın ödenmesine ilişkin bir talebine ihtiyaç olmayıp, icra dairesinin satış bedelini resen ödemesi ya da paylaşması gerekir⁶⁵⁶. İcra dairesi alacaklıya ödeme yapmaz ise, alacaklının hakkın yerine getirilmemesi nedeni ile süresiz olarak şikayet yoluna başvurması mümkündür⁶⁵⁷.

Öncelikle ifade etmek gerekir ki, rehlinli taşınırın satış bedelinin paylaştırılması ancak satışa konu taşınır üzerinde birden fazla rehin ya da haciz takyidatı olması ihtimalinde söz konusu olacaktır. Başka bir deyişle, rehlinli taşınır üzerinde sadece satış isteyen alacaklının rehin hakkı söz konusu ise rehlin satış bedeli kendisine ödenerek takip sonlandırılacaktır⁶⁵⁸. Uygulamada, “kapak hesabı” adı verilen ve icra dairesi tarafından

⁶⁵⁴ Türk ve İsviçre doktrinindeki hakim görüşe göre, paylaşma işlemi talik halleri kapsamında olan bir icra takip işlemi değildir. İşlemin hukuki niteliği hakkında detay bilgi için bkz. **Meriç**, s.25.

⁶⁵⁵ Bkz. yukarıda İkinci Bölüm, II, D ile İkinci Bölüm, III, B isimli başlık altındaki açıklamalar.

⁶⁵⁶ **Muşul**, İhale, s.14; **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayyavz/Hanağası**, s.355; **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, s.247; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.250; **Kuru**, Cilt 2, s.1518; **Meriç**, s.24 ve 110; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.307; **Ruhi/Ruhi**, Sıra Cetveli, s.13; **Uyar**, Talih, “Sıra Cetveli Düzenlenmeden Paraların Paylaştırılması (İ.Y.mad.138)”, Prof. Dr.Ergun Önen'e Armağan, İstanbul, 2003, s.431; **Deynekli, Adnan**, “Sıra Cetveli ile İlgili Sorunlar”, Bankacılar Dergisi, S.67, Aralık, 2008, s.28 (https://www.tbb.org.tr/dosyalar/arastirma_ve_raporlar/sira_cetveli.pdf),(Erişim Tarihi: 11.12.2021).

⁶⁵⁷ **Görgün/Börü/Kodakoğlu**, s.247. Alacaklıların ödeme yapılmaması nedeni ile bir zarar olmuş ise icra dairesinin kusuru nedeni ile zararların tazmini istenebilir (**Meriç**, s.27).

⁶⁵⁸ **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayyavz/Hanağası**, s.355; **Kuru/Aydın**, İcra Ders Kitabı, s.250; **Meriç**, s.23.

yapılan hesaplama uyarınca alacaklıya ödeme yapılmaktadır⁶⁵⁹. Rehinli alacaklının anılan ödeme ile tüm alacağı karşılanabilir ya da rehin bedeli alacaklının alacağına tümünü karşılamaya yetmeyebilir. Eğer rehinli alacaklının alacağına tümü ödenememiş ise, kendisine kalan bakiye alacak için rehin açığı belgesi verilecektir (İİK md.152/1).

Satış sonrasında paraların paylaşılmasına ilişkin hüküm İİK md. 138 hükmüdür. İlgili hüküm, mahcuz mallar satıldıktan sonra satış bedelinin ne şekilde paylaşılacağına dair düzenlemeler içermektedir. Buna göre, mahcuz malların tümü satıldıktan sonra satış bedelleri ilgililere başka bir ifade ile alacaklılara alacakları oranında paylaşılacaktır. Mahcuz malların bir kısmının satılması halinde gerekir ise bu mallara ilişkin satış bedeli hisseleri oranında alacaklılara avans olarak dağıtılabilecektir (İİK md. 138/1). Bu şekilde avans olarak dağıtma hususu icra dairesinin takdirindedir⁶⁶⁰.

Satış bedelinden öncelikle haciz, paraya çevirme ve paylaşırma gibi tüm alacaklıları ilgilendiren masraflar düşülecek⁶⁶¹, anılan masrafların düşülmesinden sonra kalan tutar alacaklılar arasında takip için yapmış oldukları masraflar ve işlemiş faizler dahil olmak üzere, alacakları nispetinde paylaşılacaktır (İİK md. 138/2).

İcra takibi vekil vasıtası ile yürütülmüş ise, vekalet ücreti de takip masraflarına dahildir. Ancak vekalet ücretinin tutarı, alacaklı ile borçlu arasında yapılmış olan sözleşmeye göre değil avukatlık ücret tarifesine göre hesaplanacaktır (İİK md. 138/3).

Anılan maddenin son fıkrasında, muvakkat hacizler için bir düzenleme getirilmiş olup, muvakkat haczin durumu kesinleşinceye kadar anılan haciz için ayrılan tutarın sağlam bir bankaya, banka olmayan yerlerde mahkeme veya icra sandıklarına yatırılacağı hüküm altına alınmıştır (İİK md. 138/4).

⁶⁵⁹ Alacaklıya ödeme yapılırken %2 oranında cezaevi harcı kesilir, aksi kararlaştırılmadığı sürece bu harç alacaklıya aittir (Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.355).

⁶⁶⁰ Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.248.

⁶⁶¹ a- "...Paraya çevirme masraflarının öncelikle satış bedelinden alınarak bunları yapan alacaklıya ödenmesi gerekir..." Yargıtay 12. HD., T. 16.09.2020, E. 2020/3152, K. 2020/7137 (Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.247, dn.322).

b- "...Yasal düzenlemede ifade edilen ortak masraflar, satış dosyasında yapılan yediemin ücreti, satış ve paylaşırma giderleri gibi bütün alacaklıları ilgilendiren masraflar olup..." Yargıtay 23. HD., T. 24.06.2020, E. 2016/9544, K. 2020/2244 (Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.247, dn.324).

2. Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takipte Satış Bedelinin

Paylaştırılmasına İlişkin Düzenleme

Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulünde satış bedelinin ne şekilde paylaştırılacağına dair düzenlemeler içeren hüküm İİK md. 151 hükmüdür. İİK md. 151/1 fıkrası ile rehninli malın satış bedelinden masrafların çıkarılması ve kalan bedelin alacaklılar arasında ne şekilde paylaştırılacağı hususunda İİK md. 138 hükmüne atıf yapılarak, anılan hükmün uygulanacağı belirtilmiştir⁶⁶². İİK md. 138 hükmü, haczedilen malların satış bedellerinin nasıl paylaştırılacağı ile ilgili olup, anılan düzenleme rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip açısından da geçerlidir.

Rehninli taşınırın satış bedelinden öncelikle bütün alacaklıları ilgilendiren ortak masraflar olan paraya çevirme ve paylaşırma masrafları düşülür, kalan tutar takip masrafları ve faizleri ile birlikte alacaklılar arasında alacakları oranında paylaşılır⁶⁶³. Yedieminlik alacağı, tüm alacaklıları ilgilendiren ortak masraflardandır⁶⁶⁴. Paylaştırmada dikkate alınacak kalemler takibe ilişkin asıl alacak tutarı, asıl alacağa işlemiş olan faizler, alacaklı tarafından talep edilmesi halinde temerrüt faizi ve takipte yapılmış olan masraflardır. Vekil vasıtası ile yürütülen icra takiplerinde avukatlık ücreti de takip masraflarına dahildir ve avukatlık asgari ücret tarifesine göre belirlenir⁶⁶⁵. Paylaşırma işleminin geçerli olduğu tarihteki avukatlık asgari ücret tarifesi dikkate alınmalıdır⁶⁶⁶.

⁶⁶² İsviçre İİK md. 157/1'de rehin bedelinden öncelikle paraya çevirme ve dağıtma için yapılan masrafların ödeneceği hüküm altına alınmıştır. 2. fıkra hükmünde, safi hasılatın yani, paraya çevirme ve dağıtma masrafları düşüldükten sonra kalan tutarın rehin alacaklılarına alacakları ölçüsünde dağıtılacağından bahsetmektedir (Jolanta Kren Kostkiewicz, Schuldbetreibungs- und Konkursgesetz mit weiteren Erlassen Reihe OFK (Orell Füssli Kommentar), 20. aktualisierte Auflage, Orell Füssli Verlag AG, 2020, SchKG Art. 157 3. Verteilung (Swisslex, Erişim Tarihi: 07.05.2022).

⁶⁶³ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.237; Yılmaz, s.835.

⁶⁶⁴ a- "... Kaldı ki, şikayet olunanın, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla başlattığı takibine konu, yedieminlikten kaynaklanan alacağı İİK'nın 138. maddesi kapsamında tüm alacaklıları ilgilendiren muhafaza masraflarından olduğu için, MTV'den de önce ödenmesi gerekir.." Yargıtay 15. HD., T. 25.3.2021 E. 2021/750, K. 2021/1182 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 23.11.2021).

b- "... Yediemin ücretinin ise, satış talep tarihine kadar olanı takip masrafı, bu tarihten satış tarihine kadar olanı ise satış masrafı olup, satış masrafı olan yedieminlik ücretinin satış tutarından öncelikle ödenmesi gerekir..." Yargıtay 12. HD., T. 26.1.2017, E. 2016/9199, K. 2017/1111 ((Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 23.11.2021).

⁶⁶⁵ Yılmaz, s. 836. İİK md. 138/3 fıkrası kamu düzenine ilişkin olduğundan icra dairesinin buna aykırı işlem yapması süresiz şikayet nedeni olacaktır (Uyar, Paraların Paylaştırılması, s.437). "...Vekalet ücreti tüm alacaklıları ilgilendiren masraflar kapsamında sayılmaz..." Yargıtay 19. HD., T. 01.12.2005, E. 2005/7486, K. 2005/11939 (Coşkun, s.376).

⁶⁶⁶ Uyar, Paraların Paylaştırılması, s.438.

Esasen, satış bedelinden tüm alacaklıları ilgilendiren masraflar çıkarıldıktan sonra, paylaştırmaya esas teşkil edecek tutar, tüm alacaklıların alacaklarını karşılıyor ise ortada bir sorun yoktur. Zira, tüm alacaklılara asıl alacak, işlemiş faiz ve takip masraflarından oluşan toplam alacak miktarları tutarında ödeme yapılarak paylaşırma işlemi sonlandırılacaktır. Asıl mesele, satış tutarının tüm alacaklıların alacağını karşılamaya yetmemesi halinde ortaya çıkacaktır.

Taşınır üzerinde birden fazla rehin tesis edilebileceği gibi, taşınırın kaydına farklı alacaklılar tarafından haciz koydurulmuş da olabilir. Yine taşınır üzerinde hem rehin hem haciz takyidatı söz konusu olabilmektedir. Uygulamada, bu tarz durumlar ile sıklıkla karşılaşılmaktadır. Rehlinli taşınır üzerinde birden fazla rehin var ise ya da rehlinli taşınırın kaydına başka alacaklılar haciz koydurmuş ise, satış bedelinin paylaşırılması noktasında sıra cetveli tanziminin gerekip gerekmediği ve gerekiyor ise hangi esaslara göre oluşturulacağı esasen önemli bir meseledir⁶⁶⁷. Sıra cetveli ile ilgili açıklama ve değerlendirmelerimize geçmeden önce bahsedilen alacaklılar arasındaki ilişkiye kısaca değinmenin faydalı olacağı kanaatindeyiz.

a. Rehlinli Alacaklılar Arasındaki İlişki

Satılan rehlinli taşınır üzerinde birden fazla rehin var ise, rehlinli alacaklılar haklarını rehnin kuruluş tarihi esas alınarak elde edecektir. TMK md. 948/1 hükmünde açıkça belirtildiği üzere, taşınır rehninde “kıdeme itibar ilkesi” geçerlidir. Önce kurulan rehin, önceliklidir. Satış bedelinin paylaşırılması ve gerekli olması halinde sıra cetvelinin tanzimi, bu husus dikkate alınarak yapılacaktır⁶⁶⁸.

Satılan rehlinli taşınır üzerinde birden fazla rehin olması halinde alacaklılara rehin tesis tarihine göre ödeme yapılacaktır. Rehin tesis tarihi itibari ile önde yer alan rehin hakkı sahibinin alacağı tümüyle ödenmeden bir sonraki alacaklıya ödeme yapılması mümkün değildir⁶⁶⁹.

⁶⁶⁷ Yılmaz, s.836.

⁶⁶⁸ Muşul, Rehin, s.373; Acar, N.115; Erman, s.187; Hatemi, s.155; Nomer/Ergüne, s.397; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3653-3656; Öğütçü/Doğrusöz, s.78; Cansel, Menkul Rehni, s.28 ve 29; Sirmen, Eşya hukuku, s.733.

⁶⁶⁹ Muşul, Rehin, s.373; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.342; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.438.

b. Rehinli Alacaklı ve Hacizli Alacaklılar Arasındaki İlişki

Uygulamada sıklıkla karşılaşıldığı üzere, rehinli taşınırın üzerine başka alacaklılar tarafından haciz koydurulması mümkündür. Zira, rehinli taşınırın maliki halen borçludur ve borçlunun diğer alacaklıları, alacaklarına karşılık olarak başlatmış oldukları icra takibi neticesinde tespit ettikleri malvarlığı değerlerine haciz kaydı işletebilmektedir. Bu durumda, karşımıza “rehinli alacaklı” ve “adi alacaklı” kavramları ortaya çıkacaktır.

Rehinli alacaklı ile kastedilen satışa konu taşınır üzerinde rehin hakkı olan alacaklıdır. Rehin kavramı ile kastedilenin ne olduğu İİK md. 23’te belirtilmiştir⁶⁷⁰. Adi alacak terimi ise, rehinli alacağın karşısı olarak kullanılmıştır. Alacağı herhangi bir rehinle temin edilmemiş olan alacaklılar adi alacaklıdır. Adi alacaklılar, İİK md. 206 düzenlemesi uyarınca imtiyazlı ya da imtiyazsız olabilecektir⁶⁷¹. Bu ihtimalde, rehinli alacaklı ile haciz alacaklılarının yani adi alacaklıların, rehinli malın satış bedelinden nasıl tatmin edileceği meselesi ortaya çıkmaktadır. Yalnız bu ihtimalde rehin ve haciz tarihlerinin büyük bir önem arz ettiğini bir kez daha ifade edelim⁶⁷². Çalışmamızın esasını oluşturan bu hususa ilişkin detaylı açıklama ve değerlendirmeler aşağıda “rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte sıra cetveline ilişkin düzenleme” başlığı altında yapılacaktır⁶⁷³.

c. Hacizli Alacaklılar Arasındaki İlişki

Hacizli alacaklılar arasında öncelik ilişkisi, İİK md. 100’deki hacze iştirak kuralları ve İİK md. 206/4’te alacaklılar için öngörülmüş olan sıra düzenine uygun olarak belirlenecektir⁶⁷⁴. İnceleme konumuzun esas itibari ile rehinli alacaklıları kapsamaması itibari ile hacizli alacaklılar arasındaki sıralama hususunda detaya girmiyoruz.

⁶⁷⁰ Bkz. yukarıda İkinci Bölüm, II, B isimli başlık altındaki açıklamalar.

⁶⁷¹ **Deynekli, Adnan**, “4949 Sayılı Kanunla Değişik İcra ve İflas Kanununa Göre Adi ve Rehinli Alacakların Sırası”, AÜHFED, C.54, S.1, 2005, s.192, (<https://www.jurix.com.tr/article/13312>)(Erişim Tarihi: 10.12.2021).

⁶⁷² Bkz. yukarıda İkinci Bölüm, IV, C isimli başlıklı altındaki açıklamalar.

⁶⁷³ Bkz. aşağıda Üçüncü Bölüm, C, başlığı altındaki açıklamalar.

⁶⁷⁴ Sıra cetveli düzenlenirken ilk kesin hacze iştirak edebilecek hacizlerin belirlenip hacze iştirak derecelerinin oluşturacağı ve hacze iştirakin gerçekleşmediği durumlar yönünden İİK md. 206 hükmünün uygulanamayacağı hakkında bkz. **Muşul**, Cilt 1, s.792.

B. Sıra Cetveli ve Sıra Cetveline Karşı Başvuru Yolları

1. Sıra Cetveli

Sıra cetvelinin tanzim edilmesi için ilk koşul paraya çevirmenin gerçekleşmiş olması, ikinci koşul birden çok alacaklının bulunmasıdır. Bununla birlikte cebri icra sureti ile satılan malın satış bedeli bütün alacaklıların alacağını karşılamamalıdır. Tek bir alacaklı olması ya da satış bedelinin tüm alacaklıların alacağını karşılar miktarda olması halinde sıra cetveli tanzimine gerek yoktur⁶⁷⁵. Sıra cetveli tanzimi için alacaklının talebine ihtiyaç olmayıp, icra dairesinin resen harekete geçmesi ve sıra cetvelini tanzim etmesi gereklidir⁶⁷⁶. İcra dairesinin sıra cetvelini tanzim etmemesi, bir hakkın yerine getirilmemesinden ötürü süresiz olarak şikayet nedeni olabilir⁶⁷⁷.

Haciz yolu ile takip usulü neticesinde satılan hacizli malların bedeli tüm alacaklıların alacağını karşılamaya yetmez ise icra dairesi İİK md. 140 uyarınca bir sıra cetveli tanzim edecektir⁶⁷⁸. “*Satış bedelinin tüm alacaklıların alacağını karşılamaması halinde, icra dairesi tarafından tanzim edilecek olan ve alacaklılara ait sıra ve tahsil edebilecekleri tutarı gösteren cetvele sıra cetveli denir.*”⁶⁷⁹ Uygulamada “sıra cetveli” kavramı yerine “derece kararı” terimi de oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır⁶⁸⁰.

İİK’da sıra cetvelinin ne zaman başka bir ifade ile satıştan sonra ne kadarlık bir süre içerisinde düzenleneceği hususunda bir hüküm yoktur. Ancak bu icra dairesinin süreyi dilediği kadar uzatabileceği, keyfi davranabileceği anlamına gelmemelidir, zira makul süre

⁶⁷⁵ Karşlı, s.347; Muşul, Cilt 1, s.785 ve 790; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.248-249; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.309; Meriç, s.101 ve 107-108; Pekantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.238.

⁶⁷⁶ Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.249. Sıra cetveli tanzimi de paylaşırma işlemi gibi, talik hallerinden etkilenmeyecektir (Meriç, s.110).

⁶⁷⁷ Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.249; İcra dairesinin sıra cetvelinin tanzimi hususunda yavaş davranması da alacağına bir an evvel kabuşma arzusunda olan alacaklının menfaatine aykırı olacaktır (Meriç, s.111).

⁶⁷⁸ İsviçre İİK md. 146 hükmünde, bütün alacaklıların tatmin edilememesi halinde, icra dairesinin sıraya ilişkin cetvel ve paylaşırma listesi oluşturacağı düzenlenmiştir (Kostkiewicz, OFK, SchKG 146 (Swisslex, Erişim Tarihi: 07.05.2022)). İsviçre hukukunda hem pay cetveli hem sıra cetveli düzenlenmekte iken, bizim hukukumuzda sıra cetveli her ikisine ait fonksiyonu yerine getirmektedir (Meriç, s.112).

⁶⁷⁹ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.469; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayyaz/Hanağası, s.356; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.251; Meriç, s.101 ve 112; Pekantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.324; Ruhi/Ruhi, Sıra Cetveli, s.14; Coşkun, s.365; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.249; Karakaş, Cemal Fazıl, İcra ve İflâs Hukukunda Sıra Cetveli, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1996, s.5.

⁶⁸⁰ Muşul, Cilt 1, s.790.

içerisinde sıra cetvelinin düzenlenmemiş olması, hem alacaklıların hem borçlunun menfaatlerini ihlal niteliği taşıyacaktır⁶⁸¹.

Haciz yolu ile takip usulünde sıra cetvelini ilk haczi gerçekleştiren icra dairesi yapmaktadır⁶⁸². İhale edilen taşınır, istinabe usulü ile başka bir icra dairesi tarafından satılmış ise esas takibin başlatıldığı icra dairesi tarafından sıra cetveli tanzimi yapılmaktadır⁶⁸³. Uygulamada taşınır, taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile takip neticesinde satılmış ise, bu takibin başlatıldığı icra dairesince sıra cetveli tanzimi yapılmaktadır⁶⁸⁴.

Sıra cetveli tanzimi için öncesinde icra dairesinin tamamlaması gereken bir takım prosedür mevcuttur. İcra dairesi tarafından satılan mal üzerinde haczi ya da rehni bulunan tüm alacaklıların alacaklarına dair bilgi ve belgeler toplanır. Uygulamada “İİK 100. maddeye yarar malumat” olarak ifade edilen müzekkereler ile alacaklıların sırasını ve alacak miktarını tespitte yarayan bilgiler toplanmaktadır. Sıra cetvelinin doğru bir şekilde düzenlenebilmesi için anılan bilgilerin eksiksiz ve hatasız bir şekilde toplanması büyük önem arz etmektedir. Bu bilgiler, ilk haczi koyan icra dairesine ya da taşınır mal rehin takibinden satılmış ise, rehin takibinin yürütüldüğü icra dairesine gönderilir. Anılan bilgilere dayanılarak icra dairesince sıra cetveli tanzim edilir⁶⁸⁵.

Sıra cetvelinde yer alması gereken bir takım bilgiler mevcuttur. Borçluya ait bilgiler (adı, soyadı, unvanı, adresi vb. bilgiler), satılan malın ne olduğu, satış tarihi ve satışın

⁶⁸¹ Meriç, s.111.

⁶⁸² Meriç, s.26 ve 109; Karşlı, s.347; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.250; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.238; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.311. Ayrıca bu yönde Yargıtay kararları için bkz.; “...Sıra cetvelinin ilk haciz koyan icra dairesinde yapılması gerekir. Ancak satışın ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile yapılması ve ipoteğin ilk sırada olması durumunda ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile takibin yapıldığı icra müdürlüğünce sıra cetvelinin düzenlenmesi de mümkündür...” Yargıtay 12. HD. T. 18.06.2014, E. 2014/15865, K. 2014/17794 (Coşkun, s.355); Yargıtay 19. HD., T. 14.12.2006, E. 2006/9444, K. 2006/12053 (Bilgen, Mahmut, İcra ve İflâs Hukukunda Sıra Cetveli, 2.Bası, Ankara 2014, s.342). Yargıtay 23. HD., T. 04.03.2013, E. 2013/666, K. 2013/11229 (Bilgen, s.343).

⁶⁸³ Coşkun, s.341; Karşlı, s.347; Kuru, Cilt 2, s.1525; Meriç, s.26; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.250; Muşul, Cilt 1, s.792; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.311. Ayrıca bu yönde Yargıtay kararı bkz.; “...Haczin talimatla uygulanması halinde sıra cetvelinin asıl takibin yapıldığı ve satış talimatı gönderen icra dairesince düzenleneceği...” Yargıtay 19. HD., T. 20.09.2005, E. 2005/13205, K. 2005/1757 (Coşkun, s.341, dn.215).

⁶⁸⁴ “...Sıra cetvelinin ilk haciz koyan icra dairesince yapılması gerekir. Ancak satışın ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla yapılması ve ipoteğin ilk sırada olması durumunda ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takibin yapıldığı icra müdürlüğünce sıra cetvelinin düzenlenmesi de mümkündür...” Yargıtay 12. HD., T. 18.06.2014, E. 2014/15865, K. 2014/17794 (Coşkun, s.341, dn.214).

⁶⁸⁵ Muşul, Cilt 1, s.790; Coşkun, s.344-345.

kesinleştiği tarih, alacaklılara ait bilgiler (adları, soyadları, unvanı, vb. bilgiler), alacaklıların takip dosya bilgileri, alacak miktarları, takip tarihleri, takip şekli, haciz tarihleri, hacze iştirak dereceleri gibi bilgilerin mevcut olması gereklidir⁶⁸⁶.

İcra dairesi sıra cetveli tanziminde, sıra cetveline geçireceği alacaklara ilişkin şekli bir inceleme yapmaktadır. Başka bir deyişle, alacağın maddi hukuk anlamında var olup olmadığını incelemektedir⁶⁸⁷.

Satış bedelinden ortak giderler çıkarılarak alacaklılara paylaştırılacak olan esas tutar belirlenir. Başka bir ifade ile tüm alacaklıları ilgilendiren masraflar satış bedelinden düşülerek alacaklılar arasında paylaşmaya konu olabilecek tutar belirlenir⁶⁸⁸.

Her bir alacaklının alacağı asıl alacak, işlenmiş faizler ve takip giderleri ile birlikte ödenmelidir. Sıra cetveli, bu kalemlerin tümü dikkate alınarak düzenlenmelidir⁶⁸⁹. Her bir alacaklıya ait alacak tutarı, satış tarihi itibari ile hesaplanmalıdır. Başka bir ifade ile, satış tarihinden sonra işleyen faizler alacak hesabına dahil edilemeyecektir⁶⁹⁰. Yargıtay'ın bu yöndeki kararları alacaklıların menfaatine aykırılık teşkil ettiğinden eleştirilebilir görünmektedir. Zira, satış tarihi ile alacaklıya ödeme yapılan tarih arasında uygulamada

⁶⁸⁶ **Coşkun**, s.366; **Meriç**, s.112 ve 113. Benzer yönde Yargıtay kararı bkz.; Yargıtay 19. HD., T. 17.02.2005, E. 2004/7158, K. 2005/1468 (**Coşkun**, s.376). “...İİK'nun 140/1. maddesinde İcra Müdürlüğüne hangi hallerde haciz sıra cetveli düzenleneceği belirtilmiştir. Maddeye göre haciz sıra cetvelinin düzenlenebilmesi için satış tutarının bütün alacaklılarının alacağını tamamen ödemeye yetmemesi gerekir. Bu madde uyarınca düzenlenen bir sıra cetvelinde, hacizlere ilişkin takip dosyası, (haciz tarihi, takip tarihi, alacak miktarı gibi) bilgilerine, ipotek veya hapis hakları varsa bu hakların tesis edildiği tarihlere ve dayanak bilgilerine yer verilmesi gerekir...” Yargıtay 23 HD., T. 10.09.2015, E. 2014/7130, K. 2015/5783 (**Ruhi/Ruhi**, s.668-669).

⁶⁸⁷ **Meriç**, s.114; **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.311.

⁶⁸⁸ **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.308. Benzer yönde Yargıtay kararı bkz.; “...Sıra cetveli yapılırken bütün alacaklıları ilgilendiren muhafaza ve satış masrafları öncelikle ayrılır...” Yargıtay 19. HD., T. 04.02.2010, E. 2009/12048, K. 2010/977 (**Coşkun**, s.373).

“...Haciz, paraya çevirme ve paylaşırma gibi bütün alacaklıları ilgilendiren masrafların satış bedelinden oranlama yapılarak ayrıldıktan sonra yapılan paylaşırma yasaldir...” Yargıtay 19. HD., T. 08.12.2005, E. 2005/6849, K. 2005/12318 (**Coşkun**, s.376).

⁶⁸⁹ **Coşkun**, s.366-367; **Meriç**, s.115.

⁶⁹⁰ “...Sıra cetveli satış tarihindeki alacaklar esas alınarak düzenlenir. Satış tarihinden sonra alacakta meydana gelen artışlar, rehinden ya da haciz konulan malın bedelinden karşılanamaz...” Yargıtay 23. HD., T. 26.09.2013, E. 2013/4486, K. 2013/5812 (**Coşkun**, s.372).

“...Haciz yolu ile takiplerde sıra cetveli düzenlenirken alacaklılara malın satıldığı tarihteki anapara, fer'iler ve takip masraflarından oluşan toplam alacak miktarı, satış tarihi itibariyle belirlenir. Satış tarihinden sonra alacakta meydana gelen artışlar, rehinden ya da haciz konulan malın bedelinden karşılanamaz...” Yargıtay 23. HD., T. 26.09.2013, E. 2013/4486, K. 2013/5812 (**Coşkun**, s.371).

oldukça uzun sürelerin geçtiği gözlemlenmekte, aradan geçen süre zarfında işleyen faiz alacağından mahrum kalmakta, öte yandan elde edeceği paranın değeri azalmaktadır.

Sıra cetveli tanziminde haciz ve rehin tarihleri dikkate alınmakla birlikte, sıra cetveli kesinleştirilmeden paraların paylaşılması kural olarak mümkün değildir⁶⁹¹. İİK md. 142/a hükmü uyarınca teminat mektubu sunan alacaklı, payına düşen tutarı tahsil edebilir. Ancak, icra dairesine sunulacak teminat mektubunun anılan hükümdeki şartlara uygun olarak düzenlenmesi lazımdır⁶⁹².

İsviçre’de haciz yolu ile takipte, rehinli alacaklının karşılama prensibi uyarınca alacağının tümünü tahsil hakkı olduğundan, bunların sıra cetveline kaydı gerekmemektedir. İpoteklerin mükellefiyetler listesinde yer alması nedeni ile ayrıca sıra cetveline kaydedilmesine gerek olmadığı ifade edilmiştir⁶⁹³. Haciz yolu ile takipte, menkul rehlinin sıra cetveline kaydının gerekip gerekmediği hususu tartışmalıdır. Özellikle teslimine bağlı rehinler yönünden bu tartışmanın geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Teslime bağlı rehinlerde, icra dairesinin rehin hakkının varlığını denetleme imkanı olmadığından, bunların sıra cetvelinde yer alması ve bunlara karşı itiraz imkanı verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür⁶⁹⁴.

2. Sıra Cetveline Karşı Başvuru Yolları

a. Genel Olarak

Sıra cetveli tanzim edildikten sonra İİK md. 141 gereği bütün ilgililere tebliğ edilir. Anılan sıra cetvelinin tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde ilgililerin sıra cetveline karşı şikayet veya itiraz yoluna başvurması mümkündür⁶⁹⁵ (İİK md. 142/1 ve İİK md. 142/3).

⁶⁹¹ Coşkun, s.366.

⁶⁹² İcra dairesine sunulacak banka teminat mektubu kesin ve süresiz olmalı, alacaklının dosyadan tahsil ettiği tutarın ve icra dairesine iade gerekmesi halinde iade tarihine kadar işleyecek faizin ödeneceğine dair taahhüt içermelidir. Uygulamada, teminat mektubu sunulması ve mektup karşılığı sıra cetvelinde alacaklıya ayrılan payın ödenmesi usulü icra dairelerince pek tercih edilmemektedir.

⁶⁹³ Rüetschi, Sven/ Nawid, Sosan/ Loretan, Nathalie, Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs SchKG, 4. Auflage, basierend auf der 1911 erschienenen 3. Auflage von Carl Jaeger, Schulthess Juristische Medien AG, 2017, SchKG 146 (Swisslex, Erişim Tarihi: 07.05.2022). Yıldırım/Deren Yıldırım, s.309.

⁶⁹⁴ Rüetschi/ Nawid/ Loretan, SK, SchKG 146 (Swisslex, Erişim Tarihi: 07.05.2022).

⁶⁹⁵ Kuru, Cilt 2, s.1527; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, s.239; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.312.

Yedi günlük itiraz veya şikayet süresi sıra cetvelinin tebliği itibari ile başlamakta olup, anılan tebliğ, icra dairelerince yapılacak tüm tebliğler gibi Tebligat Kanunu hükümlerine uygun olarak yapılacaktır.

İtiraz ya da şikayet yoluna başvurulması halinde, anılan şikayet ya da itiraz neticelendirilmeden yeniden bir sıra cetveli tanzimi yapılamayacaktır⁶⁹⁶.

Sıra cetveline itiraz davası esasen maddi hukuk etkileri olan bir dava iken, şikayet ise sıra cetveli düzenlenirken takip hukuku hükümlerine uygun hareket edilip edilmediği noktasında kontrol ve denetim sağlamaktadır⁶⁹⁷.

Sıra cetveline karşı şikayet yoluna başvurulması ya da sıra cetveline itiraz davası açılması halinde paraların paylaşılması ertelenir. Sıra cetveli kesinleşmeden kural olarak alacaklılara ödeme yapılamaz⁶⁹⁸. Ancak İİK md. 142/a hükmüne uygun olarak teminat mektubu sunan alacaklılara payına isabet eden tutar ödenebilir.

b. Sıra Cetveline Karşı Şikayet

İtirazın alacağın esasına ve miktarına ilişkin olmaması halinde, başvurulacak yol sıra cetveline karşı şikayet yolu olup, icra mahkemesine başvurulmalıdır (İİK md. 142/3). İlgili madde düzenlemesinden sadece alacağın sırasına ilişkin şikayet yoluna başvurulabileceği anlaşılıyor ise de, aslında icra dairesinin sıra cetveli tanziminde takip hukukuna aykırı her türlü muamelesi⁶⁹⁹ şikayet konusu olabilir⁷⁰⁰. Uygulamada ağırlıklı olarak şikayette bulunanların şikayetlerinin alacaklarının kaydedildiği sıraya ilişkin olduğu gözlemlenmektedir⁷⁰¹. Borçlunun bu kısımdan sonra açıklayacağımız sıra cetveline itiraz

⁶⁹⁶ Yıldırım/Deren Yıldırım, s.312; Meriç, s.165. Benzer yönde Yargıtay kararı bkz.; Yargıtay 19. HD., T. 07.12.2006, E. 2006/7069, K. 2006/11681 (Bilgen, s.334).

⁶⁹⁷ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, s.240 ve 241; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.357-359; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.318; Meriç, s.170.

⁶⁹⁸ Atal/Ermenek/Erdoğan, s.333.

⁶⁹⁹ İcra müdürünün henüz ihale kesinleşmeden sıra cetveli tanzim etmesi, haciz alacaklısının alacağının sıra cetvelinde gösterilmemesi örnek olarak verilebilir. Bkz. Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, s.240.

⁷⁰⁰ Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.252; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.313; Atal/Ermenek/Erdoğan, s.333; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, s.240; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.357.

⁷⁰¹ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.357; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, s.240. İsviçre'deki şikayetlerin çoğunun da bu sebeple olduğu hakkında bkz. Yıldırım/Deren Yıldırım, s.315.

davasını açma hakkı olmamasına rağmen, sıra cetveline karşı şikayette bulunması mümkündür⁷⁰².

İİK md. 142/3 uyarınca şikayet yoluna başvuracak olanlar, sıra cetvelinin tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde icra mahkemesine başvurmalıdırlar. Yetkili icra mahkemesi, sıra cetvelini tanzim etmiş olan icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesi olup, anılan mahkeme sıra cetveline ilişkin şikayeti basit yargılama usulüne göre inceleyecektir⁷⁰³.

Sıra cetveline karşı ilgililerin şikayeti üzerine görülen yargılama neticesinde icra mahkemesi iki farklı şekilde karar verebilir. Mahkeme şikayetin haklı olduğu kanaatine varır ise, icra dairesinin sıra cetvelini mahkemenin kararı uyarınca düzeltilmesi ve ilgililere yeniden tebliğ etmesi gerekir. Yeniden tebliğe çıkarılmış olan sıra cetveline karşı itiraz ve şikayet yolu açıktır. Mahkeme şikayeti reddederse, şikayet yoluna başvuran taraf için sıra cetveli kesinleşmiş olur. Şikayet neticesinde sıra cetvelinin düzeltilmesi kararından tüm alacaklılar yararlanır⁷⁰⁴.

c. Sıra Cetveline İtiraz Davası

Bir alacaklı, başka bir alacaklının alacağının varlığına, miktarına veya sırasına itiraz etmekte ise⁷⁰⁵, bunu genel mahkemelerde sıra cetveline itiraz davası şeklinde ileri sürmelidir (İİK md. 142/1). Bu itirazın, maddi hukuka ilişkin etkileri olan bir dava olduğunu söylemek mümkündür⁷⁰⁶. Bu davanın bir alacaklı tarafından diğer alacaklıya karşı açılması mümkündür⁷⁰⁷, borçlunun sıra cetveline itiraz davası açma hakkı

⁷⁰² Yıldırım/Deren Yıldırım, s.315; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.255.

⁷⁰³ Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.253.

⁷⁰⁴ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.334; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, s.240; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.253; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayyavz/Hanağası, s.358.

⁷⁰⁵ Sıra cetvelinde yer almış bir alacaklının alacağının ödenmiş ya da muvazaalı olması örnek olarak verilebilir. Bkz. Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, s.241.

⁷⁰⁶ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.334-335; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.316-317.

⁷⁰⁷ "...İİK'nun 142/1. Maddesi hükmüne göre, cetvel suretinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde her alacaklı takibin icra edildiği mahal mahkemesinde alacaklılar aleyhine dava etmek sureti ile cetvel münderecatına itiraz edebilir. Anılan hükümde yer alan "alacaklılar ifadesi kural olarak borçluyu değil, davacı alacaklıdan sıra itibarıyla önce olan alacaklıları ifade eder. İtiraz davası kural olarak davacıya göre sıra cetvelinde öncelikli olan ya da aynı derecede hacze iştirak eden alacaklılara yöneltilmelidir..." Yargıtay 23. HD., T. 07.04.2016, E. 2015/4932, K. 2016/2214 (Ruhi/Ruhi, Sıra Cetveli, s.425-427. Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.334; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.318; Pekcanitez /Atalay/Sungurtekin Özkan/Özkes, s.241. Benzer yönde; Yargıtay 23. HD., T. 28.06.2016, E. 2016/1031, K. 2016/4030 (Ruhi/Ruhi, Sıra Cetveli, s.301-304).

bulunmamaktadır⁷⁰⁸. İİK md. 142/1 hükmünde ifade edilen alakadarlar deyimi ile borçlu değil, şikayet eden alacaklıdan önce gelip kendisine sıra cetvelinde pay ayrılmış alacaklılar ifade edilmektedir⁷⁰⁹.

İİK md. 142/1 uyarınca sıra cetveline itiraz davası açacak olan alacaklıların sıra cetvelinin kendilerine tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde genel mahkemede dava açmaları gerekir. Görevli mahkeme HMK hükümlerine göre belirlenir. Asliye hukuk mahkemesi görevlidir. Yetkili mahkemede icra takibinin yapıldığı icra dairesinin bulunduğu yerdeki asliye hukuk mahkemesi olup, dava basit yargılama usulüne göre incelenecektir⁷¹⁰.

Sıra cetveline itiraz davasını kazanmış olan davacı, davanın neticesinden sadece kendisi yararlanır⁷¹¹.

C. Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takipte Sıra Cetveline

İlişkin Düzenleme

1. Mevcut Yasal Düzenleme

Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulünde sıra cetveline ilişkin düzenlemenin İİK md. 151/2 hükmünde yer aldığını görmekteyiz. İlgili madde hükmünde, rehinli malın satış bedelinin tüm alacaklıların alacağını ödemeye yetmemesi halinde icra memuru tarafından İİK'nın 206. maddesinin 2. ve 3. fıkraları dikkate alınmak sureti ile alacaklıların her birisine ait sıra ve payların tayin edileceği düzenlenmiştir⁷¹².

⁷⁰⁸ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.358; Kuru, Cilt 2, s.1530; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.315; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.254-255.

⁷⁰⁹ Yargıtay 23. HD., T. 28.06.2016, E. 2016/1031, K. 2016/4030; Yargıtay 23. HD., T. 28.06.2016, E. 2016/3193, K. 2016/4026 (Karmış, s.299 vd.).

⁷¹⁰ Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.254; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.319; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.241.

⁷¹¹ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.241; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.335-336; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.359.

⁷¹² İsviçre İİK md. 157/3 hükmü, bütün rehinli alacaklıların tatmin edilememesi halinde, icra müdürlüğünün md. 219'un 2. ve 3. fıkralarına göre alacaklılara ait pay ve sırayı tayin edeceğini hüküm altına almıştır (Kostkiewicz, OFK, SchKG 157 (Swisslex, Erişim Tarihi: 07.05.2022)).

İİK md. 151/2 hükmünde bahsi geçen “alacaklı” kavramından hangi alacaklının anlaşılması gerektiği büyük önem arz etmektedir. İlgili düzenlemede yer alan “alacaklı” kavramı ile aynı sırada yer alan rehinli alacaklılar kastedilmektedir. Başka bir ifade ile, rehinli taşınırın satış bedelinin, aynı sırada yer alan rehinli alacaklıların alacaklarının tümünü karşılamaması halinde, İİK md. 206/2 ve 3’e göre alacaklıların paylarının ve sırasının tayin edilmesi gerekecektir⁷¹³. Mehz kanun olan İsviçre İİK’da da düzenlemenin bu şekilde olduğu anlaşılmaktadır⁷¹⁴.

Öte yandan; İİK md. 151/3 hükmünde haciz yolu ile takipte sıra cetvelini düzenleyen İİK’nın 140. maddesine atıf yapılmadığını, sadece 141, 142 ve 144. madde hükümlerinin uygulanacağını belirtildiğini görmekteyiz.

İİK md. 151/2 hükmü ile İİK md. 206’nın ikinci ve üçüncü fıkra hükümlerine atıf yapılarak rehinli alacaklar yönünden ne şekilde hareket edileceği belirtilmektedir. Anılan düzenleme, birden fazla rehin olması ve satış bedelinin tüm rehinli alacakları karşılamaması ihtimalinde sıra cetveli yapılması gerektiği şeklindedir⁷¹⁵. Başka bir deyişle, birden fazla rehinli alacaklı olması halinde her birine ait payı ve sırayı tespit eden sıra cetveli yapılması gerekecektir. Zira, anılan İİK’nın 206. maddesinin 2. fıkrasında “*alacağın birden fazla rehinle temin edilmiş olması ya da satışa konu edilen rehinlerle temin edilmiş başka alacaklar var ise*” bunların da paylaştırmada dikkate alınacağı hüküm altına alınmaktadır. Üçüncü fıkrası ise, taşınmaz rehni ile teminat altına alınan alacak yönünden bir düzenleme getirmektedir.

İlgili madde düzenlemesinden rehin alacaklarının herhangi bir sıraya tabi olmadığı, öncelikle ödenmesi gerektiği, sıralamaya tabi olan alacakların ise imtiyazlı alacaklar ve adi alacaklar olduğu anlaşılmaktadır. Rehlinli alacaklı, alacağını aynı bir hak olan rehinle

⁷¹³ Muşul, Cilt 2, s.889.

⁷¹⁴ Rüetschi/ Nawid/ Loretan, SK, SchKG 157 (Swisslex, Erişim Tarihi: 07.05.2022).

⁷¹⁵ Yılmaz, s.835; Kuru/Aydın, İcra Ders Kitabı, s.342; Uyar, Cilt 8, s.12605; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s.469-470; Muşul, Rehin, s.373; Ulutaş, Erdem, “Rehinin Paraya Çevrilmesi Yolu ile İcra Takibi”, İBD, Cilt, 90, Sayı, 2, 2016, s.205, <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/Yayinlar/Dergi/doc/ibd20162.pdf>.(ErişimTarihi:06.12.2021); Muşul, Cilt 2, s.889; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayyavaz/Hanağası, s.438; Kuru, Cilt 3, s.2480; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.324. Ayrıca bu yönde Yargıtay kararı için bkz.; “...Rehinli alacakların rehinli malların bedellerinden karşılanmasında İİK’nın 151. maddesindeki atf nedeni ile sıra cetveli düzenlenmesi gerekir...” Yargıtay 19. HD., T. 29.04.2009, E. 2009/4005, K. 2009/3778 (Bilgen, s.355 ve 356).

teminat altına almış olduğundan alacağının tamamını alma hakkına sahip olur ve bu nedenle sıra cetvelindeki sıralamaya tabi değildir. Anılan nedenle rehinli alacaklının alacağının tamamı ödenmeli, kalan tutar yönünden sıra cetveli düzenlenmelidir⁷¹⁶. Zira, İİK md. 206 düzenlemesinde rehinli alacaklıların rehinli mal bedelinin satış tutarı üzerinde rüçhanlı oldukları, rehin alacağının malın aynından kaynaklı vergilerden dahi önce ödeneceği açıkça hüküm altına alınmıştır. İİK md. 206/4. fıkrasında ise, alacağı teminatsız olanlar veya teminatlı olup da rehinle karşılanamayan kısımlar için ilk sıradan başlamak kaydı ile belirli bir sıra öngörülmüştür.

Sonuç olarak; İİK md. 151 düzenlemesi gereği, rehinli malın satış bedelinin rehin hakkı sahibi olan tüm alacaklıları karşılamaması ihtimalinde, icra dairesinin İİK md. 206 ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen esaslar dahilinde bir sıra cetveli yaparak satış bedelini paylaşırması gerekecektir. Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte, tek bir rehin alacaklısı var ise, rüçhan hakkından dolayı, rehin bedeli ayrılarak kendisine ödeme yapılması, kalan tutar yönünden haciz alacaklıları arasında sıra cetveli tanzimi uygun olacaktır.

2. Yargıtay Uygulaması

Yargıtay'ın farklı dairelerinin sıra cetveli hususunda muhtelif dönemlerde vermiş olduğu farklı yönde kararları mevcuttur.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 1993 tarihli⁷¹⁷ ve 2010 tarihli⁷¹⁸, rehin hakkının hukuki niteliğine uygun olarak kanaatimizce de isabetli olan kararlarında, rehin/ipotek ve haciz

⁷¹⁶ **Muşul**, Cilt 1, s.794. İcra dairesi, rehinli alacaklıya alacağını ödemeli, kalan tutar olsun ya da olmasın haciz alacaklıları yönünden sıra cetveli yapmalıdır (**Muşul**, Rehin, s.375).

⁷¹⁷ "...İpotekli taşınmaz ve makinaların bir başka borç nedeni ile haczini engelleyen bir yasa hükmü yoktur. İpotekli taşınmaz ve makinalar satıldıktan, satış bedelinden bankanın rüçhanlı alacağı tahsil edildikten sonra, artan para olursa ilgililere paylaşılacaktır..." Yargıtay 12. HD., T. 21.06.1993, E. 1993/6896, K. 1993/11205 (**Uyar**, Cilt 8, s.12608).

⁷¹⁸ "...Somut olayda 15.07.2009 ve 25.07.2009 tarihlerinde yapılan ihalede, araçların toplam ihale bedelleri 197.150,00 TL dir. İhaleye konu araçlar üzerinde birinci sırada takip alacaklısının rehin şerhi vardır. **Rehin alacağı diğer alacaklılara göre öncelikle karşılanacağından takip alacaklısından önce başka bir rüçhanlı alacaklı bulunmadığına göre, bu alacağın ihale bedellerinden öncelikle karşılanması gerekir.** Bu durumda alacaklı bankanın rehin alacak miktarı toplam ihale bedelinden fazla ise alacak karşılanamayacağından sıra cetveli düzenlenmesine gerek yoktur. Ancak alacaklı bankanın rehin alacak miktarı toplam ihale bedelinden az ise rehin alacak miktarı karşılanmış olduğundan arta kalan miktar için sıra cetveli düzenlenmesi gerekeceğinden icra müdürlüğünün red gerekçesi doğru değildir..." Yargıtay 12. HD., T. 11.10.2010, E. 2010/9718, K. 2010/22841 (**Meriç**, s.102, dn.311).

alacağının her ikisinin de mevcut olması halinde, rehin/ipotek alacağının rüçhanlı olması nedeni ile öncelikle ödenmesi ve arta kalan miktar için haciz alacaklıları yönünden sıra cetveli yapılması gerektiği şeklinde karar vermiştir.

Yine aynı Hukuk Dairesinin, taşınır üzerinde hem rehin hem de haciz bulunması halinde, rehinli mal bedelinin alacaklıların alacağının tamamını karşılamaması halinde İİK md. 140 uyarınca sıra cetveli yapılmasına karar verilmesi gerektiği yönünde kararları mevcuttur⁷¹⁹. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile takibe ilişkin olarak vermiş olduğu bazı kararlarında da, itiraz imkanı sağlanması için ipotekli alacaklılar ile haciz uygulayan diğer alacaklıların sıra cetvelinde gösterilmesi gerektiğini belirtmiştir⁷²⁰. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin farklı dönemlerde birbirinden tümüyle farklı yönde kararlar tesis ettiğini görmekteyiz.

Öte yandan; Yargıtay 23. Hukuk Dairesi yeni sayılabilecek bir kararında, satış bedelinin ancak ilk haciz alacaklısının alacağını karşılaması nedeni ile sıra cetveli düzenlenmesine gerek olmadan satış bedelinin bu alacaklıya ödenmesine karar verilmesini

⁷¹⁹ a “... O halde, mahkemece, taşınır üzerinde, haciz ve rehin yükü bulunması ve ihale bedelinin alacakları karşılamaması nedeniyle, İİK'nun 140. maddesi gereğince icra müdürlüğünce sıra cetveli yapılmasına karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile şikayetin reddi isabetsizdir...” Yargıtay 12. HD., T. 03.05.2017, E. 2016/15170, K. 2017/7012 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 04.12.2021).

b “...Somut olayda, ... plaka numaralı aracın 26.02.2016 tarihli arturmada yediyemine 14.050,00 TL bedelle ihale edildiği, anılan ihalenin kesinleştiği ve satış bedelinin araç üzerindeki rehin ve haciz alacaklarının tamamını karşılamadığı görülmektedir. Bu durumda, icra müdürlüğünce sıra cetveli yapılmasına karar verilip kesinleşecek sıra cetvelinin sonucuna göre işlem tesisi gerekirken, doğrudan paranın takip alacaklısına ödenmesi yasal değildir...” Yargıtay 12. HD., T. 4.5.2018, E. 2016/31304 K. 2018/4247 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 04.12.2021).

⁷²⁰ a “...İcra takibinde yapılan satış sonucu elde edilen satış tutarının, bütün alacaklıların alacağını tamamen ödemeye yetmemesi halinde, icra dairesi tarafından, alacaklıların bir sıra cetvelinin yapılması, sıra cetveli düzenlenirken de ipotekli alacaklılar ile haciz uygulayan diğer alacaklıların, İİK'nun 151. maddesi uyarınca sıra cetvelinde gösterilmesi gerekmektedir. Böylece adı geçenlere sıra cetveline itiraz olanağı tanınmış olmaktadır. Şikayetçi alacaklının, ipotek alacağının tespitine yönelik itirazlarının çözümü, ancak ipotek alacağının sıra cetveli yapılarak belirlenmesi ve sıra cetveline itiraz hakkı verilmesi ile mümkündür...” Yargıtay 12. HD., T. 31.10.2016, E. 2016/17525, K. 2016/22544 (**Ruhi/Ruhi**, Sıra Cetveli, s.287-288).

b “...İcra müdürlüğünce sıra cetveli yapılmasına karar verilip, kesinleşecek sıra cetvelinin sonucuna göre işlem tesisi gerekirken, paranın doğrudan ipotek alacaklısının dosyasına gönderilmesi yasal değildir...” Yargıtay 12. HD., T. 28.12.2016, E. 2016/22283, K. 2016/26288 (**Ruhi/Ruhi**, Sıra Cetveli, s.287-288).

c. “...Her ne kadar icra müdürlüğünce satış bedelinin ipotek miktarını karşılamadığı gerekçesi ile sıra cetveli yapılması gerekmediğine karar verilmiş ise de, şikayetçi kendi hacizlerinin ipotekten önce olduğunu ve ipotek alacaklısının belirtilen miktar kadar ipotek alacağı olmadığını ileri sürdüğüne göre, bu iddiaların yapılacak sıra cetvelinde tartışılması mümkün olacağından sıra cetveli yapılması ve bu şekilde şikayetçiye bu itirazlarını ileri sürme imkanı verilmesi gerekir... Yargıtay 12. HD., T. 28.05.2013, E. 2013/12921, K. 2013/19626 (**Bilgen**, s.324).

d. “...İhale alıcısı alacaklının rüçhanlı ipotek alacağının belirlenmesine yönelik itirazlarının çözümü ancak ipotek alacağının sıra cetveli yapılarak belirlenmesi ve sıra cetveline itiraz hakkı verilmesi ile mümkündür...” Yargıtay 12. HD., T. 12.05.2015, E. 2015/7828, K. 2015/13356 (**Meriç**, s.119, dn.399).

teknik olarak sıra cetveli saymıştır⁷²¹. Yine aynı dairenin, rüçhanlı rehin alacaklısının alacağına öncelikle ödenmesine ve sadece rehin bedelini karşıladığından rehin alacaklısına ödeme yapılarak, sıra cetveli tanzimine gerek olmadığı yönünde kararları da mevcuttur. Bu kararları teknik anlamda sıra cetveli saymaktadır⁷²². Kanaatimizce, Yargıtay 23. Hukuk Dairesinin icra dairesinin anılan kararlarını teknik anlamda “sıra cetveli” olarak nitelendirmesi doğru değildir. Zira, sıra cetvelinde tüm alacaklıların alacak miktarı ve sıralarının gösterilmesi zorunlu olup, icra dairesince verilen karar bu koşulu sağlamamaktadır. Anılan nedenle, bahse konu icra dairesi kararları teknik anlamda sıra cetveli olmasa da rehinli takip yönünden tesis edilen karar, hem rehin hakkının hukuki niteliğine hem de takip ekonomisi ilkesine uygun olması nedeni ile varmış olduğu sonuç açısından isabetlidir. Haciz yolu ile takip neticesinde elde edilen satış bedelinin ilk haciz sahibi alacaklıya ödenmesi ve bunun sıra cetveli olarak kabul edilmesinin ise tümüyle kanuna aykırı bir karar olduğu görüşündeyiz. Zira, bu durumda İİK md. 140 uyarınca sıra cetveli yapılmasını İİK emretmektedir.

Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin satış bedelinin rehinle teminat altına alınan alacak miktarından düşük olması nedeni ile sıra cetveli düzenlenmesine gerek olmadan satış bedelinin rehin alacaklısına ödenmesi yönünde kararı mevcuttur⁷²³. Aynı dairenin ipotekli alacaklılar ile haciz uygulayan diğer alacaklıların sıra cetvelinde gösterilmesi gerektiği şeklinde kararı da mevcuttur⁷²⁴.

⁷²¹ “...İcra memuru tarafından bedeli paylaşımına konu taşınmazın satış bedeli ancak ilk haciz sahibi alacaklıya yettiğinden bahisle sıra cetveli düzenlenmeden satış bedelinin bu alacaklıya ödenmesine ilişkin karar teknik anlamda bir sıra cetvelidir...” Yargıtay 23. HD., T. 03.10.2017, E. 2015/7924, K. 2017/2480 (Coşkun, s.348-349).

⁷²² a-“...İcra müdürünün ‘rüçhanlı olan rehin bedelinin öncelikli ödenmesine ilişkin’ kararı sıra cetveli niteliğindedir...” Yargıtay 23. HD., T. 17.12.2013, E. 2013/6641, K. 2013/8090 (Coşkun, s.358-359).

b-“...İcra Müdürlüğüne sıra cetveli düzenlenmeksizin satış bedelinin ipotek alacaklısına ödenmesine karar verilmesi üzerine şikayetçi vekilince sıra cetveli düzenlenmesi yönündeki talebinin İcra Müdürlüğü’nün ‘satış bedelinin sadece ipotek alacaklısının alacağını karşıladığı, bu nedenle sıra cetveli düzenlenmesine gerek olmadığı’ yönündeki red kararı sıra cetveli niteliğindedir...” Yargıtay 23. HD., T. 20.09.2013, E. 2013/4680, K. 2013/5617 (Coşkun, s.361).

⁷²³ “...Banka alacağınınTL’sinin satışı yapılan motorlu araç rehniyle güvence altına alındığı, satış bedelinin rehinle teminat altına alınan miktardan daha düşük olduğu, bu nedenle de sıra cetveli düzenlenmesine gerek olmadan satış bedelinin davacıya ödenmesinde bir yanlışlık bulunmadığı...” Yargıtay 19. HD., T. 25.04.2008, E. 2008/2563, K. 2008/4420 (Bilgen, s.332).

⁷²⁴ “...Sıra cetveli düzenlenirken, ipotekli alacaklılar ile haciz uygulayan diğer alacaklıların İİK’nın 151. maddesi uyarınca sıra cetvelinde gösterilmesi gerekmektedir. Bu suretle ipotekli alacaklıların yanı sıra diğer alacaklılara da sıra cetvelinde yer verilmesi sureti ile adı geçenlerin sıra cetveline itiraz etme olanağı sağlanmış olmaktadır...” Yargıtay 19. HD., T. 28.05.2002, E. 2002/152, K. 2002/4094 (Bilgen, s.357).

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2009 yılında vermiş olduğu bir kararında, edilen satış tutarının bütün alacaklıların alacağını tamamen ödemeye yetmemesi halinde icra dairesi tarafından alacaklıların bir sıra cetvelinin yapılması, sıra cetveli düzenlenirken de ipotekli alacaklılar ile haciz uygulayan diğer alacaklıların İİK'nın 151. maddesi uyarınca sıra cetvelinde gösterilmesi gerektiğine hükmetmiştir⁷²⁵.

Tüm bu değerlendirmelerle birlikte belirtelim ki, Yargıtay son dönemde vermiş olduğu kararlarında, haciz alacaklılarına eşit itiraz imkanları verilmesi ve ipotek/rehin sahibi alacaklının sorgulanmasına fırsat verilmesi açısından, ipotek/rehin alacaklıları yanında diğer haciz alacaklılarına sıra cetvelinde yer verilmesi gerektiği şeklinde kararlar vermektedir. Özellikle taşınmaz söz konusu ise, ipoteğin limit ipoteği olup olmadığı hususunda inceleme yapılmasını gerekli görmektedir.

Bölge adliye mahkemelerinin (BAM) de bu hususta vermiş olduğu kararlara değinmekte fayda görmekteyiz. Bursa BAM 5. Hukuk Dairesi 2020 yılında kesin olarak vermiş olduğu bir kararında, taşınır rehninde limit miktar belirleme zorunluluğu olmadığı, rehin bedelinin rehin alacağını dahi karşılamadığından bahisle satış bedelinin rehin alacaklısına ödenmesine dair kararı sıra cetveli olarak görmüştür⁷²⁶. Oysa İzmir BAM 12. Hukuk Dairesi benzer bir olayda; taşınır rehninin satış bedeli rehin alacağını dahi karşılamasa da aracın kaydında başkaca hacizler olması halinde ilgililere itiraz imkanı verilmesini teminen sıra cetveli yapılmasının zorunlu olduğuna karar vermiştir⁷²⁷.

⁷²⁵ "...İcra takibinde yapılan satış sonucu elde edilen satış tutarının bütün alacaklıların alacağını tamamen ödemeye yetmemesi halinde icra dairesi tarafından alacaklıların bir sıra cetvelinin yapılması, sıra cetveli düzenlenirken de ipotekli alacaklılar ile haciz uygulayan diğer alacaklıların İİK'nın 151.maddesi uyarınca sıra cetvelinde gösterilmesi gerekmektedir..." Yargıtay HGK., T. 03.06.10.2009, E. 2009/12-187, K. 2009/223 (**Bilgen**, s.328 ve 329).

⁷²⁶ "...Somut olayda, bedeli paylaşma konu olan N2 plakalı araç üzerinde ilk sırada F1 A.Ş. rehni bulunduğu, bankanın rehinden doğan alacağının 490.993,50 TL olarak bildirildiği, araç satış bedelinin ise 44.606,99 TL Bursa BAM, 5. HD., E. 2018/751 K. 2020/302 T. 9.3.2020 Sayfa 2/3 olup banka tarafından aracın rehin bedelinden düşük fiyata satılmasına muvafakat etmesi sonucu aracın satıldığı, satış bedelinin banka alacağından az olması nedeniyle rehin bedelinin tamamının rehin alacaklısı F1 A.Ş.'ye ödenmesine karar verildiği, sıra cetvelinin buna göre düzenlendiği anlaşılmaktadır. **Menkul rehininde limit miktar belirleme zorunluluğu bulunmadığı, alacağın belirlenmesinin yeterli olduğu, Tekirdağ Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü 11/02/2020 tarihli yazılarında araç üzerine rehinin 24/11/2015 tarihinde online olarak konulduğu, rehini aşan miktar için ilamsız takip yapılabileceği hususları göz önüne alındığında mahkeme kararında isabetsizlik bulunmadığı anlaşılmıştır...**" Bursa BAM, 5. HD., T. 9.3.2020, E. 2018/751, K. 2020/302 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 23.11.2021).

⁷²⁷ "...Somut olayda, alacaklının rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibine konu olan ve ihale yoluyla satılan motorlu taşıtların kayıtları üzerinde başkaca hacizlerin bulunduğu görülmektedir. Böyle durumlarda, icra müdürlüğünce, öncelikle İİK'nun 140.maddesi gereğince sıra cetveli yapılmalı ve alacaklılara, diğer alacaklara yönelik itirazlarını ileri

İstanbul BAM 21. Hukuk Dairesi, rehinli taşınır ya da taşınmaz üzerinde haciz ve rehin/ipotek bulunması halinde İİK md. 140 uyarınca sıra cetveli yapılması gerektiğine karar vermiştir⁷²⁸. Yine İzmir BAM 8. Hukuk Dairesi, rehinli taşınırın vergi dairesi tarafından rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip dışında başka bir takip üzerinden satıldığı bir örnekte, alacağın rüçhanlı olup olmadığı hususunun tartışılabilmesi için mutlaka sıra cetveli yapılması gerektiğini ifade etmiştir⁷²⁹. Yargıtay kararlarında olduğu gibi, bölge adliye mahkemelerinin vermiş olduğu kararlarda da bir yeknesaklık olmadığı görülmektedir.

3. Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takipte Sıra Cetveli Konusunda İcra Dairelerinin Mevcut Uygulaması

Yukarıda ifade etmiş olduğumuz üzere, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte sıra cetveli düzenlenmesi gerekip gerekmediği hususunda Yargıtay ve bölge adliye mahkemesi kararlarında bir yeknesaklık yoktur.

Yargıtay ve bölge adliye mahkemesi kararlarında olduğu gibi, icra dairelerinin uygulamasında bir yeknesaklık olduğunu söylemek pek mümkün gözükmemektedir.

sürme imkanı tanınmalıdır. Alacağın rüçhanlı olup olmadığı ve öne sürülen diğer hususlar, sıra cetveli yapıldıktan sonra itiraz halinde tartışılacak olup, bu aşamada icra müdürlüğünün sıra cetveli düzenlemekten imtina etmesi mümkün değildir. Bir başka anlatımla, alacaklıların itirazlarını ileri sürebilmesi için öncelikle sıra cetveli yapılması gerekmektedir...” İzmir BAM, 12. HD., T. 04.02.2019, E. 2018/1280, K. 2019/256 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 06.05.2022).

⁷²⁸ “...İhale konusu taşınmaz veya taşınır üzerine haciz koyduran ya da ipotek hakkı bulunan alacaklı, söz konusu taşınmaz veya taşınırı ihale ile satın alıp, kendisinden önce başka alacaklı bulunmaması halinde alacağı oranında satış bedelini ödemekten kaçınabilir, satış bedelini alacağına mahsup edebilir. İhale konusu taşınmaz veya taşınır üzerinde alıcının yaptığı takip nedeniyle koydurduğu hacizden ya da ipotekten başka haciz bulunması halinde de, İİK.nun 140.maddesi gereğince sıra cetveli yapılması gerekecektir. Alacaklıların ne miktar hak sahibi olacakları yapılacak sıra cetvelinin kesinleşmesi ile belirlenecektir. Sıra cetveli yapıлып, ihale alıcısı alacaklı aleyhine fark doğduğunun tespit edilmesi, alacaklının ihale bedelini yatırmasının gerekip gerekmediğinin belirlenmesi gerekir. Henüz sıra cetveli yapılmadan ve haciz koyduran üçüncü kişilerin alacaklarının miktarlarının ne olduğu dahi belirlenmeden, alacaklıdan ihale bedelini yatırmasının istenmesi doğru değildir...” İstanbul BAM, 21. HD., T.05.06.2020, E. 2019/2203, K. 2020/864 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 06.05.2022).

⁷²⁹ “...İhale konusu aracın tescil kaydında davacının rehni dışında, davalı idarenin haczi ile başkaca hacizlerin bulunduğu ve davacının, rehin alacağının daha fazla olduğunu iddia ettiği anlaşıldığından, davacının alacağının rüçhanlı olup olmadığı ve öne sürdüğü diğer hususlar, sıra cetveli yapıldıktan sonra itiraz halinde tartışılacak bir husus olup, bu aşamada davalı idare sıra cetveli düzenlemekten imtina edemez. Bir başka anlatımla, alacaklıların itirazlarını ileri sürebilmesi için öncelikle sıra cetveli yapılması gerekir...” İzmir BAM, 8. HD., T. 09.01.2019, E. 2018/1494, K. 2019/56 (Lexpera Mevzuat Programı, Erişim Tarihi: 06.05.2022).

Uygulamada sıra cetveli hususunda farklı icra daireleri tarafından değişik kararlar verildiğini gözlemlemekteyiz.

Motorlu taşıt rehninin paraya çevrilmesinde birden fazla alacaklı olması halinde, bazı icra daireleri, rehinli taşının satış bedelinin rehin alacağını karşılayıp karşılamamasına dahi bakmaksızın sıra cetveli düzenlenmesine karar vermektedir. Bazı icra daireleri ise, satış bedelinin rehin alacağını dahi karşılamadığı anlaşıldığında rehin alacaklısına ödeme yapmaktadır. Rehinli taşının satışı neticesinde elde edilen satış bedelinin rehin alacağını karşılaması ve dosyada arta kalan bir bedel olması halinde icra dairesince çoğunlukla sıra cetveli düzenlenmekte ve tebliğe çıkarılmaktadır. İcra dairelerinin son dönemde kararlarının bu yönde olduğunu ve rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte rehin alacaklısına rüçhanlı alacaklı olmasına rağmen ödeme yapmadıklarını, haciz ve rehin alacaklılarının yer aldığı bir sıra cetveli tanzimi usulünü izlediklerini de ifade edelim. Anılan uygulamaya dayanak noktası olarak da yukarıda bahsetmiş olduğumuz sıra cetveli yapılması gerektiğine yönelik Yargıtay kararları ve Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'nün 31/01/2018 tarihli 82084579/1103/4550 sayılı görüşü gösterilmektedir. Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'nün görüşünde ise, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 2014/15865 E. 2014/17794 K. sayılı kararı⁷³⁰ ve ilgili mevzuat hükümlerine atıf yapılarak rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip olması ve bu takip üzerinden satışın gerçekleşmesi halinde sıra cetvelinin rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takibi yürüten icra dairesince yapılması gerektiği belirtilmektedir.

Anılan uygulamalar nedeni ile rehin ve haciz alacaklılarının söz konusu olduğu durumlarda, rehin alacaklısına rehin bedelinin makul sürelerde ödenmemesi nedeni ile takibin sürüncemede kaldığını söylemek mümkündür.

Günümüzün ekonomik koşullarında bir borçlunun oldukça fazla alacaklısı bulunabilmektedir. Hatta bir borçlunun alacaklı sayısının ikiyüz ellilere kadar çıktığını

⁷³⁰ "...Kaldı ki satış sonucu elde edilen paranın İİK. 140.maddesi uyarınca bütün alacaklıların alacağını karşılamaya yetmemesi durumunda icra müdürlüğünce sıra cetveli yapılması gerekir. Sıra cetvelinin ise, ilk haczi koyan icra dairesince yapılması gereklidir.Ancak satışın ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile yapılması ve ipoteğin ilk sırada olması durumunda **ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takibin yapıldığı icra müdürlüğünce sıra cetvelinin düzenlenmesi tabiidir...**" Yargıtay 12. HD., T. 18.06.2014, E. 2014/15865, K. 2014/17794.

uygulamadaki örneklerden gözlemlemekteyiz. Hal böyle iken, bu kadar haciz alacaklısına ait “İİK md. 100’e yarar bilgilerin” toplanması neredeyse bir yıl hatta bazen iki yıl gibi sürelerle yayılabilmektedir. Tanzim edilen sıra cetvelinin bu kadar fazla sayıdaki haciz alacaklısına tebliğe çıkarılması ve tebligat sürecinde yaşanan aksaklıklar düşünülürse, rehinli alacaklının alacağına bir an evvel kavuşma yönündeki menfaatinin sürüncemede kaldığı hususu tartışma götürmez bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Öte yandan, borçlu da anılan takip yönünden borçlu olmaya devam etmektedir. Alacaklı, kendisine icra dairesince ödeme yapılıncaya kadar satış bedeli enflasyon karşısında değer kaybına uğradığından zarara uğramaktadır. Kısacası, sürecin bu kadar uzun sürmesinin ne alacaklıya ne de borçluya faydası olmaktadır. Aksine her iki tarafın zararı söz konusu olmaktadır.

Olması gereken icra dairesinin her icra takibinde somut veriler ışığında hareket ederek, tarafların menfaat dengesini gözetmesi ve takdir hakkını kullanarak taraf menfaatlerine en uygun kararı verebilmesidir. Örneğin, icra dairesi, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulünde, sıra cetveli tanzimine karar verirken rehin ve haciz tarihleri, satış bedelinin rehinli alacağı karşılayıp karşılamadığı gibi hususları dikkate almalıdır. İş bu çalışma içerisinde bahsi geçen Yargıtay kararlarında belirtildiği üzere anılan hususlar icra dairesinin karar vermesinde önemli göstergeler teşkil edebilir. Kanaatimizce, rehin alacağına ilişkin ödemenin, başka bir alacaklının başlatmış olduğu haciz yolu ile takip neticesinde elde edilen satış bedeli üzerinden mi, yoksa rehin alacaklısının başlatmış olduğu rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip neticesinde elde edilen satış bedeli üzerinden mi gerçekleştirileceği hususu da önemli bir gösterge olabilir. Zira, haciz alacaklısının başlatmış olduğu takipte, rehin alacaklısına sadece İİK md. 100’e yarar malumat ile rehin bilgisi sorulmakta ve gelen beyana güvenilmektedir. Dolayısıyla bu noktada rehin hakkının tartışılması için yine herhangi bir sıraya tabi olmamak kaydı ile ve öncelikli olarak sıra cetvelinde yer alması bir ölçüde makul karşılanabilir. Rehin takibinde ise, “önce rehne müracaat kuralı” uyarınca yalnız rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takibe başvurabilen rehin alacaklısı, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takibe başvurmakta ve bütün süreçlerden geçerek kesinleşmiş bir takip ve ihale söz konusu

olmaktadır. Artık bu noktada, diğ er haciz alacaklıları ile eş it muameleye tabi tutulmasının, menfaat dengesi ve rehin hakkının hukuki niteliğine pek uygun olmadığını düşünmekteyiz.

II. İLGİLİ YASAL DÜZENLEME VE MEVCUT UYGULAMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Genel Olarak

Öncelikle, rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulünde paylaşırma esaslarını belirleyen İİK md. 151 hükmünde, İİK md. 140 hükmüne atıf yapılmamaktadır. İİK md. 140 hükmü, haciz yolu ile takip usulünde alacaklıların sırasını belirleyen düzenlemeyi içermektedir. İİK md. 151/2 hükmü ise birden fazla rehin alacaklısı olması halinde rehinli alacaklıların sırasının tespit edilmesi gerektiğini düzenlemektedir.

Ayrıca, adi ve rehinli alacakların sırasını belirten İİK md. 206 düzenlemesinden rehin alacaklarının herhangi bir sıraya tabi olmadığı, öncelikle ödenmesi gerektiği, sıralamaya tabi olan alacakların ise imtiyazlı alacaklar ve adi alacaklar olduğu çok net bir şekilde anlaşılmaktadır.

Mevcut düzenlemelerin, uygulamada kafa karışıklığına neden olduğu ve farklı yorumlara sebebiyet verdiği açıktır. Her bir uygulamacı anılan maddeleri farklı yorumlayarak birbirinden tümüyle farklı kararlar vermiştir. Nitekim, yukarıda bahsetmiş olduğumuz gibi, Yargıtay'ın ve bölge adliye mahkemelerinin bu konuda birbirinden tümüyle farklı yönde olan kararları mevcuttur. Rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takipte İİK md. 140 hükmüne atıf yapılarak ya da İİK md. 151 hükmüne dayanılarak sıra cetveli tanzimi gerektiğine ve rehin alacaklısının da bu cetvelde yer alması gerektiğine dair kararlar kanaatimizce isabetli değildir. Anılan kararların kanun maddelerinin hatalı yorumlanması nedeni ile bu şekilde tesis edildiği kanaatindeyiz.

Rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip neticesinde elde edilen satış bedeli paylaşılırken, rehin hakkının tarih itibari ile hacizlerden önce geldiği durumlar açısından, rehinli alacaklının rehin bedelinden tatmin edilme noktasında diğ er alacaklılar ile eş it

muameleye tabi tutulması, sıra cetveline dahil edilerek bekletilmesi bizce pek çok açıdan eleştirilebilir görünmektedir.

Bu nedenle, çalışmamızın bu kısmında, sıra cetveline ilişkin mevcut yasal düzenleme ve Yargıtay kararlarının değişik açılardan değerlendirmesini yapmaya çalışacağız. Değerlendirme yapılırken mümkün olduğunca uygulamada mevcut problemler de dikkate alınacaktır. Çalışmamızın “taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile takip” kısmını uygulamadaki önemine istinaden motorlu kara taşıtı rehnini esas alarak ve bu rehin türündeki özelliklere değinerek yapmıştık. Sıra cetveline ilişkin düzenleme ve değerlendirmeleri içeren bu kısım yine motorlu kara taşıtına ilişkin rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip özelindedir.

Rehin hakkının varlığı ve buna istinaden başlatılan rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulünde, paraların paylaşılması aşamasında sıra cetveli tanzimine gerek olup olmadığı, rehin hakkının hukuki niteliği, mülkiyet hakkı, motorlu kara taşıtı rehninin kuruluş esasları ile icra hukukunun önemli ilkeleri olan takip ekonomisi, alacak ve alacaklılar arasında öncelik, taraflar arasında menfaat dengesinin gözetilmesi, eşitlik gibi ilkeler ve önce rehne müracaat kuralı ışığında tartışılacaktır.

B. Rehin Hakkının Hukuki Niteliği Açısından

En geniş yetkileri sağlayan ayni hak mülkiyet hakkıdır. Malik, eşya üzerinde her türlü kullanma, yararlanma ve tüketme yetkilerinin hepsine haizdir. Rehin hakkı ise, sahibine mülkiyet hakkı kadar geniş kapsamlı yetkiler vermeyen sınırlı ayni bir haktır⁷³¹. Rehin hakkı, sınırlı ayni haklardan olsa da yine ayni haklardandır ve ayni haklar eşya üzerinde doğrudan hakimiyet sağlar. Mutlak hakların bir türü olan ayni haklar, herkese karşı ileri sürülebilen haklar kategorisine girmektedir⁷³².

⁷³¹ Detaylı bilgi için bkz. **Öğütçü/Doğrusöz**, s.7 ve 8; **Nomer/Ergüne**, s.1 vd.; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.2674 ve 2677.

⁷³² **Antalya/Topuz**, N.219 ve 221; **Ayan**, s.28; **Öğütçü/Doğrusöz**, s.7; **Ertas**, Eşya Hukuku, s.1; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.17; **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.2 vd.

Aynı haklar yönünden belirlilik, kamuya açıklık, iyiniyetin korunması, sınırlı sayı ve hak düşürücü sürenin veya zamanaşımının işlememesi ilkeleri geçerlidir⁷³³. Kamuya açıklık ilkesi, hakkın üçüncü kişiler tarafından bilinebilmesine hizmet etmektedir. Taşınırlarda kural olarak zilyetlik, yasanın öngördüğü istisnai hallerde ilgili sicile tescil, taşınmazlarda ise tapu siciline tescil ile kamuya açıklık sağlanmış olur⁷³⁴. Motorlu taşıtlar yönünden sicilli taşınır rehni sistemi getirildiği için, uygulamada yaygın bir şekilde hatta neredeyse tümüyle sicile şerh verilmek sureti ile rehin tesis edildiğinden, kamuya açıklığın büyük ölçüde sicile tescil ile sağlandığını söylemek mümkündür.

Alacak ve haklar üzerinde kurulan rehin hakkının ayniliği tartışmalı olsa da⁷³⁵, taşınır eşya üzerinde kurulan rehin hakkının aynı hak teşkil ettiği hususu tartışmasızdır. Motorlu taşıtlar da taşınır eşya kavramına dahil olduğundan motorlu taşıt üzerinde tesis edilen rehin hakkı aynı hak sağlamaktadır.

Öte yandan; mülkiyet hakkı ile sınırlı aynı hakların birbiri ile olan ilişkisine baktığımızda ise, mülkiyet hakkından kaynaklanan yetkilerin sınırlı aynı hak sahibi lehine olacak şekilde daraldığını, kısıtlandığını görmekteyiz. İfade etmek gerekir ki, sınırlı aynı haklar, mülkiyet hakkından önce gelmektedir⁷³⁶. Ayrıca, sınırlı aynı hakların korunmasına ilişkin olarak TMK'da herhangi bir hüküm bulunmamasına rağmen, doktrinde mülkiyet hakkı için getirilen hükümlerin bünyesine uygun düştüğü ölçüde sınırlı aynı haklar için de uygulanacağı kabul görmektedir. Bu kapsamda, sınırlı aynı hakların mülkiyet hakkı gibi anayasa güvencesi altında olduğunu ve ceza hukuku ya da idare hukuku açısından geçerli olan korumaların sınırlı aynı haklar açısından da geçerli olduğunu kabul etmek doğru olacaktır⁷³⁷.

Aynı haklar ile nispi alacak hakları karşılaştırıldığında aynı hakların daha güçlü olduğunu görmekteyiz⁷³⁸. Hatta sağladıkları yetkilere bakıldığında ikisi arasında

⁷³³ Detaylı bilgi için bkz. **Nomer/Ergüne**, s.1 vd.; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, s.31 vd.

⁷³⁴ **Sirmen**, Eşya Hukuku, s.1; **Öğütçü/Doğrusöz**, s.8.

⁷³⁵ Bkz yukarıda Birinci Bölüm, III, B, 5 nolu başlık altındaki açıklamalar.

⁷³⁶ **Ayan**, s.21 ve 31.

⁷³⁷ **Ayan**, s.34.

⁷³⁸ Aynı hak ile nispi alacak hakkı arasında farklar ile ilgili detay bilgi için bkz. **Antalya/Topuz**, s.97-100; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, s.25 vd.; **Hatemi/Serozan/Arpacı**, s.14 vd.

karşılaştırma yapmak bile pek doğru olmayabilir. Zira, nispi bir hak sağlayan borç ilişkisinde alacaklının borçludan talebi belirli bir edimi yerine getirmesi olabileceken, aynı hak, eşya üzerinde doğrudan hakimiyet sağlar ve bu hakka herkes uymakla yükümlüdür⁷³⁹. Aynı bir hak olan rehin hakkı sahibinin cebri icrada önceliği vardır. Rehın hakkı, sahibine alacağını, malın paraya çevrilmesi sureti ile elde edilen meblağdan öncelikle tahsil yetkisi sağlamaktadır⁷⁴⁰.

Sınırlı aynı bir hak olan ve paraya çevirme, başka bir ifade ile değerlendirme yetkisi veren rehin hakkının cebri icrada ayrıcalığı ve önceliği vardır. Tüm yasal düzenlemelerde rüçhanlı alacak olarak bahsedilmesine rağmen, rehinli alacaklıların da sıra cetveli düzenlenmesi ile ilgili hükümlerde diğer nispi hak sahibi haciz alacaklıları başka bir ifade ile adi alacaklılar ile eşit muameleye tabi tutulması ve eşit itiraz imkanları verilmesinin uygunluğu bizce tartışılabilir. Çünkü, rehin hakkının hukuki niteliği ve rüçhanlı alacak olması hiç dikkate alınmadan rehin hakkı sahibinin diğer haciz alacaklıları ile bir tutulması, kötü niyetli itirazlara mahal verilmesinin ve takibin sürüncemede kalmasının yolunu açmaktadır. Bu durumda, rehinli alacaklının rüçhan hakkının pratikte pek bir faydası kalmamaktadır.

Belirtmekte fayda var ki, motorlu taşıt üzerinde birden fazla rehin hakkı mevcut ise, bu durumda her ikisi de aynı hak sahibi olan rehin alacaklılarına eşit derecede itiraz ve savunma haklarının verilmesinin isabetli olacağını düşünmekteyiz. Öte yandan, rehin hakkının tarih itibari ile hacizlerden önce tesis edilmiş olması ihtimalinde rehin alacaklısının rüçhan hakkına sahip olacağı tartışmasızdır. Rehın tesisinden önce işlenmiş

⁷³⁹ Ögütçü/Doğrusöz, s.7; Antalya/Topuz, N.212; Cansel, Erol / İnan, Ali Naim, “Aynı Hak Kavramı, Taksimi ve Eşya Hukukunun Konusu”, AÜHFD, Cilt 21, sayı 1, Ankara, 1964, s.346 (<https://dergipark.org.tr/en/pub/auhfd/issue/42776/516568>), (Erişim Tarihi: 18.11.2021); Çiftçi, Pınar, İcra Hukukunda Menfaat Dengesi, Ankara, 2010, s.344. Şahsi ve aynı haklar arasındaki farklar için ayrıca bkz. Cansel/İnan, s.352 vd.

⁷⁴⁰ Serozan, N.61; Acar, N.1; Akipek/Akintürk/Ateş, s.731 ve 732; Ayan, s.179; Budak, s.1; Erman, s.183; Ertaş, Eşya Hukuku, N.63; Erturgut, s.48; Esener/Güven, s.521; Gürsoy/ Eren /Cansel, s.747; Hatemi/Serozan/Arpacı, s.28; Kaynar, s.2; Uyar, Cilt 8, s.11894; Köprülü/Kaneti, s.251; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.2681; Onar, N.327; Ögütçü/Doğrusöz, s.63; Postacıoğlu/Altay, s.641; Seviğ, s.139; Sirmen, s.630; Davran, s.78; Benli, s.119; Görgün/Börü/Kodakoğlu, s.315 ve 316; Eskiocak, s.3.

olan hacizlerin varlığı halinde ise, haciz alacaklısının önceliği olacaktır, bu husus elbette göz önünde bulundurulmalıdır⁷⁴¹.

Yargıtay 23. Hukuk Dairesi'nin yukarıda bahsedilen kararlarında ifade ettiği üzere, rehin alacaklısına kesinleşen icra takibi ve ihale üzerine alacağının ödenip kalan bakiye olması ya da kalan bakiye olmaması başka bir ifade ile her durumda haciz alacaklılarının sırasını belirleyen bir cetvel hazırlanmasına karar verilmesi mümkündür. Yine Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin 1994 yılında vermiş olduğu kanaatimizce de isabetli olan, "*ipotekli olan bir mahcuz malın, ipoteğin hacizlerden öncesine ilişkin olduğunun dikkate alınması sureti ile, mahcuz taşınmazın satış tutarından öncelikle ipotek alacağının karşılanmasına, kalan para yönünden haciz alacaklıları arasında sıra cetveli yapılması gerektiğine*" dair karar da rehin hakkının hukuki niteliği ile uyumludur⁷⁴².

Tüm bu nedenlerle, sıra cetveline ilişkin hükümlerin rüçhan sahibi olan rehin alacaklısına rehin alacağı ödendikten sonra, kalan tutar olsun ya da olmasın sıra cetveli yapılması gerektiği şeklinde anlaşılması, yorumlanması, hatta daha da ileriye giderek uygulamacılar yönünden kafa karışıklığına mahal verilmemesi adına hükmün kanun koyucu tarafından bu şekilde düzenlenmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Zira, anılan düzenlemelerin farklı yorumlara sebebiyet verecek şekilde olması, ihtiyaçlara ve menfaat dengesine uygun yorumlanmaması ve uygulama şekli nedeni ile rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takipte, rehinli malın satış bedelinin alacaklıya ödenmesi uzun süreler almakta, rüçhan hakkı kağıt üzerinde kalmakta, rehinli alacaklının rüçhanlı olmasının ve maddi hukuk kaynaklı olan aynı hakkının uygulamada hiç bir faydası bulunmamaktadır.

⁷⁴¹ Bu hususta bkz.yukarıda İkinci Bölüm, IV, C isimli başlık altındaki açıklamalar.

⁷⁴² "...Mahcuz malın ipotekli bulunduğu ve ipoteğin hacizlerden öncesine ilişkin bulunduğu gözetilerek satılan ipotekli ve mahcuz taşınmazın bedelinden öncelikle ipotek alacağının karşılanmasından sonra kalan paranın paylaşımı için hacizli alacaklar yönünden sıra cetveli yapılması gerekir. Diğer bir anlatımla, kural olarak ipotekli alacak sıra cetveline girmez, öncelikle satış bedelinden ödenir..." Yargıtay 19. HD., T. 18.11.1994, E. 1994/8616, K. 1994/11225 (<https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?t=16661>, Erişim Tarihi: 10.05.2022).

C. Mülkiyet Hakkı Açısından

Mülkiyet hakkı, hem Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) 1 No’lu Ek Protokolün 1. maddesi⁷⁴³ hem de Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (AY)⁷⁴⁴ md. 35 hükmü ile korunmaktadır. Anayasa’ya göre, herkes mülkiyet ve miras hakkına sahip olup, anılan haklar ancak kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlanabilir (AY md. 35). AİHS de benzer şekilde bir kimsenin, ancak kamu yararı sebebi ile kanunda öngörülen koşullarla ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun bir şekilde mal ve mülkünden yoksun bırakılabileceğini hüküm altına almıştır.

Alacaklının, alacak hakkının yerine getirilmesi AY ile güvence altına alınan mülkiyet hakkına ilişkindir⁷⁴⁵. Başka bir ifade ile, bazı şartları sağlayan alacak hakları hem AY hem de AİHS anlamında korunacaktır⁷⁴⁶. Anayasa Mahkemesi, AY md. 35 ile güvence altına alınan mülkiyet hakkının ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü malvarlığı hakkını kapsadığına, kesinleşmiş ve icra edilebilir alacağın anılan madde kapsamında mülk teşkil ettiğine hükmetmiştir⁷⁴⁷. Anayasa Mahkemesi yine başka bir kararında, taşınır ve taşınmaz mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikri hakların yanı sıra, icrası mümkün olan her türlü alacağın mülkiyet hakkının kapsamına girdiğini ifade etmiştir⁷⁴⁸. Bu bağlamda, taşınır üzerinde tesis edilen ve sınırlı ayni bir hak olan rehin hakkı ile icra takibine ilişkin tüm kesinleşme süreçlerini tamamlamış olan bir takibe konu alacağın mülkiyet hakkının konusunu teşkil ettiği tartışmasızdır. Peki bu durumda alacağı kesinleşen rehin alacaklısına ödeme yapılmayarak sıra cetveli sürecine dahil edilmesi rehlinli alacaklının mülkiyet hakkını ihlal

⁷⁴³ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 1 No’lu Ek Protokolün md. 1 hükmü şu şekildedir: “Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir. Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka harçların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez.” <https://www.anayasa.gov.tr/media/3605/aihskapsamindamulkiyethakki.pdf>, (Erişim Tarihi: 08.05.2022).

⁷⁴⁴ RG. 09.11.1982, S.17863 (Mükerrer).

⁷⁴⁵ Aşık, Devlet Malları, s.77.

⁷⁴⁶ Yağcı, Pınar, Mülkiyet Hakkı Kapsamında Kamu Mallarının Haczedilmezliği Üzerine Bir Değerlendirme, İnÜHFD, C.11, S.2, 2020, s.601, (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1027082>), (Erişim Tarihi: 03.05.2022).

⁷⁴⁷ AYM, S.G., B. No: 2018/25664, T. 18.01.2022, RG. 22.02.2022, S.31758, (Erişim Tarihi: 22.02.2022).

⁷⁴⁸ AYM, Fatma Yıldırım, B. No: 2014/6577, T. 16.2.2017, (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/6577>) (Erişim Tarihi: 08.05.2022).

niteliği taşıyacak mıdır? Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi'nin vermiş olduğu iki kararın değerlendirilmesinde fayda görmekteyiz.

Anayasa Mahkemesi, alacağın tahsili amacıyla başlatılan icra takibi neticesinde satılan taşınmaza ait satış bedelinin yaklaşık dört yıl süren sıra cetveli kesinleşmesi sürecinde nemalandırılmamış olması sebebi ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği gerekçesi ile yapılan başvuruda anılan hususun mülkiyet hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir⁷⁴⁹. İlgili kararda, AY md. 35 ile güvence altına alınan mülkiyet hakkının ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü malvarlığı hakkını kapsadığı, başvurunun kesinleşmiş ve icra edilebilir alacağının da anılan madde kapsamında mülk teşkil ettiği belirtilmiştir. Yine, icra müdürlüklerince sıra cetvelinin kesinleştirilmesi süresince satış bedelinin nemalandırılmaması hususu pozitif yükümlülöklere aykırı olarak değerlendirilmiştir. İlgili kararda, satış bedelinin başvurucuya ödenmesine kadar geçen dört yıllık sürenin makul olmadığı, satış neticesinde elde edilen bedelin enflasyon karşısında değer kaybettiği net bir şekilde ifade edilmiştir⁷⁵⁰. Anayasa Mahkemesi, tüm bu nedenlerle, AY ile güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği kanaatine varmıştır⁷⁵¹.

Anayasa Mahkemesi yine, satıştan elde edilen bedelin, yaklaşık dokuz yıl süren sıra cetvelinin kesinleşmesi sürecinde nemalandırılmamış olması nedeniyle mülkiyet hakkının

⁷⁴⁹ AYM, S.G., B. No: 2018/25664, T. 18.01.2022, RG. 22.02.2022, S.31758, (Erişim Tarihi: 22.02.2022).

⁷⁵⁰ İlgili kararda, Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre sıra cetvelinin düzenlendiği 2014 yılı haziran ayındaki 100 TL'nin, ödemenin yapıldığı 2018 yılı temmuz ayındaki enflasyon karşısında giderilmiş karşılığı 148,47 –TL olarak belirtilmiştir (Anayasa Mahkemesi'nin 2018/25664 Başvurulu Numaralı, 18/01/2022 tarihli kararı). Bu oldukça ciddi bir değer kaybıdır.

⁷⁵¹ AYM, S.G., B. No: 2018/25664, T. 18.01.2022, RG. 22.02.2022, S.31758, (Erişim Tarihi: 22.02.2022).

ihlal edildiği iddiası ile ve 2014/6577 nolu başvuru numarası ile önüne gelen başka benzer bir başvuruda benzer gerekçeler⁷⁵² ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir⁷⁵³.

Anılan AYM kararlarına baktığımızda, haciz yolu ile takip neticesinde kesinleşen alacağın mülkiyet hakkı kapsamına girdiği ve bu nedenle takip neticesinde elde edilen satış bedelinin nemalandırılmaması hususunun mülkiyet hakkını ihlal niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır. Durumu taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile takip açısından değerlendirirsek öncelikle taşınır üzerinde tesis edilen sınırlı aynı bir hakkın varlığını göz önünde bulundurmamız gerekecektir. Anayasa Mahkemesi'nin yerleşik içtihatlarında ifade etmiş olduğu üzere, taşınır ya da taşınmazlar üzerinde tesis edilen sınırlı aynı haklar mülkiyet kapsamına dahildir. Motorlu kara taşıtı açısından rehnin uygulamada neredeyse tümüyle sicilli rehin ile kurulduğu ve anılan taşıtların hem ekonomik değeri hem de rehnin kuruluş süreci dikkate alındığında ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile takibe benzediği Yargıtay içtihatlarında da ifade edilmiştir. Rehin hakkının anılan şekilde tesis edilmesinden sonra, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip neticesinde kesinleşmiş olan bir alacağın söz konusu olduğu tartışmasızdır. Bu nedenle, sıra cetveline ilişkin mevcut uygulamanın rehinli alacaklının mülkiyet hakkını ihlal niteliğini taşıdığını söylemek mümkündür. Zira, daha önce bahsetmiş olduğumuz üzere, sıra cetveli hazırlanması sürecindeki hantallık, kesinleşmesinin çok uzun sürmesi, ödemenin satış tarihi itibari ile yapılması gibi pek çok nedenle alacaklının tahsil edeceği tutar değer kaybına uğramakta ve mülkiyet hakkı zarar görmektedir. Söz gelimi sıra cetvelinin kesinleşmesi beklenildiği için, satış tarihinden itibaren dokuz ay sonra tahsil edilebilen satış bedeli enflasyon karşısında değer

⁷⁵² “61. Borçluya ait taşınmazların satışından tahsil edilen bedelin alacaklılara ödendiği ana kadar alacaklının para üzerinde tasarrufla bulunma, parayı kullanma veya paranın değerinin enflasyon karşısında aşınmasını önleyici tedbirler alma imkanı bulunmamaktadır. Tahsil edilen bedel bu süreçte henüz icra müdürlüğünün yedi ve kontrolü altındadır. Dolayısıyla bu paranın enflasyon karşısında kıymet yitirmesini önleyebilecek olan da para üzerinde tasarrufla bulunma kudretini elinde bulunduran icra müdürlüğüdür. Tahsil edilen ihale bedelinin alım gücünü kaybetmesini engellemenin yolu bunun nemalandırılmasıdır. Ayrıca bu paranın nemalandırılması, icra müdürlüğüne olağan idari işleyişin ötesinde bir külfet de yüklememektedir. İcra müdürlüğünün yapması gereken tek şey, ihale bedelinin vadesiz mevduat hesabında bekletilmesi yerine vadeli bir hesapta tutulmasıdır. Bu nedenle olayın somut koşulları gözetildiğinde mülkiyet hakkının korunması ödevinin gerektirdiği pozitif yükümlülüklerin, ihale bedelinin nemalandırılması tedbirinin alınmasını da içerdiği sonucuna ulaşılmaktadır.” AYM, Fatma Yıldırım, B. No: 2014/6577, T. 16.2.2017, (<https://kararlarbilebankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/6577>) (Erişim Tarihi: 08.05.2022).

⁷⁵³

kaybetmektedir. Hele ki günümüzde covid-19 pandemisi nedeni ile yaşanan ekonomik dalgalanmalar düşünülürse anılan değer kaybının etkisi oldukça çarpıcıdır.

İİK’da sadece ihalenin feshine ilişkin şikayet sonlanana kadar ihale bedelinin bankada nemalandırılacağı şeklinde bir hüküm mevcuttur. Anılan hükmün ihtiyaçları karşılamaktan uzak olduğu açıktır. Sıra cetvelinin yapılması ve kesinleşmesi sürecinde de ihale bedelinin nemalandırılmasına dair ayrıntılı ve taraf menfaatleri ile örtüşecek hükümlerin getirilmesi oldukça faydalı sonuçlar doğurabilir. Aksi halde, sıra cetveli sürecindeki aksaklıklar ve düzenlemelerin yetersizliği nedeni ile rehinli alacaklının mülkiyet hakkı ciddi şekilde ihlal edilmiş olur. Bu durum, hukuk devletine olan güvenin de zarar görmesi sonucunu doğuracaktır.

Anayasa Mahkemesi zaten sıra cetvelinin kesinleşmesi sürecinde nemalandırmaya ilişkin hükümlerin olmamasını devletin pozitif yükümlülüklerine aykırılık olarak nitelendirmiştir⁷⁵⁴.

D. Motorlu Kara Taşıtı Rehninin Kuruluşu Açısından

Taşınır rehni çeşitlerini açıklarken ifade etmiş olduğumuz üzere⁷⁵⁵, motorlu kara taşıtlarının rehni TMK md. 940/2 uyarınca da gerçekleştirilmektedir. Anılan hüküm ile taşınırın zilyetliğinin devrine gerek olmadan kayıtlı bulunduğu sicile⁷⁵⁶ yazılmak sureti ile rehin tesis edilebileceği hüküm altına alınmıştır. Anılan düzenlemenin lafzından zilyetlik devri sureti ile rehin tesisi mümkün olduğu gibi, buna ilaveten sicile yazılmak sureti ile rehin tesis imkanının getirildiği anlaşılmaktadır. Bilindiği üzere; motorlu kara taşıtları, taşınır hükmünde olduğundan ve taşınırılar esasen TMK hükümleri gereği teslim şartlı olarak rehnedilebileceğinden anılan hükümlerle rehin tesisi yine mümkün olabilecektir⁷⁵⁷.

⁷⁵⁴ “57. Yukarıda değinildiği gibi mülkiyet hakkı, Devlete, özel kişiler tarafından yapılacak müdahalelere karşı malike koruma sağlama biçiminde pozitif bir ödev yüklemektedir. Özel borç ilişkileri bağlamında mülkiyetin korunması ödevi, somutlaşmış ve icra edilebilir hâle gelen ancak borçlu tarafından rızaen ödenmeyen alacakların Devlet tarafından kamu gücü kullanılmak suretiyle borçludan tahsil edilebilmesini gerektirmektedir. Cebri icranın, devlete yüklenen bu ödevin ifası kapsamında kurulan hukuksal bir mekanizma olduğu anlaşılmaktadır.” AYM, Fatma Yıldırım, B. No: 2014/6577, T. 16.2.2017, (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/6577>) (Erişim Tarihi: 08.05.2022).

⁷⁵⁵ Bkz. yukarıda Birinci Bölüm, III, B, 3 nolu başlık altındaki açıklamalar.

⁷⁵⁶ Anılan sicil trafik sicili olup, trafik sicilinin niteliği hakkında bkz. **Kurt**, s.1891 vd.

⁷⁵⁷ **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, N.3747-3749c; **Ergüne**, N.389.

Aslında anılan TMK md. 940/2 düzenlemesi ile teslimine bağlı rehinden kaynaklanan sakıncaların giderilmesinin amaçlandığını ve belirli bir ekonomik değeri olan motorlu taşıtlar yönünden hem alacaklı hem borçlu menfaatlerine uygun olan “*sicilli taşıtır rehni*” sistemi benimsendiğini söylemek hiç de yanlış olmayacaktır. Zaten Yargıtay’ın anılan hüküm getirilmeden evvel bu kapsamda kararlar vererek anılan düzenlemeye zemin hazırladığını söylemek mümkündür⁷⁵⁸.

Ancak, motorlu taşıtlar yönünden hem teslimine bağlı hem sicile kayıt sureti ile rehin tesis edilebilmesi uygulamada bir takım problemlere neden olabilecektir. Aynı motorlu taşıt üzerinde hem teslimine bağlı rehin hem sicile tescil sureti ile bir rehin tesis edilmiş ise, bunlar arasındaki sıranın ne şekilde belirleneceği hususu önemli bir mesele teşkil edecektir. Bununla birlikte uygulamada, artık sicile tescil sisteminin oturduğunu ve motorlu taşıt rehinlerinin neredeyse tamamının trafik siciline tescil sureti ile gerçekleştiğini de belirtmekte fayda görmekteyiz⁷⁵⁹.

Kanun düzenlemesinin motorlu taşıtlar yönünden sadece sicile tescil sureti ile rehin tesisi şeklinde olmasının isabetli ve menfaatler dengesine uygun olacağını düşünmekle birlikte, uygulamada zaten sürecin bu şekilde işlediğini de ifade edelim. Yani, uygulamada motorlu taşıt edinecek, motorlu taşıt üzerinde aynı hak elde edecek ve hatta motorlu taşıt kaydına haciz işletebilecek ilgililer trafik siciline güvenerek işlem yapmakta, ilgili sicil üzerinden araç kaydındaki takyidatları görebilmektedirler. İcra daireleri, savcılıklar, mahkemeler araçların kaydına UYAP sistemi üzerinden haciz ya da diğer takyidatları işleyebilmektedir. Yine rehin hakkı EGM ile koordinasyonlu olarak tesis edilebilmekte, rehlin paraya çevrilmesini teminen gerekli olan kayıtlar UYAP ve EGM koordinasyonu ile online sicil sistemi üzerinden yürümektedir. Öte yandan, EGM kayıtlarında üzerinde rehin görünen bir aracın devri, sadece malikin rızası ile gerçekleşmemekte, rehin hakkı sahibinin anılan devir işlemine muvafakati aranmaktadır. Aynı şekilde üzerinde kaydi haciz görünen bir aracın devri de kesinlikle mümkün olmamaktadır. Tüm bunlardan açıkça

⁷⁵⁸ Ergüne, N.383; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, N.3747.

⁷⁵⁹ Zencir, s.237.

anlaşılacağı üzere, uygulamada “online sicil yöntemi” benimsenmiş olup, araç üzerinde tasarrufta bulunmak isteyenler sicildeki kayıtları esas alarak işlem tesis etmektedirler.

Açıklanan hususlar çerçevesinde; her ne kadar trafik sicili aleni olarak kabul edilmese de⁷⁶⁰, sicile tescil sureti ile kurulan motorlu taşıt yönünden aleniyetin bu şekilde sağlandığı⁷⁶¹ ve rehin hakkının mevcut olduğuna dair güçlü bir karine teşkil ettiğinin kabulü mümkün gözükmemektedir⁷⁶². Bu bağlamda, teslimine bağlı rehin durumunda ileri sürülebilecek itiraz sebeplerinin “*tescilli rehin*” türü açısından ileri sürülmesi pek makul gözükmemektedir.

Özellikle sicile kayıt sureti ile tesis edilen ve rehlin varlığı hususunda önemli bir karine teşkil eden motorlu kara taşıtı rehni yönünden düzenlemelerin eksik olduğu ve rehinli alacaklıyı koruma noktasında yetersiz kaldığı açıktır.

D. İcra ve İflas Hukukuna Hakim Olan Bazı İlkeler Açısından Değerlendirme

1. Takip Ekonomisi İlkesi Açısından

İcra takip sürecinin her aşamasında gözetilmesi gereken, icra hukukunun en önemli ilkelerinden birisi “takip ekonomisi”⁷⁶³ ilkesidir. Bu ilke ile amaçlanan icra takip sürecinin hızlı olması, makul sürelerde tamamlanması ve mümkün olduğunca az masraflı olmasıdır⁷⁶⁴.

⁷⁶⁰ Uyumaz, s.273.

⁷⁶¹ Ergüne, N.384 -385.

⁷⁶² Yargıtay bir kararında trafik siciline tescil tarihini rehin hakkının doğumu için geçerli saymış, taraflar arasında akdedilen rehin sözleşmesi tarihini, rehin tarihi olarak kabul etmemiştir. “...4721 sayılı TMK'nun 940/2. Maddesi hükmünce, kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar üzerinde, taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak sureti ile rehin kurulabilir. Şikayet eden rehninin öncelik taşıdığı kabulü ile sıra cetvelinin iptaline karar verilmesi gerekir...” Yargıtay 23. HD., T. 12.10.2015, E. 2015/2577, K. 2015/6493 (Ruhi/Ruhi, Sıra Cetveli, s.656-657).

⁷⁶³ Bu ilke, usul ekonomisinin devamı niteliğinde olan ve usul ekonomisine paralel bir ilkedir. Bkz. Özekes, Muhammet, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, 1. Bası, Ankara, 2009, s.82; Usul ekonomisinin dayanağı Anayasa md.141/4 ve HMK md.30'dur. Takip ekonomisi ilkesinin Anayasa ve İİK'da düzenlenmemiş olması, bu ilkenin icra ve iflas hukukunda geçerli olmayacağı anlamını taşımaz. Bkz. Köksoy, Mesut, “Hukuki Güvenlik İlkesi Açısından Takip Ekonomisi”, GÜHFD, C. XX, Y. 2016, S. 3, s.56 (https://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/20_3_3.pdf), (Erişim Tarihi: 14.12.2021).

⁷⁶⁴ Namlı, Mert, İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi ve Paraya Çevrilmesi, 1.Bası, İstanbul, 2019, s.103; Özekes, s.82; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.27; Çiftçi, s.120 ve 121.

Takibin kısa sürede ve mümkün olan en az masraf yapılarak tamamlanmasının hem alacaklı hem borçlu yararına olduğu tartışmasızdır. Başka bir ifade ile, icra takibi, takip ekonomisi ilkesine uygun olarak yürütülür ise, her iki tarafın menfaati gözetilmiş olacaktır. Çünkü alacaklının alacağına makul sürede kavuşma yönündeki menfaati sağlanmış olacak, borçlu da mümkün olan en kısa sürede borcundan kurtulmuş olacak ve hakkında başlatılmış olan icra takibi sonlandırılacaktır⁷⁶⁵. Takip ekonomisi ilkesine uygun olmayan uygulamalar alacaklının hakkını arama yönündeki özgürlüğünün önündeki en büyük engeller olacaktır. Borçlu açısından sürecin çok uzun ve karmaşık olması nedeni ile icra takip sürecinin sonunda ödeyeceği maliyetler artmış olacaktır⁷⁶⁶. Tabi ki takip ekonomisi ilkesi gözetilirken, icra takibi sürecinde borçlunun savunma hakkı ihlal edilmemeli, taraflar arasındaki menfaat dengesi de mutlak surette gözetilmelidir⁷⁶⁷.

Bu ilke, hak arama özgürlüğü ile ilişkili olduğu kadar, adil yargılanma hakkı ile de ilgilidir. Zira, bir hakkı ihlal edilmiş olan alacaklıya anılan hakkın en kısa sürede ve en az masrafla sağlanmış olması gereği adil yargılanma hakkı ile yakından bağlantılıdır⁷⁶⁸.

Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte sıra cetveline dair mevcut düzenleme ve uygulamaların takip ekonomisi ilkesine dolayısı ile de icra takibinin tarafları olan alacaklı ve borçlu yararına olduğunu söylemek pek mümkün gözükmemektedir. Zira, mevcut uygulamada, sıra cetveli tanzimi sürecinin hantallığı, İİK 100. madde uyarınca toplanması gereken belgelerin çok uzun sürelerde toplanması, bilgisizlik ya da düzensizlik, tebligatların yapılması sürecinde yaşanan aksaklık ve sıkıntılar, icra dairesi tarafından yoğunluk, personel eksikliği ya da ihmal gibi nedenlerle sıra cetvellerinin altı ay ya da bir yıl gibi çok uzun olabilecek sürelerle yayılarak tanzim edilmesi, düzenlenen sıra cetvellerine yine kötü niyetli haciz alacaklıları tarafından itiraz edilmesi gibi problemlere oldukça yaygın bir şekilde rastlanmaktadır. Anılan problemler, süreci daha karmaşık ve oldukça da masraflı hale getirmektedir.

⁷⁶⁵ Namlı, s.103; Çiftçi, s.120; Özekes, s.82; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.27.

⁷⁶⁶ Özekes, s.82.

⁷⁶⁷ Namlı, s.103.

⁷⁶⁸ Çiftçi, s.121.

Öte yandan; gerek sıra cetveli tanzimi süresince gerekse itiraz süresince satış bedelinin icra daireleri tarafından nemalandırılmaması⁷⁶⁹, satış bedelinin durduğu yerde sürekli değer kaybına uğraması ve bu nedenle borçlunun borcunun bir türlü kapanamaması, öte yandan rehinli alacaklının alacağına bir an önce kavuşma yönündeki menfaatinin ciddi şekilde ve hatta hukuki güvenlik ilkesini zedeleyecek şekilde zarar görmesi, alacağa ilişkin olarak faizin işlemeye devam etmesi, satış bedelinden ödenecek tutarın satış tarihi itibari ile hesaplanmış olması, bu nedenle de alacaklının banka ya da kredi kurumu olması halinde, kendi sistemleri ile tahsil ettiği tutar arasında ciddi faiz farkı olması gibi problemler mevcuttur.

Alacağına karşılık tesis edilen rehin hakkına güvenerek ve alacağına en kısa sürede kavuşacağı inancı ile icra dairesine başvuran rehin alacaklısı, icra dairelerinin bunu kendisine sağlayacağı düşüncesi ile hareket etmektedir. Ancak, bahsetmiş olduğumuz problemler nedeni ile kısa sürelerde takip işlemlerinin neticelendirilememesi alacaklının alacağını bir an önce tahsil menfaatinin önünde ciddi ve aşılması gerçekten zor engeller oluşturmaktadır. Bir anlamda, hukuk güvenliği ilkesini zedelemekte⁷⁷⁰, devlet eli ile yürütülen cebri icra kurumuna olan güven zarar görmektedir.

2. Alacak ve Alacaklılar Arasında Öncelik İlkesi Açısından

Cebri icra prosedüründe alacaklıların eşit olduğu temelde kabul edilmekle birlikte, anılan eşitliğin mutlak olduğunu söylemek pek doğru olmaz. Zira, belirli alacak ve alacaklı gruplarına öncelik tanınması çeşitli gerekçeler ile kabul edilebilir. Sosyal devlet anlayışı, kamu düzenine ilişkin düzenlemeler ya da maddi hukuk kaynaklı bir takım gerekçeler bazı alacaklıların öncelikli olmasına dayanak noktası olabilir. Başka bir ifade ile, icra takibinin tarafları arasında geçerli olan eşitlik ilkesinin, tüm alacaklıların eşit olduğu şeklinde anlaşılması daha doğru olur⁷⁷¹. Örneğin, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip

⁷⁶⁹ Bu konuda detaylı bilgi ve uygulamanın eleştirisi için bkz. **Karakaş, Cemal Fazıl**, Sıra Cetveline İtiraz Aşamasında İhale Bedelinin Nemalandırılması Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün Uygulamadan Kaldırılmış Bir Mütalaasının Bıraktığı İzler Üzerine, Prof. Dr. Ramazan Arslan'a Armağan, Cilt 2, Ankara, 2015, s.1033-1043.

⁷⁷⁰ Hukuki güvenlik ilkesi ile takip ekonomisi arasında sıkı bir ilişki mevcuttur. Hukuki güvenliğin sağlanması, takip ekonomisi ilkesine uyularak gerçekleşir. Bu konuda detaylı bilgi için bkz. **Köksoy**, s.60 vd.

⁷⁷¹ **Özekes**, s.105; **Pekcantez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes**, s.18; **Aşık, İbrahim**, "Kamu Alacağı Sebebiyle Konulan Hacze İştirak (Edilememesi) Ve Kamu Alacağının Hacze İştirak Etmesinde Ortaya Çıkan Sorunlar", Prof. Dr.

usulünde iflas takip yolunda olduğu gibi alacaklılar arasında eşit davranma ilkesi geçerli değildir⁷⁷². Bu ilke, menfaat dengesinin sağlanması ile yakın ilişki içerisindedir⁷⁷³.

Rehinli alacaklının, borçlunun diğer alacaklılarına karşı başka bir ifade ile adi alacaklılara karşı belirli bir önceliği vardır. Bu anlamda, alacaklılar arasındaki eşitliğin belli bir noktada ortadan kalkması kabul edilebilir görünmektedir⁷⁷⁴.

Çeşitli hukuk sistemlerinde de bu tarz düzenlemeler mevcuttur. Bizim hukuk sistemimizde İİK md. 206 düzenlemesini ele alırsak, orada alacaklıların belirli bir sıralama dahilinde tatmin edileceğini ve belirli alacaklara öncelik tanındığını görürüz. Anılan düzenleme uyarınca rehinli alacaklının yapılacak sıralamaya tabi olmadığı, rehin bedeli üzerinden öncelikle tatmin edilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Zira, burada eşyaya bağlı, eşya üzerinde doğrudan hakimiyet sağlayan öncelikli bir hak mevcuttur.

Hal böyle iken, rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulünde geçerli mevcut uygulama ve uygulamaya yol gösteren Yargıtay kararlarının anılan ilke ile de pek uyumlu olmadığını, aslında maddi hukuka ilişkin sonuçları olan rehin hakkı sahibi rehin alacaklısı ile adi alacaklı statüsünde olan haciz alacaklısının eşit itiraz haklarına sahip olmasının eleştirilebilir olduğunu söylemek mümkündür.

Hatta, bu noktada İsviçre’de “hacze iştirak” hususunda getirilen düzenlemeden kısaca bahsetmenin faydalı olacağını düşünüyoruz. İsviçre’de aynı dereceden hacze iştirak konusunda otuz günlük süre ölçütü getirilmiştir. Yani, ilk haciz tarihinden itibaren otuz günlük süre içerisinde haciz talebinde bulunan alacaklılar hacze aynı dereceden iştirak edebileceklerdir. Otuz gün sonra gerçekleşen talepler yönünden sonraki derecelere iştirak imkanı doğacaktır⁷⁷⁵. Ayrıca, İsviçre’de her derece için ayrı sıra cetveli oluşturulur ve aynı

Ejder Yılmaz’a Armağan, Cilt 1, Ankara, 2014, s.389; **Özçelik, Volkan**, İcra Müdürünün Takdir Yetkisi, Ankara, 2014, s.209.

⁷⁷² **Yıldırım/Deren Yıldırım**, s.334.

⁷⁷³ **Çiftçi**, s.130.

⁷⁷⁴ **Ayan**, s.179.

⁷⁷⁵ **Meriç**, s.105. İsviçre hukukunda grup sisteminin tarihi gelişimi için bkz. **Gaul, Hans Friedhelm/Deren Yıldırım, Nevhis**, İcra Hukuku Analizleri, 5. Bası, İstanbul, 2016, s.3-5; **Yıldırım, Nevhis Deren**, “Türk, İsviçre ve Alman Hukukunda Hacze (Adi) İştirak”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1989, s.4-6.

grupta yer alan alacaklılara sıra cetveline itiraz davası açma hakkı verilmiştir⁷⁷⁶. Alt gruptakiler, üst grupta yer alan alacaklıya karşı ancak tasarrufun iptali davası açabilmektedir⁷⁷⁷.

Anılan düzenleme uyarınca, önce haciz koydurana ayrıcalık, başka bir ifade ile önceki derecede yer alma ve bu sonuca bağlı olarak farklı itiraz imkanları sunulmaktadır. Adi alacaklı statüsünde olan hacizli alacaklılar açısından dahi sırf süreye bağlı olarak getirilebilen bu düzenlemeye benzer bir düzenleme, maddi hukuk açısından önceliği olan rehin alacaklısı açısından değerlendirilebilir görünmektedir.

Rehinli alacaklıların rüçhanlı alacaklı olduğu ve adi alacaklılar ile aynı sırada yer almadığı hatta sıralamaya dahi tabi olmadığı açıktır. Birden fazla rehinli alacaklı olması halinde, bunlar arasındaki sıralamayı göstermek üzere ve rehinli alacaklılara isabet edecek tutarları teminen sıra cetveli tanzimi, adi alacaklılar yönünden ise, yine ayrı bir sıra cetveli tanzimi ve eşit derecedeki alacaklılara itiraz imkanı verilmesi, alacaklılar arasında öncelik ilkesine daha uygun olacaktır. Haciz alacaklılarının rehne itirazı yönünden ise, yapılan ödeme işleminin iptaline ilişkin tasarrufun iptali davası açılması şeklinde bir hak tanınması anılan ilke ile uyumlu ve de makul bir çözüm tarzı olarak düşünülebilir.

3. Menfaat Dengesinin Sağlanması Açısından

İcra hukukunda alacaklı ile borçlu menfaatleri karşı karşıya gelmekte bir anlamda birbirleri ile mücadele etmektedir. Alacaklının ödenmeyen alacağın tahsilinin sağlanması, borçlunun ise mümkün olduğunca malvarlığına ve kişiliğine zarar verilmeden borcun tahsil edilmesi şeklinde menfaatlerinin olduğunu söyleyebiliriz. Kanun koyucu da, taraflar arasındaki menfaat dengesinin sağlanması için bir takım düzenlemeler getirmiştir⁷⁷⁸.

⁷⁷⁶ Meriç, s.115; Yıldırım/Deren Yıldırım, s.318.

⁷⁷⁷ Yıldırım/Deren Yıldırım, s.318.

⁷⁷⁸ Aşık, İbrahim, "1982 Anayasası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Devlet Mallarının Haczedilmezliği", MİHDER, C.7, S.18, 2011, s.59 (<https://94d5e5c15154c23634e4fa312056b3327557d1fc.vetisonline.com/Book/ebsco/a9123b55072b4c259a29bc6e38ff1c33?pn=75>) (Erişim Tarihi: 02.05.2022); Çiftçi, s.102.

Bir tarafta, alacaklının alacak hakkına dayalı mülkiyet hakkı korunmakta⁷⁷⁹, diğer yanda borçlunun mülkiyet hakkının zarar görmemesi hususu dengelenmeye çalışılmaktadır⁷⁸⁰.

Borçlunun bir an evvel borcundan kurtulması, hakkında başlatılan takibin sonlanması ve acele bir icra takibinden zarar görmemesi açısından, alacaklının ise mümkün olan en kısa sürede alacağına kavuşması açısından menfaatinin olduğu açıktır⁷⁸¹. İcra dairesi taraf menfaatlerini hassas bir şekilde dengelemeli, borçlunun kişilik haklarına aykırı olacak muamelelerden kaçınmalı, her iki tarafın takip sürecindeki haklarını eşit olarak kullanabilmesine imkan vermeli, herhangi bir tarafın takipten zarar görmemesini sağlamalıdır⁷⁸².

Bu ilke kapsamında, her türlü kesinleşme sürecinden geçmiş, başka bir ifade ile takibe ilişkin ödeme emri veya icra emri tebliğ edilmiş, rehinli taşınıra ilişkin kıymet takdiri yapılmış ve borçluya tebliğ edilerek kesinleşmiş, bunun üzerine satış istenerek paraya çevirme işlemi gerçekleşmiş olan bir takipte, rehin alacaklısına ödeme aşamasına geçilmesinde taraf menfaatlerine aykırı bir durumun olmadığı açıktır. Kaldı ki, ihale kesinleşmeden satış bedelinin alacaklıya ödenmesi ya da alacaklılara paylaştırılması kural olarak mümkün olmadığından ihaleye ilişkin son bir kontrol sürecinden daha geçilmiş olmaktadır. Bu ihtimalde, aynı hak sahibi olan rehin alacaklısına kesinleşmiş icra takibinde yapılan kapak hesabı uyarınca ödeme yapılması, kalan tutarın ilk haczi uygulayan icra dairesine gönderilerek, bu icra dairesince sıra cetveli tanzimi isabetli bir çözüm olacaktır. Aksi halde, rehinli alacaklının menfaatinin sağlanmasına yönelik dengenin bozulduğunu ve hakkının gerçekleşmesinin sürüncemede bırakıldığını söylemenin pek hatalı olmayacağını düşünmekteyiz.

Yunan doktrininde bir görüşe göre, alacağı herhangi bir belge kapsamında olmayan alacaklılar açısından hacze iştirak imkanı getirilmesi ile sıra cetvelinin muhatabı daha fazla

⁷⁷⁹ Aşık, Devlet Malları, s.77.

⁷⁸⁰ Çiftçi, s.8 ve 102.

⁷⁸¹ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.12.

⁷⁸² Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.12 vd.

olacak ve bu nedenle sıra cetveline itiraz davaları artacaktır⁷⁸³. Bu durum, kötü niyetli itirazların artmasına sebebiyet verecektir. Hacze adi iştirak durumunda dahi sıra cetveline itiraz ve bu konudaki itirazların artması eleştirilirken, rehin alacağına ilişkin kötü niyetli itirazlara mahal verilmemesinin menfaat dengesinin sağlanması açısından oldukça önemli olduğunu düşünmekteyiz.

Bu nedenle, kesinleşmiş olan bir ihaleye ait satış bedelinin rehinli alacaklıya ödenmeyip, sıra cetveli yapılmak sureti ile borçlunun diğer adi alacaklılarına itiraz imkanı verilmesi menfaatler dengesi açısından uygun değildir.

Yine ifade edelim ki, rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip açısından bahsetmiş olduğumuz sıra cetveline ilişkin süreç, sadece rehin alacaklısının menfaatine değil, aynı zamanda borçlunun da menfaatine zarar vermektedir. Zira, borçlu açısından icra takibi açık kalmaya devam etmekte, takip sonucunda ödeyeceği giderler artmakta, banka ya da kredi kurumuna borçlu ise, ilgili sistemlerde borç kaydı uzun süre açık kalmakta ve kredi puanı azalmaktadır. Bu durum, borçlunun kredi finansman ihtiyacı olduğunda olumsuz bir durum olarak karşısına çıkmaktadır.

4. Eşitlik İlkesi ve Silahların Eşitliği İlkeleri Açısından

Eşitlik ilkesinin temeli AY md. 10 hükmüdür. İlgili hükmün 1. fıkrasında “*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir*” denilmek suretiyle hiç bir kimseye, aileye, zümreye ya da sınıfa kanun önünde ayrımcılık yapılamayacağı hüküm altına alınmıştır. İlgili hüküm emredici nitelikte olup, devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde “kanun önünde eşitlik ilkesi”ne uygun davranmak zorundadır (AY md. 10/5)⁷⁸⁴.

Bu ilke de, takip sürecinin başından sonuna kadar gözetilmesi gereken önemli ilkeler arasındadır. Ayrıca, bu ilke, taraflar arasındaki menfaat dengesinin sağlanması ile sıkı bir ilişki içerisindedir ve kesinlikle borçlu menfaatlerinin zarar görmemesi için anılan

⁷⁸³ Gaul/Deren Yıldırım, s.19.

⁷⁸⁴ Aşık, Devlet Malları, s.79; Özçelik, s.208 ve 209.

ilkenin göz önünde bulundurulması gerekir⁷⁸⁵. Aynı zamanda bu ilke, adil yargılanma ve hukuki dinlenilme hakkı kapsamında keyfi davranmama ve silahların eşitliği ilkelerini de bünyesinde barındırır⁷⁸⁶.

İcra takip sürecinde borçlunun savunma hakkı ihlal edilmemeli ve silahların eşitliği ilkesine uygun olarak kendisine uygun savunma ve itiraz olanakları verilmelidir. Eşitlik ilkesi ve silahların eşitliği ilkeleri, rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulünde de elbette geçerli olacaktır. Borçlu tarafa, takip sürecinin başında, takibin türüne göre yani ilamsız ya da ilamlı takip olmasına göre farklı imkanlar verilmektedir. Örneğin ilamsız takipte, takip daha açılır açılmaz herhangi bir sebep göstermesine dahi gerek olmaksızın borçlunun itiraz imkanı vardır. İlamlı takipte ise, borçlunun icranın geri bırakılması prosedürünü işletme şansı vardır. Borçlu, takibe ya da rehin hakkına itiraz edebileceği gibi, rehinli taşınırın icra dairesince takdir edilmiş olan değerine ve neticede ihaleye itiraz edebilecektir. Alacaklıya nasıl ki alacağını tahsil için çeşitli imkanlar sunulmuş ise, borçluya da aynı şekilde eşit savunma ve itiraz imkanları verilmiş olmalıdır. Başka bir deyişle, eşitlik ilkesi ve silahların eşitliği ilkeleri, icra takibinin tarafları arasında mutlak surette uygulanmalıdır.

Eşitlik ilkesi ve silahların eşitliği, takibin tarafları arasında mutlak surette uygulanması gerekirken, acaba borçlunun tüm alacaklıları yönünden de aynı mutlaklık derecesinde uygulanmalı mıdır? Bu şekilde uygulanması hakkaniyet ilkesine, menfaatler dengesine ne derecede uygun olacaktır? Eşitlik ilkesi ile tüm alacaklıların tümüyle eşit olmasının kastedilmediği açıktır. Başka bir deyişle, haklı bir gerekçe olması halinde devletin kişiler arasında eşit davranmaması, anılan yükümlülüğe aykırılık teşkil etmeyecektir⁷⁸⁷.

Hukuka uygun olan bazı nedenlerden dolayı, farklı muamele yapılması da eşitlik ilkesine hizmet etmektedir. Alacak ve alacaklının niteliğine uygun olarak bazı alacaklılar

⁷⁸⁵ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.17.

⁷⁸⁶ Özçelik, s.209.

⁷⁸⁷ Özekes, s.105; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.18; Aşık, Hacze İştirak Sorunlar, s.389; Özçelik, s.209; Çiftçi, s.71; Aşık, Devlet Malları, s.79. AY md. 10/2 ve md. 10/3 uyarınca alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı hüküm altında alınmıştır.

için özel düzenleme yapılması mümkün olabilir. Çeşitli gerekçeler ile örneğin kamu düzeni, maddi hukuktan kaynaklanan bir takım gerekler, sosyal devlet ilkesinin gerekleri gibi alacaklılar arasında bir sıralama yapılması ve bazı alacaklılara öncelik tanınması mümkündür. Nitekim İİK md. 206 ve md. 100 ve md. 101 düzenlemeleri de bu düşüncelerle getirilmiş olan düzenlemelerdir⁷⁸⁸.

Öte yandan, konkordato sürecinde de rehinli alacaklı yararına getirilmiş düzenlemeler mevcuttur. İİK md. 294 uyarınca, konkordato sürecinde mühlet içerisinde olan borçluya karşı yeni takip başlatılması ya da başlatılan takibe devam edilmesi mümkün değildir. Ancak, rehinli alacaklar yönünden getirilmiş bir istisna söz konusudur. Başka bir ifade ile mühlet içerisinde rehinli alacaklı tarafından rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takibe başlanabilir. Ancak anılan mühlet içerisinde, rehinli malın muhafaza altına alınması ve satılması ise esas itibari ile yasaktır⁷⁸⁹. Anılan düzenlemeler rehin hakkının hukuki niteliği ile uyumlu olup, eşitlik ilkesinin tüm alacaklılar arasında mutlak surette uygulanmasının doğru olmadığına bir göstergesidir.

Bu kısımda, Anayasa Mahkemesi'nin eşitlik ilkesi ile ilgili olarak vermiş olduğu kararlara da değinmekte fayda görmekteyiz⁷⁹⁰. Anayasa Mahkemesi, "kanun önünde eşitlik

⁷⁸⁸ Çiftçi, s.71; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.18; Aşık, Hacze İştirak Sorunlar, s.389; Özekes, s.105; Özçelik, s.209.

⁷⁸⁹ Köroğlu, Anıl, "Rehinli Malın Konkordato Mühleti İçinde Paraya Çevrilmesi Yasağı", İstanbul Hukuk Mecmuası, C.78, S.1, s.143, (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ihm/issue/54077/729760>), (Erişim Tarihi: 22.01.2022). **7327 sayılı Kanun ile bu rehinli malın satışı yasağına istisna getirilmiş olup, İİK md. 295/2. fıkrada;** "rehinli malın konkordato projesine göre işletme tarafından kullanılması öngörülüyor veya kıymeti düşecek ya da muhafazası masraflı olacak ise satışına izin verilebilecek ve satış bedelinden rehinli alacaklıya ödeme yapılacaktır."

⁷⁹⁰ a- "...Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen "kanun önünde eşitlik" ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemler değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez..." AYM, T.15.11.2017, E. 2016/162., K. 2017/156 (RG. 08.12.2017, S.30264, Erişim Tarihi: 29.04.2022).

b- "...Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen "kanun önünde eşitlik" ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemler değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez..." AYM, T.18.01.2017, E. 2016/136, K. 2017/9 (RG.14.02.2017, S.29979, Erişim Tarihi: 29.04.2022).

ilkesinin” hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusu olacağını, bu ilke ile “eylemli” değil, “hukuksal eşitliğin” öngörülmüş olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca, kanun önünde eşitlik ilkesinin, herkesin her açıdan aynı kurallara tabi tutulacağı anlamına gelmediğine ve bazı özellikli durumlarda kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralların uygulanmasının mümkün olduğuna işaret etmektedir. Başka bir ifade ile, hukuksal durumları aynı olanlar aynı kurallara tabi tutulacak, hukuksal durumları farklı olanlar için farklı kuralların uygulanması ise eşitlik ilkesine aykırı olarak nitelendirilmeyecektir.

5. Önce Rehne Müracaat İlkesi Açısından

Rehinli alacaklının takip hakkı, İİK md. 45 hükmü ile rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip ile sınırlandırılmıştır. Önce rehne müracaat kuralı ile ilgili detaylı açıklamaları önceki bölümlerde yapmıştı⁷⁹¹. Diğer alacaklılar karşısında, belirli istisnalar⁷⁹² haricinde sadece bu takip türünü yapabilen rehin alacaklısının satış bedelinden alacağını öncelikli alma hakkı, yine nispi hak sahibi olan alacaklılar yararına sınırlanmış olmaktadır.

c-“...Anayasa'nın 10. maddesinde, “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.” denilmiştir. Maddede yer verilen eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez. Başka bir anlatımla, kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar arasında, kanunlara konulan kurallarla değişik uygulamalar yapılamaz. Kanunlar, eşitlik ilkesine uygun bir şekilde, aynı durumda bulunanlar için haklarda ve ödevlerde, yararlar ve yükümlülüklerde, yetkilerde ve sorumluluklarda, fırsatlarda ve hizmetlerde eşit davranılmasını sağlayacak kurallar içermelidir...” AYM, T. 28.12.2016, E. 2016/130, K. 2016/197 (RG. 10.02.2017, S.29975, Erişim Tarihi: 29.04.2022).

d-“...Anayasa'nın 10. maddesinin birinci fıkrasında “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.”; dördüncü fıkrasında “Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.” ve son fıkrasında “Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.” denilmektedir. Maddede yer verilen eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere kanunlar karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle aynı durumda bulunan kişi ve topluluklara ayrı kuralları uygulanarak yasa karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanunlar eşitlik ilkesine uygun bir şekilde, aynı veya benzer durumda bulunanlar için haklarda ve ödevlerde, yararlar ve yükümlülüklerde, yetkilerde ve sorumluluklarda, fırsatlarda ve hizmetlerde eşit davranılmasını sağlayacak kurallar içermelidir. Ancak durum ve konularındaki özellikler, bazı kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Farklı hukuksal durumda bulunanların ayrı kurallara tâbi tutulması ise Anayasa'da güvence altına alınmış olan eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz...” AYM, T. 29.11.2017, E. 2017/150, K. 2017/162 (RG. 24.01.2018, S.30311, Erişim Tarihi: 29.04.2022).

⁷⁹¹ Bkz.yukarıda İkinci Bölüm, I, A ve B başlığı altındaki açıklamalar.

⁷⁹² Bkz.yukarıda İkinci Bölüm, I, C başlığı altındaki açıklamalar.

Anılan hükmün getirilmesinin amacı, borçlunun diğer alacaklılarının menfaatlerinin korunmasıdır. Bu hüküm ile diğer alacaklılar ile rehin alacaklısı arasında bir menfaat dengesi kurulmaya çalışılmış, alacağını zaten belirli bir malvarlığı değeri ile garanti altına alan rehin alacaklısının borçlunun başka malvarlığı değerlerine el atması engellenmeye çalışılmıştır⁷⁹³. Kanaatimizce de borçlunun diğer alacaklılarını korumaya yönelik ve isabetli olan bu düzenlemeye benzer şekilde; rehin hakkı sahibi olan ve bu hakka dayanarak alacağını öncelikli olarak alabileceği inancı ile bu ilişkiyi tesis eden rehinli alacaklı yararına sıra cetveli noktasında bir düzenleme getirilmesi hem menfaatler dengesine hem rehin hakkının aynı niteliğine uygun olacaktır. Aksi takdirde, hem yapabileceği takip türü kısıtlanan hem de satış bedelinin paylaşılması aşamasında adi alacaklılar ile aynı statüde bırakılan rehin alacaklısına, maddi hukuk kaynaklı rehin aynı hakkının avantaj mı dezavantaj mı sağladığı hususu tartışmaya değerdir.

⁷⁹³ Çiftçi, s.345.

SONUÇ

Kredi ihtiyacında olanlar, genellikle bir teminat karşılığında anılan krediyi temin edebilmektedir. Taraflar arasında alacak borç ilişkisi tesis edilirken, borcun ödenmemesi riskine karşı alacaklı tarafından şahsi ya da aynı teminat talep edilmesi oldukça sık rastlanan ve özellikle tercih edilen bir durumdur. Biz bu çalışma kapsamında aynı teminat teşkil eden rehin hakkını ve bu rehne dayalı olarak başlatılan rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takibi belirli bir çerçevede çalıştık.

Rehin konusunu taşınır ve taşınmaz varlıklar ile hak veya alacaklar oluşturabilir. Rehin kavramı çok geniş bir kavram olduğundan biz inceleme konumuzu “taşınır rehininin paraya çevrilmesi yolu ile takip ve bu takip usulünde sıra cetveli” ile sınırlandırarak, inceleme ve çalışmalarımızı tamamladık.

Taşınır rehni, hem Türk Medeni Kanunu’nda hem de diğer bazı kanunlarda düzenleme alanı bulmuştur. Biz bu çalışma kapsamında anılan taşınır rehni türlerine belirli bir çerçevede değinmeye çalıştık. Taşınır rehni türlerinden olan motorlu kara taşıtı rehinine uygulamada çok sık rastlanıldığından ve pandemi ile birlikte motorlu araç kredisine yönelik taleplerin ivme kazanması nedenleri ile paraya çevirme ve paylaşırma aşamasına ilişkin süreçlerde bu rehin türü açısından özellik arz eden durumları tespit etmeye çalıştık.

Motorlu kara taşıtı rehni, hem TMK md. 940/2 uyarınca sicile kayıt sureti ile hem teslimine bağlı rehin hükümleri uyarınca tesis edilebilmektedir. Motorlu kara taşıtı yönünden her iki yöntemle rehin tesis imkanı verilmesinin uygulamada bazı sakıncalar doğurabileceği anlaşılmaktadır. Bu nedenle; olması gereken, anılan taşıtların hem ekonomik değerinin yüksek olması hem de icra takibi sonrasında doğabilecek ihtilafların en aza indirilmesini teminen, motorlu taşıtlar yönünden sadece sicile kayıt sureti ile rehin tesis edilebilmesidir. Ayrıca anılan sicilin aleni olduğunun kabul edilmesi menfaatler dengesine uygun olacaktır. Uygulamada zaten bu usul benimsenmiştir.

Geçerli bir taşınır rehni kurulmuşsa ve rehne konu borç ödenmemiş ise, rehin alacaklısının öncelikle rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapabileceğine ilişkin İİK’da özel bir hüküm bulunmaktadır. İİK md. 45 hükmü ile düzenlenen ve “önce rehne müracaat kuralı” olarak anılan bu kuralın hukuki niteliğinin tartışmalı olduğunu ve tartışmaların güncelliğini koruduğunu tespit ettik. Anılan kuralın maddi hukuka mı takip hukukuna mı ait olduğu meselesi ile emrediciliği üzerine yapılan tartışmaları değerlendirip anılan kuralın takip hukukuna ilişkin ve emredici olduğu kanaatine vardık.

24.11.2021 tarihli 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’la önemli ve faydalı olabilecek değişiklikler getirilmiş ancak kanun yapılırken rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip adeta unutulmuştur. Söz konusu değişiklikler rehinli takiplere ilişkin düzenlemelere yansıtılmamıştır. Hacizli mallar yönünden yeknesak hale getirilen satış isteme sürelerine ilişkin değişiklikler, kıymet takdiri ve masrafların peşinen alınmasına ilişkin değişiklikler ile borçluya rızaen satış yetkisi verilmesine dair değişikliklerin tümü rehinli takipler yönünden göz ardı edilmiştir. Tüm bu değişiklikler yönünden rehinli takip kurallarını düzenleyen hükümlerde atıf söz konusu olmadığından anılan değişikliklerin rehinli takipler yönünden uygulanması mümkün olmayacaktır.

En çarpıcı değişiklik olarak nitelendireceğimiz cebri açık artırma ve satışların tümüyle elektronik ortamda yapılmasına dair düzenlemelerde dahi rehinli takiplerin unutulması şaşırtıcıdır. Gerçi bu hükümler yönünden tam bir karışıklık söz konusudur. Elektronik ortamda satışı ihdas eden 111/b maddesine atıf yapılmamış, geçici madde 18’e rehinli takipler yönünden de uygulanacağına dair bir fıkra eklenmiştir. Zira, hem hükümet tasarısı gerekçesinde hem de adalet komisyonu raporundaki açıklamalara bakıldığında anılan düzenlemelerin tüm takip yöntemleri için getirilmesinin amaçlandığı, en azından niyetin bu yönde olduğu açıkça anlaşılrsa da, ilgili hükümlerin Kanun’un yürürlüğe girmiş olduğu bu hali ile uygulanması mümkün değildir. Anılan eksiklik ve karışıklığın düzeltilmesi ve yeni bir kanun değişikliği ile yürürlüğe girmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Rehnin paraya çevrilmesinden sonra satış bedelinin paylaşılması aşamasında rehin hakkının hukuki niteliği ve rüçhanlı alacak olması hiç dikkate alınmamaktadır. Uygulamada bu hususta bir yeknesaklık olmayıp, her bir uygulamacı kendine göre bir yöntem belirlemektedir. Bu kapsamda, incelemiş olduğumuz bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay kararlarında bir yeknesaklık olmadığını ve bölge adliye mahkemesinin ve Yargıtay'ın farklı dairelerinin dönem dönem birbirinden farklı yönde kararlar verdiğini tespit etmiş bulunmaktayız. Bu durumun, İİK'da yer alan hükümlerin eksik ya da hatalı uygulanması veya yorumlanması neticesinde ortaya çıkmış olabileceği görüşündeyiz.

Mevcut düzenlemelerin yetersizliği ya da hatalı yorumlanması, Yargıtay Hukuk Dairelerinin dönem dönem birbirinden tümüyle farklı görüşler bildirmesi ve her uygulamacının kendince bir yol belirlemesi nedenleri ile rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulünde sıra cetveli yapılmasının gerekip gerekmediği hususunu tartışılabilir ve incelemeye değer bir mesele olarak görerek, çeşitli açılardan meseleyi irdelemeye çalıştık.

Uygulamada dönem dönem farklı kararlar verilse de, son dönemde rehin alacaklısına rüçhanlı olmasına rağmen ödeme yapılmadan sıra cetveli tanzimi gerektiği şeklindeki kararlar ağırlık kazanmıştır. Anılan uygulama nedeni ile rehin ve haciz alacaklılarının söz konusu olduğu durumlarda, rehin alacaklısına rehin bedelinin makul sürelerde ödenmemesi nedeni ile takip sürüncemede kalmaktadır.

Haciz yolu ile takip usulünde sıra cetvelini düzenleyen İİK md. 140 hükmü, rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip neticesinde satılan rehinli taşınırın rehin bedelinin birden fazla alacaklı arasında paylaşılması gerektiğinde de kanaatimizce hatalı olarak uygulanmaktadır. Zira, rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulünde sıra cetveline ilişkin düzenleme İİK md. 151/2 hükmü olup, ilgili hükümde İİK'nın 206. maddesine atıf yapılmaktadır. İİK md. 206 düzenlemesinde ise rehinli alacaklıların rehinli mal bedelinin satış tutarı üzerinde rüçhanlı oldukları, rehin alacağının malın aynından kaynaklı vergilerden dahi önce ödeneceği açıkça belirtilmektedir. Taşınır üzerinde birden fazla rehin

olması halinde ise, İİK md. 151/2 hükmünün İİK md. 206/2 ve 206/3. fıkralarına göre bunlara arasında yani rehinli alacaklılar arasında sıra cetveli yapılması gerekecektir. Ayrıca, İİK'nın 151. maddesinde haciz yolu ile takipte sıra cetvelini düzenleyen İİK'nın 140. maddesine atıf yapılmadığı, sadece 141, 142 ve 144. madde hükümlerinin uygulanacağını belirtildiği açıktır.

İlgili madde düzenlemesinden rehin alacaklarının herhangi bir sıraya tabi olmadığı, öncelikle ödenmesi gerektiği, sıralamaya tabi olan alacakların ise imtiyazlı alacaklar ve adi alacaklar olduğu anlaşılmaktadır. Rehlinli alacaklı, alacağını aynı bir hak olan rehinle teminat altına almış olduğundan ve alacağının tamamını alma hakkına sahip olduğundan sıra cetvelindeki sıralamaya tabi olmamalıdır. Zira, İİK md. 206/4. fıkrasında alacağı teminatsız olanlar veya teminatlı olup da rehinle karşılanamayan kısımlar için ilk sıradan başlamak kaydı ile belirli bir sıra öngörülmüştür.

Rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takip neticesinde satılan rehinli motorlu kara taşıtına ilişkin satış bedelinin rüçhanlı olmasına rağmen rehinli alacaklıya ödenmemesi ve haciz alacaklıları ile birlikte eşit itiraz imkanları verilmesi için tüm alacaklıların yer aldığı bir sıra cetveli tanzimi sürecinin işletilmesi rehinli alacaklıların menfaatlerini ciddi şekilde zedelemektedir.

İcra hukukuna hakim bazı önemli ilkeler olan takip ekonomisi, alacak ve alacaklılar arasında öncelik ilkesi, menfaat dengesinin sağlanması ve eşitlik ilkesi ile silahların eşitliği ilkeleri açısından değerlendirdiğimizde mevcut uygulama ve Yargıtay'ın sıra cetveli tanzimine yönelik kararlarının anılan ilkeler ile uyumlu olmadığına kanaat getirdik.

Rehin hakkının maddi hukuk kaynaklı aynı etkisi dikkate alındığında, haciz alacaklılarının rehin alacaklısı ile eşit itiraz imkanlarına sahip olması alacaklılar arasında öncelik ilkesine de açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

Öte yandan, yine mevcut uygulama ve kararlar ile rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takipte menfaat dengesinin rehinli alacaklı aleyhine bozulduğunu, alacağına bir an evvel kavuşma yönündeki menfaatinin diğer alacaklıların menfaati karşısında geri planda

bırakıldığını ifade etmek hiç yanlış olmayacaktır. Ayrıca, aynı bir hak olan rehin hakkına dayalı olarak başlatılan ve kesinleşmiş olan bir takibe konu alacağın mülkiyet hakkı kapsamına girdiği ve anılan uygulamaların alacaklının mülkiyet hakkını ihlal niteliği taşıdığı da bir gerçektir.

Yasal prosedüre uygun olarak yürütülen bir rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip neticesinde satılan bir taşınıra ait ihale kesinleştikten sonra, rehinli alacaklının öncelikli alacaklı olarak kabul edilmesi nedeni ile satış bedelinden öncelikle tatmin edilmesi ve rehin alacaklısına ödeme yapıldıktan sonra kalan tutar üzerinden nispi alacak sahibi haciz alacaklılarına ilişkin sıranın belli olması için sıra cetveli tanzimi yapılması şeklinde kararların, rehin hakkının niteliği ile uyumlu olması nedeni ile daha isabetli olduğunu düşünmekteyiz.

Sonuç olarak, rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulünde rehinli malın satış bedelinin paylaşılması ve sıra cetveli noktasında daha anlaşılır ve farklı yorumlara sebebiyet vermeyecek şekilde düzenlemelerin getirilmesi uygulamadaki kafa karışıklığının giderilmesi anlamında son derece faydalı olacaktır. Kanaatimizce, anılan düzenlemelerin rehin hakkının hukuki niteliği ile uyumlu olması, rehinli alacaklının mülkiyet hakkının ve menfaatinin gözetilmesi ile rehinli alacaklıyı diğer alacaklılar karşısında dezavantajlı duruma düşürmemesi gerektiği hususları gözden kaçırılmaması gereken önemli noktalardandır.

KAYNAKÇA

ACAR, Faruk, Rehin Hukuku Dersleri, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Bası, İstanbul, 2017.

AKÇURA KARAMAN, Tuba, Gemi ve Hava Aracı İpoteği ve Motorlu Taşıt Rehni, 2. Bası, İstanbul, 2019.

AKİPEK, Jale/AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya, Eşya Hukuku, 2. Bası, İstanbul, 2018.

AKYAZAN, Sıtkı, Cebri İcrada İhale ve Feshi, İstanbul, 1959 (Kısaltma: İhale).

AKYAZAN, Sıtkı, İcra ve İflas Kanunundaki Yeni ve Değişik Hükümler Üzerinde İnceleme ve Açıklamalar, Ankara, 1965.

ALPASLAN, Mehmet Emin, Anayasa Mahkemesinin Sıra Cetveline İlişkin Bir Kararının Değerlendirilmesi, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018/2, s.371-400, (<http://dosya.gsu.edu.tr/Sayfalar/2019/1/gsuhfd-2018-2-444.pdf#page=383>) (E.T. 06.05.2022).

ANSAY, Sabri Şakir, Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, 5. Bası, Ankara, 1960.

ANTALYA, O. Gökhan / ACAR, Faruk, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni, 3. Bası, İstanbul, 2020.

ANTALYA, O. Gökhan / TOPUZ, Murat, Eşya Hukuku Cilt IV/1, 4. Bası, Ankara, 2021.

ARAR, Kemal, İcra ve İflâs Hükümleri, Cilt I İcra, Ankara, 1944.

ARSLAN, Ramazan, İcra-İflas Hukukunda İhale ve İhalenin Feshi, Ankara, 1984.

ARSLAN, Ramazan / YILMAZ, Ejder / TAŞPINAR AYVAZ, Sema / HANAĞASI, Emel, İcra ve İflas Hukuku, 7. Bası, Ankara, 2021.

AŞIK, İbrahim, 1982 Anayasası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Devlet Mallarının Haczedilmezliği, MİHDER, C.7, S.18, 2011, s.57-93 (<https://94d5e5c15154c23634e4fa312056b3327557d1fc.vetisonline.com/Book/ebsco/a9123b55072b4c259a29bc6e38ff1c33?pn=75>) (E.T. 02.05.2022) (Kısaltma: Devlet Malları).

AŞIK, İbrahim, İcra Sözleşmeleri, Ankara, 2006. (Kısaltma: İcra Sözleşmeleri).

AŞIK, İbrahim, “Kamu Alacağı Sebebiyle Konulan Hacze İştirak (Edilememesi) ve Kamu Alacağının Hacze İştirak Etmesinde Ortaya Çıkan Sorunlar”, Prof. Dr. Ejder Yılmaz’a Armağan, C.1, Ankara, 2014, s.379 -395 (Kısaltma: Hacze İştirak Sorunlar).

ATALI, Murat / ERMENEK, İbrahim / ERDOĞAN, Ersin, İcra ve İflas Hukuku, 4. Bası, Ankara, 2021.

AYAN, Mehmet, Eşya Hukuku 3 (Sınırlı Ayni Haklar), Gözden Geçirilmiş 9. Bası, Ankara, 2020.

AZMİ, Sait / İZZET, Nazım, İcra ve İflas Kanunu Esasları ve Şerhi, 1932-1933.

BEDİR, Cemre, “Teminat Kavramı ve İpotek”, İBD, C.95, S.2, 2021, s. 211-231 (<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/ibd20212>) (E.T. 06.05.2022).

BELGESAY, Mustafa Reşit, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, İkinci Bölüm, Metinler ve İzahı, 2. Bası, İstanbul, 1950 (Kısaltma: Metinler ve İzah).

BELGESAY, Mustafa Reşit, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 1.cilt, Haciz ve Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip, 4. Bası, İstanbul, 1955 (Kısaltma: Haciz ve Rehin).

BENLİ, Erman, Ayni Hakların Teminat İşlevi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S.1, 2019, s.109-134 (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbuhfd/issue/47438/593936>) (E.T. 06.05.2022).

BERKİN, Necmettin M., Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, İstanbul, 1980.

BİLGİN, Mahmut, İcra ve İflâs Hukukunda Sıra Cetveli, 2. Bası, Ankara, 2014.

BİLGİN, Hikmet, 6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na İcra-İflas Hukuku Açısından Genel Bir Bakış, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S.31, 2017, s.619-657 (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/taad/issue/52656/693939>) (E.T. 22.03.2022).

BOZTAŞ, Nevzat, Lex Comissoria Yasağının İnançlı İşlemler ve İcra Sözleşmeleri Bağlamında Değerlendirilmesi, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.4, S.2, 2017, s.209-252 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1102253>) (E.T. 24.03.2022).

BUDAK, Ali Cem, İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip, 3. Bası, İstanbul, 2010.

BUDAK, Ali Cem / KARAASLAN, Varol, Medeni Usul Hukuku, 5. Bası, İstanbul, 2021.

CANSEL, Erol, Türk Menkul Rehni Hukuku, Cilt I, Teslim Şartlı Menkul Rehni, Ankara, 1967 (Kısaltma: Menkul Rehni).

CANSEL, Erol, Türk Hususi Hukukunda Hapis Hakkı, Ankara, 1961 (Kısaltma: Hapis Hakkı).

CANSEL, Erol/İNAN, Ali Naim, Ayni Hak Kavramı, Taksimi ve Eşya Hukukunun Konusu, AÜHFD, C.21, S.1, Ankara, 1964, s.345-367 (<https://dergipark.org.tr/en/pub/auhfd/issue/42776/516568>) (E.T.18.11.2021).

COŞKUN, Mahmut, Hacizde ve İflasta Sıra Cetveli, 1. Bası, Ankara, 2018.

ÇİFTÇİ, Pınar, İcra Hukukunda Menfaat Dengesi, Ankara, 2010.

DAVRAN, Bülent, Rehin Hukuku, Dersleri, İstanbul, 1972.

DEREN YILDIRIM, Nevhis, Türk, İsviçre ve Alman Hukukunda Hacze (Adi) İştirak, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1989.

DEYNEKLİ, Adnan, Sıra Cetveli ile İlgili Sorunlar, Bankacılar Dergisi, S.67, Aralık, 2008, s.28-69 (https://www.tbb.org.tr/dosyalar/arastirma_ve_raporlar/sira_cetveli.pdf)(E.T: 11.12.2021) (Kısaltma: Sıra Cetveli ile İlgili Sorunlar).

DEYNEKLİ, Adnan, İcra ve İflas Hukukunda İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluya Takip, Ankara, 2013 (Kısaltma: İpotek).

DEYNEKLİ, Adnan, 4949 Sayılı Kanunla Değişik İcra ve İflas Kanununa Göre Adi ve Rehinli Alacakların Sırası, AÜHFD, C.54, S.1, 2005 s.191-204, (<https://www.jurix.com.tr/article/13312>) (E.T: 10.12.2021) (Kısaltma: Adi ve Rehinli Alacakların Sırası).

DEYNEKLİ, Adnan, Aciz Hali ve İflasın İşçi Alacaklarının Tahsiline Etkisi, ABD, C.67, S.2, 2009, S.43-47 (Kısaltma: Aciz Hali).

DEYNEKLİ, Adnan / KISA, Sedat, Hacizde ve İflâsta Sıra Cetveli, 3. Bası, Ankara, 2005 (Kısaltma: Sıra Cetveli).

DİŞEL, Buse, İcra Hukukunda Takip Arkadaşlığı, İstanbul, 2014.

DOĞAN, Murat, Teslime Bağlı Olmayan Sicilli Motorlu Taşıtların Rehni, EÜHFD, C.XII, S.3-4, 2008, s.181-207, (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ebyuhfd/issue/63089/959057>) (E.T: 07.01.2022).

EKER, Ece Ayça, Lex Commissoria Yasağı ve Uygulama Alanı, SÜHFD, C. 29, S. 1, 2021, s.133-178, (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/suhfd/issue/59423/791994>) (E.T: 11.11.2021).

ENDES, Nurtaç, Roma Hukukunda Rehin Sözleşmesi ve Lex Commissoria Yasağı, SÜHFD, C.26, S.2, 2018, s.533-561 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/535918>) (E.T. 24.03.2022).

ERCAN, İsmail, İcra ve İflas Hukuku-Takip Hukuku, İstanbul, 2013.

ERGÜNE, M. Serkan, Hukukumuzda Taşınır Rehninin, Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehninin Kuruluşu, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Bası, İstanbul, 2020.

ERMAN, Hasan, Eşya Hukuku Dersleri, 9. Bası, İstanbul, 2020.

ERTAŞ, Şeref, Eşya Hukuku, 16. Bası, İzmir, 2021 (Kısaltma: Eşya Hukuku).

ERTAŞ, Şeref, Tescilli Taşınır Rehinleri, Aydın Zevkliler Armağan, Cilt 2, s.1155-1183 (Kısaltma: Tescilli Taşınır Rehinleri).

ERTURGUT, Mine, İcra Ve İflâs Hukukunda Menkullerin Paraya Çevrilmesi, Ankara, 2000.

ERYILMAZ, Ahmet, A., Öncelikle Rehnin Paraya Çevrilmesi Emredici midir? (İİK 45/1, C.1), İstanbul Barosu Dergisi, 1984, s.648-656.

ESENER, Turhan / GÜVEN, Kudret, Eşya Hukuku (Genişletilmiş ve 6750 Sayılı Kanun Eklenmiş, 8. Bası, Ankara, 2019.

ESKİOCAK, Ali, Teslime Bağlı Taşınır Rehninde Alacaklının Hukuki Durumu, İstanbul, 2009.

GAUL, Hans Friedhelm / DEREN YILDIRIM, Nevhis, İcra Hukuku Analizleri, 5. Bası, İstanbul, 2016.

GÖRGÜN, L.Şanal / BÖRÜ, Levent /KODAKOĞLU, Mehmet, İcra ve İflas Hukuku, Ankara, 2022.

GUİSAN, François, (Çev. GÜRDOĞAN, Burhan), Alacağın Rehinle Temin Edilmiş Olmasının Takip Tarzına Tesirleri, BATİDER, C.2, S.3, 1964, s.451-472.

GÜRDOĞAN, Burhan, Türk-İsviçre İcra ve İflâs Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi, Ankara, 1967 (Kısaltma: Rehin).

GÜRDOĞAN, Burhan, İcra Hukuku Dersleri, Ankara, 1970 (Kısaltma: İcra Hukuku Dersleri).

GÜRDOĞAN, Burhan, İcra ve İflas Kanunu'nun 45. Maddesi ile İlgili Bir Yargıtay Kararı Üzerine, Ankara Barosu Dergisi, S.1, 1967, s.11-14 (Kısaltma: Yargıtay Kararı Üzerine).

GÜRPINAR, Damla, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehninin Teslime Bağlı Taşınır Rehni Kurallarından Ayrılan Yönleri, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.19, S.1, 2017, s.111-159 (<https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2017/11/3-DAMLA-GURPINAR.pdf>) (E.T. 24.03.2022).

GÜRSOY, Kemal T. / EREN, Fikret / CANSER, Erol, Türk Eşya Hukuku, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Ankara, 1984.

HATEMİ, Hüseyin, Eşya Hukuku, 1. Bası, İstanbul, 2020.

HATEMİ, Hüseyin/SEROZAN, Rona/ARPACI, Abdülkadir, Eşya Hukuku, İstanbul, 1991.

KALE, Serdar, İcra ve İflâs Hukukunda Online Satış, 2021, (www.lexpera.com) (<https://blog.lexpera.com.tr/icra-ve-iflas-hukukunda-online-satis/>) (Erişim Tarihi: 01.02.2022).

KANDEMİR, Süleyman, Ticaret Hukuku ve Eşya Hukuku Boyutuyla Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu, 1. Bası, Ankara, 2018.

KARAHACIOĞLU, Haydar/ DOĞRUSÖZ, M.Edip, ALTIN, Mehmet, Türk Hukukunda Rehin, Ankara, 1996.

KARAKAŞ, Cemal Fazıl, Sıra Cetveline İtiraz Aşamasında İhale Bedelinin Nemalandırılması Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün Uygulamadan Kaldırılmış Bir Mütalaasının Bıraktığı İzler Üzerine, Prof. Dr. Ramazan ARSLAN'a Armağan, Cilt 2, Ankara, 2015, s.1033 -1043.

KARAKAŞ, Cemal Fazıl, Haciz Sıra Cetvelinin Şekli, Prof. Dr. Saim Üstündağ'a Armağan, Ankara, 2009.

KARAKAŞ, Cemal Fazıl, İcra ve İflâs Hukukunda Sıra Cetveli, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1996.

KARAKUŞ ERBAŞ, Burcu, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni ve Rehin Alacaklısının Korunması, 1. Bası, Ankara, 2018.

KARMIŞ, Enver, İcra ve İflasta Tüketici Hukukunda İpotek Rehin ve Paraya Çevrilmesi, 2. Bası, Ankara, 2019.

KARSLI, Abdurrahim, İcra ve İflas Hukuku, 3. Bası, İstanbul, 2014.

KAYNAR, Reşat, Türk Medeni Kanununa Göre Rehin Hukuku Dersleri, İstanbul, 1967.

KESKİNCİ KAPTAN, Derya, Hapis Hakkının Hukuki Niteliği Ve Benzer Hukuki Kavramlarla Karşılaştırılması, Yavuz Alangoya İçin Armağan, İstanbul, 2007, s.437-450.

KILIÇOĞLU, Evren, İcra Sözleşmeleri, 1. Bası İstanbul, 2005.

KONURALP, Orhan Emre, Alacaklıya Rehni Özel Yoldan Paraya Çevirme Yetkisi Verilmesi, DEÜHFD, C. 16, Özel Sayı 2014, s. 2855-2880, 2015, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/756144>) (E.T. 24.03.2022).

KOSTKIEWICZ, Jolanta Kren, Schuldbetreibungs- und Konkursgesetz mit weiteren Erlassen Reihe OFK (Orell Füssli Kommentar), 20. aktualisierte Auflage, Orell Füssli Verlag AG, 2020, SchKG Art. 157 3. Verteilung (Swisslex, E. T. 07.05.2022).

KÖKSOY, Mesut, “Hukuki Güvenlik İlkesi Açısından Takip Ekonomisi”, GÜHFD, C. XX, Y. 2016, S. 3, s.53-85 (https://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/20_3_3.pdf) (E.T. 14.12.2021).

KÖPRÜLÜ, Bülent/KANETİ, Selim, Sınırlı Ayni Haklar, Genişletilmiş ve Yenilenmiş 2. Bası, İstanbul, 1982 (Fakülteler Matbaası).

KÖROĞLU, Anıl, “Rehinli Malın Konkordato Mühleti İçinde Paraya Çevrilmesi Yasağı”, İstanbul Hukuk Mecmuası, Cilt 78, Sayı 1, s.139-160, (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ihm/issue/54077/729760>) (E.T. 22.01.2022).

KÖYMEN, Haydar /OLGAÇ, Senai, Türk İcra ve İflas Kanunu ve ilgili Mevzuat, İstanbul, 1965.

KURT, Ekrem, Motorlu Araç Mülkiyetinin Devri, Tescili ve Harici Devirler, Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 8 (Özel), 2013 s. 1857- 1930 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/179478>) (E.T. 09.05.2022).

KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku, Cilt 1, 3. Bası, İstanbul, 1988 (Kısaltma: Cilt 1).

KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku, Cilt 2, 3. Bası, İstanbul, 1990 (Kısaltma: Cilt 2)

KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku, Cilt 3, 3. Bası, Ankara, 1993 (Kısaltma: Cilt 3)

KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku, Cilt 4, 3. Bası, İstanbul, 1997 (Kısaltma: Cilt 4)

KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2.Bası, Ankara, 2013 (Kısaltma: El Kitabı).

KURU, Baki /ARSLAN, Ramazan /YILMAZ, Ejder, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 27.Bası, Ankara, 2013.

KURU, Baki / AYDIN, Burak, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 6.Bası Ankara, 2021(Kısaltma: İcra Ders Kitabı).

KURU, Baki/AYDIN, Burak, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 6.Bası Ankara, 2021(Kısaltma: Usul Ders Kitabı).

MAKARACI BAŞAK, Aslı, Taşınır Rehni Sözleşmesi, İstanbul, 2014 (Kısaltma: Taşınır Rehni).

MAKARACI BAŞAK, Aslı, “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Lex Comissoria Anlaşması Yasağına İstisna Getirip Getirmediği Konusu Üzerine Bir Değerlendirme”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.10, S.2, s.745-757 (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/inuhfd/issue/46923/598731>) (E.T. 22.03.2022) (Kısaltma: Lex Comissoria).

MARTİN, Alfred (Çev. BERKİN, Necmettin), Rehnin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip, İÜHFİM, C. 22, S.1-4, 1957, s.329-338 (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ihfm/issue/9098/113726>) (E.T. 04.01.2021).

MERİÇ, Nedim, Türk-İsviçre İcra Hukukunda Paylaştırma Kuralları ve Sıra Cetveline Müracaat Yolları, 1. Bası, Ankara, 2015.

MESCİOĞLU, Oğuz, “Türk Medeni Kanunu’nda Hak Rehni ve Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamındaki Hak Rehni ile Karşılaştırılması”, İBD, C. 95, S. 3, 2021, s.242-265 (<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/ibd20213/243>) (E.T. 09.05.2022).

MUSTAFAOĞLU, Hüsrev, İcra-İflas Hukukunda Rehin ve Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001.

MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflas Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi, 1. Bası, Ankara, 2017 (Kısaltma: Rehin).

MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, 5. Bası, 1. Cilt, Ankara, 2013 (Kısaltma: Cilt 1).

MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, 5. Bası, 2. Cilt, Ankara, 2013 (Kısaltma: Cilt 2).

MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflas Hukukunda İhale ve İhalenin Feshi, 1. Bası, Ankara, 2016 (Kısaltma: İhale).

NAMLI, Mert, İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi ve Paraya Çevrilmesi, 1. Bası, İstanbul, 2019.

NOMER, Haluk Nami / ERGÜNE, Mehmet Serkan, Eşya Hukuku, 8. Bası, İstanbul, 2020.

OĞUZMAN, M.Kemal / SELİÇİ, Özer / OKTAY ÖZDEMİR, Saibe, Eşya Hukuku, 23. Bası, İstanbul, 2021.

OLGAÇ, Senai, İcra ve İflas Kanunu, 1. Cilt, Ankara, 1978 (Kısaltma: Cilt 1).

OLGAÇ, Senai, İcra ve İflas Kanunu, 2. Cilt, Ankara, 1978 (Kısaltma: Cilt 2).

ONAR, Sıddık Sami, İcra Hukukunda Temel Bilgiler, İstanbul, 1968.

OZANOĞLU, Hasan Seçkin, “Türk Medeni Kanunu’nun 940. Maddesinin 2. Fıkrası (Motorlu Araç Rehni) Üzerine”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 2, 2001, (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ahbvuhfd/issue/48135/608836>) (E.T. 21.11.2021).

ÖĞÜTÇÜ, A.Tahir/DOĞRUSÖZ, M.Edip, Rehin Hukuku, Ankara, 1982.

ÖZÇELİK, Volkan, İcra Müdürünün Takdir Yetkisi, Ankara, 2014.

ÖZEKES, Muhammet, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, 1. Bası, Ankara, 2009.

ÖZMUMCU, Seda, Cebri İcra Hukukunda Pazarlık Suretiyle Satış, 1. Bası, İstanbul, 2005.

PEKCANITEZ, Hakan/ ATALAY, Oğuz/ SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral/ ÖZEKES, Muhammet, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 7. Bası, İstanbul, 2020.

POSTACIOĞLU, İlhan E./ALTAY, Sümer, İcra Hukuku Esasları, Güncelleştirilmiş Genişletilmiş 5. Bası, İstanbul 2010.

RUHİ, Canan / RUHİ, Ahmet Cemal, Rehin ve İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla İcra Takibi, 1. Bası, Ankara, 2018 (Kısaltma: Rehin ve İpotek).

RUHİ, Canan / RUHİ, Ahmet Cemal, Hacizde ve İflasta Sıra Cetveli Sıra Cetveline Karşı Başvuru Yolları, 1. Bası, Ankara, 2018 (Kısaltma: Sıra Cetveli).

RÜETSCHİ, Sven/ NAWİD, Sosan/ LORETAN, Nathalie, Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs SchKG, 4. Auflage, basierend auf der 1911 erschienenen 3. Auflage von Carl Jaeger, Schulthess Juristische Medien AG, 2017, SchKG 146 (Swisslex, E. T. 07.05.2022).

SAYMEN, Ferit H. / ELBİR, Halid K., Türk Eşya Hukuku, Ayni Haklar, İstanbul, 1954.

SELÇUK, Emre, “Teslime Bağlı Taşınır Rehninde Rehin Konusu Taşınıra İlişkin Özellikler”, İBD, C.90, S.1, 2016, s.209-221 (<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/Yayinlar/Dergi/doc/ibd20161.pdf>) (E.T. 11.11.2021).

SEROZAN, Rona, Eşya Hukuku 1, Genişletilmiş 3. Bası, İstanbul, 2014.

SEVİÇ, Vasfi Raşit, İcra ve İflas, Ankara, 1966.

SİRMEN, Lale, Eşya Hukuku, 9. Bası, Ankara, 2021 (Kısaltma: Eşya Hukuku).

SİRMEN, Lale, Alacak Rehni, Ankara, 1990 (Kısaltma: Alacak Rehni).

TUNÇ, YÜCEL, Müjgan, Banka Alacaklarının İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takibi, 1. Bası, İstanbul, 2010.

ULUKAPI, Ömer, İcra ve İflas Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 6. Bası, Konya, 2014.

ULUTAŞ, Erdem, “Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile İcra Takibi”, İBD, C. 90, S.2, 2016, s.192 -207
(<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/Yayinlar/Dergi/doc/ibd20162.pdf>) (E.T. 06.12.2021).

UYAR, Talih, Gereççeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (Cilt 1: İİK.1-16), 2. Bası, Tıpkı Basım, 2004 (Kısaltma: Cilt 1).

UYAR, Talih, Gereççeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (Cilt 2: İİK.17-42), 2.Bası, Tıpkı Basım, 2004 (Kısaltma: Cilt 2).

UYAR, Talih, Gereççeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (Cilt 3: İİK.43-67), 3.Bası, Tıpkı Basım, 2006 (Kısaltma: Cilt 3).

UYAR, Talih, Gereççeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (Cilt 4: İİK.68-81), 3.Bası, Tıpkı Basım, 2006 (Kısaltma: Cilt 4).

UYAR, Talih, Gereççeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (Cilt 5: İİK.82-97), 2.Bası, Tıpkı Basım, 2006 (Kısaltma: Cilt 5).

UYAR, Talih, Gereççeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (Cilt 6: İİK.97a-133), 2.Bası, Tıpkı Basım, 2006 (Kısaltma: Cilt 6).

UYAR, Talih, Gereççeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (Cilt 7: İİK.134-142a), 2.Bası, Tıpkı Basım, 2007 (Kısaltma: Cilt 7).

UYAR, Talih, Gereççeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (Cilt 8: İİK.143-167), 3.Bası, Tıpkı Basım, 2008 (Kısaltma: Cilt 8).

UYAR, Talih, Gereççeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (Cilt 9: İİK.167-170b), 2.Bası, Tıpkı Basım, 2008 (Kısaltma: Cilt 9).

UYAR, Talih, Gerekçeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (Cilt 10: İİK.171-264), 2.Bası, Tıpkı Basım, 2009 (Kısaltma: Cilt 10).

UYAR, Talih, Gerekçeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (Cilt 11: İİK.265-277), 2.Bası, Tıpkı Basım, 2009 (Kısaltma: Cilt 11).

UYAR, Talih, Gerekçeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (Cilt 12: İİK.277-307), 2.Bası, Tıpkı Basım, 2009 (Kısaltma: Cilt 12).

UYAR, Talih, Gerekçeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (Cilt 13: İİK.308-370), 2.Bası, Tıpkı Basım, 2010 (Kısaltma: Cilt 13).

UYAR, Talih, İcra Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi, 2.Bası, Manisa, 1992 (Kısaltma: Rehin).

UYAR, Talih, Sıra Cetveli Düzenlenmeden Paraların Paylaştırılması (İİY.mad.138), Prof. Dr. Ergun Önen'e Armağan, İstanbul, 2003, s.431-445 (Kısaltma: Paraların Paylaştırılması).

UYAR, Talih, 24/11/2021 Tarihli ve 7343 Sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un Getirdiği Yenilikler, İBD, C.96, S.1, 2022, s.15-101, (<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/ibd20221/16/>), (E.T. 29.04.2022), (Kısaltma: 7343 Sayılı Kanun).

UYAR, Talih, İcra Hukukunda İhale ve İhalenin Bozulması, Manisa, 1982 (Kısaltma: İhale).

UYAR, Talih, “Açık Artırma ile Yapılan Satışlarda Mülkiyetin Alıcıya Geçme Anı” ve “Satış İlanında Satılan Taşınmazın Bulunduğu Sokak Numarasının Yanlış Belirtilmiş Olmasının İhalenin Feshine Neden Olup Olmayacağı”, TBB Dergisi, 2017 (132), s.411-416, (<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-132-1692>) (E.T. 06.05.2022). (Kısaltma: Açık Artırma).

UYUMAZ, Alper, Motorlu Taşıtların Rehni, İstanbul, 2012.

UYUMAZ, Alper /TÜRK, Mehmet Cemil, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Düşünceler, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.25, S.2, Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı, Aralık, 2019, s.1416-145 (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/51063/6676606>).

ÜSTÜNDAĞ, Saim, İcra Hukuku Esasları, 8. Bası, İstanbul, 2004.

YAĞCI, Pınar, Mülkiyet Hakkı Kapsamında Kamu Mallarının Haczedilmezliği Üzerine Bir Değerlendirme, İnÜHFD, C.11, S.2, 2020, s.600-616 (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1027082>). (E.T. 03.05.2022).

YILDIRIM, Mehmet Kamil/ DEREN YILDIRIM, Nevhis, İcra ve İflas Hukuku, 8.bası, İstanbul, 2021.

YILMAZ, Ejder, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Ankara, 2016.

YÜCESOY YILMAZ, Yasemin, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerine Göre Kefil ile Rehin Veren Üçüncü Kişi Arasındaki İlişki, İnÜHFD, C.11, S.1, 2020, s.100-109 (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/inuhfd/issue/51603/645203>) (E.T. 29.04.2022).

ZENCİR, İlker, 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve İlgili Mevzuat Çerçevesinde Taşıt Rehni, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Lexpera Mevzuat Programı (<https://www.lexpera.com.tr>)

Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı

(<https://www.istanbulbarosu.org.tr/Yayinlar.aspx>)

(<https://dergipark.org.tr/tr/>)

(<https://www.mevzuat.gov.tr/>)

(<https://www.resmigazete.gov.tr/>)

(<https://kutuphane.marmara.edu.tr/>)

(<https://www.jurix.com.tr/article/13312>)

(https://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/20_3_3.pdf)

(<http://tbbergisi.barobirlik.org.tr/>)

(<https://www.anayasa.gov.tr/tr/anasayfa/>)

(<https://www.adalet.gov.tr/>)